דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

יום שישי, כ"ט בטבת תשמ"ו, 10 בינואר 1986 ● גליון 18709 ● השנה השישים ואחת

היום 60 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 94 אג' (כולל מע"מ)

היום בדבר

- הצמיחה במשק, תחקיר כלכלי — דרור שרביט.
- טדי פרויס, חיים ביאיר, צבי זרחיה, משה גבע
- השבוע – חיים גורי, אמיר אורן, חגי אשד
- יורם פרי, נתן רועי, קובי לוריא
- עמרם מצנע, גם הוא באלופים — טלי זלינגר
- „משא" לספרות ואמנות ו„דבר השבוע"

מזג אוויר

מעונן חלקית

לשבת: מעונן חלקית
הטמפרטורות: ירושלים 7—15, תל־אביב 10—20, חיפה 10—19, רמת־הגולן 7—17, נהריה 10—19, צפת 6—13, טבריה 10—20, נצרת 8—19, עפולה 7—22, השומרון 7—18, נתב"ג 8—20, יריחו 7—24, עזה 10—20, באר־שבע 5—22, אילת 8—24 מעלות. (עתיים)

בישיבת הקבינט ביום א'

פרס ידרוש הכרעה בעניין הבוררות על טאבה

רה"מ מקווה שיהיה רוב להצעתו – הליכוד מדגיש את המרחק הרב בין העמדות של שתי המפלגות ✶ „מה שלא הושג ב„קמפ־דייוויד' – לא ניתן להשיג היום"

מאת עליזה וולך ויוסי מלמן, סופרי „דבר"

במערך מצפים להכרעה ה־ חיובית בעניין הבוררות על טא־ בה בישיבת הקבינט ביום א', אך בליכוד הדגישו גם אמש, כי עדיין יש מרחק רב עד קב־ לת נוסח שיהיה מקובל עלי־

בכל מקרה, כמו תמיד קם ראש הממשלה להעמיד את ה־ צעתו להצבעה ביום א'.

כפי שכבר ברור שיידרשו ל־ ישיבת הקבינט, ביום א' שעות דיון מרובות. ראש הממשלה בי־ ניקש אתמול מהשרים להתפנות מכל תעסוקותיהם.

שמעון פרס גילה זהירות ר־

בה בישיבת הקבינט אתמול ש־ נמשכה כשש שעות. לדבריו, גי־ לה עד כה גמישות ונהג באורך־ רוח ללא סוף, רק מפני שרצה לשמור על ממשלת האחדות ה־ לאומית. מאז הקמתה היו בממ־ שלה ובקבינט 12 דיונים בסוג־ יית טאבה ובכלול הנושאים ב־ יחסי ישראל־מצרים ולדעתו, „ה־ גיעה שעת ההכרעה. צריך להח־ ליט. לא נפתח את המו"מ כח־ ...", הדגיש האסיף. כי הוא לא פונה יריד אל מובארק".

בהתפלמסו עם שרי הליכוד אמר ראש הממשלה שמעון פרס, כי „מה שלא הושג בהסכם השלום בקמפ־דייוויד לא ניתן להשיג היום.

(המשך בעמ' 2)

רוברט אוקלי, ראש האגף ללוחמה בטירור ב„סטייט דיפרטמנט":

ישראל תפעל גם אם נאמר לה לא לפעול, או נאמר שאין לנו התנגדות

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וושינגטון, (מיוחד ל„דבר"). — יש לפעול לא רק בתגובות

הטירור והגנת פעולות אנטי־ ...ראל, הממשלות התומכות בו, אלא גם בגורמיו, ובהקשר זה מעבר מאמר שלא יושם חלקו של הסכם קמפ־דיוויד, שהיה

מטיע רבות לשיתוף התסכול הפלשתינאי — כך אמר אתמול ראש האגף ללוחמה בטירור ב„סטייט־דיפרטמנט" — רוברט אוקלי, בתדריך לכתבי־חוץ.

אוקלי שיבח את הממשלה ה־ נוכחית בישראל כהיותה מקו־ מה, שנתפסה להתנקשות בשג־ ריר ארגוב כבאמתלה למלחמת ל־ בנון. עוד גינה את סוריה, על ש־ הסתפקה בהפחתת פעילות אבו־ נידאל משיטחה ולא גירשה אותו כליל. „בהתחשב בנהג הישראלי בעבר ובפוליטיקה הפנימית שם, אני משוכנע שתהיה תגובה צב־ אית ישראלית אימתי, איפשהו, אך ספק אם יודיעו לנו עליה מראש", אמר אוקלי.

לאוקלי אין מערכה נגד מדי־ נות אירופיות או ערביות מת־ נות, אמר, „אנו מודאגים ממצבים הגורמים לזעם, שנאה וזעם — חומרי הגלם של תנועות טרור ב־ עולם. אנו פועלים עם הממשלות המעורבות לפתור בעיות אלה, כדי לצמצם בטווח הארוך את ה־ מרורי", הדגיש אוקלי. „ישראל תפעל גם אם נאמר לה שלא לפ־ עול, או אם נאמר שאין לנו הת־ נגדות לפעולה, וגם אם לא תת־ ייעץ איתנו. מיד לאחר הפיגועים ברומא ובווינה היה חשש שישראל תפעל נגד סוריה, וראה זה פלא — עד עתה טרם פעלה. הם יוד־ עים שלוב וסוריה רוצות להרוס כל סיכוי לשלום במזרח־התיכון ולגרות את ישראל לתגובה מופ־ רזת".

יתכן חרם כלכלי על פירה
עוד אמר אוקלי כי נוכחות

(המשך בעמ' 2)

השבועון „ערב שבת" מפי זקני לוב:

קדאפי — בן לאם יהודיה

מאת יקיר צור, סופר „דבר" בירושלים

מועמר קדאפי הוא בן ל־ אם יהודיה שנחטפה בצעי־ רותה בידי שייח ערבי עשיר בשם איבן לובני — מספר השבועון „ערב שבת" המופץ היום בירושלים. את הסיפור הזה שמעו כתבי ה־ שבועון מפי זקני יוצאי לוב, המתגוררים ביישוב אלי־ שמע. אחת הזקנות, שונה (שרונית) בהרלי, שמעה את המעשה מפי אימה: היד

בלוב שמה בשרות יהפנעות, שעירות הזולת, שהביאן נפטר בגיל צעיר. יום בהיר אחד הגיע למקום השייח איבן לובני וחטף את המי־ רה ולקח אותה עימו לארי־ זור זהורה, שבגבולו מוניס השם היה עמו. לימים התפר־ סם בנה הבכור כקולונל קדאפי שליט לוב.

כאשר היתה אישה של אשה בתיים הן הישוו את תמונות קלטתרו של קדא־ פי עם פני אימו והמירה, „הדמיון היה מדהים", מס־ פרת שונה.

לראשונה מזה שנים נבלם גידול החוב החיצוני של ישראל

מאת דרור שרביט, סופר „דבר"

לאחר שנים רבות של גידול מתמיד בחוב החיצוני של ישראל במטבע־חוץ, בשנת 1985 נעצרה מ־ גמה זו במאזן התשלומים. ברמה של 23 מיליארד דולאר — מתברר מנתונים שנמסרו במשרדים הכל־ כליים. נגיד בנק ישראל דיר־ שה מכלכלנים לראות התפתחות זו כאחד ההישגים המרכזיים של השנה החולפת.

בשנים האחרונות גדל החוב ה־ חיצוני של ישראל בשיעור של 2־3 מיליארד דולאר בשנה. הגי־ דול בחוב נעצר בשנה האחרונה בגלל הגדלת המענקים החד־צד־ דיים ובעיקר בהמרת מלוא הסיוע האמריקאי מהלוואות למענקים ו־ מירידת הגרעון במאזן השוטף. השמירה על היקף החוב החיצוני במטבע־חוץ התרחשה לפרות הגי־ דול ברזרבות מטבע־חוץ של המ־ דינה בסכום של כחצי מיליארד דולאר.

ההעברות החד־צדדיות כיסו ב־ שנה הקודמת את מלוא הגרעון ב־ מאזן התשלומים — 3.5 מיליארד דולאר מענקים מארה"ב, ועוד כ־ חצי מיליארד דולאר תרומות ו־ מענקים מגורמים אחרים.

בשנת 1985 חלה לעומת זאת הרעה בשיעור החסכון הפרטי מ־ כלל ההכנסה הפנויה. שיעור זה ירד לרמה של כ־23 אחוז, לעומת כ־32 אחוז ב־1984. גורם כלכלי ממלכתי מציין נתון זה בדאגה. אחת הסיבות לירידת שיעור החס־

כון היא הקטנת ההכנסה הפנוייה לצריכה, בשל שחיקת השכר. גו־ רם נוסף שמסביר את הירידה בחיסכון קשור בהקטנת ההשק־ עות במשק.

בחמש השנים האחרונות נתון שיעור החסכון הפרטי במשק ל־ תנודות חדות: ב־1981 הוא היה כ־34 אחוז מההכנסה הפנוייה, ב־ 1982/83 הוא ירד לכ־23 אחוז, ב־1984 הוא שוב גדל ל־32 אחוז וב־1985 הוא ירד כאמור לרמה הנמוכה של 1982/83.

חוסיין מתכוון להגדיל את ייצוג הפלשתינים בפרלמנט

מאת דן אבידן סופר „דבר" לענייני ערבים

המלך חוסיין מתכוון לערוך עוד השנה בחירות חדשות ל־ פרלמנט הירדני לפי חוק בחי־ רות חדש — כך מוסרים מקו־ רות ירדניים. הצעת חוק ה־ בחירות החדש הועברה אתמול לאישור ועדת החוק של הפר־ למנט הירדני.

לפי הצעה זו יוגדל מספר הח־ ברי הפרלמנט מ־60 ל־130, מחצי־ תם פלשתינאים מהגדה המערבית והגדה המזרחית. הכוונה להגדיל את מספר הנציגים הפלשתינאים בפרלמנט נועדה, לדעת משקיפים, להוות מנוף־לחץ נוסף של חוסיין כלפי ערפאת. האיום הוא שאם ערפאת לא יכיר בבוא העת בהח־ לטות 242 ו־338 עשוי חוסיין ל־ הצטרף לתהליך המדיני יחד עם פלשתינאים מקרב חברי הפרלמנט הירדני. עד עתה דחה ערפאת

(המשך בעמ' 2)

מאות לפרוים מלווים את ארונו של סולימאן ח'אטר לקבורה שלשום. ממשלת מצרים הודיעה אמנם שח'אטר התאבד, אך הדבר לא מנע הפגנות סוערות, שהיו אלימות במיוחד בכפר הולדתו ובעיר הסמוכה זאגזיג. (צילום: א.פ.)

העובדים: נשבית כל השידורים

מאת צבי זרחיה, סופר „דבר"

ועד הטכנאים בטלוויזיה מת־ כוון להשבית היום את שידו־ רי הטלוויזיה והרדיו, בתגובה להחלטת הוועד המנהל של רשות־השידור מאמש, להשעות מעבודתו את יוזי קוקה, יו"ר ועד עובדי ההנדסה, עד גמר ההליכים נגדו.

אל קריתי, מחברי ועד עובדי ההנדסה, אמר אמש כי „אם ה־ הנהלה תנסה להשעות את קוקה — רשות השידור תיסגר".

לדברי העובדים, ההרדעה הרש־ מית על השעיית קוקה עוכבה על ידי ההנהלה, מחשש שהעובדים ישביתו את שידור משחק הכדור־ סל אמש.

הוועד המנהל של רשות־השי־ דור החליט אתמול להשעות את קוקה לאחר שלא נענה לדרישת מנהל הטלוויזיה למנוע האפלת מסך הטלוויזיה בשידור „מבט" שלשום למשך כחמש דקות. על־ פי החוק, תשולם לו מחצית מש־ כורתו במשך שישה חודשים.

יתכן כי גם שידורי הטלוויזיה הלימודית יושבתו, כהזדהות עם הטכנאים. הנהלת רשות השידור עשוייה לבדוק פנייה לבית הדין לעבודה, שיורה לעובדים להימנע משיבוש העבודה.

שולץ קורא לסורים להשתתף בתהליך השלום

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וושינגטון, (מיוחד ל„דבר"). — שר החוץ ג'ורג' שולץ קרא אתמול לסוריה להגדיל את מעורבותה בתהליך השלום ב־ מזרח־התיכון, והזכיר כי הח־ לטות מועצת הבטחון 242 ו־ 338 חלות „על כל השטח", רמז לרמת־הגולן.

בתשובה לשאלה על השפעת ה־ התקרבות הירדנית־סורית על ה־ תהליך, אמר שולץ כי ישראל נכונה לדיון דו־צדדי עם סוריה. עם זאת אמר, כי סוריה ממשיכה לתמוך באבו־נידאל, וזו אחת ה־ סיבות שהיא עדיין נכללת ב־ רשימת המדינות המסייעות לטי־ רור.

בתשובה לשאלה על הפלשתי־ נאים אמר שולץ, כי ארה"ב עוקבת מכבר ובמיטב יכולתה למען „העם הפלשתינאי המקופח והמבוכשר, הראוי לגורל טוב יותר ולמימוש זכויותיו המוצדקות". משום כך, אמר שולץ, בהכירו כי הטירור גבר דווקא בעת שהמלך חוסיין התקדם למו"מ עם ישראל, „דרוש מרים לשלום. על מדינות ערב לשבת עם ישראל ולדון במחלו־ קות ביניהן".

שולץ סיפר כי שלשום שוחח עם השגריר הסובייטי אנטולי דו־ ברינין על משבר לוב. שולץ כי־ נה את מועמר קדאפי „מדריכם המספק למחבלים מימון, תש־ תית ותמיכה", ורמז כי ארה"ב ממשיכה לשקול פעולות צבאיות נגדו. אך סירב להתייחס מפור־ שות לעניינים צבאיים.

נשקלת התרת תחרות חופשית במוצרי־נפט

מאת משה גבע

„במשרד האנרגיה נבדקת ה־ אפשרות להרשות תחרות חופ־ שית במכירת הנפט ומוצריו — אמר אתמול שר האנרגיה משה שחל, באסיפה השנתית של מכון הנפט בתל־אביב. במקום נכחו גם ראשי חברות־הדלק, ששמעו את הדברים לראשונה. שחל הסביר כי הכוונה היא

לאפשר לבתי־הזיקוק לא רק ייבוא דלק גולמי וזיקוקו, אלא גם למכי־ רה לצרכנים. כן מוצע לאפשר ל־ חברות־הדלק לייבא נפט גולמי או מזוקקים, לפי שיקולן המסחרי.

בסוקרו את פעולות משרדו אמר שחל, כי ההוזלה בשיעור של כ־ 5 אחוזים במחיר מוצרי הנפט, כפי שהציע לממשלה, תביא ל־ גידול של כ־60 מיליון דולר ב־ תל"ג, ועשוייה ליצור כ־5,000 מקומות עבודה נוספים במשק.

וושינגטון פוסט:

טייסי לוב פוחדים לטוס בלילה והמלחים לוקים במחלת־ים

מאת סופר „דבר" בארה"ב

וושינגטון, (מיוחד ל„דבר"). — הכוננות בזרועות צבא לוב, חשפה את חולשתן, החל מטייסי־קרב הפוח־ דים מטיסות־לילה וכלה במלחים הלוקים במחלת־ים, דיווח אתמול „וושינגטון פוסט" בהסתמכו על דיווחי מו־ דיעין שהגיעו לפנטגון. כחשש לתקיפה אמריקאית הו־ רה מועמר קדאפי לאניות חיל־הים הלובי להתפזר בלב־ ים, אך תחזוקתן הלקויה ומחסור בדלק שיתקו כמה מהן. בהתנודדן על הגלים חלו צוותיהן. הזנקת מטוסי־ הקרב הלוביים לפיטרול לילי מורטת את עצבי הטיי־ סים, שאינם מורגלים בטיסות־לילה. חוששים מטעויות ניווט או מבזיזת־זירום ומעדיפים לשמור קשר־עין עם מסלולי־נחיתה מוארים.

המודיעין האמריקאי מדווח גם, כי סערות בים־התיכון מקשות על פעולת הצי הלובי, המתורגל יותר בהגנת חופים, וכי ציוד אלקטרוני וכלים באניות אינו כשיר. לוב מרבה להיעזר בטייסים זרים. גם משום שטייסיה נכשלים בזיהוי מטרות. הוראות־ירוט אלחוטיות לטיי־ סים לוביים נענות תכופות בתגובה, „איני יכול למצוא את המטרה".

פרס יבקר החודש בגרמניה

מאת זאב סטרובסקי, סופר „דבר" בגרמניה

ממשלת גרמניה המערבית אישרה אתמול כי ראש הממשלה שב־ עון פרס יבקר שם ב־20 עד 23 בינואר. הוא ידון בעיקר בהקמת קרן מחקר גרמנית־ישראלית משו־ תפת, בבעיות הנובעות מהרחבת הקהיליה האירופית, ובמצב במז־ רח התיכון.

פרס יבקש כנראה שגרמניה תרסן את העכזות והאנטי־ישרא־ לית בקרב הקהיליה האירופית.

בנוסף לשיחותיו בבון יבקר ראש הממשלה במחנה־המוות בר־ גן־בלזן וכן במערב־ברלין שם ייפגש עם כ־300 עתונאים.

הזלטיין קם, יצא מישיבת הממשלה ואמר: התפטרתי

לאחר ויכוח קולני, שבו ניסתה מרגרט תאצ'ר להטיל את מרותה ✶ רה"מ הגיבה מייד – ותוך שעה מינתה יורש להזלטיין

שר ההגנה הבריטי מייקל הזלטיין עובר על־פני הוויטהול בלונדון בצאתו מישיבת ממשלה ברחוב דאונינג 10, אתמול. הזלטיין מסר לכתבים שהמ־ תינו לו בצאתו, כי התפטר מן הממשלה בעקבות פרשת חברת המסוקים „ווסטלנד" (צילום: א.פ.)

מאת דליה שחורי, סופרת „דבר" באנגליה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — שר ההגנה הבריטי מיכאל הזלטיין, יצא בהפגנתיות מ־ ישיבת הממשלה בבית דאו־ נינג סטריט 10 אמר: הת־ פטרתי.

ראש הממשלה ושאר השרים היו המומים. הם ניסו להמשיך בישיבה אך נאלצו לצאת ל־ הפסקה. זוהי הפעם הראשונה בתולדות הפרלמנט הבריטי ש־ התפטרות נעשית ללא הודעת התפטרות רשמית או מכתב התפטרות. ראש הממשלה הגי־ בה במהירות הבזק: תוך שעה מונה מחליף להזלטיין. ג'ורג' יאנגר, השר לענייני סקוטלנד, מונה לתפקיד שר ההגנה. מל־ קולם ריפקינד תת השר והיהודי מסקוטלנד, מונה במקומו של יאנגר.

ההתפטרות באה לאחר שלו־ שה שבועות של ויכוחים חרי־ פים בממשלה ובציבור בקשר לעתיד חברת ההליקופטרים „ווסטלאנד". אחרי שעה של חילופי דברים קולניים בין ה־ זלטיין ושר המסחר והתעשייה ליאון בריטן, הודיעה תאצ'ר כי בעתיד, כל השרים, כולל הזלטיין, יפעלו דרך משרד ראש הממשלה. הודעה זו הג־ דישה את הסאה. והזלטיין אסף את ניירותיו ועזב.

„ווסטלאנד", חברת ההלי־ קופטרים הגדולה ביותר ב־ בריטניה, עמדה בפני פשיטת־ רגל. כאשר אז הועלו שתי הצעות: האחת מצד חברת „סיקורסקי" האמריקאית בשי־ תוף עם חברת פיאט (אשר חלק מבעלותה בידי קדאפי, ובני־ גים שלו יושבים במועצת ה־ מנהלים). ההצעה השניה באה מצד קונסורציום אירופי ברא־ שות חברת המטוסים „בריטיש־

(המשך בעמ' 2)

סוריה חדלה מפעילויות הטירור נגד ירדן

מאת דן אבידן סופר „דבר" לענייני ערבים

סוריה הפסיקה את פעולות ההתנכלות נגד ירדן, כחלק מ־ תהליך ההתקרבות בין שתי ה־ מדינות. מזה ארבעה החודשים הסורים מונעים מארגוני החב־ לה הפרים למרותם (כגון אבו־

נידאל) לבצע פיגועים בשטח ירדן או לחסל דיפלו־ מטים ירדניים בחו"ל.

כפי שכבר נמסר ב„דבר", הפ־ סיקו הסורים לאחרונה גם החדרת חוליות חבלה פלשתינאיות לשטח ירדן כדי לפגוע משם במטרות בשטח ישראל.

הפסקת הטירור בהשראת הסו־ רים נגד ירדן נחשבת להישג ה־ בולט של חוסיין כתוצאה מהתקר־ בותו הנוכחית לסוריה. ככל הידוע בפגישת אסד־חוסיין בדמשק לא סוכמו שני המנהיגים מדיניות משותפת בתחום הצבאי. הירדנים גמלו לסורים תמורת הפסקת ה־ טירור נגד ירדן בהושטת סיוע כלכלי לסוריה כבגון: הפסקת הש־ מל מתחנות כוח בירדן לערי ה־ מחוז ולכפרים בדרום סוריה. מ־ מקורות ערביים נודע, כי הספדים

(המשך בעמ' 2)

(ס). „כ"ט בטבת בכל שנה בשנה, נפתחות ימי „דקר" בתחתית המצולה הצפים מהתהום ובוקעים מן הים הצוללנים כולם, 69 הבנים בבגדים הלבנים" — אלו שורות הפתיחה לשיר שנכתב על צוללני „דקר" בידי יחזקאל פולרביץ, אביו השכול של רפאל הצוללת שבי"ו מאור. האב השכול קרא את השיר במהלך טקס האזכרה לאנשי הצוות של „דקר" במלאת 18 להעלמה מול חופי ישראל, בבית הקברות הצבאי על הר הרצל בירושלים. הטקס נפתח בהדלקת לפיד הזכרון בידי גורי ששון, אביו של יחזקאל ששון. הבן יחזקאל מזרחי אמר קדיש יתום והרב הצבאי של חיל הים סא"ל יוסף צבי אמר פרקי תהילים. הרב הצבאי הראשי אלוף גד נבון אמר דברי הספד. מפקד חיל הים אלוף אברהם בן־שושן אמר, כי ישראל לא חסכה ולא תחסוך מאמצים לאתר את מקום טביעתה של הצוללת, כדי להביא את 69 צוללניה למנוחת־עולמים. (צילום: יפפ"א).

עובדי „טבריה קלאב הוטל" מתבצרים ועימם כונס־הנכסים

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

150 עובדי מלון „טבריה קלאב הוטל" (הקשור לחברת „קלרידג'" שבשטה את הרגל), התבצרו אתמול אחה"צ ב־ בית־המלון ומנעו את יציאתם של בעלי המלון, מנהליו ו־ כונס־הנכסים עו"ד דוד גאון שהגיע אתמול סמוך לשעה 6 בערב למלון והודיע לעובדים

כי לצערו לא נותרה בידו ברי־ רה אלא להורות על סגירת ה־ מלון, פינוי האורחים ופיטורי העובדים.

במחאה החליטו העובדים הווו־ מים להתבצר במלון, ולא לאפשר לכונס הנכסים ולמנהלי המלון ל־ צאת מהבניין. העובדים הממור־ רים אמרו, כי גם אתמול, כמו בחודשים האחרונים, לא שולמה להם משכורת.

עו"ד גאון מונה על ידי בית־ המשפט המחוזי בתל־אביב ככונס הנכסים של המלון על פי בקשת מספר בנקים הנושים בחברה. הוא אמר כי המלון ייסגר עד שימצא לו קונה. העובדים הזועמים אמרו כי פירוק הדבר עבורם פיטורין והפסקת עבודה.

כ־70 אורחי המלון ששהו בו אמש פונו לבתי־מלון אחרים ב־ עיר.

בשעת סגירת הידיעה הוזעקה למלון משטרת טבריה, על פי בק־ שת כונס הנכסים, כדי שתאפשר פינוי המנהלים הנצורים.

„לא נהיה ,אתא' שנייה"

עובדי מספנות־ישראל תובעים את התפטרות קורפו ומודעי

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

בעיית „מספנות ישראל" תד־עלה ביום א' בדיון בוועדה הד־מרכזת של ההסתדרות, בהשת־תתפות נציגי מועצת פועלי חי־פה ועדי העובדים במפעל. כ־שבוע הבא ייערך גם כנס כל ועדי הפועלים והעובדים בחיפה בעניין המאבק למען פועלי ה־מספנה — על כך מסר אתמול מזכיר מפ"ח משה ורמכן ב־אסיפת פועלים ועובדים בשטח המספנה שנערכה תחת הסיס־מה „לא נהיה ,אתא' שנייה". השיחה נשאה אופי סוער אך לא היו מעשי התפרעות או אלי־מות.

משה ורמכן ואחרים את הממ־שלה בנסיון להסל מפעל יהודי אשר מספק פרנסה ל־800 ראשי משפחות. פועלים ועובדים של ה־מספנה וקבלני־משנה הקשורים בה. הוא מנה שעד התחבורה חיים קורפו השתמש בעובדות לא נכו־נות בהציגו את בעיית המספנה בישיבת ועדת השרים לענייני כלכלה, ותרם בכך לקבלת ה־החלטה על מינוי כונס נכסים למפעל.

נציגי הוועדים קראו לראש ה־ממשלה לפעול לביטול ההחלטה למנות כונס־נכסים, ולדון מחדש בעתיד המפעל. הם תבעו את הת־פטרות שרי האוצר והתחבורה. הם האשימו את שר התחבורה חיים קורפו באחריות ישירה להידרדרות המספנה, וטענו שהוא מתחמק מ־אחריות למצב שנוצר. כמו כן הושמעו באסיפה דברי ביקורת חריפים נגד הנהלת המפעל ו־תעשיה הכרמל.

אחדים מחברי הוועדים הביעו חשש שמינוי כונס־נכסים מכוון לאפשר פיטורים מהירים של מאות פועלים, ושלילת פיצויים או מתן פיצויים מוגדלים למפוטרים. הם ציינו, שרבים מהמועמדים לפי־טורים הם בני 50 ומעלה, אין להם סיכוי לקבל עבודה חלופית. הם יתקשו לעבור את תקופת המיתון במשק בלי פיצויים, או אם יקבלו פיצויים רגילים של 100 אחוזים בלבד.

„אמשיך להילחם" אמר רוצחו של החייל מחברון, שנדון למאסר־עולם

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

בית־הדין הצבאי ברמאללה דן אתמול למאסר עולם את רוצחו של החייל אברהם סוריק, על הרצח שביצע בחברון ב־חודש ספטמבר שעבר.

האני ערדאוי סעיד גאבר, בן 22 מחברון, האשם בבית־הדין בדקירתו למוות של חייל המילו־אים אברהם סורק ובדקירת חייל המילואים אריה בורנשטיין, ב־אותה תקרית.

הדבר אירע בחודש ספטמבר ש־עבר בקסבה של חברון, ליד ה־בית המכונה „בית הדיכיס". הבית נרכש, כזכור, על ידי האגודה ל־חידוש הרובע היהודי בחברון, ו־ימים אחדים לפני רצח החייל סו־רק התבצרו בו חברי כנסת וב־ראשם גאולה כהן ואליעזר ולדמן מ„התחיה".

הרוצח גאבר דקר בפתח הבית את שני חיילי המילואים ששמרו עליו. אברהם סורק, מבית אר־רן, מת בדרך לבית החולים, וה־חייל השני, אריה בורנשטיין מ־חיפה, הובהל לבית החולים בירו־שלים וניצל. הרוצח הצליח להי־מלט, ובמשך ימים אחדים הוטל עוצר על הקסבה של חברון, עד ללכידתו.

לפני מתן גזר־הדין, אמר אתמול הרוצח לשופטיו: „אני אסיר מל־חמה. רצחתי בעיר חברון, העיר שלי ושל סבי, ולא איכפת לי כלום. אמשיך להילחם עד הנצ־חון". בראש בית הדין הצבאי עמד אל"מ אבי הבהר, וישבו עי־מו בדין השופטים הצבאיים סא"ל יעקב לירן ורס"ן חיים כדיגה.

שני גזרי־דין נוספים

כן דן אתמול בית הדין ברמאל־לה את גאזר יוסף עטא עביזו, בן 20 מחברון, החבר בחזית ה־דמוקרטית העממית, לתשע שנות מאסר, על השלכת עשרה בקבוקי־תבערה על כלי־רכב בשנה האח־רונה, בין־השאר, השליך בקבוק־תבערה על אוטובוס תיירים ש־התלקח, ובקבוק־תבערה על חייל מילואים שהיה בעמדת השמירה ב־חברון. לנאשם כבר נגזרו קודם לכן עשרה חודשי מאסר על תנאי, על פעילות חבלנית.

מאהרי מוחמד עבדול חסאן, ממחנה הפליטים אל ערוב מדרום לחברון, נידון אתמול באותו בית דין לשלוש וחצי שנות מאסר ב־פועל ועוד שלוש וחצי שנים על תנאי, בעוון רגימת אוטובוס „אגד" באבנים, בשהיה בדרכו ל־חברון ובעוון השלכת בקבוק־תב־ערה על רכב צה"ל בכביש ירוש־לים־חברון.

ישראל תפעל

(סוף מעמ' 1)

אבו־נידאל בסוריה ובלבנון גב־שכת ומבצעי הפיגועים ברומא ו־בווינה עברו בין השאר בדמשק. בדרכם ליעדיהם. „לא שכחנו את סוריה ואנו דנים גם בה עם ממ־שלות אחרות", אמר, בהוסיפו כי יתכן שבעתיד יוטל חרם כלכלי על סוריה וכי מוטב שסוריה לא תסתפק בהוראה לאנשי אבו־ני־דאל לחדול מהענקת ראיונות ל־עתונות בדמשק, כדי לא להביכה.

עם זאת הבחין אוקלי בין פעי־לות אבו־נידאל בתמיכת סוריה, שכוונה להתנקשות באישי ירדן ואש"ף, לבין הפעילות באירופה בתמיכת לוב. מארג פעילות ה־ארגון בספטמבר אשתקד הדוח לממשלות אירופה עוד לפני חטי־פת מטוס „איג'יפט־אייר", אמר אוקלי. ממשלות ערביות מתנגות מסייעת מודיעית לפעילות נגד אבו־נידאל. „למגמת התגייסותן זו סובבת לתמיכה בלוב, הוסיף, הוא ממליץ בפני סוריה לנהוג כבעיראק, שגירשה את אבו־נידאל.

הממשל רייגן נאלץ אמש לאמר כי אין סיכוי רב להצטרפות מדי־נות נוספות לחרם הכלכלי על לוב, שהורחב גם להקפאת נכסי לוב בארה"ב, בעקבות דיווחי בנ־קים על תחילת הזרמתו של כסף לובי אל מחוץ לארה"ב, ומחשש שלוב תפקיע נכסי תאגידים ואז־רחים אמריקאים בתחומה.

מחבלים תמורת גולים

דיפלומאטים מערביים שנפגשו עם קדאפי בטריפולי ביומיים ה־אחרונים דיווחו על איומיו לפגוע בערים ובנמלים שבאירופה, ש־מקרבתם יצאו מטוסי ארה"ב ו־אניותיה לתקוף את לוב. „וושינ־גטון פוסט" דיווח כי קדאפי הציע למסור לממשלות אירופה מחב־לים שברחו ללוב, בתמורה להס־גרת גולים לוביים המבוקשים על ידי משטרו. קדאפי אמר לדיפלו־מטים, כי יקרא לפלשתינאים ל־מקד את התקפותיהם ב„שטחים הכבושים", כלומר בישראל.

הסנאטור הווארד מצנבאום ה־ציע אתמול להתעלם מהחוק ה־אמריקאי האוסר התנקשויות ב־מנהיגי גיורים ולפעול להריגת קדאפי. [illegible]

תצלומי הלוויין [illegible]

אוקלי אמד בכמיליארד דולר את הפסדי מדינות אירופה מאוב־דן תיירות אשתקד. לדבריו, זו קול לכלכלי עשוי להביא מדינות ראויה למחיר הסדור ולכך ששי־אירופיות לתמיכה בפעולה נגד לוב.

עוד אמר, כי הממשל אינו מפרסם תצלומי־לוויין של מחנות־אימונים למחבלים, משום שבתצ־לום של מאהל אין הוכחה לזהות הנמצאים באוהלים. „קדאפי יאמר שזה מחנה של תנועת הצופים", אמר, בציינו כי לעתים חולקים כמה מאנשי אבו־נידאל את מח־נותיהם עם מחבלים מארגונים פלשתינאים ואיראניים נוספים, מה שמכביד על מיקוד הפגיעה בהם.

חוסיין מתכוון

(סוף מעמ' 1)

שילמו תמלוגים מיוחדים לירדן בגלל התקרבותה לסוריה. המקו־רות היו שושביני ההתקרבות ה־ירדנית־סורית כחלק ממדיניותם המסורתית לקרב בין המדינות הערביות.

אמש מסר רדיו רבת־עמון כי שר הפנים הסורי, מוחמד גבאש, יבקר בקרוב בירדן. אמש סיים שר הפנים הירדני ביקור בן חמי־שה ימים בסוריה שבו נדונו נוש־אים הקשורים לבטחון הפנים ב־שתי המדינות ולהקלת מעבר נוס־עים בגבול היבשתי בין סוריה לירדן.

עמרם מיצנע — אלוף, עוזר לראש אג"ם

תא"ל עמרם מיצנע יתמנה היום לעוזר ראש אג"ם ויועלה לדרגת אלוף.

תא"ל עמרם מיצנע בא במקומו של האלוף אורי שגיא, שיתמנה בקרוב לתפקיד בכיר אחר.

עמרם מיצנע, בן 40, נולד בקי־בוץ דברת, גדל בקריית חיים ו־מתגורר עתה בקיבוץ עין־גב. בו־גר הפנימיה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. בעל תואר ראשון בגיאוגרפיה באוניברסיטת חיפה. בעל אות „המופת" וצל"ש הרמטכ"ל.

בין תפקידיו בצה"ל: מג"ד שר־יון (בחטיבה 7), מפקד קורס קציני שריון, קצין אג"ם של גי־סת השריון, מפקד חטיבת השריון „ברק" ברמת הגולן, מפקד חטי־בת שריון במילואים, מפקד ביה"ס לשריון, מפקד אוגדת שריון סדי־רה, מפקד ביה"ס לפיקוד ומטה, ראש מחלקת מבצעים במטה ה־כללי. הוא בוגר ביה"ס הבין־זרועי לפיקוד ומטה (פו"ם) ובית הספר הגבוה למלחמה של צבא ארצות־הברית.

נשוי ואב לבת ושני בנים.

שני אחים הוצאו להורג בסוריה באשמה שריגלו לטובת ישראל

דמשק (רויטר, עתיים וצ"ט). — שלטונות סוריה הוציאו להורג שני אחים באשמת ריגול לטובת ישראל — זאת גילו אתמול מקו־רות דיפלומטיים.

מקור רשמי אמר כי נאפה פואד חסן, בן 26 מהעיר חמאת, הוצא להורג בתליה לאחר שנמצא אשם ב„ריגול והעברת מידע לאויב ה־ישראלי הפוגע בבטחונה של סור־יה ובמוסדותיה הצבאיים והכל־כליים".

המקורות הדיפלומטיים ציינו כי איש זה שניתלה אתמול בפרהסיה הוא אחיו של פייסל פואד חסן, בן 48, שהוצא להורג שלשום, גם הוא באשמת ריגול לטובת ישראל.

שני האחים היו צ'רקסים — שבט מוסלמי שמוצאו מגרוזיה. לפי שעה לא ידועים פרטים על כתב האישום שהוגש נגדם.

מאז ה־14 במאי 1985 הוצאו להורג 8 אנשים בסוריה באשמת „ריגול לטובת ישראל".

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	6—2—	מעונן
אמסטרדם	10—4	מעונן
ב. איירס	31—21	בהיר
הלסינקי	15—4—	בהיר
הונג קונג	16—10	בהיר
וינה	11—10	מעונן
ז'נבה	2—2	מעונן
טוקיו	8—0	בהיר
טורונטו	7—4—	שלג
יוהנסבורג	26—13	מעונן
לונדון	12—9	מעונן
ליסבון	15—6	בהיר
מדריד	13—2	בהיר
מונטריאול	7—6—	שלג
ניו יורק	5—1	מעונן
סאו פאולו	20—15	מעונן
פאריס	9—7	מעונן
פרנקפורט	14—7	מעונן
ציריך	4—1	מעונן
ריו דה ז'נרו	34—28	בהיר
שטוקהולם	6—3—	מעונן
שיקאגו	11—5—	מעונן

swissair

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב
העורכת: חנה זמר
משנה לעורך: דוד פדהצור
מנהל כללי: אהרן קראוס

הוצ"ל — „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון 286141 (6 קווים).
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032.
סניפים:
תל־אביב, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים,
המערכת: רח' הלל 38, טל' 243067/8, 248315
המינהלה: רח' הלל 36, טל' 231251/2
חיפה, רח' הנביאים 27
טלפונים 642101-2-3, מיקוד 33104

הגר שלנו
איננה
הגר ליסר ז"ל הובאה למנוחות ביום רביעי כ"ז בטבת תשמ"ו 8.1.86 בפריס.
משפחת ליסר
משפחת רחמילביץ'

למשטרה אין ראיות נגד ד"ר חלצאל

מאת נתן רדעי, סופר „דבר"

היום יתקיים דיון בהארכת מעצרו של הפיס־קאר ד"ר אמ־נון חלצאל, שנעצר בידי חוק־רי היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים בחשד למעורבות מסויימת ברצח הדס קד־מי.

חוקרי היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים שפשטו על ביתו של ד"ר אמנון חלצאל בחיפה לא גילו מאום. נראה, כי בידי חוקרי היחידה אין כל חומר המחשיד את ד"ר חלצאל בביצוע הרצח. תנשר התקירה שיובא לפני שופט הש־לום בפתח־תקוה יכלול, כפי ה־נראה, פרטים שוליים בלבד.

ד"ר אמנון חלצאל לא שיתף פעולה עם חוקרי המשטרה. הת־ברר, כי הגיע לידיו חומר גלוי מן העתונות ואמר חסר מחוקר משטרתי שהמשטרה לא הצליחה להוכיח בוודאות. הוא לא הגיב לעתונות בנושא זה וייתכן שהיום יאמר את דעתו על מעצרו.

שופט בית המשפט השלום יצ־טרך להחליט, על פי החומר ש־בא לפניו, אם לעצור את ד"ר חלצאל או לשחררו.

נוסייבה חזר בו מהתפטרותו

מאת דני רובינשטיין, סופר „דבר"

אנואר נוסייבה, יו"ר מועצת המנהלים של חברת החשמל המזרח־ירושלמית, חזר בו אמש מהתפטרותו, אך לא מסר על כך הודעה רשמית. הוא רק מסר, כי הוא שוקל להיענות לבקשת העובדים ואישים שו־נים, וכי הוא משוכנע שהחברה תעמוד בהתחייבויותיה הכס־פיות לחברת החשמל הישרא־לית.

בהנהלת חברת החשמל המזרח ירושלמית חששו אתמול, כי זע־זועים בתפקוד החברה עלולים ל־הביא להשתלטות ישראלית עליה, שכן החברה חייבת כ־6 מיליון דולר לחברת החשמל הישראלית.

נוסייבה הודיע אמש, כי ממש־לת ישראל איננה צריכה לחשוש וכי החובות לחברה הישראלית י־שולמו במלואם, שכן הירדנים יע־בירו את הכספים בקרוב.

לחצים מכיוונים שונים הופעלו על נוסייבה לחזור בו מהתפטרותו ובמיוחד על ידי ועד העובדים המזוהה עם אוהדי אש"ף. הרקע להתפטרותו של נוסייבה הוא ה־מאבק בינו ובין מנכ"ל החברה, המהנדס מוחמד אבו סועוד, ש־מונה לתפקידו על ידי הירדנים. ממשלת ירדן העמידה כתנאי להע־ברת הכספים ביצוע תוכניות יעול, וזו הסיבה לחילוקי הדעות בהנהלת החברה.

סוחרי ירושלים: העלאת הארנונה מנוגדת לחוק

מאת יעל ארטמן, סופרת „דבר" בירושלים

בעקבות החלטת מועצת עי־ריית ירושלים להעלות את שי־עור הארנונה לעסקים לשנת הכספים 1986/87, בשיעורים של 253 עד 319 אחוז, פנה ארגון סוחרי ירושלים לשר ה־פנים יצחק פרץ, בטענה כי ההעלאה איננה כדין ונוגדת את ההתחייבות מההחלטה על יציבות המחירים.

במכתב ששיגר מנכ"ל ארגון סוחרי־ירושלים לשר הפנים, מב־קש השר שלא לחתום על חוק־העזר העירוני המאשר את עליית שיעורי הארנונה, ולהורות לעי־ריית ירושלים שלא לשלוח הו־דעות תשלום לסוחרים בניגוד ל־חוק.

ארגון הסוחרים טוען, כי הח־לטת מועצת העירייה איננה מת־חשבת במצבם הקשה של בתי־המסחר בעיר, המחמיר בגלל ה־מדיניות הדפלציונית המוצהרת של הממשלה. „גם אם נניח שב־חודשים דצמבר 1985 עד מרץ 1986 יעלה המדד ב־2 אחוזים מדי חודש, הרי שבכל שנת הכס־פים 85־86 יעלה המדד בלא יותר מ־128 אחוז", נאמר במכתב.

חייל נהרג בתאונת־דרכים

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

בתאונת דרכים קטלנית שאירעה אמש בשעה מאוחרת ברמת הגולן, נהרג חייל צה"ל וחמישה חיילים אחרים נפצעו.

התאונה אירעה לאחר שמשאית צבאית התהפכה בכביש סמוך ל־קיבוץ אלרום בצפון הגולן. הפצו־עים הועברו במסוק לבית החולים רמב"ם בחיפה. שמו של החייל ההרוג טרם ניתן לפרסום.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 02/86 שהת־קיימה ביום 9.01.86 זכו הכר־טיסים הבאים:

בסך 120.000.— ש"ח זכה המ־ספר 670228.

כזוכר המזל לא עלה בגורל הפ־רס המצטבר בסך 240.000.— ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע ה־בא יהיה 440,000 ש"ח (כולל צבי־רה).

בסך 6.000.— ש"ח זכה המס־פר : 514675.

בסך 3.000.— ש"ח זכו המס־פרים : 482733, 687379.

בסך 180.— ש"ח זכו המספ־רים : 073352 ; 082026 ; 122867 ; 153891 ; 197842 ; 226349 ; 280012 ; 311440 ; 315487 ; 331962 ; 349228 ; 385177 ; 395431 ; 395517 ; 407561 ; 482052 ; 510031 ; 586207 ; 591047 ; 602110 ; 608272 ; 612781 ; 635984 ; 642315 ; 707537 ; 715238 ; 730490 ; 735168 ; 761479 ; 762392 ; 780288 ; 831908.

בסך 90.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 7139 ; 8315.

בסך 15.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 467 ; 704.

בסך 9.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 079 ; 534 ; 797.

כל הכרטיסים שמספריהם מס־תיימים בספרה 6 זכו בסך של 1.50.— ש"ח.

בסך 3.— ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 002 ; 009 ; 056 ; 068 ; 114 ; 155 ; 306 ; 311 ; 312 ; 375 ; 423 ; 433 ; 443 ; 490 ; 514 ; 525 ; 530 ; 662 ; 742 ; 806 ; 843 ; 845 ; 939 ; 962 ; 969 ; 985.

בסך 1.50.— ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 07 ; 11 ; 12 ; 13 ; 18 ; 21 ; 26 ; 27 ; 28 ; 31 ; 35 ; 36 ; 44 ; 45 ; 51 ; 62 ; 65 ; 74 ; 75 ; 76 ; 80 ; 81 ; 85.

רק הרשימה הכוללת של תוצ־אות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

סוריה חדלה

(סוף מעמ' 1)

כמה פעמים את ביקורו בירדן מ־שום שאין ביכולתו לבשר למלך חוסיין על שינוי בגישת אש"ף כלפי החלטה 242.

מקורות פלשתינאים ברבת־עמון מסרו אתמול, כי ראש אש"ף עו־מד לבקר בירדן לאחר שובו של חוסיין מביקור הנוכחי בלונדון, ולאחר שהנהגת אש"ף תקיים סי־דרת דיונים נוספת בבגדד בראש־שית השבוע הבא. לאחרונה הב־יע ערפאת את החשש שתהליך ההת־קרבות בין ירדן לסוריה יהיה על חשבון יחסי הקירבה בין ירדן ל־אש"ף.

בתוך כך סיים אתמול רמטכ"ל צבא ירדן, פתחי אבו־טאלב, בי־קור בן חמישה ימים במצרים. ב־תום הביקור אישר הרמטכ"ל ה־ירדני שבשנה החולפת התקיימו כמה אימונים משותפים בקנה־מי־דה מצומצם בין צבא מצרים ו־ירדן, והיו חילופי משלחות צב־איות בין שתי המדינות. הוא הביע תקווה כי שיתוף הפעולה יתרחב בעתיד.

אתמול סיימה גם משלחת מטעם הסנאט הירדני ביקור בן כמה ימים בקאהיר. עם חברי המשלחת נמנה חיכמת אלמצרי מנכבדי ה־עיר שכם.

פרס ידרוש

(סוף מעמ' 1)

אין צורך לסכן את השלום עם מצרים לכותר ת־משנה. אם רוצים לשנות מלה בהחלטה בבקשה; אם רוצים לשנות את המשא־ומתן, ב־שום אופן לא זי.

בראשית דבריו חזר וציין את ההסכמות בין ישראל ומצרים, שהושגו עד כה בשיחות: פישור במסגרת בוררות, נירמול יחסים, פתרון הבעיות בתחום הצבאי ו־החזרת השגריר — ש„לא ברור מכאן בזמן הממשלה הזאת", העיר באירוניה. „הרי הממשלה הזאת לא מצאה יחסים טובים והפסידה אותם. הממשלה הזאת רוצה להחזירם למצב נורמלי".

פרס אמר, כי הוא מוכן להסכים לדחייה של יום־יומיים בקבלת ההכרעה, אם יש מי שמבקש לעיין בחומר יום־יומיים. „לא יותר מכך. יש שיהיה ברור. שבלי כוונה בוררות לא ממשיכים".

שמיר דרש לעגן בכתב הסדרים מחייבים

ממלא־מקום ראש הממשלה יצ־חק שמיר הציב בדיון כמה תנאים והכרזיים, לדעתו, לביצוע עסקת החבילה. שמיר דורש לעגן בכתב הסדרים מחייבים ודרכי התחייבות בסוגיית הנירמול, במקרה שלא יתקיימו. לדעתו, למצרים מוכרח להיות ברור, שאם לא יקיימו את ההתחייבויות, לא תהיה התקדמות בתהליך טאבה.

עוד אמר שמיר, כי הוא מבקש שמצרים תימנע ממתן סיוע ל־אש"ף ולטירור הפלשתינאי ותפ־סיק את התעמולה העויינת נגד ישראל. כן דורש שמיר, כי יש־ראל ומצרים ישובו ויכריזו על דבקותן בעקרונות הסכמי קמפ־דייוויד.

ויצמן: כל השהיה חולשה

אחרי דברי שמיר התפתח דיון כללי. שבו חזרו השרים והשמיעו את עמדותיהם הידועות. השר עזר וייצמן דרש שתתקבל ההחלטה מיד. „השולחן הזה צריך לתת לעם מנהיגות", אמר. „אסור לפ־תח קטנוניות ותגרנות. כל השהיה נתפסת כחולשה".

השר ארנס תקף את מנכ"ל מש־רד ראש הממשלה, אברהם טמיר. „הדרך שהמו"מ נוהל היתה שלו־מיאלית", אמר ארנס. „ניסוח שטר הבוררות, שעל פיו תפעל ועדת הבוררות, יגרום לכך ש־טאבה תהיה אבודה בשביל יש־ראל". על כך העיר לו ראש ה־ממשלה, כי כשם שטעה בהתנג־דותו להסכם קמפ־דייוויד, כך הוא טועה עכשיו.

שר הבטחון יצחק רבין סבור, כי מה שהושג עם מצרים מספק, וכי יש להביא להפשרת היחסים עמה כדי לא לגרום להידרדרות במצב. לדבריו, השאלה העומדת על הפרק היא האם הולכים למו־לך, ו„אין מהלך בלי בוררות".

סגן ראש הממשלה דוד לוי תקף את ההדלפות לכלי התק־שורת, שבאו, לדעתו, מצד מפלגת העבודה, על פירוק אפשרי של הממשלה. שר האוצר יצחק מודעי טען, כי לקבינט לא נמסר במשך חודשים ארוכים על המתנהל ב־משא־ומתן. השר אריאל שרון טען כי ויתור למצרים יתפרש כחולשה.

שתי המפלגות נותנות גיבוי לשריהן

העמדות שהציגו שרי הליכוד מצד אחד ושרי המערך מצד שני זכו אתמול לגיבוי של מפלגותיהן. לשכת מפלגת העבודה אמנם לא קיימה דיון על המחלוקת בקבינט, אך האווירה הכללית בה, בעקבות התבטאויות של ח"כ אברהם כץ עוז וח"כ רמון, היתה שכל העיכוב בין המשתייה שהליכוד כופה הן תוצאה המאבקים הפנימיים בחירות ושאסור להיגרר לבידון בגלל טע־נות סבירות שמעלה הליכוד. אם לא יהיה מנוס, יהיה על מפלגת העבודה לקבל החלטה חד־צדדית בסוגיית הבוררות וללכת לפירוק הממשלה.

בלשכת המפלגה סוכם אמש, כי אם יהיה צורך תכונס לשכת המפלגה ביום א', לפני ישיבת ה־קבינט, כדי לקבל עמדה מפלג־תית, שתנחה את שרי המערך.

מזכירות „חירות" אף היא ה־ביעה אמש תמיכה בעמדות שה־ציגו שרי הליכוד והביעה את סלידתה מהשמצת שרי התנועה. „שפת האיומים של המערך מלמ־דת על כוונותיו", נאמר בהודעת מזכירות „חירות".

לוי: קובץ מסרים בלי חידוש

בישיבת המזכירות אמר השר דוד לוי, כי השרים ראו אתמול בפעם הראשונה מסמך, שהוא קו־בץ מסרים שאין בהם חידוש". לדבריו, יש בהתבטאויותיו של ראש הממשלה, שאם לא נקבל את הצעות המצרים יעמוד השלום ב־סכנה, חוסר תבונה מדינית ופגי־עה במוראל העם.

השר שרון חזר אף הוא על קביעתו, כי שרי הליכוד ראו את־מול לראשונה את המסמך שעליו הם צריכים להכריע. אך משדר מתחילת ינואר הוא [illegible] לו, כי כבר לפני חצי שנה סיכמו המש־לחות הישראלית והמצרית על בו־רוות, ולכן למצרים היה ברור שהולכים לבוררות.

הזלטיין קם

(המשך מעמוד 1)

„איירוספאייס". בעיסקה עם ה־אמריקאים תמך ליאון בריטן. הזלטיין חשב, כי מטעמים לאו־מיים אסור לבריטניה לסרב להצעה האירופאית, מה גם שמשרד ההגנה הוא הלקוח הרציני ביותר של „וסטלאנד".

ראש הממשלה אמרה כל ה־זמן כי בעלי המניות של „וסט־לאנד" יחליטו, כראות עי־ניהם באיזו הצעה לבחור. אך החלטתה ביחס לחיוב השרים לקבל אישור להצהרותיהם מ־משרד ראש הממשלה, היא הריגה.

תמונת ארכיון של ג'ורג' יאנ־גר, שמונה אתמול לתפקיד שר ההגנה הבריטי החדש, בעק־בות התפטרותו של מייקל הזלטיין. (צילום: א.פ.)

במסיבת עתונאים שכינס הזלטיין כמה שעות אחרי הת־פטרותו, הוא אמר שכבוד רב הוא להיות שר ההגנה, אך הוא אינו מוכן להיות חבר בממשלה שבה אין אמון ב־חבריה. הוא אמר עוד, כי התפטר מפני שהרגיש כי לא יוכל לעמוד עתה בהתחייבויות המוטבעות שאותן נתן.

הזלטיין, מיליונר בן 53, נחשב עד כה למועמד מספר אחד לרשת את מקומה של תאצ'ר בראשות המפלגה ה־שמרנית. הוא משמש כחבר בממשלת תאצ'ר משנת 1979. הוא בעל הופעה והתנהגות ראוותנית. אשר העניקה לו באמצעי התקשורת את הכינוי „טרזן".

הורי פעוטה הסובלת מתסמונת דאון מבקשים סעד משפטי

(ע). — הוריה של תינוקת שטרם מלאו לה שנה, מבקשים מבית־המשפט להורות לקופת־חולים הכללית שלא להוציאה מבית החולים עד אשר ימצא משרד הרווחה לילדה מסגרת מוסדית מתאימה.

אורנה ויצחק ירושלמי מציינים בבקשה, שהוגשה לבית המשפט המחוזי בתל־אביב באמצעות עו"ד שולמית אמיר, כי הפעוטה רחל, שנולדה ב־31.3.85 ב„בלינסון" — סובלת מתסמונת־דאון. היא מונ־גולואידית וסובלת מפיגור עמוק, וההורים פונים לבית המשפט ל־הכריז על בתם כפסולת־דין ולמ־נות לה אפוטרופוס על פי החוק.

„ילדים כמו רחל זקוקים להש־גחה קבועה ולמסגרת שבה יטופלו בידי אנשי מקצוע, ורק בדרך זו יוכלו להתקדם" — נאמר בבקשה.

„ההורים אינם מסוגלים להעניק לרחל את המסגרת הדרושה לה. נפגעו קשות מעצם הלידה ונתו־נים במשבר נפשי עמוק, שאינו מאפשר להם לגייס כוחות־נפש הדרושים להתמודדות הקשורה ב־גידולה של רחל".

ההורים מציינים, כי הם מטופ־לים בשני ילדים, האחד בן ארבע והשני בן שנתיים, והאם נמצאת עתה בחודש השלישי להריונה. כל זה, לדבריהם, מונע מהם לטפל בעצמם ברחל הקטנה.

בבקשה מסופר, כי ההורים פנו אל הוסטה לוי, המנהלת מוסד יחיד במינו במדינה ומטפלת ב־ילדים הסובלים מתסמונת־דאון. ל־דבריהם מוכנה לוי לקבל את ה־קטינה תחת חסותה, כאשר תנאי המעון שהיא מנהלת יאפשרו זאת.

„רחל נמצאת מיום היוולדה ב־בית החולים, וייגרם לה נזק קשה אם תטולטל ולוא גם לתקופה קצ־רה, למקום זר שבו לא תוכל לקבל טיפול מתאים. טובתה של רחל דורשת שהיא תועבר מבית החולים למעון־הילד שמנהלת גב' לוי" — נאמר בבקשה.

כדי להבטיח שאכן כך ייעשה, פנו המבקשים לבית המשפט ו־ביקשו להוציא צו מניעה זמני, במעמד צד אחד, נגד קופת חו־לים הכללית, כדי לאסור על ה־משיבה להוציא את רחל מבית „בילינסון".

השופט חיים פורת דחה את ה־בקשה לדון בה במעמד צד אחד. נוכח היות הילדה תשעה חודשים בבית החולים, קבע השופט, ייתכן שיש חשיבות לכך שנציגי השי־רות למעון הילד או פקיד סעד יהיו נוכחים בשמיעת הבקשה. אי לכך הזמין השופט פורת את ב"כ היועץ המשפטי ומשרד ה־עבודה והרווחה להיות נוכחים ב־שמיעת הבקשה ב־26.1.86.

הגיורת הרפורמית נתבקשה להביא אישור מבית־דין רבני כתנאי לרישומה כיהודיה

מאת יקיר צור

משרד הפנים סירב לרשום כיהודיה בת־עודת־הזהות ובמרשם־האוכלוסין גיורת ר־פורמית, שעלתה ארצה לפני כמה חודשים. הגיורת, שושנה מילר, נתבקשה על־ידי ה־מנהל האזורי של משרד הפנים בתל־אביב, להביא אישור על יהדותה מבית־הדין הרב־ני, אם ברצונה להירשם כיהודיה בתעודת הזהות.

בעקבות זאת פנה ח"כ יאיר צבן (מפ"ם) ליועץ המשפטי לממשלה, בבקשה שיבדוק האם אין בנהלים הקיימים במשרד הפנים לגבי רישום הדת והלאום בתעודת הזהות, משום סתירה מהותית לחוק השבות ולחוק מירשם האוכלוסין.

שושנה מילר, תושבת קולוראדו־ספרינגס, גויירה בשנת 1982 על־ידי רב רפורמי. ל־אחר מכן שימשה כחזנית בבית־הכנסת ה־מקומי, לימדה ילדים יהודים בבית הספר של יום ראשון והיתה פעילה בוועדת ה„צבי" של הלגב הישראלי בקולוראדו. באוקטובר 1985 עלתה ארצה. וכידה אישור של ההסתדרות הציונית העולמית, שיש להכיר בגיורה ל־צרכי עלייה. בבואה ארצה, קיבלה תעודת תושב־ארעי.

זמן קצר לאחר מכן, ניגשה למשרד הפנים בתל־אביב וביקשה לקבל תעודת־זהות. ה־מנהל האזורי במשרד הפנים, מר רוזנסון, הודיע לה כי אין היא יכולה להירשם כיהו־דיה בתעודת־הזהות, והציע לה תחת זאת להירשם כנוצריה, או ללא ציון דת ולאום. מילר סירבה, ולמחרת חזרה עם מכתב ש־ניתן לה על־ידי ההסתדרות הציונית. המנהל האזורי אמר לה שהמכתב אינו שווה כלום, וכדי להרשם כיהודיה, עליה להביא אישור מבית־הדין הרבני האזורי.

הפרשה הועברה לידיעתו של ח"כ צבן באמצעות הסופר עמוס עוז, שהכיר את שושנה מילר בארצות־הברית. ח"כ צבן פנה אל הממונה על מירשם האוכלוסין יהושע כהנא, וזה השיב לו כי אלה הם הנהלים הנהוגים במשרד הפנים, וכי כך הוא מפרש את חוק השבות וחוק מירשם האוכלוסין.

היועץ המשפטי של משרד הפנים, עו"ד אברהם ספט, אמר לח"כ צבן כי אין במש־רד חוות־דעת משפטית, לפיה אפשר להימנע מרישומה של מילר כיהודיה על בסיס חוק מירשם האוכלוסין, אולם זהו נוהג הקיים מ־ימים ימימה. תשובתו של מנכ"ל משרד הפ־נים, חיים קוברסקי, היתה זהה. בעקבות זאת פנה ח"כ צבן ליועץ המשפטי לממשלה.

נגיד בנק ישראל מתנגד לפגיעה בנכסים של הציבור

(ע.) — נגיד בנק ישראל, ד"ר משה מנדלבאום, אמר אתמול כי בנק ישראל הביע דעתו בצורה חד־משמעית נגד פגי־עה בנכסים שבידי הציבור. פגיעה כזאת תביא לפגיעה ב־מאזן התשלומים ויציבות ה־מחירים במשק, הטעים הנגיד, בראיון ליומן „הבוקר הזה" ב־רדיו, בהתייחסו להצעת יו"ר סיעת המערך בכנסת ח"כ רפי אדרי, להטיל מס על הון לבעלי רכוש מעל 250 אלף דולר.

מנדלבאום אמר עוד, כי בחו־דשיים האחרונים חלה הרעה ב־גרעון המסחרי שבאה בעקבות ד־עות שהושמעו על פגיעה בנכסים פיננסיים. לדבריו, פגיעה בנכסים פיננסיים פוגעת בחיסכון ופגיעה בחיסכון פוגעת גם במאזן התש־לומים וגם ביציבות המחירים.

בעניין הצעתו לעדכון תוספת שכר כל שלושה חודשים, אמר מנדלבאום, כי כאשר האינפלציה היתה גבוהה, עבר המשק לעדכו־נים חודשיים בכל התחומים — בתחום השכר, התקציב וכו'. אבל כאשר האינפלציה ירדה — הגיע הזמן לחזור למצב שהיה קודם ולעדכן את תוספת היוקר והתקציב בתכיפות קטנה יותר. זה יתרום להקטנת האינפלציה ו־המשך יציבות המחירים במשק.

מנדלבאום הוסיף, כי האינפל־ציה ירדה אך לא הודברה, ועובדה שיציבות המחירים חייבת להיתמך על ידי פיקוח מחירים מינהלי, שצריך להפסיקו בהדרגה. בנק ישראל סבור, שכדי שנצליח לש־מור על יציבות מחירים בלי פי־קוח, צריך להמשיך ולקצץ בתק־ציב המדינה.

הנגיד ציין, כי הריבית במשק אמנם יורדת, אך היא עדיין גבוהה. כיום, כשהאינפלציה ירדה, אנו יכולים להוריד את הריבית. „אני חושב שהגיע הזמן כי גם הבנקים יורידו מצדם את העמלות שהם גובים מעל לריבית הבסי־סית. ואנחנו נפעל בתחום זה ב־עתיד", אמר.

הנגיד הוסיף, כי כדי להגיע לחידוש הצמיחה, הממשלה צריכה לאפשר לבנקים לתת לסקטור ה־עסקי הלוואות מהכספים של תוכ־ניות החיסכון, שהציבור מפקיד כיום בבנקים ואלה נאלצים להע־ביר לממשלה. „התוכנית שלנו היא, שכסף כזה יועמד לרשות ה־סקטור העסקי ועל ידי כך ניתן הלוואות זולות כדי לחדש את ה־צמיחה. מדובר בהפשרה בהיקף של 300—350 מיליון דולר, שב־חלקם הגדול יהיו הלוואות ל־טווח קצר, אבל זה יביא גם לכך שהריבית תרד ויועמדו מקורות לחידוש הצמיחה במשק".

לסגן ראש המועצה האזורית דרום השרון
אברהם רוצקי
ברכות
עם הבחרך לקדנציה נוספת
עובדי המועצה

לאברהם לזר
עם בחירתך לקדנציה נוספת כראש המועצה האזורית דרום השרון
ברכותינו החמות והמשך מוצלח
עובדי המועצה

משטרת ירושלים פועלת לצנן התלהבותם של נאמני הר־הבית – יהודים כערבים

סיסמאות שצוירו בלילה חברי „כך" בעיר העתיקה (צילום: רחמים ישראלי)

מאת אריאל בן־עמי, סופר „דבר"

משטרת ירושלים וכוחות הבטחון נערכים היום לקראת תפילת הצהריים במסגד אל־אקצה, כדי למנוע התלהטות מחודשת בהר־הבית. זאת, בעקבות הנפת דגל ישראל אתמול בהר־הבית, על־ידי שלושה צעירים מקבוצת „נאמני הר הבית".

השלושה, שני צעירים וצעירה, נכנסו למקום דרך „שער המוגרבים". הם מוכרים לשוטרי הר־הבית מסיוריהם הקודמים במקום, ולכן לוו על־ידי שוטר. סמוך ליציאה, מ„שער המוגרבים" שלפה הצעירה דגל ישראל מתוך חולצתה, השלושה החזיקו אותו ביום ושרו את „התקווה". הם נעצרו ושוחררו בערבות.

נהלים קבועים באשר להתנהגות בהר־הבית יגובשו בימים הקרובים ויועברו לאישור שר המשטרה חיים בר־לב. בנהלים החדשים יוגדרו האתרים המותרים לצילום בהר־הבית ותנאי הביקור במקום.

קצין־בודק חוקר

בעקבות ההתפרעות בהר הבית שלשום, בעת ביקור חברי־הכנסת של ועדת הפנים במקום, גבה אתמול הקצין הבודק של המשטרה עדויות מהנוכחים באירוע — מוסלמים, אנשי משטרה, עתונאים וצלמי־עתונות.

שניים מחברי הכנסת שנכחו באירוע, עובדיה עלי (ליכוד) וגאולה כהן („התחייה"), עומדים בסירובם לשתף פעולה עם הקצין הבודק. הם טוענים, כי לא יתכן שהמשטרה תבדוק את עצמה בפרשה. בטענה זו תומך גם ח"כ מרדכי וירשובסקי („שינוי"), אף כי ביקר קשות את התנהגות הח"כים בהר־הבית.

כזכור, מינה שלשום מפכ"ל המשטרה דוד קראוס את קצין החקירות של משטרת ירושלים סנ"צ עמי פלייסיג לחקור את ההתפרעות בהר הבית. חברי הכנסת התנגדו למינוי, שכן סנ"צ פלייסיג כפוף בתפקידו למפקד משטרת ירושלים תנ"צ חיים אלבלדס. כזכור, טענות קשות הועלו נגד אלבלדס בעת האירוע במקום, על שלא פעל כראוי. חברי־הכנסת דורשים שפרקליטות המדינה תחקור בפרשה.

שר המשטרה חיים בר־לב אמר אמש, כי ראש אגף החקירות של המשטרה, ניצב יגאל מרקוס, הביע נכונות לגבות בעצמו את העדויות מחברי הכנסת על התקרית שאירעה בהר־הבית. אך יו"ר ועדת הפנים ח"כ דב שילנסקי השיב בשלילה ואמר, כי יפנה ליועץ המשפטי לממשלה כדי שהוא יבדוק את הפרשה.

השר בר־לב, שרואיין בתכנית „היום הזה" בקול־ישראל, אמר כי ההצעה מצד מרקוס הועלתה לאחר שנשמעה הטענה, כי „זה לא נאה" שקצין בדרגת סגן ניצב יגבה את העדויות.

לפי־שעה לא נוהלו שיחות בין גורמים רשמיים לנציגי הוואקף האחראים במקום. אולם נראה כי בקרוב יזומנו נציגי הוואקף לחקירה, לשם הבהרת המהלים.

שרון ביקר בהר

שר התעשיה והמסחר אריאל שרון ביקר אתמול בבוקר בהר־הבית. השר הגיע להר־הבית עם כמה מעוזריו וערך ביקור בליווי מפקד משטרת ירושלים תת־ניצב חיים אלבלדס. השר אמר, כי בא להתרשם מן המקום בעקבות אירועי יום ד'.

„מה מסתיר הוואקף באורוות שלמה ?"

יו"ר תנועת „התחייה", פרופ' יובל נאמן, שהשתתף בסיור בהר־הבית, אמר: „מצער שתשומת־הלב הציבורית מופנית לשאלת תפקודה של המשטרה, שעה שהעיקר החמור היה סירובו של הוואקף המוסלמי לאפשר לוועדת הפנים להיכנס לאורוות שלמה, אף כי הסיור תואם לפרטיו". פרופ' נאמן שואל מה מסתיר הוואקף באורוות שלמה ומדוע רצה שאיש לא יראה את הנעשה בפנים.

ר"ץ: יש להם סיבה לדאגה

„התקרית על הר־הבית היא עדות להידרדרות הסכסוך המדיני באיזור למלחמת דתות, העשויה ללבות יצרים להביא לג'יאהד, טוענת סיעת ר"ץ. „מעשיהם של גאולה כהן ודוב שילנסקי, שתמכו בעבר בטירוריסטים שתיכננו לפוצץ את הר־הבית, הם סיבה טובה לראשי הוואקף ולמנהיגי הדת המוסלמים במקום להיות מודאגים, אף כי שום דבר לא מצדיק התפרעות ההמון".

עורכי העתונים ואיגוד העתונים טענו בפני ועידת השרים לענייני חקיקה:

ערוץ שני, טלוויזיה בכבלים ותחנות־רדיו מקומיות ימוטטו את משק העתונות

(ע.) — משלחת משותפת של ועדת העורכים ואיגוד העתונים היומיים, שנועדה אתמול עם ועד השרים לענייני חקיקה, תבעה כי הממשלה תשקול מחדש בהחלטה להתניע [illegible] ערוץ שני בטלוויזיה, טלוויזיה בכבלים, ותחנות רדיו מקומיות [illegible] חברי המשלחת אמרו לחברי הועדה המכינה את הצעת החוק בנדון, השרים משה נסים, אמנון רובינשטיין והרב יצחק פרץ, שהשתתפו בפגישה, כי הנהגת ערוץ שני מסכנת את חופש העתונות, מאחר שתביא לחיסול העתונים. העתונות בארץ הנאבקת כבר כיום על קיומה בגלל המצב הכלכלי וירידת הפרסום לא תוכל להתקיים, כי הפרסומת בערוץ השני תבלע את רוב המשאבים המוצאים כיום לפרסום בארץ.

פיצוי אפסי

הירידה הדראסטית הצפויה גם בפרסום מודעות בעתונים תמוטט כליל את משק העתונות. הטענה שאפשר לפצות אותה בגין כך היא טענת־סרק, מוטעה ומטעה. כל ההצעות של שיתוף עתונים בערוץ השני אינן מציאותיות, לנוכח ההשקעות העצומות הדרושות בפרוייקט של ערוץ שני וטלוויזיה בכבלים. ואם כבר תהא אפשרית חלוקת רווחים כלשהי — הפיצוי הכספי שיינתן אז לעתונים יהיה כמעט אפסי לעומת אובדן ההכנסה המאסיבי הצפוי כתוצאה מהזרמת רובם של תקציבי הפרסום לערוץ השני. גם הטלוויזיה בכבלים לא תוכל להתקיים ללא פרסומת.

יש לתמוה בכלל על סדרי העדיפות של הממשלה, אמרו חברי המשלחת, שדווקא עתה כאשר מצב המשק כה קשה ומפעלים מתמוטטים — הפרוייקט החשוב ביותר הוא ערוץ שני וטלוויזיה בכבלים, הדורשים השקעות עצומות. משום מה עוסקת עתה הממשלה בהכנות מזורזות לקבלת החוק, שיגביר את הצריכה, יסכן את העתונות ויביא להדרדרות התרבות בארץ.

חברי המשלחת פנו אל חברי הוועדה לעכב את תהליך חקיקת החוק, ואמרו כי יבקשו פגישה עם ראש הממשלה ומליאת הממשלה כולה, כדי להעמידם על חומר הדברים ולאור זאת לעיין מחדש בהנהגת הערוץ השני והטלוויזיה בכבלים.

יו"ר הוועדה השר משה נסים אמר בתשובה לפניית העתונים, כי ועדת השרים אינה הכתובת לפניה להפסיק את תהליך החקיקה, כיוון שהוועדה מתבקשת לקדם במהירות את החקיקה בנדון, והיא מנועה מלדון בעיכוב החוק אלא אך ורק בסעיפי החוק. אם העתונים רוצים לעיין מחדש בעניין עליהם לפנות אל ראש הממשלה.

הפתרון: השתלבות

השרים משה נסים ואמנון רובינשטיין אמרו עוד, כי הערוץ השני והטלוויזיה בכבלים הם כורח חיוני למדינה מטעמים שונים, הן מבחינת מקום בחדר המוקצה למדינות, הן מבחינת ההתפתחויות הטכנולוגיות וקיומם של ערוצי טלוויזיה נוספים הקיימים בפועל בדמות השידורים מארצות שכנות. יש לזכור גם, כי בארץ כבר פועלות למעשה תחנות פיראטיות רבות של טלוויזיות בכבלים ואין כל אפשרות כיום להילחם בתופעה כזו בהצלחה.

לדבריהם, העתונות אינה יכולה להתנגד ולהילחם נגד המהלך, והפתרון היחידי הוא בהשתלבות בערוץ השני ובמניעת נזק, שיהיה קטן ככל האפשר.

שר הפנים הרב יצחק פרץ אמר, לעומת זאת, כי טענות נציגי העתונות משכנעות. „כל מה שאמרו אכן נציגי העתונות — אני עונה אמן אחריהם, ולא רק מבחינה סובייקטיבית אלא גם מטעמים אובייקטיביים של העניין". בפגישה השתתפו גם היועץ המשפטי לממשלה יצחק זמיר וסגנו יורם בר־סלע, וכן המנכ"לים של משרדי הפנים והתקשורת ואחרים.

את ועדת העורכים ואיגוד העתונים היומיים ייצגו: יו"ר ועדת העורכים חנה זמר (דבר), ארי רט (ג'רוזלם פוסט), יו"ר איגוד העתונים היומיים שבתאי הימלפרב, (העתונות הלועזית), דב יודקובסקי ויגון אגגל (ידיעות אחרונות), יוסף לפיד ושמעון הפץ (מעריב), עמוס שוקן (הארץ) ואלתר ולנר מנכ"ל ועדת העורכים.

„שכנים" – תוכנית חדשה ללימודי דו־קיום בשלום

(עת"ת) — „שכנים" הוא שמה של תוכנית חדשה ללימודי דו־קיום בשלום לחטיבת הביניים. התוכנית הוכנה על ידי צוות חוקרים ומחנכים, יהודים וערבים, מטעם האגודה להבנה בין־דתית בישראל והאגף לתוכניות לימודים במשרד החינוך.

התוכנית מיועדת להביא את התלמידים להכרה והבנה של העמים החיים בארץ תוך הדגשת המשותף והשונה ביניהם: להקנות להם כלים להתקרבות בין יהודים וערבים בלי להתעלם מן הקשיים הקיימים והפחתת הדעות הקדומות בהתחשבות כלפי קבוצות אתניות אחרות בקרב בני הנוער.

התוכנית היא נסיונית ומיועדת לתלמידים היהודים. תוכנית מקבילה לתלמידים הערבים תבוצע בקרוב. התוכנית כוללת 34 שעות לימוד ובמסגרתה משולבים מקצועות שונים — היסטוריה, ספרות, אזרחות, שפה ופולקלור.

חבר מפלגת העבודה

אל תוותר על זכותך לבחור ולהבחר!

נותרו רק 11 ימים

לתשלום אגרת הבחירות

מפלגת העבודה נערכת לקראת הועידה ה־4.
אנחנו עושים את העבודה - כמו שצריך לא רק בממשלה אלא גם אצלנו בבית, במפלגה. בניגוד למקובל במפלגות אחרות, אנו עורכים מפקד אמת - רק מי שמתפקד ומשלם אגרת חבר - נהנה מהזכות לבחור ולהיבחר.
אל תשאר בחוץ ובא לעשות את העבודה.
עכשיו הזמן להצטרף.
פנה עוד היום לסניף מפלגת העבודה במקום מגוריך.

חבר מפלגה
שלם את האגרה עוד היום! אל תחכה לרגע האחרון. במידה ולא קיבלת טופס תשלום אגרה לביתך, פנה מייד לסניף מפלגת העבודה במקום מגוריך.

תאריך אחרון לתשלום ולהתפקדות 20.1.86.

בוא לעשות את "העבודה"
הועידה ה־4 של מפלגת העבודה

אנשים · אנשים · אנשים

מהלך אחרון

המהלך האחרון בדו־קרב המתמשך יעקב אגם — יגאל תומרקין (בתמונה) שייך לתומרקין. יום אחרי שתקף בבוטות את אגם בתוכנית הטלוויזיה „זה הזמן" וכינה את יצירותיו „דקורציות ועצציצים", שלח תומרקין מכתב לאגם ואחר לאגם ברוח זו: „אמנם אני עדיין לא מקבל סוג האמנות שלך ומדבר, אכן, כדקורציות שאתה מוכר בסיוע יחסי ציבור מצויינים, אני חושב שתוכנית הלימודים שפיתחת בשיתוף עם מכון ויצמן לילדי בית־הספר ראויה מצויינת".

תומרקין מבקש מאגם לשלוח אליו חוברת בה מפורטת תכנית זו וגם מבטיח — כמקובל בין שני ידידים־יריבים היודעים זה את נפשו של זה — לשלוח המחאה תמורת הנזק והמשלוח. תומרקין מסיים את מכתבו בתקווה שיוכל להמליץ לאגם לסייר בבתי הספר ברחובות, בהם מיושמת התוכנית.

התנצלות פומבית

אלכסנדר פרצינסקי אחד מסגני המנהלים של ועדת המדינה לרדיו וטלוויזיה בפולין, פירסם התנצלות פומבית יוצאת דופן והודיע על התפטרותו בגלל שיבושים בזמן שידור דבריו של הגנראל יארוזלסקי בערב השנה החדשה. מקורותן לא מכוון, חלים נמוך, יצרו הד בזמן השידור הזה, שהוקרן בטלוויזיה והושמע ברדיו בעת ובעונה אחת, ולא ניתן היה להבין את דברי המנהיג. פרצינסקי טען שתקלה טכנית גרמה להפרעות ואמר כי העובדים האחראים באופן ישיר, נענשו. אולם כיון שהוא אירגן את השידור, נטל על עצמו אחריות לאיכותו ולכן הגיש מכתב התפטרות.

לא פורש

לפרידריך דירנמאט (בתמונה) („ביקור הגברת הזקנה") מלאו השבוע 65 אולם לגיל אין משמעות עבורו כיון שאינו מתכונן לפרוש מפעילותו הספרותית. דירנמאט, סופר ואחד המחזאים היותר מוצגים ברחבי העולם, אמר בראיון ברדיו שווייץ כי „מהומה כזו סביב גיל 65 נראית פשוט מגוחכת". ספרו האחרון „צדיק" העוסק בסיפור מורכב של רצח, יצא לאור לפני שלושה חודשים וכבר נמכר ביותר מ־100 אלף עותקים. נוסף לכך כתב דירנמאט רומן, שיתפרסם לקראת סוף השנה ובימים אלה הוא עובד על מחזהו ה־20 שייקרא, כנראה, „מותו של סוקרטס" בו ישורטט דיוקן עצמי של המחזאי בדמותו של אריסטופנס, כותב הקומדיה היוונית הישנה.

מודעות קטנה

שר האוצר יצחק מודעי (בתמונה) ביקר לא מכבר חבר חולה המאושפז ב„בית לוינשטיין". אחיות המשמרת ניצלו הזדמנות זו והראו למודעי את תלושי משכורותיהן בהם הופיע לתשלום סך של 380 שקלים חדשים. לאחר שהצליחו ואולת לשכנע את שר האוצר שאין להן כל „הסכמי בספת", אמר להן: „אתן מועסקות במוסד ששייך להסתדרות ויש לכן כתובת גם במשרד הבריאות. איפה הם?" האחות הכללית נעמי פאוק, שהשתתפה בשיחה הנרגשת, כי למודעי מודעות קטנה מאוד לבעיות מערכת הבריאות. ומאין שיהיה לו? לדברי האחות, „בחורי האוצר, נהנים מתנאים מועדפים גם במסגרת האישפוז הציבורי, ומשום כך הם אף פעם לא מרגישים את מועקת המערכת".

דנקה הרניש

בית בקיבוץ

הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי (בתמונה) ידוע כאיש מסתגר שאינו מרבה לדבר על חייו הפרטיים וביתו הקיבוצי, לכן מעניין היה לקרוא את דבריו על קיבוצו בית אלפא בראיון שפורסם אתמול בבטאון „קול" של התק"ם. „בית־אלפא זה הבית שלי ולא רק מקום מגורים" אומר משה והצי. „כך אני מתייחס אל המקום וככה גם מתייחסים אלי. פעם כשהייתה אגרת פרטי אספר את כל הפיקנטריה ואני לא מניח שהשקפת עולמי הייתה שונה כשגרנו תקופה בירושלים. הרמטכ"ל מגדיר את קיבוצו כ„קיבוץ א' של השומר הצעיר" ובתשובה לשאלה כיצד הוא חי עם זה מבחינה פוליטית אמר רב אלוף לוי: „את כל הנשיאים הצבאיים אני עושה פה בלשכה, ואת חיי המשפחה הפרטיים — שם בקיבוץ".

שמעון וייס

תנ"ך מוסיקלי

בימים אלה עושה בארץ הפסנתרן מנחם פרסלר (בתמונה) שהגיע כאורח קרן התרבות אמריקה־ישראל והאקדמיה למוסיקה בירושלים, כדי להורות בכתות אמן לפסנתרנים ולהרכבים קאמריים. בין התלמידים שזכו להשתתף בכתת אמן שלו, היתה מוריה שאקי, בתו של הח"כ שאקי מהמפד"ל. לאחר השיעור הסביר פרסלר להורים ש„32 הסונטות של בטהובן, הן התנ"ך של כל פסנתרן". מטאפורה שזכתה למשיכת כתף צוננת מצד השאקים, בטהובן ומוסיקה כבודם במקומם מונח, אבל יש גבול גם לזה.

אורחים

ששה עשר עוזרים פרלמנטריים של חברי הסינט ובית הנבחרים האמריקאי משתתפים בסמינר מיוחד שנושאו: „ישראל המזרח התיכון", הנערך בימים אלה בירושלים מטעם המכון ליחסים בינלאומיים ע"ש ליאונרד דיוויס של האוניברסיטה העברית והאגודה לידידות אמריקה־ישראל. הסמינר נמשך עשרה ימים והמשתתפים שומעים הרצאות בנושאי פוליטיקה ומדיניות חוץ של ישראל, הסכסוך הערבי־ישראלי, כלכלה וחברה בישראל. הקבוצה תיפגש עם חברי כנסת, מזכ"ל ההסתדרות, צמרת משרד החוץ והאוצר, עתונאים וחוקרים מן האוני' העברית. בין חברי הקבוצה עוזריהם של הסנטורים פיל גראם מטקסס, אלברט גור מטנסי, פרנק לאוטנברג מניו ג'רסי, בוב פקווד מאורגון, טד סטיבנס מאלסקה ואחרים.

כוכב הערב

שגריר ישראל, יצחק בן־ארי, „כיכב" אתמול בקבלת הפנים המסורתית של נשיא גרמניה, הנערכת בבון בפרוס השנה החדשה. הנשיא, ריכרד פון ויצסקר דיבר עם בן־ארי כעשר דקות — יותר מכל אורח אחר. השניים שוחחו בעיקר על המצב במזרח התיכון והחליפו דעות בנושא. בנאומו דרש פון ויצסקר שיתוף פעולה בין לאומי נגד הטרור באומרו: „היום אין עוד מדינה המסוגלת להשיג לבדה שגבנת כלכלי־ביבות, הבטחת בטחונה והגנה מפני טרור הבו לבני אדם. עלינו לבחור: הידרדרות משותפת או הידברות משותפת". אגב, באותו זה הושמע יום אחד בלבד לאחר החלטת ממשלת בון שלא להשתתף בצעדים כלכליים נגד לוב.

זאב פרומינסקי, בון

חסכון

שניים שנולדו באותו יום: אורי סביר (33), יועץ התקשורת לראש הממשלה ועוזיאל נבו (38), המזכיר הצבאי לרה"מ, זוכים למסיבה משותפת בלשכתו של פרס. בצילום מימין: סביר ונבו רוכנים על עוגה משותפת במאמץ לכבות את הנרות בנשיפה. מאחוריהם מימין: שר הבטחון יצחק רבין וראש הממשלה שמעון פרס.

מכימוני וועמל

טילי השיוט הראשונים הגיעו מארה"ב לגרמניה

בון, (ע"צ). — הראשונים מבין 96 טילי השיוט האמריקאיים שיוצבו על אדמת גרמניה המערבית הגיעו לבסיס האמריקאי בהאהן, שבדרום מערב הרפובליקה הפדראלית — כך דיווחה רשת הטלוויזיה המערב גרמנית „א.ר.ד.".

טילים אלה אמורים להיות מוצבים בבסיס האסלבאך, באיזור הררי מדרום לבון.

כזכור, החליטה ברית נאט"ו בדצמבר 79' להציב 108 טילי „פרשינג" ו־96 טילי שיוט ברפובליקה הפדראלית הגרמנית. בדצמבר 85', הודיע המטה הכללי של ברית נאט"ו בבריסל, כי כל טילי ה„פרשינג" כבר הוצבו על אדמת גרמניה המערבית.

הטרור פגע בתיירות מארה"ב לאירופה ולמזה"ת

ניו־יורק, (ע"צ). — בגלל התרחשות הטרור, שינו תיירים אמריקאים רבים את תוכניותיהם במהלך 6 החודשים האחרונים ויתרו על טיולים לאירופה המערבית ולמזרח־התיכון — כך דיווח שלשום העיתון „ניו־יורק טיימס".

ה„טיימס" מצטט סוכני נסיעות ברחבי ארה"ב, שאמרו כי מספר גדול יחסית של אמריקאים מציגים לאחרונה שאלות באשר לסכנה הכרוכה ביציאה למקום זה או אחר.

עוד דיווח העיתון, כי תיירים רבים מעדיפים לאחרונה לערוך טיולים בארה"ב, או שהם יוצאים למדינות כגון אוסטרליה ואפילו ברה"מ, מכיוון שהם סבורים שהסכנות הכרוכות בטיולים למדינות אלה אינן כה גדולות.

סקר שנערך בקיץ האחרון על ידי איגוד של סוכני הנסיעות „יו.אס. טרוול דאטה סנטר" הראה, כי מתוך 6.5 מיליון אמריקאים שהזמינו מקומות לטיסות לחו"ל, שינו 1.4 מיליון את יעדיהם לאחר חטיפת מטוס חברת התעופה „טי.וו.איי." מביירות, ו־850,000 פשוט ביטלו את מסעותיהם.

מיד לאחר ההתקפות הרצחניות על שדות התעופה ברומא ובווינה ב־27 בדצמבר, בוטלו כ־4,000 הזמנות בטיסות של חברת התעופה „טי.וו.איי.", דיווח ה„טיימס".

פול סטוקי, איש להקת זמרי העם „פיטר פול ומרי", נושק לראשו של חתן פרס נובל הבישוף דזמונד טוטו, בעת מעצד מחאה נגד האפרטהייד שהיה ביום ד' מול שגרירות דרא"פ בוואשינגטון. רנדל רובינסון, יו"ר תנועת „דרום אפריקה התחופשית" (משמאל), שארגן את המצעד, צופה בשניים. חרף הקור המקפיא ששרר שלשום בוואשינגטון, באו רבים למצעד המחאה. (צילום: א.פ.)

מש' התרבות הצרפתי מקים „מכון יהודי" בלב פאריס

פאריס, (ע"צ). — שר התרבות הצרפתי ז'אק לאנג הודיע שלשום על הקמת „מכון לאמנות יהודית", לרגל פתיחת „חודש היהדות".

המכון יישכן בהוטל דה סנט־אניאן, בשכונת מארה שבפאריס, ברחוב דו־טמפל.

עיריית פאריס העמידה בית זה לרשות הקהילה היהודית, כדי להקים שם מוזיאון גדול לאמנות יהודית, שיכלול את אוסף האמנות היהודית הנמצא כיום במוזיאון קלוני ואת האוספים של המוזיאון הקטן לאמנות יהודית ברחוב זה סול, ברובע ה־18.

נמסר, כי במכון יהיו גם ספרייה, ארכיון יהודי ואולם הקרנות ותצוגות.

סקר ב„פארי מאץ'": מעמד הסוציאליסטים משתפר והולך

פאריס, („רויטר" ועתי"ם). — מצב רוחם של הסוציאליסטים השולטים בצרפת השתפר אתמול, בעקבות סקר דעת קהל המצביע על שיפור במעמדם בעיני הציבור, עם התקרב מועד הבחירות הכלליות.

הסקר, שפורסם בכתב העת הפופולארי „פארי מאץ'", מצביע על תמיכה בשיעור 26.5 אחוז בסוציאליסטים — עלייה ב־5 נקודות תוך חודש אחד.

עם זאת, הסקר עדיין מראה, שיהיו של הימין על העליונה: יוס הכוחות הוא 57 נקודות לימין ו־41 נקודות לשמאל. הבחירות הכלליות אמורות להיערך בעוד מעט יותר מחודשיים.

משקיפים אומרים, כי אין ספק שהסוציאליסטים יאבדו את הרוב שיש להם עתה באסיפה הלאומית, אך הם מקווים, כי גם להבא יהיו המפלגה הגדולה ביותר בבית המחוקקים, שייבחר לפי שיטה של בחירות יחסיות, שהונהגה לאחרונה.

הסוציאליסטים מנהלים תעמולת בחירות חריפה. הנשק האחרון במסע הבחירות הסוציאליסטי הוא כרזה המראה זאב בעל שיניים חדות, המייצג את הימין. מתחת לדמותו של הזאב מוצגת השאלה: „למה לימין שיניים כה גדולות?"

גידול באבטלה מאכזב את שר התעסוקה הבריטי

לונדון, („רויטר" ועתי"ם). — מספר המובטלים בבריטניה גדל בחודש דצמבר. לאחר שבמשך 3 חודשים רצופים הסתמנה מגמה של שיפור במצב חוסר העבודה — על כך נמסר בהודעה שפורסמה אתמול ע"י משרד התעסוקה הבריטי.

בחודש דצמבר גדל מספר המובטלים בבריטניה ב־14,700, ומספרם הכולל של המובטלים במדינה מגיע עתה ל־3.18 מיליון.

שר התעסוקה לורד יאנג אמר, כי עליית שיעור האבטלה ל־13.2 אחוז מכלל כוח העבודה הבריטי היא תופעה מאכזבת".

מומחים: „מוסקווה זוטא" היא קריית ריגול של ה ק.ג.ב. בווינה

וינה, (ע"צ) — במרחק נסיעה של פחות מעשר דקות ממרכז האורים בווינה עומדת עתה לרשות ברה"מ קריה דיפלומאטית ענקית, שתיהפך — כנראה — למבצר החדש של הק.ג.ב. בווינה. — כך אומרות השמועות הרווחות בקבלות פנים רשמיות בבירת אוסטריה.

קריה זאת, שזכתה בעיתונות האוסטרית לכינוי „קליין מוסקאו" („מוסקווה־זוטא"), ואשר הוקמה לפי הוראות יורי אנדרופוב, ראש הק.ג.ב. לשעבר, משתרעת על שטח של 40,000 מ"ר, בשכונה שבה אין עוברים ושבים רבים.

גוש הבניינים הזה מוקף מעקה ברזל מתשל בגובה של 2.50 מטר, והוא שמור היטב על־ידי רשת של מצלמות טלוויזיה במעגל סגור.

„ההיקף העצום של קריה זאת עשוי להפתיע. אולם רצינו להתכונן לקראת העתיד וליצור בית שני עבור הדיפלומאטים החוקרים הסובייטים", הסביר אולג חלסטוב, שגריר ברה"מ ליד הארגונים הבין־לאומיים בווינה.

הקריה, שבנייתה עדיין לא הושלמה, תחזיק כ־10 בניינים, 170 דירות — מרוהטות עד לפרט האחרון — אולמי ועידות ואולמות להצגות, מגדל־משרדים, בית־ספר ל־250 תלמידים ומתקני ספורט.

„אנו רוצים להוכיח בכך את החשיבות הנודעת לווינה בתור עיר שלישית שבה נמצאים מוסדות או"ם", הגיש חלסטוב, בהטעימו שבבירת אוסטריה כבר מוצבים כ־1,000 דיפלומאטים ונציגים סובייטים. לפחות 20 אחוז מהם עוסקים בריגול, לפי טענת משטרת אוסטריה.

וינה, המשמשת צומת במרכז אירופה, היא מוקד למרגלים ממזרח־אירופה. כך אומרים המומחים. עבודתם מתנהלת לפי תיאום של „מחלקה ד'" של הק.ג.ב., המגלה פעילות ערה במיוחד בווינה, נוכח המיקום הגיאוגרפי המצויין ויתר היתרונות של בירת אוסטריה.

וינה היא מושב הסוכנות האטומית, מרכז המו"מ על צמצום הכוחות הקונבנציונאליים של נאט"ו וברית־ורשה. וגם עיר מקלט לאלפי פליטים ממזרח אירופה; לכן, נודעת לה חשיבות מיוחדת בעיני ברה"מ וגרורותיה.

„בווינה אפשר לעבוד בלי סכנה. זו העיר שבה היה לי קל ביותר להיפגש עם הממונים עליי". כך גילה בשנה שעברה המרגל הרומני פאבל היידוקו, שמצא מקלט בצרפת, לאחר שעבד 8 שנים עבור השירותים החשאיים של בוקרשט.

הנוצרים הלבנונים מתנגדים להסכם השלום בתיווך סוריה

ביירות (א.פ.). — מאמציה של סוריה לשים קץ למלחמת האזרחים בלבנון נתקלו אתמול בשרטון חדש, כאשר מנהיגי הנוצרים של הנשיא ג'מייל הביעו בריש־גלי את התנגדותם הנמרצת להסכם הפסקת האש בחסותה סורית, שכבר נחתם על ידי מנהיגי שלוש המיליציות העיקריות בלבנון.

מוכ"ל מפלגת הפלאנגות הימנית של ג'מייל אלי כראמה התנגד לריפורמות הפוליטיות הכלולות בהסכם, לפיהן יקוצצו ביותר סמכויותיו של הנשיא ותילקח מן הנוצרים השליטה בממשלה.

„אם אכן מגמת ההסכם הזה לסיים את המלחמה, מוכרחים לזכות בו שינויים", אמר כראמה לכתבים בתום כינוס של מפלגתו.

„אם לא ייעשה הדבר, תהיה זאת אך תוכנית למלחמה נוספת".

בתוך כך נמסר, כי אתמול היו התקליות וקרבות צלפים בין יחידות נוצריות בצבא לבנון ובין אנשי המיליציה הדרוזיים באיזור סוק־אל־גרב, מרחק 14 קילומטר.

התנגדות להסכם בתיווך סוריה השמיע אתמול גם יו"ר המפלגה הלאומית־ליבראלית הלבנונית דני שמעון (בנו של הנשיא לשעבר כמיל שמעון), שאמר כי „בהסכם זה יש משום איום מפורש על ריבונותה ועצמאותה של לבנון".

מקורות המקורבים למשכן הנשיאות הלבנוני מסרו, כי הנשיא ג'מייל, הנוצם על שהסורים לא נועצו בו לפני שנוסח ההסכם בהשראתם, טרם הביע את דעתו הסופית על ההסכם הזה.

ג'מייל לדמשק מחר

העיתון השמאלי הביירותי „א־ספיר" דיווח, כי בדעת ג'מייל להתלונן באוזני הסורים, כי המפקדים הצבאיים הסורים למרחוק מוצאים שהסעיף בהסכם המפליג על ארגון־מחדש של צבא לבנון הוא „משפיל".

תחנת הרדיו הלבנונית מסרה אתמול, כי ג'מייל אמור לצאת לדמשק מחר, לשם התייעצות עם אסד ולדיונים בהסכם.

מנהיגי המוסלמים הסונים בלבנון הודיעו שלשום, כי הם תומכים בהסכם הפסקת האש בתיווך הסורים, בעיקר משום שלפיו אמור להתחזק מעמד ראש הממשלה המוסלמי, על חשבון הנשיא הנוצרי.

גם ראשי הכמורה המארונית בלבנון הביעו שלשום את תמיכתם בהסכם — אולם „הסתייגו שמם", תומכים רק בהיבטים הבטחוניים ולא הפוליטיים. בראיון שפורסם אתמול בביירות, הוציע מנהיג השיעים נביה ברי את הנשיא ג'מייל ב„השתנות ובמשוקיים". הוא אמר, כי על ג'מייל להפסיק את כל העיכובים ולאשר את ההסכם לאלתר.

שר האינפורמציה הסורי יאסין ראג'וח הזהיר אתמול בראיון עיתונאי מפני כל נסיון להכשיל את הסכם הפסקת האש בתיווך ממשלתו. הוא אמר: „יש בלבנון מנהיגים פוליטיים שיוכלו להשהות את מימוש ההסכם. אבל איש לא יוכל למנוע אותו, בסופו של דבר".

ו.ס.ד.: קדאפי ברח למדבר מחשש חיסול נוסח „ראמבו"

מאת סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — ה־קולונל מועמר קדאפי ברח למדבר הלובי, כדי להסתתר מפני חוליות מחבלים או הפצצות מטוסים אמריקאיות המיועדות לחסלו, והילד ישראל מקימה מחדש יחידות השראיות לחיסול־האומזנמו־בפלשתינאים — כך מוסר השבועון הפריסאי „ו.ס.ד.".

במקום מפלות תמול תגרות תולעת, תתגול המלחמה בטרור בהסות הנפלה „ו.ס.ד" צופה, שראשי המחבלים יחסלו בחשאי רבים. אומר, כי קדאפי „רועד מפחד", לן כל לילה במאהל בדואי אחר, מוקף בגדוד שומרות־ראש, „ההאמזונות" הבתולות והאכזריות שלו. בפתח אוהלו ניצב תמיד מסוק, לשם בריחה מהירה.

לפי „ו.ס.ד"", סירבה ישראל להענות לבקשת הנשיא רייגן לפעול לחיסול קדאפי, או לבצע פעולה נגדו, בטענה כי „אסור לפגוע בו, בגורם חיוני לזירות פילוג בעולם הערבי וכמחליש את אש"ף".

„ו.ס.ד" אומר עוד, כי קדאפי חושש לחייו, אחרי שנשיא ארצות הברית הורה לרצוח אותו במעלת חיסול של יחידות קומנדו אמריקאיות, נוסח „ראמבו". השבועון מוסר, כי אשתו השלישית של קדאפי, ספיבה, מפקדת על יחידת „האמזונות". „ו.ס.ד." מספר כי היא אחות לשעבר, שזכתה להכיר אותו, אבל בהצעה למשרד ערב אחד המרשה באוקחה, התאהבה בו ממבט ראשון, בעיקבות „פגישה" זו, הבין כביכול קדאפי, שכדאי להשתמש בנשים לאבטחה.

„ו.ס.ד" טוען, כי רייגן קרא דיווח זה, שהוכן כביכול, על ידי שירותי ביון ישראליים. האירופים רואים ברייגן מעין גיבור מערבון, המונע בדחף נפש עז לחסל את אויבו הראשי.

האמריקאים מתוארים בפאריס כשטנים וצאיבים, לשומת אירופה מתוחכמת יותר. פאריס, רומא ובון מעדיפות להמשיך לעשות עסקים עם קדאפי, והצרפת עצמה לא ביטלה כינוס ועדה כלכלית משותפת עם לוב, שיירעד בקרוב.

ארגון העבודה הבינ"ל: מחסור בכוח־אדם מיומן מכשיל את מדינות־ערב

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" באנגליה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — מחסור בכוח אדם, ובמיוחד בכוח־אדם מאומן, הוא המונע מארצות המזרח התיכון מלמצוא את משאביהן הכלכליים — כך טוען סקר חדש של ארגון העבודה הבין־לאומי בז'נווה, המצוטט בכתב העת „מידל איסט".

הסקר מחלק את איזור המזרח־התיכון לשני חלקים: הצפוני — הכולל את איראן, עיראק, לבנון וירדן, שהן מדינות צפופות־אוכלוסין, שלהן משאבי מים מספיקים ומסורת של יצור תעשייתי, והדרומי — הכולל את מדינות המפרץ ואת תימן, מדינות דלילות אוכלוסין ותמורות מקורות מים להקלאות.

סקר ארגון העבודה קובע, כי קיים כוח־עבודה ערבי ניכר שעבר לעבוד במדינות הנפט הדרומיות. אנשים אלה משגרים כיום כספים רבים למדינות המוצא שלהם. כספים אלה חשובים מאוד לכלכלת מדינות־האם.

כוח העבודה הערבי הנודד אינו סובל מהגבלות לשוניות או תרבותיות, כשבדים דומים באירופה, אך בעצם נדידת העובדים יש כדי לעכב את התפתחותן של מדינותיהם, קובע הסקר.

מאידך גיסא, הסקר קובע, כי העובדים הרבים המגיעים למדינות הנפט מארצות אירופה, מדאיגה מאוד, בשל ההשפעות התרבותיות על זהות הערבית במדינות המזרחות.

הסקר קובע עוד, כי בשל היוקרה שבדבר, נוטות מדינות עשירות להקים אוניברסיטאות ומכוני מחקר, במקום לעסוק בפיתוח חינוך מקצועי, שכשיר את בעלי המקצוע הדרושים למדינות אלה.

הסקר מטעים, כי על המדינות הערביות לנקוט מדיניות כוח־אדם ברורה ומתוכננת, אם ברצונן לפתור את בעיות התעסוקה שלהן בלי להישען על כוח עבודה אירופי.

ילד מוכה כפן ממאלי מגועת הבצורת עובר בדיקות משקל וגובה, במסגרת טיפולים שנערכו זה לא מכבר על־ידי אנשי צוות פיקוח על התזונה מטעם ארגון „יוניצף" שליד האו"ם באיזור שבטים נודדים, לא הרחק מנהר ניגר. (צילום: א.פ.)

לא אבו־נידאל ביצע את הפיגועים ברומא ובווינה

מאת תדלי השרון, סופרת „דבר" באנגליה

לונדון (מיוחד ל„דבר") — מקורות מודיעין בלונדון, המתבססים על מקורות יודעי דבר במזרח התיכון, מוענים כי האיש הפועל לעתה בחסות לוב והנושא את הכינוי אבו־נידאל אינו אבו־נידאל המקורי — שמו האמיתי סאברי אל־באנא — כי אם איש אחר.

לפי המידע הזה, מת סאברי אל־באנא עוד לפני שנתיים, והאיש החדש הוא בן דמותו, צעיר ממנו בשנים אחדות, הפועל תחת חסותו של הקולונל מועמר קאדאפי.

המקורות המזרח־תיכוניים שציטטו בלונדון טוענים עוד, כי אין ספק שאבו־נידאל לא ביצע את התקיפות ברומא ובווינה, ו־אף לא היה שותף לחטיפות האונייה „אכילה לאורו" והמטוס המצרי.

כן אישרו המקורות, כי בתקיפות בווינה וברומא היו מעורבות שלוש ממשלות: האיראנית, הסורית והלובית. לדברי המקורות, שר החוץ האיראני עלי אכבר ולאייאטי, שר החוץ הסורי, פארוק א־שרע ושר החוץ הלובי טרייקי נפגשו בטריפולי שבלוב ב־23 וב־24 בדצמבר, ושם סיכמו על הפעולה. אותה שעה, השליכו המחבלים את הכנותיהם בשלושה מקומות: בבסיס בבקעת הלבנון, תחת פיקוח סורי, באיראן עצמה, באתר לא הרחק מטהראן, ובמחנה סמוך לטריפולי.

המקורות הלונדוניים טוענים, כי במחנות אלה מתאמנים „מסרדנטים" איראניים, פלשתינים, לבנונים, מצרים, עיראקים ואף אירופאים. בסך הכל, מונה היום כוח לוחמי טרור זה כ־500 איש. כן מסרו המקורות בלונדון, כי כמה מחבלים יפאנים הצטרפו לאחרונה, במפתיע, לדרום תימן.

לטענת מקורות המודיעין הלונדוניים, ראשי המודיעין באיראן, ומוחמד אל־חולי מסוריה הם שפיקחו על ביצוע התקיפות ברומא ובווינה, והתוקפים השתמשו בדרכונים תוניסאיים. התוקפים נעזרו באנשי שגרירויות שלוש המדינות וחומשו בנשק שהועבר אליהם ערב הפעולה, לאחר שהוחזרו לאוסטריה ולאיטליה בשקי דואר דיפלומאטי. הפרסום האלה מאשרים מידע קודם בנוגע לתקיפות הטרור, שפורסם בעיתוני סוף זה שבוע בבריטניה.

יחידות נגד טרור יוקמו בבריטניה, גרמ"ע וארה"ב

מאת זאב סטרומינסקי ודליה שרון, סופרי „דבר"

בון (מיוחד ל„דבר"). — גרמניה המערבית עשויה לממש תוכנית להקים יחידה בין־לאומית ללוחמה בטרור. את ההצעה לכונן יחידה כזאת העלה שלשום שר החוץ המערב־גרמני הנס־דיטריך גנשר, בראיון עיתונאי, אך הוא לא הסכים למסור פרטים כלשהם על התוכנית.

מלשכתו של מלמן נמסר, כי פרטיה המלאים של התוכנית להקמת יחידת הלוחמה יימסרו בעוד ימים אחדים. מקורות אחרים במשרד החוץ הגרמני אישרו, עם זאת, כי הקמת יחידה כזאת היא „אחד הרעיונות" הנשקלים עתה בממשל הגרמני לשם לוחמה בטרור הבין־לאומי.

ה„ביינס" מוסר בגליונו השבוע כי צבא ארה"ב מתכונן לפתוח את יחידות הלוחמה בטרור, ולשם כך תוקצבה שקעה של 236 מיליון דולר, שתופנה להקמת יחידות חדשות ולתגבור ולחימוש היחידות הקיימות. „ביינס" מוסר עוד, כי מצבת החיילים של כוח ההתערבות המהירה של ארה"ב תתוגבר בכ־3,000 איש.

מן ה„סקוטלאנד־יארד" נמסר, כי בימים אלה הושלמה תוכנית להקצאת אבטחת נמל התעופה הית'רו בידי צלפים משטרתיים מיומנים, שיחומשו בתת־מקלעים ועדירים. נמסר, כי המאבטחים יחומשו בתת־מקלעים גרמניים מ־תוצרת „הקלר־קוך", — שיש להם קצב אש גבוה ביותר, היעיל במיוחד לטווחים קצרים.

כוח האבטחה החדש יאויש ב־מתנדבים מיחידת „די.11", הדרושה גם בבירתה „הבארעים הכחולים", שתפקידם, בדרך כלל הוא כתון אימוני נשק „משתלים" לשוטרים וכן מה שמוגדר „משימות מיוחדות".

קבוץ שדה נחום

מודיע על הפעלת מרכזיה חדשה

מספר המרכזיה 82611־065

עם חיוג ישיר לחברים.

אבדת — מוצרי פלסטיק 86868־065

תודתנו נתונה

לאפיק תקשורת, וחברת תדיראן ולחברת בזק.

טבע TEVA

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.

בתי מרקחת

ליום ששי 10.1.86

תל־אביב

בבלי – עזיאל 1 פינת טולדנו 10 בבלי 440552

פניס – אבן גבירול 83 – 246003

ירושלים

מרפאת רוממה – הנ"צ 28 – 523191

חיפה

מור – המגינים 97 – 524113

פתח־תקוה

קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק רמת־גן

אבי – תלמוד 34 רמת־גן – 742369

בת־ים־חולון

גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 585671

אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 858197

חיפה

מור – המגינים 97 – 524113

פתח־תקוה

סיניפרם – שפרינצק 20 – 9321067

בני־ברק־רמת־גן

רמת יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 777506

בת־ים־חולון

מור – הביבה רייק 20 בת־ים – 583360

קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

המרכז – כפר וייצמן 12 חולון – 845236

מוקד מידע טלפוני

של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב

בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טלפונים 433380־03, 433500־03.

ליום שבת 11.1.86

תל־אביב

בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731

שרה דב – האחור 3 תבנית ל' – 428510

בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש

שרה דב – האחור 3 תבנית ל' – 428510 – מוצ"ש

ירושלים

אסותא – המלך ג'ורג' 12 – 224872

בית הכרם – בית הכרם 19 – 521089 – מוצ"ש

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה

אזור תל־אביב

רחוב ברדיצ'בא 49 תל־אביב – 284649־03 בימים א'–ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערבי חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00

חיפה

רחוב הגפן 26, קומה ג' – 523566־04 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

אלמקס Almax

לכל המשפחה!

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה למדעי הרוח — החוג ללימודי ארץ־ישראל

החטיבה ללימודי תנועת העבודה

יום עיון בנושא:

התפתחות היחסים בין תנועת העבודה האמריקאית והסתדרות העובדים

ביום א', ב' בשבט תשמ"ו, 12 בינואר 1986 באוניברסיטת חיפה, בבניין הראשי, אולם 712.

פתיחה: 9.00 — פרופ' אברהם רונן, דיקן הפקולטה למדעי הרוח

ישיבה א' 09.15—1.00

יו"ר: מר אפרים עברון, נשיא האוניברסיטה

מרצים: ד"ר יעקב גולדשטיין (אוניברסיטת חיפה), ד"ר יוג'ין יינר (אוניברסיטת חיפה) ומר עמוס ערן (לשעבר מנכ"ל משרד ראש הממשלה)

ישיבה ב' 11.00—12.30

יו"ר: ד"ר נתן ינאי, ראש החוג ללימודי א"י

רב־שיח בהשתתפות מר שמעון אביזמר (ראש המחלקה להשכלה גבוהה בהסתדרות), מר ישעיהו אברך (עמית מחקר בחטיבה ללימודי תנועת העבודה), מר אפרים עברון (נשיא האוניברסיטה) והמרצים.

הציבור מוזמן אוטובוסים קוים 36/18, 24, 37

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

המרכז למורשת בן־גוריון והמח' למדעי ההתנהגות

מודיעים על קולקויום בנושא:

„שינויים פוליטיים ושינויים במדעי החברה — בארה"ב ובישראל"

ביום ה' 23.1.86 בקרית שדה בוקר

התוכנית:

10.00 הרצאת פתיחה: פרופ' נתן גלזר, אונ' הרוורד

11.00–12.30 תגובות והערות: פרופ' סמי סמוחה, אונ' חיפה; פרופ' אהרון אנטונובסקי, אונ' ב"ג; ד"ר מיכאל שלו, האונ' העברית

12.30–13.30 ארוחות צהריים

13.30–15.11 דיון על הקשר בין פוליטיקה ומחקר במדעי החברה בישראל

יו"ר: פרופ' אשר אריאן, אונ' תל־אביב

לפרטים נוספים: המרכז למורשת בן־גוריון, קרית שדה בוקר

טל: 36605־057, 35333־057 שלוחה 43, או 27

(הקולקויום יתקיים בשפה האנגלית)

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על

מסגרת מיוחדת של

מילגות הצטיינות לתלמידים חדשים וותיקים

במטרה לעודד הצטיינות בלימודים החליטה הנהלת האוניברסיטה העברית לפתוח מסגרת מיוחדת למצטיינים. העידוד לתלמידים במסגרת זו יתבטא במילגות הצטיינות, במקומות מובטחים במעונות ללא תשלום, ובאתגרים אקדמיים.

גובה המילגות יהיה בהתאם לרמת ההצטיינות של התלמיד עד למילגה בגובה מלוא שכר הלימוד בתוספת דיור חינם במעונות הסטודנטים בחדר נפרד ללא שותף.

פרטים על המילגות, למועמדים חדשים מצטיינים, נתפרסמו במדריך לנרשם לשנה"ל תשמ"ז, שצכורתו, בחנויות "אגדמון" באוניברסיטה העברית ובחנויות הספרים באוניברסיטאות האחרות, החל עם פתיחת ההרשמה ללימודים ב־5.1.1986. ההודעה על הזכאות למילגה ועל רמתה תישלח לתלמידים החדשים בסמוך למועד ההודעה על קבלתם.

תלמידים ותיקים הלומדים לתואר ראשון ושני יוכלו לקבל פרטים על כללי הזכאות בתכנית מיוחדת זו, במזכירות הפקולטה שבה הם לומדים

הלוח הכללי

ידיעות אחרונות — דבר

כתבי משטרה בירושלים לא יפרסמו שמות חשודים לפני הבאתם לשופט

מאת אריאל בן עמי, סופר "דבר"

תא הכתבים לענייני משטרה בירושלים קיבל אתמול החלטה לפיה יאמצו חבריו בקפדנות את תקנון האתיקה של מועצת העיתונות וימנעו מלפרסם שמות של חשודים בטרם הובאו בפני שופט, ל־הוציא מקרים יוצאי דופן ש־יש בהם עניין ציבורי מיוחד.

תא הכתבים החליט לבקש פגישה דחופה עם היועץ המשפטי לממשלה ועם שר המשפטים כדי להעלות בפני־הם את הסיכון הרב שיש בה־צעות שונות שהועלו באחרו־נה בכינוסים שונים הנוגעות ישירות לעבודת כתבי המש־טרה.

כתבי המשטרה בירושלים מוחים על האשמות חסרות השחר שהוטחו בכתבי המש־טרה בישיבת ועדת הפנים של הכנסת ובלי שאיש מהכתבים יכול היה להגיב עליהן, כה עוד שנושא הדיון כלל לא היה אמור לדון ב"עבודת כת־בי המשטרה".

כתבי המשטרה בירושלים מצפים שלהבא ינהגו חברי ה־כנסת וקציני המשטרה באותה הגינות שהם מצפים מכתבי המשטרה.

בדיון בהצעת "חוק שירות הציבור"

שפייזר: חוק הפוגע בהסכמי עבודה עלול לגרום עיוותים גרועים

מאת סופר "דבר" בכנסת

"חוק הפוגע בהסכמי עבודה הוא חסר תקדים בישראל ו־ספק אם יביא ישועה ועלול לעורר עיוותים גרועים ויקרים מקודמיהם", אמר שלשום יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ אליהו שפייזר, בדיון ראשון שקיימה הוועדה בהצעת חוק שירות הצי־בור (איסור הכנסה בעין).

ח"כ שפייזר הוסיף כי תיקון המערכת צריך להעשות בהדברה ציבורית בשיתוף ההסתדרות, ה־ממשלה הגורמים האחרים, ויש לפתוח דף חדש במערכת השכר כפי שנעשתה על ידי ועדת בר־שור.

יו"ר הוועדה פנה לרשות ה־חברות הממשלתיות ולמבקר ה־מדינה לקבלת מידע מפורט על רשימת ההטבות שיתנן ומשקלן בגופים המבוקרים.

ח"כ פנחס גולדשטיין (ליכוד), שהציע את הצעת החוק, הסביר שמטרתו היא להגיע להגדרת שכר כוללת וגלויה ולכלול בה כל ה־שירותים והמוצרים שמספק אותו מקום עבודה ציבורי, מבוקר ל־עובדיו. לדבריו, מתן מוצרים ו־שירותים אלה נעשה תוך גילום המס, ולעתים, כמו במקרה של צריכת חשמל על ידי עובדי חב־רת החשמל, גם ללא תקרה כל־שהי.

ח"כ אוריאל לין (ליכוד), ש־תמך בהצעת החוק, אמר כי היא המשך לפורמולת בן שחר בתחום המיסוי. הוא אמר כי אין לעוב־די חברת החשמל הסכם עבודה הכולל חשמל חינם וכי הם הת־נגדו לעדכון התשלום שהיו אמו־רים לשלם עבור צריכת החשמל.

ח"כ ויקטור שם טוב (מפ"ם) הציע להחזיר את הצעת החוק ל־מליאה ולא לקבלה, באשר היא משבשת את המהלכים התקינים של מו"מ בין עובדים למעבידים.

סגנית שר הבריאות, ח"כ שו־שנה ארבלי־אלמוזלינו אמרה ש־קבלת החוק "תיצור תוהו ובוהו ואפליה בין גוף כלכלי מבוקר ד־לא מבוקר".

ח"כ בני שליטא (ליכוד) אמר, לעומת זאת, שהצעת החוק צודקת במהותה והביע תקווה שעצם הע־לאתה תביא לריסון עצמי של עובדי חברת החשמל בכל ה־קשור לצריכת החשמל.

הברפלד נגד התערבות

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד, הודיע אתמול שההס־תדרות תתנגד לשינוי בזכויות ה־מעוגנות בהסכמי עבודה, והסכים לשינויים, רק אם יעשו בדרך של משא ומתן חופשי בין המע־סיקים לנציגי העובדים. הוא הגיב בכך להצעת החוק הפרטית של ח"כ פנחס גולדשטיין בדבר בי־טול ההטבות הניתנות לעובדים ומעוגנות בהסכמי עבודה.

הברפלד הדגיש שאין אותה אמת מידה לבני ההטבות המפליגות של חברי הכנסת, שבהן מטפלת ה־כנסת עצמה, לבין ההטבות ש־ניתנו לעובדים ושבהן אל לה לכנסת לטפל.

"כל שינוי חד צדדי בהסכמים יתקל בהתנגדות אירגונית עיקשת של ההסתדרות ושל ארגוני ה־עובדים", הבהיר יו"ר האגף ל־איגוד מקצועי.

נבון: מערכת החינוך צריכה לעסוק בלימוד כלי התקשורת

מאת סופר "דבר" לענייני חינוך

שר החינוך, יצחק נבון, סבור כי מערכת החינוך צרי־כה לעסוק בלימוד העיתונות וכלי התקשורת האלקטרו־ניים במיוחד בתקופה זו של העמקת החינוך לדמוקרטיה.

השר נבון כתב את הדברים במכתב תשובה לנשיא מועצת העיתונות, ד"ר יהושע רוטנשטרייך ולמנכ"ל ה־מועצה, יוסף קרני, שבקשו ממנו להנהיג במערכת החי־נוך לימודים שיטתיים על העיתונות במשטר דמוקרטי. "העיתונות המודפסת וכלי התקשורת האלקטרוניים הם לחם חוק של חיינו ומצריכים לימוד", נאמר בפניה לשר.

נבון השיב כי המזכירות הפדגוגית מינתה ועדת מומ־חים שנתבקשה להכין תוכנית לימודים להכרת כלי התקשורת ואגף הנוער הפיץ תוכנית חדשה על צריכה נכונה של כלי תקשורת.

נבון ביקש מיו"ר המזכירות הפדגוגית, דוד פור, לבדוק את פנייתם של ראשי מועצת העיתונות היכן אפ־שר למכש את הצעתם ולשלב את נציגיהם בטיפול־מש־רדי בנושא.

בנות היען "משתוללות" בהטלת ביצים

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

תופעת טבע יוצאת דופן מתרחשת בימים אלה בחוות היענים של קיבוץ האון בעמק הירדן. שתי בנות־היען שבחווה מטילות ביצים ללא הפסקה ובעוד שהממוצע הטבעי של נקבת יען הוא כ־50 ביצים בשנה, הגיעה כל אחת מבנות־היען בהאון לכ־160 ביצים בשנה האחרונה ועוד ידן נטויה. אנשי החווה התמהים על תופעה נדירה זו הזמינו מדענים וזואולוגים לבדוק את המתרחש, אך גם בפי אנשי המקצוע המנוסים אין הסבר לתופעה. מומחה דרום־אפריקאי, ארץ המוצא והגידול המרכזית של היען, שביקר לאחרונה בחווה בהאון, אמר כי בכל הידוע לו, טרם נתגלתה תופעה שכזו בדרום־אפריקה או באר־צות אחרות בהן מגדלים יענים. ממרבית הביצים בקעו אפרוחים ומספר היענים בגילים ובגדלים שונים המת־רוצצים בחווה בהאון עומד על יותר מ־200. משקלה של כל ביצת־יען כק"ג וחצי.

התופעה הנדירה המתרחשת בהאון מושכת סקרנים רבים מכל האזור. אנשי החווה עצמם עומדים חסרי אונים לנוכח הכמות הגדולה של הביצים ומחפשים דרכים לעצור את "השתוללותן" של נקבות היען.

איגוד הדייגים מבקש לחקור ההצפה בסרדינים מיבוא

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

איגוד הדייגים פנה אתמול למנהל המכס בבקשה לחקור כיצד הגיעו לשווקים 70 טונה סרדינים קפואים מיבוא. בהתאם לתקנות הממשלה מותר ליבא רק סרדינים לעיבוד תע־שייתי וגם זאת כאשר אין מלאי של סרדינים משלל מקו־מי.

נציג האיגוד, אריה פור, מסר אתמול שהצפת השוק בסרדינים מיבוא ביטלה למעשה את האפ־שרות של שיווק סרדינים משלל המקומי באשר דייגי הגבורה נמצ־אים בשיא עונת הדיג הנמשכת עד אפריל. בשל המצב נאלצו ה־דייגים לאחסן כמויות גדולות של סרדינים בבתי קירור, במחירי קי־רור גבוהים מאוד וספק אם יהיה כדאי להם לשווק את ה־סחורה המאוחסנת.

להערכת האיגוד אף שהסרדינים המיובאים הובאו לארץ באמתלות מסמכים מזויפים או שהם הועב־רו לשווקים של דגה מריה על־ידי התעשיינים, דבר האסור על פי התקנות הקיימות.

הסרדינים המיובאים נמכרים ב־שווקים במחיר של שני שקלים לק"ג ומצוי שהסרדינים מהייצור המקומי נמכרים לתעשייה במחיר של 0.70 שקל לק"ג. לדעת האי־גוד המחיר הסביר בשוק הסרדינים צריך להיות שקל אחד לק"ג. בע־לי העסקים מצליחים למכור את הסרדינים המיובאים במחיר מופקע משום שהם גדולים יותר מאלה הנהוגים בארץ ומשום שמכירתם מביאה רווח של 80—100 אחוז. לכן נפגעים הסוחרים ממכירת סרדינים מתוצרת הארץ.

עוד נמסר מהוד שהאיגוד והתע־שיינים חתמו בדצמבר 1985 חוזה על קליטת 350 טונה סרדינים מי־יצור מקומי, אך הדייגים כבר מילאו את המכסה הזאת והעונה תסתיים כאמור באפריל.

בעל מסעדה תובע את רשות השידור — המוכנה להתנצל

התביעה מתייחסת לשידור כתבה ב"מבט שני"

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר"

בעל מסעדת "שפודי מדי־נה" בחולון הגיש אתמול בבית המשפט המחוזי בבאר שבע תביעת נזיקין נגד עורך התוב־נית "מבט שני" חיים יבין ונגד רשות השידור, בעקבות הקרנת סרט שעסק במעצרים המשטר־תיים בחודש יולי אשתקד.

לטענת בעל המסעדה, יוסף מדי־נה, הקרנת אחד הקטעים בסרט היתה בגדר הוצאת לשון הרע, אשר גרמה את השפלתו ופגעה במוניטין שלו ושל עסקו.

למשך כ־40 דקות הפך אתמול אולם המשפטים של השופט ה־מחוזי אליעזר ריבלין לאולם הק־רנה, בו הוצג סרט וידאו של ה־תוכנית האמורה. באחד מקטעי ה־תוכנית נראה מוקד משטרה ב־פעולה. לפתע נשמע קול של שוטרת המודיעה בניידות למסעדת "שפודי מדינה" מכיוון שבמקום מתנהל, על פי החשד סחר בסמים מסוכנים.

בא כוחו של בעל המסעדה, עו"ד מיהל קין, אמר אתמול: "הכתבנים יצרו את הפרסום ב־רבים שלא בתום לב, למרות ש־ידעו כי אין אמת בפרסום".

רשות השידור, שיוצגה על ידי עו"ד רות אבידע מפרקליטות מחוז הדרום, טענה כי הקטע ש־צולם במוקד המשטרה היה אות־נטי. לדבריה במסמך לצילום ה־קטע במוקד המשטרה התקשר אלמוני אל המוקד ודיווח על עס־קת סמים המתנהלת כביכול מעל המסעדה של מדינה. שוטרים ש־הוזעקו למקום לא גילו דבר. רשות השידור טוענת כי השידור נעשה בתום לב וכי לא היה בכוונתה לפגוע בבעל העסק.

לעומת זאת טען אתמול בא־כוחו של התובע: "כאשר אומ־רים על אדם חסר עבר פלילי שבמסעדה שלו מתנהל סחר ב־סמים, יש בזה הטלת קלון קשה על אותו אדם".

רשות השידור ביקשה לדחות את התביעה בטענה כי אזכור הקטע של המסעדה היה שולי. עם זאת היא הביעה נכונות להתנצל על הפרסום.

פרקליטו של מדינה הציג את־מול לבית המשפט תמונות של המסעדה, מהן עולה כי היא מצו־יה בבית חד קומתי, בעוד שב־קטע שהוקרן בתוכנית נאמר כי עסקת הסמים מתנהלת, כביכול, מעל המסעדה של מדינה.

המשך הדיון נקבע לסוף ה־חודש.

נעצרו חשודים בפרשת גניבת מכוניות וזיופן

(ע). — ששת החשודים במעור־בות בפרשת המכוניות הגנובות שמסמכיהן זויפו והן נמכרו חזרה בשוק הישראלי, הובאו אתמול ל־בית משפט השלום בתל־אביב.

ב"כ המשטרה, מפקח עמרם מלול, הזכיר, כי מדובר במכוניות מדגם פוזו שנגנבו והועברו לצורך זיוף ושינוי לוחיות הזיהוי שלהן למוסך בשכונת התקווה ולמוסך בעזה. לאחר מכן שווקו המכוניות חזרה בארץ.

החשודים הם ברוך אהרון (36) מתל־אביב, נעמן טווה (36), חמור מוחמד (29), יאסין מחמוד (26) האיוב מחמוד (29) — תושבי עזה. כמו כן הובא עזרא מזרחי (33) מתל־אביב, החשוד בזיוף לוחיות זיהוי למכוניות, אולם המשטרה הסכימה לשחררו בערבות.

עו"ד אהרון שלגר, שייצג את איוב מוחמד, ציין, כי מרשו לא קשור לפרשה וברשותו נתגלה רק רכב מזויף שאותו רכש בתום־לב.

גם יתר החשודים ובציגיהם טע־נו כי אין לעצרם וכי הם חפים מפשע.

סגן נשיא בית המשפט השופט חיים אילת ציין בהחלטתו כי מדובר בחקירה מסועפת, והורה לעצור את החשודים ל־15 יום, למעט החשוד איוב ששוחרר ב־ערבות 1000 ש"ח, ומזרחי ש־שוחרר בערבות של 750 ש"ח.

הרשות לצרכנות תובעת להוזיל חשמל ביתי

הוזלה מיידית של החשמל ל־צריכה ביתית — הדרשת יו"ר הרשות לצרכנות בהסתדרות, — מרדכי קצב.

במברק ששלח לשר האוצר יצחק מודעי טוענת קצב, כי לא יתכן מצב שבו מצדיקים העלאות של מחירי החשמל כאשר מתייקר הדלק, ומסרבים להוזילו כאשר העלויות יורדות ומחיר הדלק יורד.

לדברי קצב, מחיר החשמל ל־צריכה ביתית כיום הוא גבוה, ו־מטיל נטל כבד על כתפי הצרכנים.

הכבוד הבדווי "שווה יותר ממיליארדי שקלים"

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר"

מבזיע שמעי העונה בנגב, השייח' עודה אבו מעמר, הו־כיח שמהודות כי כבודו שווה יותר "ממיליארדי שקלים", כאשר הצליח למנוע עלילת שווא נגדו.

באחרונה נעדר השייח' מ־אירוע חגיגי שאליו הוזמנו קציני מפקדת פיקוד הדרום את נכבדי הבדווים בנגב. שליח שיצא להזמין את ה־שייח' חזר כלעומת שבא. ה־שייח' סרב לשבת ליד אלוף פיקוד הדרום משה בר כוכבא כל עוד לא טוהר שמו.

הסתבר כי לפני כשבועיים התייצבו שלושה אלמונים מ־אזור חברון ומסרו למשטרה המקומית כי שייח' עודה סוחר בסמים. השייח' נעצר מיד וכל הסבריו כי ידיד בק־יות לא הועילו, לאחר ששוח־רר ממעצר, הודיע כי לא ינוח ולא ישקוט עד שישיב את כבודו האבוד.

בניו של עודה החלו במבצע נרחב לאיתור המעלילים נג־דו. במשטרה היה חשש כי בני השבט הזועמים יחסלו את השלושה ולפיכך נדרש ה־שייח' להתחייב שלפיה לא יפגעו בהם.

במשטרה נודעו מהמודיעות שבה אותרו המעלילים, אך אישורו לפרשה להסתיים על פי המסורת הבדווית. נקבע כי השלושה יפצו את שייח' עודה בכשני מיליארד שקלים ישנים אולם בהתאם למסורת הפליג הוזכה בנדיבותו וויתר על כל הסכום.

ראש עירית באר־שבע, אליהו נאוי, היה מוכן לקבל את הסכום לידיו כדי לשפר את המצב הכלכלי של הפר־ייה שבראשה הוא עומד, אך לם עודה ציין כי כבודו שווה יותר ממיליארדי שקלים. ב־סולחה שערך בשבטו שהוט בכבשים ושלושת המעלילים התנצלו בפניו ובכך הושלמה הפרשה ושוב ניתן לראות את השייח' לצדו של אלוף הפי־קוד באירועים חגיגיים שונים.

מנכ"ל "שטוקי"

ענף היין במשבר חמור

(ע). — יין קברנה לבן חדש של חברת "שטוקי", שנוצר בעי־קר ליצוא, יוצע בשוק הישראלי בשבוע הבא — מסר אתמול מנ־כ"ל החברה, גדעון קוטלר, במסי־בת עיתונאים בבית סוקולוב ב־תל־אביב.

המנכ"ל מסר, כי היין "צבעו לבן, מסמיק" עשוי מענבים שחו־רים ב"טכניקת יין לבן" לפי שי־טה שפותחה בארה"ב.

קוטלר אמר עוד, כי תעשיית היין הישראלית חייבת להתאים עצמה לשוק של ארה"ב, אוסט־ליה ודרום אפריקה, כי היא אינה יכולה להקות את יינות מערב־אירופה.

השנה ישלחו לחו"ל כ־5,000 תיבות, בכל תיבה 12 בקבוק, ו־אילו לשוק המקומי יוציאו 2,000 תיבות. המשלוח הראשון לארה"ב חילת פברואר.

בארץ היין הלבן נמצא בעליה ועבר כבר את הסוג "רוזה". הקהל עובר לשתיית יינות לבנים המתאימים יותר לאירועים שונים. יין לבן שותים גם יותר קר. ה־ישראלי שותה כ־4 ליטר יין ל־שנה, בארה"ב שותים פי 3, בצר־פת — פי 40, בגרמניה — פי 22.

להערכת מנכ"ל חברת "שטוקי" תימשך מלחמת המחירים בין יצ־רני היין בארץ. הכורמים מקבלים עתה 30 דולר לטונה ענבים, ש־הוא מחיר נמוך מדי. בעוד שלפ־ני שנתיים הגיע המחיר ל־200 דולר, שהיה מחיר מוגזם. לדע־תו, המחיר הסביר הוא 120—150 דולר לטונה, כן מסר, כי 20 אחוז מהכרמים בארץ נעקרו על ידי בעליהם.

הוא הזהיר כי ענף היין נמצא במשבר חמור, ואם יתמוטט, ה־יבוא יחליף אותו.

תלונה על פקח למבקר עת"א

מאת סופר "דבר" בתל־אביב

אזרח תל־אביבי העביר למבקר עיריית תל־אביב, שמואל רובי־ציק תלונה על פקח עירוני שקנס אותו בעת שהחנה את מכונ־יתו בשטח המיועד לפריקה וטעינה ו־טען כי החנה את מכוניתו באיזור חניה ללא תחית.

במכתבו למבקר העירייה כותב האזרח, כי ב־3 בדצמבר 1985 החנה את מכוניתו בשעה 10.45 בצמוד לרחוב העבודה 31 תל־אביב, ופרק ציוד במקום. הפקח רשם לו דו"ח שעל פיו החנה את מכוניתו במקום חניה שיש לתלות בו כרטיסי חניה.

לאחר ששלח כמה תלונות נגד פקח מספר 356 ולא נענה, הח־ליט לשלוח את תלונתו למבקר העירייה כדי שזה ישים קץ ל־טרטור.

זמני הדלקת נרות

ר"ח — א' בשבט תשמ"ו
פרשת השבוע: וארא

ע"ש	
ירושלים	4.16
תל־אביב	4.34
חיפה	
מוצ"ש	
ירושלים	5.33
תל־אביב	5.30
חיפה	5.32

שוב מגעים עם יזמים בחו"ל ובארץ למכירת הרכבל בחיפה

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

הצעה להפעיל את הרכבל בחיפה בסוף חודש מרס על־ידי יזמים פרטיים או על־ידי החברה הכלכלית של העירייה, שבנתה את הפרוייקט, התגב־שה השבוע בישיבה של הנה־הלת החברה.

אחד מחברי ההנהלה הציע ל־הפעיל את הרכבל ששה ימים ב־שבוע אם עד מועד ההפעלה ה־מתוכנן לא יוסכם בדבר הפעלה גם בשבתות ובחגים. כפי שנודע לא התקבלה במהלך הישיבה הח־לטה חד משמעית בנושא זה.

לסופרת "דבר" נודע כי בימים האחרונים חידשה הנהלת החברה הכלכלית את מגעיה עם יזמים בארץ ובחו"ל על מכירת הרכבל. מחוגי החברה נודע כי המגעים עם קבוצת בעלי הון מבלגיה (שעימה נמנה גם צבי רוזנפלד, איש כס־פים ישראלי המתגורר בבלגיה) לאחר קיפאון של כמה חודשים. סופרת "דבר", מציינת כי הרכ־בל מוצע למכירה בתנאים נו־חים. הוא זכה למעמד של מפעל מאושר והנהלתו קיבלה הלוואה ממשלתית בשיעור כ־60 אחוז מ־הוצאות ההקמה ומענק בשיעור של חמישה אחוזים נוספים. הנ־הלת הרכבל ביקשה בימים האח־רונים אישור מהממשלה למכור את הרכבל למפעל מאושר ולהעביר לידי הרוכש גם את זכויות הלוו־אות הפיתוח.

בבניין הרכבל הושקעו 2.5 מיל־יון דולר מזה חצי מיליון ברכ־בל עצמו וכשני מיליונים בשני המוקדים התיירותיים: העליון ב־ראש הכרמל ליד סטלה מאריס ו־התחתון דרומית לטיילת בבת־גלים. המוקד התחתון הכולל מס־עדות, קפטריה, בתי קפה וחנויות, נמכר לפני שבועות אחדים לקב־לן חיפאי והוא אמור להיפתח ל־קהל בעוד כחודשיים.

בניתוח לסילוק גידול סרטני שוחזרו לסת, רצפת הפה והמצח

מאת דני צדיקוני, סופר "דבר" בדרום

ניתוח נדיר, שבו סולק סרטן מפושט של אבו מוחמד שחזור להד־יותר מאחד האדם בוצע בבית־החולים "ברזילי" באשקלון. הניתוח בוצע בפעולה משולבת של כמה מחלקות בית החולים ובהשתתפות רופא מהרצועה. ד"ר מרואן אל זעים, מנהל מחלקת פה ולסת ב־בית החולים "שיפא" בעזה.

ד"ר זעים הפנה לפני חודשיים את מוחמד מהרצועה (אבו מוח־מד), אב לשמונה ילדים, בן 70, והעובד בישראל, לבית החולים "ברזילי" לאחר שהתגלה אצלו גידול סרטני מתקדם בלחי הימ־נית, בלסת שמתחתיה וברצפת הפה. בבית החולים קיבל אבו מוחמד טיפול כירורגי בר־שלבים הודסי תאי סרטן ולאחר שהוגדל אותר, הוחלט על בי־צוע שיכלול כריתת שלושת רב־עי הלחי, מחצית הלסת הימנית ורצפת הפה בצד זה של הפנים.

בניתוח שוחזרו רקמת הפנים ו־רצפת הפה שנכרתו על ידי העברת מתלה על כלי הדם המספקים אותו אל השריר הרקתי מכיון אשר שוחזר מגולגלתו והוחזר אל תוך הפה. כל רירית הלחי ו־רצפת הפה שוחזרה על ידי שריר זה. חסר העצם ששוחזר על ידי מתלה עור המצח על כלי הדם שלו. שלושה שבועות לאחר קלי־טת מתלה המצח באזור הלחי, הוא שוחזר לשחזור המצח.

5.5 שעות

מנהל מחלקת הפה והלסת ב־בית החולים ציין כי שחזורים ב־אמצעות מתלים מקובלים בעולם מזה כ־15 שנה. אך לפי הידוע שימוש בשני מתלים נפרדים, על כלי הדם שלהם, לשחזור ביחזה כריתתי של פגם כה נרחב, עדיין לא בוצע. הניתוח היה ארוך מאד ונמשך חמש וחצי שעות. לכן הוב־רד יחד לבצע אותו מחלקת פה ולסת. המחלקה לטיפול נמרץ נ־שימתי ומחלקת הרדמה מאחר ש־היה צורך בהרדמה מתוחכמת ב־של הורדת לחץ הדם של החולה במשך כל הניתוח.

השימוש באזור הרעלים גרם שינוי בכלי הנשימה של החולה ההופכים להיות רעילים במקרה של עודף החמצן ולכן היה צריך להבטיח לו בעת הניתוח רמת אחוזי החמצן כמו זו שבאוויר.

"היהודים טובים"

שיקומו הכירורגי של אבו מו־חמד המשוחרר כיום מהסרטן וסו־תיים בתקופה של חמישה שבו־עות, כיום מתפקדים אברי פניו ופיו בצורה תקינה. אבו מוחמד, שבמצחו נשארו סימנים למה ש־עבר עליו, איפשר לנו להציץ ל־תוך פיו ואמר על מה שחוללו ה־רופאים: "היהודים טובים" ולד־בריו זה מובן מכיוון "שהם בני הדודים".

מאז שמנהל מחלקת פה ולסת במרכז הבריאות "ברזילי" השת־תלם לפני 10 שנים באנגליה ב־שיטת טיפול זו, כל התוצאות ב־שימושה עד כה בכ־20 חולים ב־בית חולים זה, אם כי לא בני־תוח בגיד מהסוג הנ"ל, הסתיימו בהצלחה.

שינויים חידושים ושיפורים בקווי הנסיעות בכל הארץ החל מ- 12.1.86

באישור המפקחים על התעבורה

נהריה - חיפה - ירושלים
קו 940 מחיפה לירושלים יצא בימי א' בשעה 06.30 מנהריה. הקו יסע במסלול קו 962 עד חיפה ומחיפה במסלול קו 940 לירושלים.

צפת - חיפה
קו חדש 365 ישיר מצפת לחיפה הקו יעבור דרך צומת מרון, כניסה לכרמיאל, עכו וימשיך במסלול קו 500 לחיפה. האוטובוס יוצא מצפת בימים א'-ה' בשעה 06.30 ובימי ו' בשעה 06.40.

רמת-הגולן
יופעל שרות לקבוץ מיצר: קו 019 מקצרין לטבריה היוצא ב-05.10 וקו 018 מטבריה היוצא ב-18.50 יכנסו לקבוץ.

חיפה
קו 3א' יוארך. מסלול הקו החדש: מבת-גלים לנוה-דוד דרך תחנה מרכזית, קרית אליעזר, הדר, מרכז-הכרמל וחזרה.

רעננה - תל-אביב
קו חדש 504 מרעננה לת"א וחזרה דרך מחלף גהה. מסלול הקו: אחוזה - מול בית לוינשטיין, רח' אחוזה, צומת רעננה, כביש גהה, ז'בוטינסקי, דרך ג'ת, רח' המסגר לתחנה מרכזית תל-אביב.
לוח זמנים: מרעננה בימים א'-ו' בשעות 06.30, 06.45, 07.00, 07.15, 07.30. מתל-אביב בימים א'-ה' בשעות 16.30, 17.00, 17.30, 18.00; בימי ו' בשעות 12.30, 13.00, 13.30, 14.00.

רעננה
יופעל קו חדש 37 מצומת רעננה לבית-העלמין-החדש וחזרה.
לוח זמנים: בימים א', ג', ה' מרעננה בשעה 14.00 מבית העלמין בשעה 15.30.

רמלה
קוים עירוניים - שינוי מסלולי קווים:
קו 4. מסלול הקו החדש: עד רחוב בן-צבי פינת ההסתדרות במסלול הרגיל, רח' ההסתדרות, רח' רזיאל, רח' א.ס. לוי, רח' בן-גוריון, רח' בן-צבי ובחזרה לתחנה המרכזית במסלול הרגיל.
קו 1. מסלול הקו החדש: תחנה מרכזית, רח' הרצל, שד' ויצמן, רח' בר-אילן, רח' יוספטל, רח' צה"ל, רח' יצחק בן-צבי, לוי אשכול, ההסתדרות, מבצע יהונתן, א.ס. לוי, רח' בן-גוריון, רח' בן-צבי וחזרה.

אשקלון - באר-שבע
יפתח קו חדש 364 מאשקלון דרך צומת יד-מרדכי, כביש יכיני לבאר-שבע וחזרה.
לוח זמנים: מאשקלון בימים א'-ו' בשעה 06.30 מבאר-שבע בימים א'-ה' בשעות 14.20, 17.15. בימי ו' בשעות 12.20, 14.30.

להבים - באר-שבע
יפתח קו חדש 47 מלהבים לבאר-שבע וחזרה.
לוח זמנים: בימים א'-ו' מלהבים בשעות 06.45, 15.10. מבאר-שבע בשעות 06.20, 14.45.
קו 52 מבאר-שבע לכסיפה יאסוף נוסעים גם בכפר לגייה.
לוח זמנים: בימים א'-ו' האוטובוס היוצא מכסיפה בשעה 07.45 ומבאר-שבע בשעה 14.30.

באר-שבע - כרמים
קו 053 באר-שבע כרמים מסלולו יוארך והוא יגיע עד עותניאל.
לוח זמנים: מבאר-שבע בימים א'-ה' בשעות 05.45, 13.00, 18.30. בימי ו' בשעות 05.45, 13.00.
מעותניאל בימים א'-ה' בשעות 06.45, 14.00, 19.30 ובימי ו' בשעות 06.45, 14.00.

קרית-ארבע - בית-חגי
יפתח קו חדש 69 מקרית-ארבע לבית-חגי דרך מערת המכפלה וחזרה.
לוח זמנים: מקרית ארבע בימים א'-ה' בשעות 06.30, 18.30. בימי ו' בשעות 06.30, 14.45.
מבית חגי בימים א'-ה' בשעות 06.45, 18.45. בימי ו' בשעות 06.45, 15.00.

ירושלים - ישוב אדם
קו חדש 077 מירושלים לישוב אדם וחזרה.
לוח זמנים: מאדם בימים א'-ו' בשעה 06.30. מירושלים בימים א'-ה' בשעה 15.30. בימי ו' בשעה 14.30.
קו 16 יוארך עד הר-חוצבים. מסלול הקו החדש: מבית-וגן עד המסוף הישן בסנהדריה (במסלול הרגיל), מסוף עתירות-מדע דרך רח' סנהדריה וחזרה.

מרכזי מידע
אנו מזכירים לציבור הנוסעים כי מספרי הטלפון של מרכזי המידע הם: תל-אביב 03-432777, ירושלים 02-523456, 02-528231/2, חיפה 04-535275/6.
למידע נוסף ולוחות זמנים מפורטים - פנה ללשכת המודיעין בכל תחנות אגד ולמרכזי המידע.

שימו לב! לוחות הזמנים החדשים יהיו בתוקף מ-12.1.86 עד 1.3.86.

אגד עוד שירות למען

מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים

הצטמצם מחזור העיסקות במניות; ירידות והיצעים בצמודי דולר

מאת הדרה בר

בשוק המניות נרשמה אתמול מגמה מעורבת שלוותה בצימצום ניכר בעודפי הביקוש וההיצע ו[ב]מחזורי העסקות.

למרבית המניות ה„כבדות" ו„חצי כבדות" נרשמו עודפי היצע בהיקף קטן עד בינוני ושעריהן ירדו עד אחוז אחד. לעומתן במניות „דלות הסחירות" נרשמו תנודות שערים חדות, כאשר בחלקן הורגשה פעילות ספקולטיבית חריגה.

בקבוצת הבנקים ש„בהסדר" נרשמו בדרך כלל עודפי היצע קטנים והן נסחרו בירידות שערים עד 0.7%. מניות בנק הפועלים ע"ש להן נרשם עודף היצע גדול יחסית של 1100 ע"נ ש"ח ירדו ב־0.4 אחוזים.

התשואה הדולרית במניות „ה־הסדר" נקבעה ברמה שבין 13.2 עד 13.8 אחוזים.

המניות „הכבדות" — חוסר עניין

למרבית המניות „הכבדות" ו„חצי כבדות" נרשמו אתמול היצעים בהיקף מצומצם ביותר.

ההיצעים המצומצמים במניות ה„כבדות" מצביעים על נטישה זמנית של סוג מניות זה. הנטישה מקורה הן בפדיונות הנרשמים בקרנות הנאמנות המשקיעות במניות — במקרה הרע יותר, או במקרה הטוב צבירה מצומצמת ביותר של כספים בקרנות אלו במשך השבועות החולפים.

מכיוון שרכישת המניות הכבדות צורכת כספים בהיקף גדול יחסית, מעדיפים מנהלי הקרנות ככל הנראה לפעול בשוק באמצעות מניות „דלות־סחירות", אותן ניתן „להזיז" בשער חד כדי לשמור על תשואה סבירה בקרנות, מה גם שהשימוש באמצעי זה צורך כספים בהיקף קטן ביותר.

כדוגמא לכך מהוות מניות כגון „זיקית" אשר עלו לאחרונה בעשרות אחוזים. אתמול נרשם שערן של המניות בנות 1 שקל כ„קונים בלבד" והמניות בנות 5 שקל עלו ב־7.4% בעקבות עודף ביקוש של 400 ע"נ ש"ח.

גם במניות „אררט" נערכת לאחרונה פעילות ערה ביותר. אתמול עלה שערן של מניות ה־0.1 ב־10% והמניות 0.5 שקל עלו ב־9.8% בלבד!

במניות „הכבדות" ו„החצי כבדות" נרשמו כאמור עודפי היצע קטנים. מניות „הסנה" ירדו ב־0.5% וזאת בעקבות עודף היצע של כ־800 ע"נ ש"ח.

מניות „דלק" ירדו ב־0.6% וזאת בעקבות עודף היצע של 300 ע"נ ש"ח.

מניות „כלל־תעשיות" ירדו ב־0.3% בעקבות עודף היצע של 2600 ע"נ ש"ח, מניות „אי.די.בי־פיתוח" ירדו ב־1.2% ומניות „דיסקונט־השקעות" נסחרו ללא שינוי בשער בעקבות עודף היצע של 400 ע"נ ש"ח.

יצויין שבמרבית המניות „הכבדות" נרשם מחזור עסקות הגדול בהרבה מעודף ההיצע ההתחלתי.

„אקס" זכויות — שער אופטי נמוך

במניות גולדפרוסט נערך לפני מספר ימים „אקס" זכויות. דבר שהשפיע מכבית על ירידה בשערים של כל סוגי המניות כאשר המניות בנות 5 שקל וכתבי האופציה ירדו לשער נמוך במיוחד — ובכך גרמו לעודפי ביקוש גדולים להן.

למניות בנות 5 שקל נרשם אתמול עודף ביקוש של 2100 ע"נ ש"ח ושערן נרשם כ„קונים בלבד". לכתבי האופציה נרשם עודף ביקוש „אדיר" של 30,500 ע"נ ש"ח וגם שערן נרשם כ„קונים בלבד".

„אקס" זכויות נערך לאחרונה גם במניות „דלק נפט". שערן של המניות בנות 5 שקל ירד לרמה של כ־740 נקודות ובכך גרם לעודפי ביקוש גדולים בשני ימי המסחר החולפים.

שלשום נרשם שער המניה כ„קונים בלבד" בעקבות עודף ביקוש של 8600 ע"נ ש"ח, בעוד שאתמול עודף ביקוש של 3400 ע"נ ש"ח גרם לעליית שערן ב־14.9 אחוזים.

יצויין שגם למניות „כלל בדלא"ר" נרשם שער „אקס" זכויות לפני יומיים, אך אלו זכו רק ליום אחד של ביקושים, ואתמול כבר נרשם בהן עודף היצע של 2100 ע"נ ש"ח ושערן ירד ב־1.9%.

היצעים לצמודי דולר

לאגרות החוב המדדיות נרשם עודף ביקוש בטו של 600 אלף ש"ח. שעריהן של אגרות „גליל" משותפו עלו עד 2.5% ואגרות החוב הצמודות ב־80% עלו באחוז אחד.

באגרות החוב הדולריות נמשכה מגמת ההיצעים, ההיצעים מוסברים בכך שהציבור מאמין כי לא יהיה פיחות כמותי בשקל בטווח הקרוב ולפיכך אין טעם להמשיך ולהחזיק איגרות דולריות.

סך ההיצעים לאגרות הדולריות הסתכם אתמול ב־2.8 מיליון ש"ח. שעריהן של אגרות „אדמון" עלו עד 0.5%, אגרות „רמון" ירדו עד 0.5% ואגרות „גלבוע" ירדו עד 3.0 אחוזים.

שערי מטבע חוץ ליום 9.1.86

המטבע	הפרשי בשקלים	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.46	1.53	1.46	1.52	1.46	1.53	1.4798	1.4982	1.4813	1.4997	1.4803	1.4989	1.4895
1 לירה שטרלינג	—	2.10	2.20	2.10	2.20	2.10	2.20	2.1368	2.1634	2.1364	2.1631	2.1367	2.1636	2.1508
1 מרק גרמני	-0.01	0.59	0.62	0.59	0.62	0.58	0.62	0.6003	0.6078	0.6012	0.6087	0.5992	0.6068	0.6044
1 פרנק צרפתי	—	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1954	0.1979	0.1956	0.1980	0.1954	0.1979	0.1969
1 גולדן הולנדי	-0.01	0.53	0.55	0.52	0.55	0.52	0.55	0.5327	0.5393	0.5330	0.5397	0.5317	0.5383	0.5368
1 פרנק שוויצרי	-0.01	0.70	0.73	0.70	0.73	0.69	0.73	0.7084	0.7172	0.7099	0.7188	0.7085	0.7175	0.7135
1 כתר שוודי	—	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1943	0.1967	0.1946	0.1971	0.1942	0.1967	0.1956
1 כתר נורווגי	—	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1949	0.1973	0.1953	0.1977	0.1952	0.1977	0.1968
1 כתר דני	—	0.16	0.17	0.16	0.17	0.16	0.17	0.1642	0.1663	0.1643	0.1663	0.1642	0.1663	0.1652
1 מרק פיני	—	.027	0.28	0.26	0.28	0.26	0.28	0.2721	0.2755	0.2725	0.2759	0.2720	0.2755	0.2741
1 דולר קנדי	—	1.04	1.09	1.04	1.09	1.03	1.09	1.0553	1.0684	0.0554	1.0686	1.0546	1.0679	1.0620
1 דולר אוסטרלי	-0.01	0.98	1.08	0.99	1.07	0.99	1.07	1.0255	1.0383	1.0265	1.0393	1.0253	1.0382	1.0332
1 רנד דרא"פ	-0.04	0.50	0.55	0.52	0.61	0.51	0.60	0.6067	0.6143	0.6033	0.6108	0.6002	0.6077	0.6070
10 פרנק בלגי	—	0.28	0.30	0.28	0.30	0.28	0.30	0.2920	0.2957	0.2935	0.2972	0.2931	0.2968	0.2955
10 שילינג אוסטרי	-0.01	0.84	0.88	0.84	0.88	0.83	0.88	0.8527	0.8633	0.8537	0.8643	0.8521	0.8629	0.8589
1000 לירה איטלקית	-0.01	0.86	0.91	0.86	0.92	0.85	0.91	0.8785	0.8894	0.8793	0.8903	0.8784	0.8895	0.8850
100 ין יפני	—	0.72	0.75	0.72	0.75	0.71	0.75	0.7306	0.7397	0.7308	0.7399	0.7306	0.7398	0.7356
1 דינר ירדני	-0.01	3.93	4.17	3.82	4.07	3.87	4.09	—	—	—	—	—	—	3.9621
1 לי' לבנונית	—	—	—	—	—	0.06	0.09	—	—	—	—	—	—	0.8008
1 לירה מצרית	—	0.83	0.88	0.80	0.86	0.80	0.85							0.8714

דולר נוסעים: 1.77 · דולר שחור: 1.615–1.605 · דולר יציג: 1.4895

שערי המניות

בנקים מסחריים

המניה (ני בוטע חלקי)	השער אתמול	המחזור עפ"י ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
א.ה.ה. ש	13150	2.0	-100	-8
הסמנות 0.1	766	1249	+11	+1.5
הסמנות א 0.5	320	2355	+5	+1.6
בנק ספנות אופ'2	471	1532		
כללי לא בהסדר	31900	22.0	-1600	-4.8
בנק צפון אמריק 1.	— הפסקת מסחר —			
בנק צפון אמריק 5.	— הפסקת מסחר —			
בנק צפון אמר' אופ1	— הפסקת מסחר —			
רנות א 1.0	— הפסקת מסחר —			
רנות 5.0	— הפסקת מסחר —			
רנות שה 2	— הפסקת מסחר —			
הבינלאומי 5.0	2350	1107		
פ.י.ב.י 0.5	2450	2770		

בנקים בהסדר ההצמדה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אידיבי רג 100.0	76140	330		
אידיבי ב 100.0	77500		-2000	-2.5
אידיבי בב 2.6X	488000			
אגוד 0.1	56720	23.0	+220	+4
דיסקונט ב	97000	19.0	-400	-4
דיסקונט א	97000	404		
דיסקונט שה 2	11490	50.0		
המזרחי ש	31200	720		
המזרחי ב	30840	18.0	-700	-2.2
המזרחי שה 9	14430		-220	-1.5
הפועלים מכב	תב 120600	5.5	-13400	-10.0
הפועלים ש	51200	1570	-200	-4
הפועלים ב	51160	1174	-40	-1
כללי א 1.0	131500	1.0	-2100	-1.6
כללי אופ 9	134500			
כללי שה 5	102000			
כללי שה 7	6260	58.0	+59	+1.0
כלל 100.0	32400	1018	-230	-7
כלל שה 9	44950	4.0	-400	-9
כלל שה 11	12500	13.0	-160	-1.3
מימון ושר 1.0	45000	1.0	-840	-1.8
מימון ושר 5.0	22984	5.0		-1

בנקים למשכנתאות

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
כרמל ש	2890			
כרמל שה 1	2647			
בנין ב' 5.0	3150	5.0	+50	+1.6
פת משכ ש	740	620		
משכן ב ש	1760	137	-10	-6
עצמאות 0.1	2985	11.0	-15	-5
טפחות מכב ש	תב 12100	15.0	+600	+5.2
טפחות רג ש	תב 10690	19.0	-1082	-8.6
טפחות שה 1	6650	1.0	-50	-8
טפחות שה 2	3450	166	-88	-2.5
יעפאר 1.0	תב 605	273	+55	+10.0
יעפאר 5.0	תב 319	50.0	+19	+6.3
מרבב 1.0	תב 1699	280	+87	+5.4

מוסדות מימון ענפיים

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
שלטון א ש	269	3227	+4	+1.5
החקלאות מכב א	תב 23850	5.0	-2650	-10.0
החקלאות מכב ג	159941			
לאומי תעשיה אופ	3444	30.0	-30	-9
פתוח תעשיה מכב	— לא נסחר —			
פת תעש בב ג	— לא נסחר —			
פת תעש בב-גג	— לא נסחר —			
פת תעש בב גג	— לא נסחר —			
פת תעש בב ד	— לא נסחר —			
פת תעש בב דד	— לא נסחר —			
מרכז קבלנים 5.0	480	325	-6	-1.2
תיירות בב	— לא נסחר —			
כלל ליסינג 0.1א	4190	18.0		
כלל ליסינג 0.5ב	1770	93.0	-61	-3.3
כלל ליסינג אג'ת	10351	8.0	-49	-5

חברות ביטוח

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
שול סוויס 1.0	— הפסקת מסחר —			
שול סוויס שה 1	— הפסקת מסחר —			
אררט 0.1	תב 3146	471	+286	+10.0
אררט א 0.5	תב 1730	674	+155	+9.8
בטוח משנה 0.1	1035	68.0		
בטוח משנה 0.5	445	812	+14	+3.3
הדר 1.0	940	84.0	-10	-1.1
הדר 5.0	475	50.0	+22	+4.9
הסנה ש	1935	540	-10	-5
הפניקס 0.1	תב 1110	3303	-96	-8.0
הפניקס 0.5	תב 700	488	-70	-9.1
המשנה-הראל 1.0	4450	8.0	-70	-1.6
המשנה-הראל 5.0	1770	235	+80	+4.7
ירדניה 0.1	— הפסקת מסחר —			
ירדניה 0.5	— הפסקת מסחר —			
מנורה 1.0	*6120	3.0	+68	+1.1
מנורה 5.0	2299			
סהר ב 1.0	2520	54.0	+120	+5.0
סקורינס 0.1	4750	203		
צור ש	1100	80.0		
ציון השקע 1.0	6700	11.0		
ציון השקע 5.0	1340	38.0	-20	-1.5

מסחר

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אינטרנאמא 1.0	3100	10.0	+100	+3.3
אינטרנאמא 5.0	תב 811	150	-90	-10.0
אינטרנאמא אופ 1	441	100		
מאיר עזרא 1.0	3610			
מאיר עזרא אופ 1	3200			
סונה 1.0	— הפסקת מסחר —			
סונה 5.0	— הפסקת מסחר —			
כלל סחר 1.0	1980	250		
קרסול 1.0	2559	49.0	-99	-3.7
שופרסל 2.2 א	+80	6 +3	6	+3.6

שרותים

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
דלק בש	3580	896	-28	-6
הראל 1.0	תב 1900		+100	+5.6
הראל 5.0	739			
סמנות השקעה 0.1	9001	6.0	+373	+4.3
סמנות השקעה 0.5א	קו 3119	-	+149	+5.0
קידר 0.1	תב 842	226	+77	+10.1
קידר 0.5	184.0	3400	-10.0	-5.2
חברת הזספל 0.1	— הפסקת מסחר —			
מוסדי קרזה 0.1	תב 1642	38.0	-100	-5.7
מוסדי קרזה 0.5	569	945	-29	-4.9
קונצורסיום 0.1	תב 660	220	+40	+6.5
קונצורסיום 0.5	תב 295	205	-19	-6.1
קופל 1.0	— הפסקת מסחר —			
קופל אופ 1	— הפסקת מסחר —			

מלונות ושרותי תיירות

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
גלי זוהר 1.0	9700	12.5	-200	-2.0
גלי זוהר 5.0	3600	30.0	+100	+2.9
מלונות דן 1.0	3590	41.0	+139	+4.0
מלונות דן 5.0	2806	75.0		
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר —			
כנס 1.0	1770			
מלונות ירדן 1.0	תב 1800	151	-100	-5.3
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר —			

מחשבים ושרותי מחשב

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
דטה מיכון 1.0	1064	94.0	-5	-5
תי.ל.ן. 1.0	5300			
יעבץ 1.0	תב 2800	40.0	+187	+7.2
יעבץ אופ 1	2350	13.0	+87	+3.8
כלל מחשבים 1.0	תב 3468	110	+318	+10.1
מ.ל.ל. 1.0	3100	118	+40	+1.3
מ.ל.ל. 5.0	2050	50.0		
משוב מחשבים 1.0	1628			
ניקוב מחשבים 1.	3610	25.0		
ניקוב מחשבים 5.	1644	12.0		
תים מחשבים 1.0	תב 1370	765	+79	+6.1
תים מחשב אופ 1	12580	10.0	+500	+4.1

נדל"ן בינוי ופיתוח

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אברהם גינדי 1.0	תב 386	466	+31	+8.7
אברהם גינדי 5.0	213	754	+6	+2.9
ארזן מבנים 1.0	483	51.0	-16	-3.2
ארזן מבנים 5.0	182.0	1500	-5.0	-2.7
אזורים 1.0	2410	1798		
אילון 1.0	990	1695		
אילון אופ 1	1050	358		
אל-רוב 1.0	תב 2035	55.0	+185	+10.0
אל-רוב 5.0	קו 1682		+80	+5.0
אפכונים 1.0	תב 901	1184	+184	+25.7
אפכונים אופ 1	תב 739	347	+205	+38.4
אפריקה 0.1	30070	31.0	+170	+6
אפריקה 1.0	20100	96.0	-200	-1.0
אדמס 1.0	615	300	-26	-4.1
ארלון 0.1	8248	36.0		
ארלון 0.5	4900	35.0		
בן-יקר גת 1.0	2650	30.0	-11	-4
ברמנוין 1.0	1323			
ברמנוין 5.0	690	256		
רוקר 1.0	2950			
דוקר 1.0	256	288		
דוקר 5.0	178.0			
דוקר אופ 1	125.0	250	+5.0	+4.2
דיור 0.1	*3622	40.0	+36	+1.0
דיור 0.5	תב 1607	80.0	-100	-5.9
תלב 0.1	— הפסקת מסחר —			
תלב 0.5	— הפסקת מסחר —			
נכסים ובנין 1.0	3725	1010		
גב-ים 0.1	6800	50.0	+15	+3
גב-ים 0.5	3875	100		
הכשרת הישוב 1.0	24000	82.0	-400	-1.6
ישפרו 0.1	תב 1450	290	-85	-5.5
ישראלום 1.0	תב 5093	23.0	+243	+5.0
ישרס 10.0	5000	40.0	-200	-3.9
כנן פיתוח 1.0	תב 4108	106	-457	-10.0
כלל נדלן 0.1	262	3557	-5	-1.9
לוטיר 1.0	1325	17.0	-70	-5.0
לוטיר 5.0	תב 643	110	-72	-10.1
מ.ת.מ. 1.0	1251	150	-49	-3.8
מגורי בניה 1.0	234	1400		
מגורי בניה אופ	127.0	1445	-4.8	-3.1
מודול בכנן 1.0	1379	5.0	+27	+2.0
מישגאל 5.0	380	3212	-1	-3
מגרב 5.0	326	580	+1	+3
מר-לד 1.0	262	14.0	+3	+1.2
מר-לד אופ 1	2516			
לידנשטין 1.0	תב 2362	46.0	+190	+8.8
לידנשטין 5.0	571	1834	+27	+5.0
ליפשיץ 1.0	500	130	-3	-6
ליפשיץ 5.0	225	233		
נאות אביב 0.5	15100	5.0	+100	+7
נכסי אודים 1.0	3355	223		
סהר השקע 1.0	6700	50.0	-100	-1.5
סהר השקע 5.0	4200	75.0		
פולגטה מכב א	5050	249	+150	+3.1
סופ 1.0	1297	46.0	-60	-4.4
סופ 5.0	725			
סופ אופ 1	485	10.0	-5	-1.0
עמר וזלע 1.0	599	135	-3	-5
קסריה 0.1	835	57.0		
קסריה 0.5	395	762		
רובינשטין 1.0	— הפסקת מסחר —			
רובינשטין 5.0	— הפסקת מסחר —			
רומבין 1.0	1610			
רומבין 5.0	1020			
רסק מכבל	תב 1800	101	-100	-5.3
רסק רג	1770	130	-80	-4.3

חקלאות

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
מסוף הדר 0.1	2327	200	-40	-1.7
מסוף הדר 0.5	תב 752	99.0	-80	-9.6
מהדרין 0.1	10770	93.0	+500	+4.9
נכסי הדרים 1.0	1670	523	+30	+1.8
פרי אור 0.5	4600	142		
[illegible]	6857	78.0	+327	+5.0

מזון וטבק

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אוסם 1.0	תב 1149	191	+98	+9.3
אלקוסק 1.0	— הפסקת מסחר —			
גולדפרוסט 1.0	תב 1946	85.0	+177	+10.0
גולדפרוסט 5.0	קו 378		+18	+5.0
גולדפרוסט אופ 1	קו 93.8		+18.0	+24.0
דובק מב ש	2350	319	+20	+9
דובק מב ם	2330	212		
עלכל 1.0	תב 810	220	-90	-5.8
עלכל 5.0	387	387	-10	-2.5
פרי-הר 1.0	תב 4001	328	-300	-7.0
פרי-הר 5.0	2259	85.0	-90	-3.8
עסיס בירה 1.0	8600	218	+155	+1.8
עסיס בירה 5.0	4560	101	-160	-3.4
יכור 1.0	920	100		
יכור א 5.0	545	50.0	-25	-4.4
קן 1.0	8499		-76	-9
קן 5.0	4300	10.0	-100	-2.3
[illegible] 1.0	תב 5100	158	-550	-9.7
עלית 0.1	9600	82.0	-250	-2.5
עסיס ב 0.5	18500	5.0		
שלמה אבגל 1.0	תב 1760	12.0	+160	+10.0
שמן מכבל ש'	5850	25.8	-151	-3.8

טקסטיל והלבשה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אדגר 1.0	520	300	+10	+2.0
אדגר אופ א	1660	10.0	-33	-2.0
אתוס 1.0	תב 1231	342	+100	+8.8
אופנת ברק 1.0	965	295		
אופנת ברק 5.0	660	322	-26	-3.8
אפען 1.0	— הפסקת מסחר —			
אפען אופ 1	— הפסקת מסחר —			
ארגמן רג ש	3730	44.0	+10	+3
אתא ב 1.0	— הפסקת מסחר —			
אתא ג 0.1	— הפסקת מסחר —			
דלתא-גליל 1.0	3100	138	+20	+7
דלתא-גליל א 3.0	2400			
מטוריות מאוחד 1.	— הפסקת מסחר —			
מטוריות מאוחד 5.	— הפסקת מסחר —			
מטוריות אופ 1	— הפסקת מסחר —			
וישלט 1.0	2020	25.0		
וישלט 5.0	1420	128	-40	-4.1
ודינון 1.0	3455	1.0		
זיקית 1.0	קו 5208		+248	+5.0
זיקית 5.0	תב 3400	426	+235	+7.4
מיב-טב 1.0	— הפסקת מסחר —			
מיב-טב אופ 1	— הפסקת מסחר —			
יוטאר 1.0	— הפסקת מסחר —			
לודזיה 0.1	תב 1274	83.4	+74	+6.2
לודזיה 0.4	תב 435	1811	+28	+6.9
ליגת 1.0	תב 620	6304	+30	+5.1
מים גליק 1.0	תב 405	369	-43	-9.6
מקס 0.1	תב 28595		-1085	-5.0
מקס 0.5	4850	51.0	-50	-1.0
עים 1.0	8200	12.0	-114	-1.4
עים 5.0	3810	63.0		
עמק 1.0	תב 1290	106	-137	-9.6
פולגת א 0.1	7370	162	-120	-1.6
פולגת ב 0.4	4344	300	-1	
פולימן א 0.5	3115	100		
פרנוד 1.0	720	70.0		
שלדיגה 1.0	8635	20.0	-150	-1.7
תעש רהיטין 1.0	3670	164	-90	-2.4

מתכת ומוצריה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אקסטון 5.0	1105	60.0		
אקסטון אופ 1	תב 780	100	-91	-10.5
אורדן 10.0	12171	57.0	-300	-2.4
אורדן 50.0	10272	150	-428	-4.0
כליים ש	10160	22.0		
התכוף 1.0	תב 5050	12.0	-350	-6.5
התכוף 5.0	3100	35.0		
קופסמות מן 1.0	667	924	-7	-1.0
קופסמות מן 5.0	449	270	-3	-7
מרדן 1.0	381	538	-18	-4.5
מרדן אופ א	315	10.0	+5	+1.6
מתכת טרום 1.0	1652			
מתכת טרום אופ 1	תב 1099	150	+99	+9.9
כבלי ציון 1.0	2079	385		
כבלי ציון 5.0	676	670	+10	+1.5
כבלי ציון אופ	תב 680	624	+35	+5.4
קרעני 1.0	— הפסקת מסחר —			
קרעני 5.0	— הפסקת מסחר —			
נחושתן 0.1	תב 8910	21.0	+810	+10.0
נחושתן 0.5	תב 3850	61.0	+200	+7.0
עיד 3.0	900	166		
ספר פלדה 1.0	3451	117		
קינג 1.0	7050	30.0	-250	-3.4
קינג 5.0	3550	50.0	-10	-3
קליל 1.0	2045	20.0	-103	-4.8
קליל 5.0	997		+6	+6
שלדות 5.0	1170	17.0	-60	-4.9
תעשיות לכיש 1.0	1000	102	-40	-3.9
תעשיות לכיש 5.0	535			

אלקטרוניקה ואופטיקה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אלביט 3.0	412000	14.0	-6000	-1.4
אלקו 0.1	2860		-90	-3.1
אלקו 0.25 ש	2073	73.0		
אלקו 0.25 ב	תב 1947	16.0	+94	+5.1
אלקטרה 0.1	קו 10199		+486	+5.0
אלקטרה 0.5 א	5670	50.0	-250	-4.2
אלרון 3.0	400500	6.0	-4000	-1.0
אורית 1.0	36850	21.0	+400	+1.1
כלל תעש אלקטר	2380	893		
ספקטרוניקס 1.0	1500	366	-51	-3.3
ספקטרוניקס 5.0	1000	767	-30	-2.9
[illegible] 1.0	1540	147	-61	-3.6
[illegible] 5.0	691	244		
זיקלון 1.0	3892	7.0		
זיקלון 5.0	2150	200	+55	+2.6
קנסטון אולר 1.	3150	25.0	-30	-9
קנסטון אולר 5.	1440	25.0		
ת.א.ת. 1.0	2880	263	+30	+1.1
ת.א.ת. 5.0	995	550	-25	-2.5
ת.א.ת. אופ 1	7571			
תדאה 1.0	3700	115	-70	-1.9

מוצרי בניה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אר.ם. כלל בנין 1.0	3225	355	+20	+6
אלקל 5.0	4967	130		
אקרשטיין 1.0	תב 850	1242	+42	+5.2
אקרשטיין 5.0	תב 710	80.0	-40	-5.3
בטון תדיר 1.0	— לא נסחר —			
בטון תדיר 5.0	— לא נסחר —			
בר-סון 1.0	תב 1870	50.0	+235	+14.4
בר-סון 5.0	472	333	+16	+3.5
המסלול 1.0	810	1.0		
המסלול 5.0	380	51.0	-12	-3.1
[illegible] 1.0	תב 5571	17.6	-619	-10.0
[illegible] 5.0	קו 1329		+63	+5.0
מ.ל.מ. 1.0	785	35.0	-10	-1.3
מ.ל.מ. 5.0	298	105	+14	+4.9
מודול השק בתעש	תב 1565	80.0	+100	+6.8
מוזאיקה ולפסן 1	— לא נסחר —			
מוזאיקה ולפסן 5	— לא נסחר —			

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אגן 5.0	15010	45.0		
אליאנס ב 200.0	736	43.0	-23	-3.0
גל תעשיות 1.0	4623	117	-220	-4.5
גל תעשיות 5.0	2555	100	-60	-2.3
דקסור 1.0	תב 2900	15.0	-160	-5.2
דשנים 0.1	9631	15.0	+1	
דשנים 0.5	3218	15.0	-130	-3.9
חישה כימיקל 10.0	825	2714	+16	+2.0
מבע ש	49538	40.0	-600	-1.2
מבע אופ 4	45700	26.0	-700	-1.5
ליפסקי 1.0	977	470	+47	+5.1
ים המלח 0.1	12560	864		
פטרוכימים 10.0	281	4641	+3	+1.1
מקסימה 1.0	3290	40.0	-60	-1.8
מקסימה 5.0	1250	100		
נקה כימיקל 1.0	סו 3192		+152	+5.0
סנו 1.0	6320	40.0	+120	+1.9
סנו 5.0	2950			
קרם כימיקל 1.0	4475	25.0		
ת.ג.ל. 1.0	*1676	82.0	+80	+5.0
ת.ג.ל. 5.0	750	100		
ת"א 5.0	4670	5.0	-20	-4
פרוטארום 10.0	*6585	2.0	-200	-3.0
הרד א 5.0	2700	148		

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
דפרון 1.0	4202	60.0		
דפרון 5.0	1900	3.0	-20	-1.0
תמ.ב.ג. 1.0	1710	230	-20	-1.2
תמ.ב.ג. אופ 1	תב 1440	270	-99	-6.4
יער 1.0	3300	50.0	-101	-3.0
לבידי אשקלון 1.	300	843	-5	-1.6
לבידאשקלון אופ1	460	200		
מולט ב 0.5	17900	11.0		
מפעלי ניר 10.0	121900	31.0	-3000	-2.4
סקופיה 1.0	1186	27.0	-30	-2.5
רים 0.1	2560	50.0	-40	-1.5
רים 0.4	1090	172	-28	-2.5
תעל ב 0.2	10850	20.0	+250	+2.4

תעשיות שונות

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אלומית 1.0	3680			
אלומית 5.0	2020			
אמרין 1.0	תב 1745	90.0	+159	+10.0
אמרין 5.0	740	97.0	-20	-2.6
אמרין אופ א	520		-23	-4.2
חמישה יד 1.0	7300	35.0	-150	-2.0
דיקה 1.0	4270	5.4	-11	-3
דיקה 5.0	1800	26.5		
הגבולק 1.0	תב 5900	13.0	+400	+7.3
הגבולק 5.0	2500	139	-17	-7

השקעות תעשיה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
מרכזית ב 0.1	5170	351		
סחר כב' 1.0	4300000			
כלל תעשיות 1.0	1172	6145	-4	-3
מאור טכנולוגיה	483	509	-2	-5
מאוריטכנו אופ 1	382	1433	+4	+1.3

חברות השקעה

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אמיק ש	3840	64.0	-10	-3
אידיבי פתוח 2.0	2776	1976	-34	-1.2
אינקרוה 0.1	1230	522	+49	+4.2
אינקרוה 0.5	570	284	-11	-1.9
אלגר ש	3500	10.0		
אלגר ם	3310	15.0		
אלרן ש	1750	152	-10	-6
אלרן ם	1870			
אמפיר כב' 1.0	28600		-200	-7
אמיק 1.0	640	1295		
אמיק 5.0	530	125	-5	-9
גולת 1.0	1315			
חברה לישראל 1.0	2870	68.0	+30	+7
חברה לישראל 5.0	1490	315	+23	+1.6
הלמבן 0.1	50900	2.6	+1900	+3.3
הלמבן 1.0 ש	15500	1.0		
[illegible] 0.5 א	6690	36.0	+40	+6
מפעלים השק ש	4065	716		
לאומי השק 0.1	3750	187	+35	+9
דיסקונט השק ש	3740	1731		
מזרחי השק ש	*8069	96.0	+384	+5.0
מר השק אגח 124	9430			
חירון 1.0	1900			
חירון 5.0	347	709		
יצוא ש	7100	15.0		
ירדן א 0.1	1850	100	+6	+3
כלל ישראל 10.0	1965	1945	-5	-3
כלל ישראל 50.0	1329	267		
לנדיק 0.1	6840	33.0	+40	+7
לנדיק 0.5	1960			
מנור 0.1	*5038	100	+120	+2.4
מנור א 0.5	יב 2138		-112	-5.0
עת השק ב 0.1	1768	67.0	-90	-4.8
עת השק ב 0.5	*710	64.0	+10	+1.4
פו השק ש	17700	11.0	+300	+1.7
פמה א 0.1	5950	72.0	+250	+4.4
פמה 0.5	2640	490	+5	+2
פריון ב 2.5	1200	394		

מחקר ופיתוח

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אבנעים מתוחכמים	1820	51.0	-30	-1.6
גליל טכנולוגיות	370	1126	+12	+3.4

חיפושי נפט

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
דלק חיפושים 1.0	2534	242	+99	+4.1
דלק חיפושים 5.0	תב 900	2207	+117	+14.9
פז חיפושי נפט	10000	124	-300	-2.9
פראיל 1.0	1540			
פראיל 5.0	538			
י.ג.א.ל. 5.0	1299	402	+1	+1
נ.ג.ב 1.0	1645	228	-5	-3
נ.ג.ב 5.0	737	1645	-1	-1
סיסמיקה 1.0	— הפסקת מסחר —			
סיסמיקה 5.0	— הפסקת מסחר —			
סיסמיקה אופ 1	— הפסקת מסחר —			
פראיל ב 0.3	קו 2676		+127	+5.0
צפון אמריק נפט 1.	201	946	-8	-3.8
צפון אמריק נפט 5.	152.0	901	-2.0	-1.3
צפון אמריקפט אופ	342	250	-18	-5.0
נפטא ש	910000		+20000	+2.3

מניות הנסחרות במט"ח

המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
בוית מ	234	17.0	+3	+1.3

שערי אגרות חוב

5% מלוה מדינה (גליל)

סדרה	שער	שינוי
קב' 201 תשואה +3.18%		
3601	30053	+26
3602	27664	+24
קב' 202 תשואה +3.14%		
3603	25765	+22
3604	23113	+20
קב' 203 תשואה +3.33%		
3605	20916	+18
3606	19699	+17
3607	18299	+16
3608	17303	+13
קב' 204 תשואה +3.26%		
3609	16868	+15
3610	15203	+13
3611	14678	+13
3612	14242	+12
קב' 205 תשואה +3.26%		
3613	13392	+250
3614	12843	+244
3615	11854	+228
3616	10845	+212
קב' 206 תשואה +3.47%		
3617	10108	+142
3618	9585	+137
3619	8808	+128
קב' 207 תשואה +3.58%		
3620	8273	+80
3621	8021	+78
3622	7227	+71
קב' 208 תשואה +3.93%		
3623	6644	+176
3624	6251	+168
קב' 209 תשואה +3.37%		
3625	5896	+118
3626	5450	+110
3627	5052	+104
קב' 210 תשואה +3.62%		
3628	4577	+116
3629	4286	+111
3630	4048	+105
קב' 211 תשואה +3.88%		
3631	3653	+3
3632	3439	+2
3633	3318	+3
קב' 212 תשואה +3.36%		
3634	3019	+89
3635	2953	+85
3636	2747	+83
קב' 213 תשואה +3.90%		
3637	2487	+3
3638	2313	+2
3639	2115	+2
קב' 214 תשואה +4.06%		
3640	1723	+14
3641	1491	+12
קב' 215 תשואה +3.96%		
362	1341	-38
3643	1162	-33
קב' 216 תשואה +3.49%		
3644	1071	+32
0 ביטוח חלקי 69%		
3645	986	+29.3
0 ביטוח חלקי 69%		
4% מלוה כמותה (גליל)		
קב' 251 תשואה +4.30%		
3701	825.8	-13.9
קב' 252 תשואה +4.17%		
3702	637.2	-4.9
קב' 253 תשואה +4.30%		
3703 א	558.4	-10.2
3704	478.1	-8.8
קב' 261 תשואה +4.24%		
3751	252.9	+4.8
קב' 262 תשואה +4.44%		
3752	100.3	+0.1
3753	96	+0.1
קב' 271 תשואה +4.45%		
3901	92.8	+0.1
3902	89.3	+0.1
3103	265500	
קב' 406 תשואה +3.80+3.00%		
3108	227591	+193
קב' 407 תשואה +3.80%		
3109	223322	+195
קב' 408 תשואה +4.00%		
3110	222759	+195
קב' 409 תשואה +3.85%		
3111	217567	+190
קב' 410 תשואה +3.75%		
3112	215215	+187
קב' 411 תשואה +3.95%		
3113	217126	-189
קב' 412 תשואה 4.00%		
3114	209653	+183
קב' 413 תשואה +3.95%		
3115	207870	+182
קב' 414 תשואה +3.90%		
3116	200182	+175
קב' 415 תשואה +3.80%		
3117	209304	+182
קב' 416 תשואה +3.65%		
3118	201753	+175
מלוה (88% הצמדה)		
קב' 501 תשואה +3.90%		
3201	172429	-74
קב' 502 תשואה +3.80%		
3202	172441	-1004
קב' 503 תשואה +3.70%		
3203	170764	-572
3204	171414	-592
קב' 504 תשואה +4.05%		
3205	168954	+148
קב' 505 תשואה +4.00%		
3206	166277	+146
3210	161920	+142
קב' 506 תשואה +3.70%		
3211	158246	+137
3212	155480	+135
קב' 507 תשואה +3.75%		
3213	149070	+130
3214	143123	+124
קב' 551 תשואה +3.45%		
3501	143342	+1078
קב' 552 תשואה +4.25%		
3502	139554	+123
3503	124765	+110
3504	121951	+108
3505	118704	+105
קב' 701 תשואה +4.15%		
3521	124017	+62
3524	111898	+52
קב' 702 תשואה +3.84%		
3522	119483	+335
3523	112776	+326
קב' 703 תשואה +4.10%		
3525	109786	+1011
3526	109620	+1042
3527	107395	+1023
3528	104449	+1028
קב' 704 תשואה +4.02%		
3529	104392	+1156
3530	101951	+1130
3531	101621	+1161
3532	98644	+1128
3533	98500	+1158
3534	92736	+1096
קב' 705 תשואה +4.00%		
3535	93062	+747
3539	87778	+721
קב' 706 תשואה +4.00%		
3536	92896	+1030
3537	92731	+1030
3538	87281	+971
3540	87077	+995
3541	84109	+961
3542	83988	+985
3543	79810	+940
קב' 707 תשואה +4.33%		
3544	79314	+61
3546	80960	+72
3547	80570	+72
3548	80425	+71
3550	76311	+67
3551	75833	+67
קב' 708 תשואה +4.31%		
3545	77048	+59
3549	76003	+67
3552	69688	+62
3554	69508	+61
3555	69508	+61
קב' 709 תשואה +4.00%		
3953	69664	+502
3571	60293	+465
קב' 710 תשואה +4.15%		
3556	66482	+58
3558	66379	+59
3559	63986	+56
3560	60551	+54
3561	60280	+53
קב' 711 תשואה +4.27%		
3557	66976	+59
3572	60716	+54
קב' 712 תשואה +4.48%		
3573	59775	-517
3574	55097	-478
3577	55048	-489
3578	50783	-452
קב' 713 תשואה +4.28%		
3575	55150	+49
3576	54903	+49
3579	50612	+45
קב' 714 תשואה +4.00%		
3580	47687	+611
3581	43352	+568
3582	39938	+534
3583	37090	+508
קב' 715 תשואה +3.96%		
3584	35313	+489
3585	34928	+478
3586	31618	+442
3588	31573	+449
קב' 716 תשואה +4.00%		
3587	31723	+449
3591	28887	+417
3592	28836	+417
3593	28759	+417
קב' 717 תשואה +4.16%		
3589	28603	+25
3594	27246	+24
3596	26017	+23
3597	25877	+22
קב' 718 תשואה +4.17%		
3590	28414	-125
3595	27041	-123
5% מלוה פיתוח (בריבה כפולה)		
קב' 101 תשואה +3.59%		
2001	120920	+105
2002	120389	+104
קב' 102 תשואה +3.85%		
2003	115221	+554
קב' 103 תשואה +4.20%		
2004	115483	-223
קב' 104 תשואה +4.03%		
2005	108350	+95
2006	108191	+94
2007	106039	+93
קב' 105 תשואה +4.03%		
2008	104818	-318
2012	102540	-326
2015	99823	-331
קב' 106 תשואה +3.87%		
2009	107110	-329
קב' 107 תשואה +3.90%		
2010	106094	-95
2011	104034	-93
2013	103983	-100
2014	101197	-97
קב' 108 תשואה +3.97%		
2016	102155	+279
2018	99448	+279
2021	96140	+275
קב' 109 תשואה +3.91%		
2017	98584	+412
2019	98274	+422
2020	95395	+410
קב' 110 תשואה +3.02%		
2022	91751	+78
קב' 111 תשואה +3.80%		
2023	91026	+547
קב' 112 תשואה +4.10%		
2024	83960	+118
2027	80903	+115
2031	74749	+100
קב' 113 תשואה +3.72%		
2025	85671	+74
2026	85218	+74
קב' 114 תשואה +3.39%		
2028	83254	+71
2030	79177	+60
קב' 115 תשואה +3.73%		
2029	77553	+839
2033	73676	+814
2035	67586	+767
קב' 116 תשואה +1.69%		
2032	83545	+880
2034	79001	+852
2036	72593	+803
קב' 117 תשואה +4.06%		
2037	63572	+700
2052	53251	+629
קב' 118 תשואה +3.68%		
2038	65080	+804
2040	62606	+794
2051	59213	+768
קב' 119 תשואה +3.80%		
2039	61683	+1184
2041	58386	+1146
קב' 120 תשואה +3.37%		
2053	55027	-1584
קב' R121 תשואה +1.04%		
2054	54372	+44
קב' 2121 תשואה +0.43%		
2056	51481	+40
קב' 3121 תשואה +0.58%		
2058	46682	+37
קב' 1121 תשואה -0.31%		
2060	44579	+34
קב' 8122 תשואה +3.60%		
2055	50416	+43
קב' 3122 תשואה +2.10%		
2057	49125	+40
קב' 2122 תשואה +0.88%		
2059	46776	+37
קב' 8123 תשואה -0.40%		
2061	35376	+312
קב' 2123 תשואה -0.75%		
2062	32850	25
קב' 123 תשואה -2.29%		
2062	32850	+25
2063	34331	-989
מתח 6001	107501	+1501
מתח 6002	101750	+2500
מתח 6003	99500	+2000
מתח 6004	102200	+2500
רשון צמוד דולר ריבית כפולה		
קב' 901 תשואה 7.35%		
רשן 7001	236.5	+1.8
רשן 7002	229.9	+1.6
קב' 902 תשואה 7.60%		
רשן 7003	209.6	-0.1
רשן 7004	207.2	-0.2
קב' 903 תשואה 7.65%		
רשן 7005	193.4	-0.7
קב' 904 תשואה 7.60%		
רשן 7006	182.6	-1.4
קב' 905 תשואה 7.70%		
רשן 7007	169.7	-0.1
רשן 7008	161.2	-0.1
קב' 906 תשואה 7.35%		
רשן 7009	158.1	-0.1
קב' 907 תשואה 7.64%		
רשן 7010	147.4	+0.2
קב' 908 תשואה 7.80%		
רשן 7011	138.6	-0.6
רשן 2012	133.7	-0.6
קב' 909 תשואה 7.81%		
רשן 7013	126.3	-0.4
קב' 910 תשואה 2.71%		
רשן 7014	110.1	-0.7
קב' 911 תשואה 7.95%		
רשן 7015	93.9	-0.3
גלבוע ריבית כפולה		
קב' 801 תשואה 2.25%		
גלבוע 6101	12073	-175
קב' 802 תשואה 2.48%		
גלבוע 6102	7355	-2
קב' 803 תשואה 2.60%		
גלבוע 6103	6559	-2
קב' 804 תשואה 2.63%		
גלבוע 6104	6059	-2
גלבוע 6105	5734	-2
קב' 805 תשואה 2.60%		
גלבוע 6106	5528	-1
גלבוע 6107	5372	+25
קב' 806 תשואה 2.79%		
גלבוע 6108	3828	-3
גלבוע 6109	3644	-2
גלבוע 6110	3608	-1
קב' 807 תשואה 2.61%		
גלבוע 6111	3042	-14
גלבוע 6112	2951	-13
קב' 808 תשואה 2.80%		
גלבוע 6113	1588	-1
קב' 821 תשואה 3.51%		
גלבוע 6151	774.1	-8.4
גלבוע 6152	741.8	-8.1
קב' 822 תשואה 3.32%		
גלבוע 6153	644	-3.1
גלבוע 6154	632.5	-3.1
קב' 823 תשואה 3.31%		
גלבוע 6155	416.1	-19.3
קב' 824 תשואה 3.46%		
גלבוע 6156	335.5	-1.7
קב' 825 תשואה 3.51%		
גלבוע 6157	248.4	-1.3
גלבוע 6158	235.3	-1.9
קב' 826 תשואה 3.42%		
גלבוע 6159	200.2	+1.3
קב' 827 תשואה 3.65%		
גלבוע 6160	184.3	-3.2
גלבוע 6161	178.2	-3.1
קב' 828 תשואה 3.06%		
גלבוע 6162	171.1	
קב' 829 תשואה 3.64%		
גלבוע 6163	151	-3.1
גלבוע 6164	145.2	-3
קב' 830 תשואה 2.54%		
גלבוע 6165	137.4	-6

שערי קרנות נאמנות

ליום 9.1.86

הקרן	מחיר יזימה	מחיר פדיון
אב	3363.00	3313.70
אביקה	21731.73	21518.00
אבי-בי	23788.65	23564.70
אגוז	1098.56	1076.91
אדיר	1171.15	1148.33
אדום	1229.39	1205.64
אופיר	1408.92	1381.02
אור	402.15	393.64
אורון	324.99	318.23
אורי-ל'	18071.60	17850.45
אורן	8394.22	8229.07
אי-ל	2700.01	2647.39
איי-יא	3566.55	3490.52
אירים	3787.54	3704.79
איתן	1056.72	1034.94
אלון	7624.07	7463.03
אלמוג	2795.74	2741.22
ארז	509.04	499.19
אש	107.79	105.47
אשל	490.71	481.07
אתרוג	1044.34	1033.88
בדולח	1358.75	1342.83
ברוש	5126.90	5027.01
ברק	5236.12	5117.93
בקעה	709.58	702.68
גבים	988.30	968.97
גבע	765.53	754.12
גורן	7700.87	7551.66
גיא	6909.13	6806.73
גיל	1819.30	1784.58
גית	473.83	468.09
דוכיפת	1378.28	1364.73
דוכסת	3149.27	3087.56
דולב	1119.64	1096.39
דורון	1152.14	1129.60
דותן	207.31	203.24
דליה	309.76	303.66
דן	-	-
רנית		
דרור	2970.16	2911.89
דקל	3339.38	3273.74
הדס	23607.45	23383.41
ורד	354.34	347.36
זהבית	2039.92	1991.60
זהר	14492.71	14277.66
זיו	13820.26	13615.22
זמיר	2726.30	2673.07
חוחית	123.21	120.52
חליפין	100.52	100.00
חלמיש	537.68	532.37
חצב	1087.81	1062.45
טל	3145.21	3106.71
יובל	4027.16	3949.36
יהלום	1184.21	1160.60
יסודות	27296.96	27029.53
יערה	1010.53	988.58
כוכב	3404.71	3339.88
כחל	115.40	113.16
כלנית	340.47	333.77
כספית	581.08	576.75
כתר	803.86	768.07
להב	2914.62	2858.76
לפידות	84972.10	83262.80
לביא*	7464.07	7319.44
לטם	1359.38	1332.26
לשם	713.08	706.02
מאיר	32042.52	31725.93
מבחר	874.27	856.85
מבטח	-	-
מגד	190.33	187.57
מגדן	2236.50	2216.00
מגל	1099.89	1079.16
מור	882.59	870.14
מורן	539.52	534.46
מטח	21534.21	29057.64
מיכל	683.72	670.06
מסוף	2437.60	2390.40
מעיין	633.88	621.52
מקסימה	738.30	731.43
מרגלית	808.80	793.16
מרום	862.54	846.07
נגבה	18710.09	18432.56
נטיף	456.50	452.23
נטע	303.67	297.57
נילי	2834.36	2792.53
סביון	321.90	315.57
סגולה	112.71	110.54
סלע	736.56	729.35
סנונית	3510.89	3493.51
כפיר	3813.49	3802.74
ספיר	552.16	520.86
עודד	7122.88	6992.68
עידית	1345.60	1332.73
עירון	5038.58	4968.47
ענבר	1153.24	1127.52
ענת	1886.44	1871.31
עפרוני	979.92	958.36
ערמון	307.25	301.18
פא	1060.03	1039.53
צבר	1037.41	1032.21
צופית	1175.78	1152.66
צייד	765.55	749.13
צמרת	5365.86	5242.09
צורית	1386.31	1359.73
קלע	1441.93	1434.69
רותית*	14922.91	14808.06
רקפת	348.85	341.98
רשף	4244.47	4155.50
שביט	3465.85	3398.46
שחם	779.37	771.01
שירה	26091.22	25581.79
שמיר	61777.68	60556.10
שנהב	434.39	428.08
שסק	13801.50	13463.86
שקד	636.74	623.70
תאנה	1577.21	1561.94
תבור	696.64	686.58
תדהר	4721.66	4698.08
תהילה	101.54	99.37
תירוש	371.86	367.41
תמיר	1013.73	993.58
תמר	986.74	979.21
תרשיש	1195.34	1172.52
תשרי	341.32	336.28

* קרן סגורה
** מחיר דיבידנד
*** בלי מניות הבנה

חליפין
קרן נאמנות חדשה, נזילה, גם לטווח הקצר המבוססת בעיקר על אג"ח
בנק לאומי

שלח לחייל שלך ספר
ספרית דבר
מספרית דבר

לימוז' השוותה בסיום (77:77) וניצחה בדקות ההארכה - 85:88

אלופת ישראל בכדורסל החמי־צה אמש הזדמנות מצויינת לה־שיג נצחון חוץ ובמו ידיה הגי־שה את הנצחון ליריבתה ● רק קווין מגי בלט על רקע חולשה בלתי מובנת של שאר השחק־נים ● נצחונות לזאלגיריס ול־סימאק

בסיום משחק מותח ומרתק נחלה אמש קבוצת הכדורסל של מכבי ת"א הפסד צורב ד־מוקא לקבוצת לימוז' מצרפת בתוצאה 88:85 לאחר שהולי־כה במחצית 35:42. המשחק הוכרע בהארכה אחרי שבסיום 40 הדקות היה שוויון — 77:77.

אין ספק שגבור הכבוד הצרפתי היה לא אחר מאשר שחקנה ה־ותיק והמנוסה הרכז בן ה־32 מישל סנגל. שחקן בין־לאומי זה ידע לנצל את נסיונו הרב ואת מומחיותו בקליעת סלים מרחוק כדי לכפות הארכה על מכבי ת"א.

מאגי קלע סל של שלוש שניות מהסיום והעלה את מכבי ת"א ליתרון מבטיח לכל הדעות — 74:77. הצרפתים לא השתוקו, הד־ציאו את הכדור לעבר של סנגל וזה כידוע התרומם ללא הפרעה כשהוא ניצב הרחק מקו האמצע וניסה את כוחו בזריקה משוגעת לסל. להפתעת הכל חדר הכדור לסל עם השמע השריקה לסיום והקפיץ את 5000 הצופים שמילאו את האולם בלימוז' ההיסטרי עד־למות.

אין ספק שסל זה לא ישכחו שחקני מכבי ת"א זמן רב ואולי מחירו יהיה גבוה: אי עליה לגמר. לכל הדעות היה צריך לשמור את הצרפתים בזמן הוצאת הכדור כדי למנוע מהם יציאה מהירה להתקפה מעין זו שהגיבה סל מחייב ד־גדולי.

סל זה המשיך להשפיע על שח־קני מכבי ובהארכה הם היו מבול־בלים ובלתי מדוייקים דבר ש־איפשר לצרפתים לשלוט במשחק ולצעוד לנצחון מפתיע.

בסיום משחק דרמאטי זה הלקות מטרקי לתת מנולים, ניתן לומר כי לא שהצרפתים ניצחו אלא ה־מכבים הפסידו. למרות שלא היה סיבה לשחק היו מאגי ברקוביץ חבריהם על סף נצחון והוליכו בהפרש נקודות שהיה צריך להס־פיק לנצחון. נראה כי הלחץ ה־עצום בו היו שרויים שחקני מכבי ת"א משום שרצו להשיג נצחון ראשון בבית הגמר בכל מחיר, נתן את אותותיו והקבוצה איבדה את ראשה ברגעים המכריעים. את הרגעים האלה ניצלו שחקני לימוז' שגם הם לא הצטיינו לשחק וב־שורותיהם בלט רק שחקנם שחור העור האמריקאי וויליאם גיים.

שחקן זה הוא אשר החזיק את הקבוצה בתמונה וקלע סלים חשו־בים ובעיקר בהארכה כאשר הב־ציד את קבוצתו ליתרון. שומרו של גיים בהתחלה היה דורון גמבצי. מול גמבצי עשה גיים ככל העולה על רוחו ומספר הנקודות (37) שהשיג מצביעות על יכולתו. בהמשך ניסה ג'ינסון לשמור את גיים גם כן ללא הצלחה מרובה. ניתן לומר כי גמבצי נכשל לאורך כל הדרך לא רק שלא הצליח לשמור על גיים, אלא גם היה רחוק מיכולתו בהתקפה ויד הזהב שלו לא הגיעה כלל לידי ביטוי. גמבצי ניסה את כוחו בעיקר ב־זריקות לסל במטרה להשיג סלים של שלוש נקודות ללא הצלחה.

כשלון הקבוצה המכבית נעוץ בשחקני החוץ והקלעים. תחילה אמורים הדברים לגבי שני הרכ־זים — מוטי ארואסטי וזה ליפין. שניהם ששיחקו זמן רב לא ידעו לנתב את חבריהם ואיבדו כדורים רבים [illegible] החליף את ארואסטי. בהמשך אי־בד ליפין כדורים בדקות המכריעות ואיפשר לצרפתים לה־זור לתמונה אחרי שפיגרו בהפרש של 6 נקודות. הוותיק מיקי בר־קוביץ ידע משחקים טובים יותר ואתמול היה חסר בטחון וצל של עצמו. מיקי איבד כדורים כמידון, הסתבך ללא צורך ונראה למשך עכלית משחקי הריב ללא הצ־לחה. אם גמבצי וברקוביץ קלעו יחדיו 17 נקודות, הרי שמאזן זה כאשר תרומתם הכללית מביאה [illegible] עבור לתוצאה הנמוכה. בסיום 40 הדקות כאשר הקבוצה השיגה רק 77 נקודות, אין ספק שמכבי באו־כנה הנוכחי משיגה מספר רב יותר של נקודות בממוצע.

הטוב מבין שני השחקנים ה־גבוהים היה קווין מאגי. ג'ינסון שהופיע לראשונה השנה במשחקי בית הגמר לא היה בכושר מלא ועבר המשחק הפגין יכולת טובה יותר. יתכן שהמעמד המחייב הכ־ניס את השחקן ללחץ ולא יכול היה למצוא את יכולתו. אומנם ג'ינסון סייע לקבוצה בהשגת נקו־דות אך לא זה מה שציפינו ממנו. מאגי היה הטוב מבין שחקני מכבי כאשר הסתדר עם שומריו מתחת לסל ומשיג נקודות רבות והיה הקלעי המצטיין של הקבוצה (38). בסיום הוכח כי 38 הנקודות שהשיג לא הספיקו לקבוצתו לנצח.

לימוז' עלתה כאשר השיגה נצ־חון שנפל בידיה כפרי בשל מידי יריבתה שנותרה היחידה שלא ניצ־חה בבית הגמר. את הנצחון חיי־בת הקבוצה הצרפתית לוויליאם גייס שהפגין יכולת וירטואוזית. גייס זכה לסיוע מחברו האמריקאי השני הצבע מייק דייויס.

פתיחת המשחק הצביעה על ה־מאבק הצמוד הצפוי לנו כאשר כל קבוצה הוליכה לסרוגין בהפ־רש נקודות קטן. גם דקות אלה הצביעו על משחק מסור שלווה באיבודי כדורים רבים ובהחטאות. כאשר המכבים פיגרו 27:26 החליף ליפין את ארואסטי וההמשך היה מצוד יותר לגבי הקבוצה המכ־בית. ליפין הפעיל את מאגי שצלף והוביל את חבריו ליתרון מש־מעותי במחצית — 35:42.

למחצית השניה התייצבה מכבי ת"א באותו הרכב שסיים את ה־מחצית הראשונה, כלומר ליפין במקומו של ארואסטי לצידם של ג'ינסון, מאגי, ברקוביץ וגמבצי. הצרפתים שיחקו בשאפתנות ו־ניצלו פתיחה עקרה של הישרא־לים כדי להוליך 42:43. בהמשך נמשך המאבק הצמוד 47:47, — 59:59. ליפין בסל של שלוש נקו־דות נתן את האות לחבריו להגד־ביר את היתרון לצידם. המכבים צעדו ביתרון — 63:70, 67:73. בדקות המכריעות לא עמד להם הנסיון ותוך כדי החזקה בכדור וניהול משחק איטי כדי לשמור על היתרון, איבדו המכבים את יתרונם ואיפשרו לצרפתים להשיג שמונה נקודות ללא מענה כדי להוליך 73:74 שתי דקות ו־11 שניות מהסיום. כאן באו דקות המתח הגדולות והיתרון עבר ל־סרוגין מקבוצה לקבוצה עד שבא הסל של סנגל שחתם את 40 הדקות 77:77 וכפה הארכה.

דקות ההארכה היו שייכות ל־צרפתים שהוליכו — 77:79, 81:83. מאגי עוד הספיק להשוות בנעשית — 83:83, גייס בסל של שלוש נקודות קבע 83:86. המכבים הק־טינו 85:86 ודקותיו קלע סל עם השמע השריקה לסיום וקבע את תוצאת המשחק — 85:88.

שפטו לבוב מבולגריה ונורג מ־גרמניה לפני 5000 צופים.

נקודות ללימוז': גייס (37), דייויס (18), דאקורי (12), באציו (6), אוסטרנבסקי (6), ברוסטר־נאוס (6).

נקודות למכבי ת"א: מאגי (38), ג'ינסון (20), גמבצי (10), ברקוביץ (7), ליפין (4).

טבלת בית הגמר (מחזור שלישי)

1.	זאלגיריס	274—290	6
2.	ריאל־מדריד	262—287	5
3.	ציבונה	275—292	5
4.	סימק מילנו	276—58	4
5.	לימוז'	302—276	4
6.	מכבי ת"א	280—264	3

נצחונות לזאלגיריס ולמילנו

בשני המשחקים האחרים שנער־כו אתמול לא היו הפתעות וה־מארחות ניצחו.

אלופת בריה"מ קבוצת זאלגיריס ניצחה בקבוצה את מחזיקת גביע אירופה קבוצת ציבונה מזאגרב ב־תוצאה 91:94 לאחר מאבק מבנ־יין. במשחק השני שהיה במילנו ניצחה סימק מילנו את ריאל־מד־ריד 78:86.

מועצה ציבורית לכדורגל

שלושת חברי־כנסת — יוסי שריד, אהוד אולמרט ושבח וייס — חברו יחדיו בהצעה לסדר היום על משחקי נבחרת ישראל בחו"ל והלקחים המתבקשים מכך. עיקר ההצעה גורס, כי כשלונה של נב־חרת הכדורגל במוקדמות גביע העולם גרם אכזבה רבתי וכי יש לערוך בדק בית יסודי ולהפיק לקחים שיביאו להבראת ענף ה־כדורגל בכלל והנבחרות הלאומיות בפרט.

ההצעה התגלגלה אל ועדת ה־חינוך, התרבות של הכנסת וממנה לתת הוועדה לענייני ספורט. חב־רי ועדה זו, בראשותו של ח"כ פנחס גולדשטיין, התייחסו ברצי־נות לנושא והפיקה שורה של המ־לצות אותן מתבקשת ההת־אחדות לכדורגל לממש. אלה הן המלצות של גוף ממלכתי, שבאו על רקע העובדה שהנהלת ההת־אחדות התמהמהה בישום המלצות ועדת בדיקה מטעמה ובעצם אינה מראה שום סימן, כי היא מתכוונת לישמם.

ההמלצות של ועדת הכנסת ל־ענייני ספורט ממש התבקשו כמו למשל, ההמלצה לבדוק את מבנה הליגות במגמה להגיע לליגה על־יונה מקצוענית, שתכלול מספר אופטימלי של קבוצות אשר יוכלו לתפקד כעסק כלכלי הנושא את עצמו... בהורדת מספר הקבוצות ילקח בחשבון הצורך להוריד כ־אורח משמעותי את השכר הגבוה שמקבלים חלק משחקני הכדורגל. ההנחה סבירה, כי עודף היצע של שחקנים לכמות קטנה יותר של קבוצות יביא להשגת המטרה.

כמו כן מומלץ, כי ההתאחדות לא תאפשר ניהול קבוצה על־ידי חובבים ותתיר ניהול קבוצות כדורגל בליגות הבכירות רק למי שיעמדו בקריטריונים ברורים, וכי ההתאחדות תיישם את ההמלצות של ועדת הבדיקה בכל הקשור להכנות הנבחרת הלאומית והפי־קוח המקצועי עליה.

שמונה הן ההמלצות של ועדת הספורט של הכנסת. האחרונה חביבה ביניהן היא זו המופנית אל משרד החינוך והתרבות להק־ים מועצה ציבורית לענף הכדו־רגל בשיתוף מגוון של גורמים הקשורים לענף.

בעבר הראשונה בקראת ההתאח־דות לכדורגל להקים לצידה גוף ציבורי מייעץ להבראת הענף ו־לביסוסו, שלא בצורה מרכזי ה־ספורט וכל אלה אשר כיהנו בו בעבר וסברו כי רק להם ההבנה בנושא. הם לא סבלו ביקורת ו־דחו בתוקף כל עצה מבלי לבחון אותה.

היום נתבעת ההתאחדות לכדו־רגל לוותר מעט על הכלבוציות שנטלה לעצמה ולשתף כוחות מקצועיים מחוץ לשורותיה. מו־עצה ציבורית למכה כוחה המבור־את. אם ימשיכו המוסדות הבכי־רים את ההתאחדות לכדורגל להתעלם מכל המלצה שהיא — סופם יהיה בהולכה הרבה יותר קשה ומחייבת שתושת על ידי הכנסת.

אהרון דהב

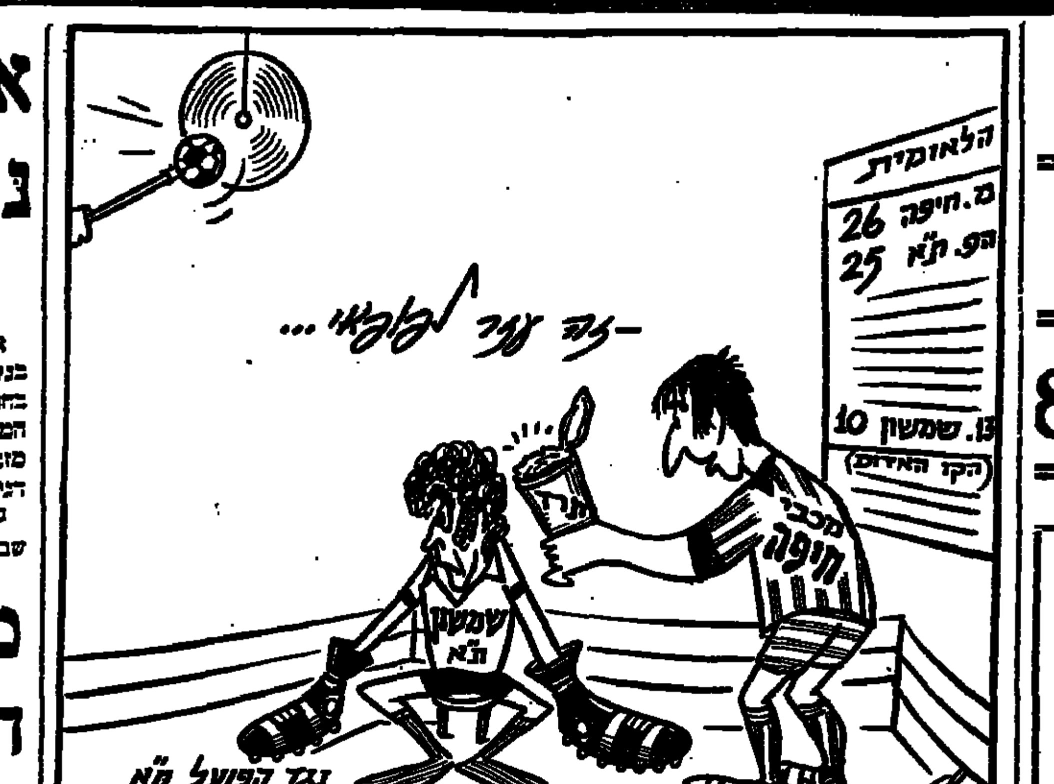

פאול אלן מטוטנהאם (במרכז) נבלם ע"י מגן אוקספורד במשחק בו ניצחה טוטנהאם במסגרת המשחק החוזר ביניהן בסיבוב ה־3 בגביע.

הפועל י"ם ואוהדי בית"ר מחכים בימק"א למכבי חיפה

מאת מ. שמואל

המחזור המרובע בצמרת ה־ליגה הלאומית יתקיים למקו־[illegible] גם מחר את תשובות ליבם של אוהדי הכדורגל, כשהם שהאלופה והמנהיגה יצאו למשחקי חוץ ושתי התל־אביביות (הפו־על ובני־יהודה) יארחו את יריד־בותיהן בבית.

מכבי חיפה שרפה המאושה מהפסד הבכורה שלה בשבת־ התקווה תעלה לבירה כדי לשחק בימק"א נגד הפועל ירושלים. ב־אותה שעה תרד בית"ר ירושלים לשפלה כדי להתארח בפ"ת אצל מכבי המקומי המוכה והמובכת.

להפועל ת"א צפוי „דרבי" לא קל נגד שמשון הזקוקה לכל נקו־דה כאויר לנשימה. בשכונת „ה־תקוה" יארחו ה„הדובים" את צעי־רי הפועל פ"ת שעברו שבוע ק־שה בגלל מחלת חלק גדול של שחקניהם.

דו־קרב מרתק צפוי בחלק ה־תחתון של הטבלה. מכבי יפו, סוגרת הטבלה, תארח את מכבי שעריים המקומקמת שלב אחד מ־עליה. יהיה זה משחק של להיות או לחדול עבור היפואים מול קבו־צה שגם היא זקוקה לכל נקודה.

שרצטוריון ר"ג יארח שוב את מ־כבי ת"א שתשחק נגד מכבי נ־תניה. מעניין יהיה לחזות במשה גריאני במדי התל־אביבים משחק נגד קבוצתו לשעבר.

הפועל חיפה, מעודדת מנצחו־נה באמצע השבוע (0:1 על מכ־בי פ"ת) תנסה להוסיף נקודות למאזנה על חשבון הפועל כפ"ס הנמצאת בקו עליה.

מכבי יבנה, שגלשה אל מתחת ל„קו האדום" חוזרת למגרשה ה־ביתי כדי לארח את הפועל באר־שבע.

הפועל י"ם — מכבי חיפה

האלופה שתעלה לבירה תיתקל לא רק בכדורגלני הפועל ירו־שלים, אלא גם באוהדי בית"ר המקומי שלשם שינוי יעודדו את היריבה העירונית. מכבי חיפה, הגם שהיא אינה בשיאה עדיפה על מארחתה. אבל אסור לשכוח שתנאי המגרש הקשים בימק"א יקשו על שחקניה הטכניים את המלאכה. הירושלמים ינסו להפ־תיע אבל יסתפקו גם בנקודה.

התחזית: תיקו ומעלה לחיפה.

הפועל ת"א — שמשון

„דרבי" זוטא תל־אביבי בו מר־סים כל הסיכויים לזכות המאר־חת, הפועל, המצויה בתנופה ל־קראת נצחה העונה. שמשון מגד־יה השנה בצורה, זקוקה לנקודות כדי להיחלץ ממצבה הקשה ב־תחתית, אבל בכושרה הנוכחי ק־שה להניח שתצליח לסכן את עליונות חניכיו של דוד שוייצר.

התחזית: נצחון להפועל.

בני־יהודה — הפועל פ"ת

„הזהובים" משכונת־התקוה ב־„טראנס". בשבוע שעבר גברו על מכבי פ"ת ומחר תעזור לה הכי־רת את הפתח־תקואית השניה. בני־יהודה במגרשה טובה יותר, אבל פ"ת עקשנית ולא תוותר בקלות. מכל מקום נצחון ל„הור־ביים" סביר בהחלט אך גם תיקו לא יפתיע.

התחזית: תיקו ומעלה לבני־יהודה.

מכבי פ"ת — בית"ר ירושלים

לכאורה משחק קל לירושלמים מול קבוצה מוכה ומובכת שמצ־אה עצמה בתום 11 מחזורים ב־חלק התחתון המסוכן של הטב־לה. אבל לפתח־תקואים כל ה־כלים להפתיע ולנצח. התוצאה תקבע במרכז השדה שם ישתתף זה מול זה מלמיליאן הבית"רי ובגלייבטר המכבי.

התחזית: תיקו.

מכבי ת"א — מכבי נתניה

שתיים מן המאכזבות של העונה יפגשו באיצטדיון ר"ג. נתניה עם מאמן חדש מקווה לא לחזור ל־סורה ולהפסיד. מנגד יוביל משה גריאני, באמביציה מוגברת, את חבריו הצעירים מת"א נגד חבריו לשעבר מעיר היהלומים. הרבה תלוי במצב הפצועים של ת"א. אם אלה יחזרו צפויים לנתנייתים חיים קשים.

התחזית: נצחון למכבי ת"א.

הפועל חיפה — כפר־סבא

מעודדת מנצחונה באמצע ה־שבוע תנסה הפועל חיפה להו־סיף עוד שלוש נקודות למאזנה. אלא שהיא תתקל בקבוצה תוססת מהירה ואמביציונית הפעם, לפי שעה, חיל ומפגינה יכולת מעולה. המגרש לרוב המידות יקל על ה־כפר־סבאים לפרוץ את הגנת היי־בה הקטנה ונצחון שלה לא יפתיע.

התחזית: תיקו או נצחון ל־כפ"ס.

מכבי יבנה — באר־שבע

יבנה בצרות, שחקניה כבר שב־חו מטעם של נצחון. מחר הם ינסו לנצל את חוסר נסיונם של צעירי באר־שבע כדי לזכות סוף סוף בנקודות. כנגד תתייצב באר־שבע במטרה ברורה — ל־נצחון חוץ. יש לה שחקנים מוכ־שרים הבטוחים ביום טוב למסמס כל יריב. השאלה אם מחר יהיו דודיי, וייצמן וחבריהם במצב רוח לנצחון.

התחזית: תיקו.

מכבי יפו — מכבי שעריים

קרב על שש נקודות בין שתי קבוצות המקומקמות מתחת ל„קו האדום". מכבי יפו שרבים כבר כספידים אותה תצטרך נסיון אח־רון לשפר את מאזנה. הפסד מחר יסתום הגולל על תקוותיה. ב־אירך יודעים בשעריים כי הפסד ביפו אולי לא ישפר את מצב היפואים אך בוודאי ירע את מצ־בם. לפיכך צפוי משחק שקול ומתוח שבוודאי לא יתעלה ל־רמה גבוהה. תיקו סביר.

התחזית: תיקו.

הליגה הלאומית

	משח'	נצח'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1. מכבי חיפה	11	8	2	1	6—18	26
2. הפועל תל־אביב	11	7	4	—	9—23	25
3. בני יהודה תל־אביב	11	6	4	1	2—6	22
4. בית"ר ירושלים	11	6	3	2	12—22	21
5. מכבי תל־אביב	11	4	4	3	12—17	16
6. הפועל כפר־סבא	11	4	4	3	16—17	16
7. הפועל באר־שבע	11	4	3	4	9—11	15
8. הפועל פתח־תקוה	11	3	5	3	13—13	14
9. הפועל ירושלים	11	4	2	5	16—13	14
10. הפועל חיפה	11	3	4	4	13—7	10
11. מכבי נתניה	11	3	3	5	13—14	12
12. מכבי פתח־תקוה	11	3	2	6	18—13	11
13. שמשון תל־אביב	11	1	7	3	16—11	10
14. מכבי יבנה	11	3	1	7	15—5	10
15. מכבי שעריים	11	1	5	5	11—5	8
16. מכבי יפו	11	1	1	9	22—8	4

לנדל ניצח את קונורס

בטורניר שמונת הטניסאים ה־בכירים המתקיים באטלנטה ניצח איוון לנדל מצ'כיה את ג'ימי קו־נורס מארה"ב 6:3, 5:7, 6:1. ה־שוודי סטפן אדברג גבר על קווין קארין מארה"ב 6:4, 6:4.

באליפות העולם בזוגות המת־קיימת בלונדון ניצחו פיטר פל־מינג מארה"ב וגיה לייד מבו־ריטניה המשתפים פעולה לראשונה ביניהם את מנצחי אליפות הצרפת רולאן גארוס בפאריס, האוסטר־לים מארק אדמונדסון וקים וורייק 6:2, 7:5, 6:4.

באוקלנד גבר האוסטרלי דיוד־אים על האפריקאי בן טסטרמן 6:4, 4:6, 6:4. מושיגנטון הכניעה באוהרלובה תוך 47 דקות את קאסאל מארה"ב 0:6, 6:2.

היונייטד תתארח אצל אוקספורד

מאת ג. שרון

לאחר שהשבת החולפת נוצלה לקיום משחקי הסיבוב השלישי בגביע, חוזרת מחר הליגה האנג־לית לפעילות רגילה ובמסגרתה יוצאת המוליכה, מנצ'סטר־יונייד טד למשחק חוץ אצל קבוצת ה־תחתית אוקספורד.

שתי הדולקות אחריה לשחקו בבית. צ'לסי תארח במגרשה את לוטון־טאון ובו זמנית תשחק א־ברטון ב„גודיסון פארק" עם ק.פ.ר.

ליברפול שהפגינה כושר הבק־עה מעולה בשבת החולפת בגביע (0:5 על נוריץ') יוצאת למשחק חוץ אצל ווטפורד.

משחק צמרת מרתק מבטיח להי־ות המפגש בו תארח ההכזכרי־ משפילד את התותחני ארסנל.

יתר המשחקים: בירמינגהאם — איפסוויץ'; קובנטרי — אסטון־וילה; לסטר — ווסטהאם; מנ־צ'סטר־סיטי — סאות'המפטון; ווסט־ברומיץ' — נוטינגהאם.

ארגנטינה מול ישראל ב־4 במאי ברמת־גן

נבחרת הכדורגל של ארגנ־טינה תקיים ב־4 במאי משחק בין־ארצי נגד נבחרת ישראל באיצטדיון ר"ג — על כך סו־כם אתמול בין שתי ההתאחדו־יות.

לארגנטינה יהיה זה משחק מב־חן במסגרת הכנותיה לקראת הש־תתפות בגמר אליפות העולם שתהיה במקסיקו.

הנבחרת הארגנטינאית תופיע בר"ג עם הרכבה המלא כולל ה־שחקן הטוב בעולם, מרדונה.

אליפות אס"א בגלשני־מפרש ננעלה בקרב על המקום ה־2

מאת ברוך דגן

אליפות אס"א הבין־לאומית בגלשני מפרש ננעלה אתמול בחוף אילת בקרב צמוד על המקום השני בין עופר בוצר מזבולון ת"א לבין יהודה אמ־דצי מהפועל מכמורת.

בוצר ניצח אומנם בשיוט ה־שביעי והאחרון אולם אמדצי ש־סיים שני בשיוט זה דורג בסיכום הכללי במקום השני והקדים את בוצר ב־0.3 נקודות.

תמי ישראלי שהבטיחה את נצ־חונה בין הנשים כבר שלשום, דינקה שוב אל המים וניצחה ב־פעם השישית ברציפות. שניה דורגה דיאנה שה ממכון וינגייט ושלישית היתה יעל גלומביק מ־אוניברסיטת תל־אביב.

בין הסטודנטים ניצח דורון אשל בפעם השביעית והקדים ב־סיכום הכללי את טל אזר מ־מדרש הרופין ואת הקנדי אדם פישט.

אליפות אס"א, שנמשכה חמי־שה ימים הסתיימה בטקס חגיגי במלון „המלך שלמה" באילת בו הוענקו פרסים בשווי של כ־4,000 דולר. כל השייטים שיבחו את ה־ארגון המופתי של אס"א ואיגוד השייט. האליפות הבאה תיערך ב־פברואר 1987, באילת.

מחר יקבעו העולות לשלב חצי־גמר הטוטו בארצית

מאת שמואל טל

תעלומת העולות לחצי־גמר גביע הטוטו בליגה הארצית ת־גיע מחר לפתרונה הסופי. כל ארבע המאפשרויות יקבעו בתום 90 דקות משחקי המחזור ה־אחרון שיתפרש כרגיל על פני יומיים (היום ומחר).

בבית ג' — הבית בו מופיעות שלוש הרמת־גניות תיפול ההכ־רעה כבר היום אחה"צ בסיום שני משחקי הבית. במצב הטוב ביותר נמצאת כרגע הכח לה יס־פיק תיקו במאבק הבית נגד הפו־על ר"ג כדי לתפוס את המקום הראשון. בהפועל יודעים כי רק נצחון יאפשר לה לחלוף על־פני ה„סגולים".

המפגש השני בו תארח בית־שמש את רמת־עמידר הוא חסר חשיבות ועשוי להשפיע רק על מיקום הקבוצות בתום השלב ה־ראשון.

בבית א' זקוקה הפועל חדרה לנצחון חוץ על בית"ר חיפה ה־יום כדי לעבור את השבת בראש שקט. שכן תיקו או הפסד יוכל לאפשר לבית"ר ת"א שתארח את הפועל מרמורק לחלוף על פניה ולעלות על עגלת חצי־הגמר ב־רגע האחרון. גם מרמורק מסוגלת לקפוץ לפיסגה אם תנצח את בית"ר וחדרה תפסיד.

בבית ב' תלוי גורלה של ה־מעפילה לשלב הבא במפגש בין בית"ר נתניה והפועל חולון. ה־נתניתים המקדימים בנקודה את יריביהם יסתפקו בתיקו שיעניק להם את הכרטיס לחצי־הגמר. ב־תניה בכושר מעולה ובוודאי לא [illegible] חסר חשיבות.

מאבק משולש צפוי בבית ד': הפועל עכו, הפועל יהוד [illegible] הצפונית, אמ־נם מוליכות את הטבלה אך רמת־השרון שתארח את בית"ר רמלה מפגרת רק בנקודה. תיקו במפגש בעכו ונצחון לרמת־השרון יעלה את השרונים לחצי־הגמר. נצחון של עכו או יהוד יעניק למנצחת את הבכורה.

הטבלות

בית א'

1. הפועל חדרה	5	4—8	9
2. בית"ר ת"א	5	7—9	7
3. מרמורק	5	6—7	7
4. בית"ר חיפה	5	12—5	4

בית ב'

1. בית"ר נתניה	5	6—13	11
2. צפרירים חולון	5	5—13	10
3. הפועל טבריה	5	10—5	5
4. הפועל לוד	5	12—2	1

בית ג'

1. הכח ר"ג	5	6—11	10
2. הפועל ר"ג	5	6—7	8
3. רמת־עמידר	5	6—12	7
4. בית־שמש	5	17—5	2

בית ד'

1. הפועל עכו	5	6—11	8
2. הפועל יהוד	5	4—7	6
3. רמת־השרון	5	6—5	7
4. בית"ר רמלה	5	11—4	4

● צפון: מכבי חדרה — הפו־על עליה כפ"ס; הפועל טירת־הכרמל — מכבי אור־עקיבא; הפ־ועל קרית־אתא — מכבי טמרה; אחי נצרת — קרית־שמונה; בי־ת"ר נהריה — נצרת־עילית; מכ־בי שפרעם — בית־שאן; מכבי עפולה — הפועל רעננה.

בליגות א'

בליגות א' יגיע מחר הסיבוב הראשון לסיומו ויוכתרו אלופות החורף.

● דרום: הפועל אזור — הפועל אשקלון; הפועל בת־ים — הפועל דימונה; לזרוס חולון — בית"ר באר־שבע; הפועל קרית־מלאכי — מכבי השקמה ר"ג; הפועל אור יהודה — הפועל קרית־אונו; הפועל ראשל"צ — מכבי קרית־גת.

אירועי הפועל בשבת

● קליעה: אליפות ברובה אויר אולימפי (60+40 כדור) תיערך במטווח „הפועל" ת"א ב־שבת 09.00. התחרות מיועדת ל־גברים, נשים ונוער.

● טניס־שולחן: אליפות ל־בוגרים דרגה ב' תיערך באולם הפועל בר"ג.

● כדורסל: אליפות „הפועל" בכדורסל בנים—בנות לכל הגיל־אים בהשתתפות 267 קבוצות קט־סל בנות — מחזור ראשון בהש־תתפות 22 קבוצות.

המשחקים יערכו בכדורי (10.30), בית־השיטה (09.30) בית־אלפא (14.00), גבעת־חיים מאוחד (16.00), יד־מרדכי (10.00). ילדים: המשך מחזור ראשון. המשחקים יערכו במשמר־העמק (09.30), אוסישקין ת"א (09.30) וחולון (14.00). נערים: מחזור ראשון בהשתתפות 49 ק־בוצות. המשחקים יערכו באולם בנגל (09.30) גבת (09.30) משמ־ר־העמק (14.00) דליה (09.30) שדות־ים (09.30) בית־יצחק (15.00) גבעת־ברנר (09.30) חצ־רים (09.30), אשדוד (09.30) וגת (10.00). נוער: מחזור ראשון ב־השתתפות 28 קבוצות. המשחקים יערכו באולם בנגל (14.00) גנ־רך/יזרעאל (09.30) נהריה (10.00) בית־יצחק (09.00) שפ־יים (14.00) גבעת־ציונה (09.30) קרית גת (10.30) שער הנגב (09.30).

● כדוריד: אליפות על גביע בנק הפועלים בהשתתפות 49 ק־בוצות. (כתות ד', ה', נערים, נערות, נוער, נשים). יערכו ב־אולם קרית אונו, אולם העירוני ברחובות, באולם רמת־הכובש ו־יהוד.

הפועל ת"א זה לא „סולל בונה"

מאת שמואל רוזנבלום

„את איפה הם הימים היפים, הלכו ולא שבו עוד", מנגינת השיר מתאימה למצבה של אגודת הפועל תל־אביב. איפה הם היפים של ביימי טורק ודב בן־מאיר? היכן מסיבות הפאר בגן־אורנים?, היכן הם השחקנים הזרים בכדורסל? מה קורה באימפריית הספורט של ה־פועל תל־אביב? להיכן נעלמו שטינקלפר, ניסנוב, גולד־שמיט, וניזבין, למיניהם? נשאר רק שווייצר בעצם.

היינו מורגלים לקרוא במדורי הספורט על פרמיות של מיליונים, מסיבות במסעדות פאר, פתיחת חנויות ספורט למכביר, בלומפילד מלא בקהל אוהדים מריע, היום נש־אר רק עיקולים.

הנה בצעדי ובפעמי משית מופיע וזאי קאופמן, תדי־מכובדנו מודיע — התוצאות אינן בזמני ובפיקודי ולפיכך לא אכיר בהם, מייד הוא מגייס לעזרתו שישה שומרים צמודים.

שטינקלפר (מדוע לא עיברת את שמך?) מודיע — התוצאות לא מתקופתי ולא באחריותי, דב בן־מאיר מודיע — לא בתקופתי ולא באחריותי לא מכיר לא יודע, ממש מדור לחיפוש קרובים ונעדרים. הנה מופיע נחום פסה, מקימים ועדה לשיקום, פונים למס הכנסה (חוב לא ידוע בסביבות חצי מליון דולר או יותר) לדחיית חובות, פונים למרכז הפועל, מודיעים לעיתונות שהבעיה תיפתר, איך?

פתאום קם לו אחד מחברי מזכירות הפועל, או בית ברנר, או חברינו או אוהדינו, או מהעמותה למען האגודה, או מהשד יודע, או סתם אברהם מרוחי ויגאל מודיע — הפועל ת"א הוקמה עבור ספורט המוני ולא בהכרח אי־כותי, לא ספורט לאלופים אלה להמונים!

אז למה למען השם התחתם כל שנה שני כושים בגובה 2.05 תמורת 40,000 דולאר לכ"א, למה חיפשתם רכז וקלעי חוץ בשכר כמעט זהה?, למה התחתמתם את שפיגלר, אביטן, יאני, אלטר ויעקב כהן? כנראה שזהו ספורט אמיתי להמונים, וזוהי התשובה.

עכשיו חוזר רוצה 20,000 דולאר חוב מהעונה הקודמת על 6 נקודות שהיה קולע למשחק בקושי. לבובנובסקי ש־דמה למתאגרף יותר מכדורסלן מעקל, זיסמן הסימפטי מעקל. ויליס כרגיל מעקל, ניסנוב ברח להזייל כנראה, סימס וברכה ברחו במי שקפאם השד, נשאר שטינקלפר (הורג אותי השם שלו). פלדה האיש שמנהל את הכ־דורסל לא שילם עדיין לוויליס, זיסמן, לבובנובסקי וחוזו אבל מייד רץ והחתים את וויליאמס וצימרמן ולמען לא יעקלו גם אותו הוא הוציא עצמו מהפועל ת"א והקים עמותה עצמאית. ואללא פטנט מבורך הרעיון של עמותה.

הגיע הזמן שתחליטו אנשי הפועל אם ספורט להמונים או לאלופים, תשלמו חובכם למס הכנסה ותמצאו פית־רונים כי אתם לא „סולל בונה" ואתכם אפשר לסגור.

גרנט מודי בן ה־16 מאוסטרליה איבד את רגלו בהיותו בן 3, אך עובדה זו אינה מונעת ממנו מלייצג את ביתו־ ספרו בשלושה ענפי ספורט. בגלל דבקותו במטרה ורצונו העז הוא מכונה „איש הברזל" ע"י חבריו ללימודים.

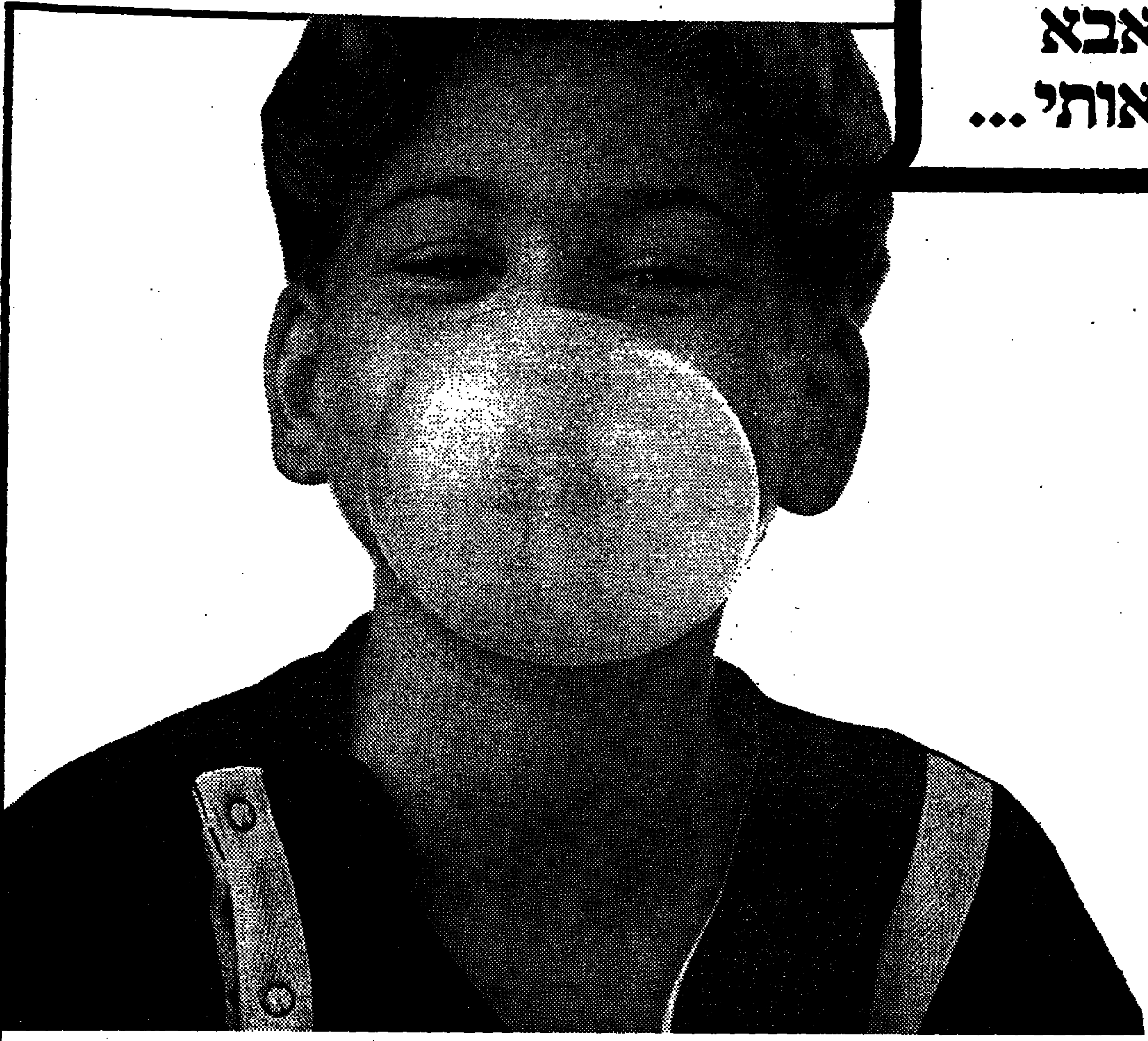

ילדים בני 8 לא קוראים עתון יומי...

בתנאים הכלכליים החדשים, הכוון המדויק למטרות נקודה הוא סוד הצלחה. ואם מישהו מנסה לגרור אותך למדיות הלא נכונות, תן לו להבין שאתה לא ילד. אתה רק מוכר לילדים.

"כלנר" מגיע מדי שבוע ל-20,000 ילדים נחמדים, פקחים ובעיקר נודניקים. אם הם רוצים משהו הם גם מקבלים אותו. רק תציע להם.

אם המוצר שלך מיועד לילדים בני 7-13, הדרך הנכונה והמקצועית להגיע אליהם היא באמצעות "כלנר" מיסודם של "דבר לילדים", "משמר לילדים" ו"הארץ שלנר".

שבועון צעיר

דקלה או יעקב יתנו לך פרטים נוספים ומעניינים בטל. 378833

אדר

למוסד ממלכתי
דרושים גברים
לעבודת שטח בלתי שגרתית

כישורים נדרשים:
* גילאי 24—30 לאחר שרות צבאי מלא (עדיפות לקצינים).
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית).
* בריאות תקינה.

למועמדים המתאימים מוצעת:
* עבודת שטח מרתקת בעלת ענין ואתגר מבצעי.
* אולפן לימוד השפה הערבית.
* קביעות בעבודה, שכר ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד לאחר סיום ההכשרה).
* מסלול קידום רחב.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בהקדם לת.ד. 39848 ת"א (עבור א.ע.) מיקוד 61398, ויציינו תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (ת"ז, טלפון ורקע השכלתי).

פונים מתאימים יענו.

לבנק בתל-אביב
דרושים:
מבקרים
למחלקה לביקורת פנימית

* בוגרי החוג לחשבונאות באוניברסיטה.
* עד גיל 30.
* המועמדים המתאימים יעברו הכשרה מקצועית.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 50166, תל-אביב 61500 ולציין על המעטפה "מבקרים".

– סודיות מובטחת –

לחברה לתיירות פנים
דרושים
1) קלדנית + הדפסה + טלקס.
2) מנהל/ת – חשבונות
3) מקדמות מכירה (רכב חובה)

טלפון: 03-662621-5

להביטאט
דרושים/ות
מעצבי פנים מעולים
למחלקת המטבחים
לפנות טלפונית 03-251282

האורגז
דרוש
מבקר טיב
בענף העץ
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים (נא לציין מס' טלפון)
ל: "האורגז" צריפין
דאר באר יעקב מיקוד 70300
עבור: "מבקר טיב"

למשרד מהנדסים
1. מזכירה מנוסה למשרה מלאה
2. שרטטת כבישים לחצי משרה

ת.ד. 16466 ת"א עבור 705.
סודיות מובטחת

לחברה רב לאומית
דרושה
מזכירה
אנגלית עברית
בעלת נסיון
לפנות בכתב יד ת.ד. 50214 תל-אביב 61500

מפעלי ניר
אמריקאים ישראליים בע"מ
דרוש/ה
הנדסאי/ת אלקטרוניקה
לעבודה רבת ענין במערכות אלקטרוניות מתוחכמות
בעל/ת ידע במערכות בקרה אנלוגיות ודיגיטליות

רק מועמדים/ות העונים/ות על הדרישות הנ"ל ייענו

* * *

המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב יד עם סרום קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם, אל מנהל המכנגנון, ת.ד. 142 חדרה.
– סודיות מובטחת –

למשרד עורכי-דין בת"א
* **עו"ד** בעל ניסיון בתחום האזרחי ובהופעות בבימ"ש
* **מזכירה מעולה** בעלת ניסיון קודם במשרד עו"ד.

להתקשר בימים א'-ה' בשעות 17–19

סודיות מובטחת

למפעל בינוני למוצרי צריכה בת"א
דרוש
מנהל חשבונות ראשי

הכישורים הדרושים:
* נסיון קודם בניהול חשבונות עצמאי.
* השכלה בראיית חשבון – רצויה.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם, ת.ד. 7095 ת"א 61070 עבור מס' 209

למשרד שמאות בבאר-שבע
דרוש
שמאי אלמנטארי
מנוסה
טלפון 03-663215 לאבי

למפעל טכסטיל בנתניה
דרוש
מנהל יצור במגזרה
בעל נסיון בנהול צוות עובדים בתעשיה.

מועמדים תושבי נתניה והסביבה יפנו בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 84 נתניה 42100

דרושים
1) מדריך מקצועי טכני – רצוי בעל נסיון בתנוך מיוחד, לעבודה במשרה מלאה.
2) מדריכת בית בדירות מגורים למוגבלים בשכלם – עצמאיים. לעבודה במשרה מלאה. + משמרות לילה ותורנות שבת. רצויה השכלה תיכונית לפחות, נסיון וידע בעבודה עם מוגבלים.

נא לפנות בכתב לאקים – סניף ת"א רח' ביאליק 16 ת"א 69791

לעבודה בטחונית בחו"ל
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
* גילאי 21–28.
* שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
* ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרית.
* כושר גופני ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
* עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל.
* תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
* חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים העומדים לצאת ללמוד בחו"ל.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל ישנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור מ.מ. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

למוסך ממלכתי בירושלים
דרושים
עובדי מחקר

כשורים נדרשים:
* גילאי 23–32, לאחר שרות צבאי מלא
* השכלה תיכונית מלאה – תינתן עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
* כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת גם מעבר לשעות העבודה הרגילות
* תושבי ירושלים והסביבה

המעוניינים העומדים בדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 77 ירושלים (מיקוד 91000), ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

למוסד פיננסי בתל-אביב
דרושה
מזכירת אחה"צ

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית ומעלה.
* שליטה מלאה בשפה האנגלית.
* הדפסה עברית, אנגלית.
* נסיון קודם – יתרון.

שעות העבודה: 14.00 – 18.00

המועמדות המתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד כולל קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6335 תל-אביב 61061 עבור "משרה מספר 86".

לחברת "עת תרמודינמיקה" בע"מ
דרושים
1. **טכנאי שירות למיזוג אוויר** למתקנים מרכזיים גדולים
(רצוי ידע במדחסים צנטרפוגלים)
נדרש:
א. נסיון 4 שנים לפחות
ב. רשיון חשמל.
2. **עוזר טכנאי שירות למיזוג אוויר**
לאחר שירות צבאי, בעל רשיון נהיגה, רצוי מאזור השרון.

בשעות העבודה: 052-457316

למוסך במרכז נתניה
דרוש
שותף פעיל
סודיות מובטחת

נעמת
לבי"ס חקלאי במרכז הארץ
דרוש
מרכז משק
תעסוקה מיידית
מגורים במקום
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון
יפנו בכתב לת.ד. 303 מס' 50 תל-אביב

דרושה
כתבנית
עברית-אנגלית
עם נסיון במשרד רואי חשבון
למשרה מלאה
טל. 03-682027 בין השעות 8.30-16.00

ישיבת בנ"ע "נוה-הרצוג"
אשדוד ניר-גלים
טלפונים: 055-24554 055-25672
דרושה
אם-בית
לפנימיה
אשה יר"ש ובעלת נסיון תפנה בהקדם לפי הטלפונים הנ"ל
מגורים במקום חובה.

לחברת ביטוח בהרצליה
דרושים
1) פקיד תביעות רכב צד ג' בעל נסיון.
2) נקבניות

אלקטרה
חטיבת המערכות האלקטרומכניות
דרוש
טכנאי תעשייה וניהול

דרישות התפקיד:
* נסיון קודם בניהול מלאי, בקרה ועיתוד.
* נסיון בעבודה ON LINE במערכות ממוחשבות.

5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, פרוט נסיון קודם וטלפון להתקשרות לת.ד. 4455 ראשל"צ 75143 עבור משרה מס' 129/86

אלקטרה – יותר ממקום עבודה

דרושה
מפעילת מחשב
עם נסיון של שנתיים לפחות על מחשב I.B.M.-34 + עבודות מזכירות
שעות העבודה 8.00-16.00 יום ו' 8.00-13.00
לפנות טלפונית 03-377751/2/3 לליאורה

לטל-יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת הדיוזן
דרושים
ראשי צוותים להתקנות תקשורת
מתקינים להתקנות תקשורת

מועמדים מתאימים יפנו לטל-יעד, רח' הסיבים 30 קרית מטלון פתח-תקוה.
טלפונית 03-9231654

למושב כפר ורבורג
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
בעל נסיון והשכלה מתאימה.
נא לפנות בשעות היום
לטלפון 055-82256, 055-84393
למרכז המשק או לאורה

למושב משואה
בעמק הירדן
דרוש
מרכז משק
מגורים במקום
טלפונים 02-941472
02-941331, 02-941542

לעבודה במרכז תל-אביב
דרוש
קבלן שלד
מנוסה

דרוש
מחסנאי טכני
לרכב (מלגזות)
טלפון 03-9228294

IPL
אינטרפרם מעבדות בע"מ

חברתנו מפתחת מוצרים חדשים בתחום הרפואה בשיתוף חברות ביוטכנולוגיות, ביניהן Ares-Serono.

דרוש
מנהל אחזקה

המועמד המתאים יהיה מהנדס מכונות בעל נסיון בנושא האחזקה בתעשיה.

הכישורים:
* יכולת נהול משרד טכני.
* כושר נהול צוות עובדים.

5 ימי עבודה באווירת נעימה • מגורים באזור רחובות – יתרון • סודיות מובטחת

נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים: אינטרפרם מעבדות בע"מ, מח' כח אדם, קרית ויצמן נס ציונה 76110.

גבי שואף בע"מ
חטיבה לאלקטרוניקה
דרושים:
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
הנדסאי אלקטרוניקה

03-984083, 03-984559

IVAGO ICIIC
ל"איוגו" מפעלי בשר
דרושים בתל-אביב
* **מנהל לחוות המפעל**
* **עובדים לחוות המפעל**

לפנות טל: 03-226652

ל-אלומית אריזות בע"מ
אזור התעשיה חולון
דרוש
מכונאי אחזקה
* בעל יוזמה לעבודה עצמית.
* נסיון 5 שנים לפחות בתעשיה.
* ידע במסגרות מכנית.
* נסיון במערכות פניאומטיות והידראוליות.

להתקשר 03-803615 לשוש.

לחברת שיווק ארצית גדולה
דרושים
פקיד/ת מכירות

טכנאית ייצור

לחברת היא המזון ישראל בע"מ
דרוש:
מנהל מחסן מנוסה
לניהול מחסן מוצרים
לפרטים להתקשר לטל. 03-338753

אילת
אילת אובטיס בע"מ
דרושים/ות
איש/ת מחשבים
עוזר/ת למנהל/ת
פקיד/ת יבוא

לחברת א. ארנסון בע"מ
דרוש
מהנדס/הנדסאי ביצוע
בתחנת הכח אשקלון
* בעל 5 שנות נסיון
להתקשר 051-38531

רשת עמל
לבי"ס "עמל" מכס מין דרך פ"ת 130 תל-אביב
* **עובד/ת קהילתי/ת**
* **מורה/מדריך לחשמל**
* **מורה/מדריך לחרטות וכרסום**

לחברת
בי.מ.די.אי.
אינטרנשיונל
דרוש
מהנדס יצור

לחברה גדולה
דרוש
מנהל מחלקה

לחברה לשיווק
מוצרי חשמל בת"א
דרושים
* סוכן מכירות
* מוכר מנוסה
* טכנאי
* מחסנאי טכנאי
* פקידה-כתבנית

לטלפון 204262-6 בשעות 8.30-15.30

לשרות מכונות צילום מסמכים
דרושים
1) מנהל טכני – הכרחי נסיון במכונות צילום, כושר ניהול וארגון צוות במעבדת שרות.
2) טכנאי שרות מעולה – הכרחי נסיון במכונות צילום.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת

EXATEC COMPUTERS LTD.
קריית הטכניון, חיפה
דרוש
תכנת
לניהול קבוצת פיתוח

MAOR
מאור
דרושים
* מהנדס אלקטרוניקה
* מתכנן מבני מנוסה
* חשמלאי אחזקה מנוסים
* מסגרי אחזקה מנוסים

להברה ליבוא, יצור ושיווק תרופות וקוסמטיקה דרושה למשרה מלאה
פקידת שרות לקוחות

סטודנטים/יות
לעבודה במכירות
אחה"צ
16.30-20.00
בערב 4 ימים בשבוע תנאים טובים במרכז
אלקטריק ר"ג
725447

ב"ה לירושלים
דרושה
מנהלת חשבונות

דרוש
איש מכירות לכימיקלים

הכישורים הנדרשים:
* רקע מתאים – רצוי תואר במדעי החיים, כימיה/מזון
* שליטה מלאה באנגלית (רצוי שפת אם).
* גיל 30 ומעלה.
* רשיון נהיגה.

עמותת בית האבות ליד איחוד עולי בולגריה

דרוש/ה

מנהל/ת

בית אבות בראשון לציון

בדירוג 7-10 מחר'/יעו בדירוג האחיד

א. גישה לאוכלוסיית הקשישים
ב. כושר ניהול צוות עובדים
ג. ידע בהנהלת חשבונות
ד. רקע בעבודה סוציאלית
ה. עדיפות לדובר בולגרית ולאדינו
רצוי אקדמאי

נא לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים, לעמותת בית האבות ליד איחוד עולי בולגריה רח' הגדוד העברי 16 תל־אביב (טל' 373275 – 381527) עד לתאריך 20.1.86 ולציין על המעטפה "מכרז"

אלאל

מיכשור ומערכות (א.ס.ס 1980) בע"מ

* **מנהל/ת פרויקט –** מוצרי מתח גבוה (E.M.P.) מהנדס אלקטרוניקה/ פיזיקאי – בעל נסיון במעגלי מתח גבוה, נסיון ניהולי, אוריינטציה עסקית.
* **מהנדס/ת אלקטרוניקה/פיזיקאי** לפיתוח פולסרי מתח גבוה (10KV 2.5MV) מהירים בעלי זמן עליה של S-10 N.S. נסיון במעגלים אנלוגים וספרותיים.
* **קניין/ית אלקטרוניקה** טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה נסיון מוכח ברכש בארץ ובחו"ל. רשיון נהיגה.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לאלאל ת.ד. 494 ברמיאל מיקוד 20101 מחלקת כ"א. פרטים נוספים ניתן לקבל טלפונית 04-985181 נוח כ"א

סודיות מלאה מובטחת

מהנדסי מכונות!!

1. זיווד אלקטרוני.
2. תיכון מכני־תעופתי

מהנדסי אלקטרוניקה/מחשב

אנשי R.T ו/או מדעי

בכל המשרות דרושים אנשי פיתוח לפרויקטים מתוחכמים מ־3 ש'.

תנאים מעולים!

כמו כן דרושים לפרויקטים בארץ ובחו"ל אנשי:

SYS, CICS, VAX, D.B., ענ"א, S-36/8, IDMS, IMS, MVS

למפעל גדול בסביבות חיפה

דרושים

מהנדס תעשיה וניהול

לריכוז וניהול צוות מהנדסים והנדסאים בתחומי הנדסת ייצור ושכר עידוד במפעל תעשייתי

* בעל כושר ניהול ונסיון מוכח של שנתיים לפחות.

רואה חשבון מוסמך

* נסיון לא הכרחי

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון המספר 436 ע"ג המעטפה

ל- **דחף** דרושים

רוכשי מודעות מעולים

שכר לפי אחוזים • לעבודה בכל רחבי הארץ

טלפון: 03-622647

דרושים

38

* בת"א – **מפעיל** ליחידת המחשב, לעבודה במשמרת שניה
* בחיפה: **איש/אשת מכירות**

אקדמאי, בעל יוזמה, מהיר־תפיסה, היוצר תקשורת טובה. נא לפנות בכתב, בצרוף קורות־חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1334 ת"א 61013 – עבור "טל' 37086"

דרושים לעבודה באה"ב

בעלי מקצועות מיומנים

בענפים שונים

04-520619

לחברה לבטחון במערב אפריקה:

1. **מנהל פרויקטים** בטחוניים – מהנדס הכרוכים בציוד אלקטרוני משוכלל.
2. **מנהל מחלקה טכנית** – טכנאי ברמה גבוהה לצרכי בטחון – אלקטרוניקה.

נא לפנות עם קורות חיים ומס' טלפון לת.ד. 29072 ת"א

דרוש מנהל

לחברה העוסקת בהפצה וייצור דברי אמנות למתנות.

הכשורים הדרושים:

א) כושר נהול כספי – אדמיניסטרטיבי עצמאי.
ב) נסיון שווק לחנויות ורשתות ונהול צוות עובדים.
ג) פיקוח על הייצור.

נא לפנות לת.ד. 622947 ת"א מיקוד 613763 עבור מנהל

– סודיות מובטחת –

למפעל טקסטיל בפ"ת

דרוש ה

פקיד/ה משלוחים

לעבודה דינמית ומלאת ענין

יום עבודה מלא

מוכרות

רצוי מגיל 30 בכל־יבו בת"א, ים, חיפה ונתניה.

03-9233366

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעלית ילדים ונוער, ת.ד. 92 ירושלים

המחלקה לעלית ילדים ונוער למרכזי הנוער הדתי לחינוך ולהכשרה מקצועית

ברמלה דרוש

מורה/ מדריך

לחשמל כללי במשרה מלאה

בלוד דרוש

מורה/מדריך

לעיבוד עץ (נגרות) במשרה מלאה.

האוניברסיטה הפתוחה

דרוש **ראש מדור** השתלמויות והדרכה

כישורים נדרשים:

* נסיון מוכח בתיכנון ובארגון השתלמויות סמינרים וכנסים.
* בעל תואר אקדמי.
* שליטה בשפות זרות – יתרון

המעוניינים יפנו בכתב לאוניברסיטה הפתוחה, מחלקת כח־אדם ת.ד. 39328 תל־אביב 61392.

למפעל תעשייתי גדול בסביבות חיפה

דרושים

מהנדסי כימיה

צעירים

בוגרי 84/85

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון המספר 444 ע"ג המעטפה.

לחברה גדולה

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה

* נדרש נסיון של לפחות 5 שנים בנושאי אמינות והנדסת רכיבים.
* תנאים טובים למתאים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 1081 רמת־השרון 47100

סודיות מובטחת

מתמנה בעל מקצוע

למשרד עורכי דין בתל־אביב דרוש עורך דין

– מנהל כח אדם –

מסור מודעתך ב **דחף**
ב **דחף** תקבל יותר

לפרטים נוספים: תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

RS

דרושים

או.אר.אס. תל־אביב

1. **כתבניות עברית־אנגלית מעולות** ליום עבודה מלא. 5 ימים בשבוע, לתקופה ארוכה. שכר גבוה למתאימות.
2. **כתבניות אנגלית מנוסות** רצוי נסיון בטלקס. משרה מלאה, לטווח ארוך.
3. **תמחירן בעל נסיון בתעשיה** כלכלן ו/או מנהל חשבונות סוג 3 ומעלה.
4. **מעבדות תמלילים עברית / אנגלית מנוסות.**

נא לפנות לטל. 281819, 284321, 285077, 290372-3. לפנות למירי / אתי ונועה.

או.אר.אס. כיכר אתרים 125 תל־אביב.

לקונצרן גדול בפריסה ארצית

דרוש

מהנדס תעשיה וניהול

בעל נסיון מוכח בניתוח וביישום מערכות ממוחשבות "בתאי שדה"

מקום העבודה ת"א

כרמי־יוסף מושבה חדשה ליד תל־נור

מעונינת ב־

הנדסאי – מהנדס אזרחי

למשרה מלאה.

בבקר פרטים בא לפנות טלפונית 08-245078, 08-241204 בשעות 08:30–12:30

לחברת בניה

1. **מרכז לאתר בניה גדול** שלד + גמר.
2. **מנהל עבודה** שלד למרכז מסחרי

לחברה העוסקת במערכות בריה ומוסיקה

דרוש:

טכנאי אלקטרוניקה

לשירות ומעבדה

נסיון הכרחי.

טלפון: 03-732044

איטל

היה שותף לפריצת הדרך!

אינטל אלקטרוניקה היא החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ומערכות ספרתיות. בעקבות ההצלחה הראשונית הננו מרחיבים את היקף הפעילות תוך שמירה על איכות כוח האדם שהביאה להצלחה

✱

אחות מוסמכת

למתן שירותי עזרה ראשונה, הדרכת עובדים בעזרה ראשונה וברפואה מונעת

* אחות מוסמכת עם תואר אקדמי בסיעוד
* קורס טיפול נמרץ
* נסיון בטיפול נמרץ חדר מיון – יתרון
* נסיון ברפואה תעסוקתית – יתרון
* כושר הדרכה
* שליטה טובה בשפה האנגלית
* עבודה במשמרות במשרה מלאה

הנדסאי מיזוג אויר / מכשור

לטיפול במערכות בקרה אלקטרוניות משוכללות בתחומי מיזוג אויר וצנרת תהליך

* נסיון תעשייתי במערכות בקרה – יתרון.
* שליטה באנגלית טכנית.
* יכולת עבודה עצמאית.
* נכונות לעבודת משמרות.

אם הנך בעל יוזמה ומעוניין באתגר מקצועי, הצטרף לצוות מעולה, צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות ניהול מתקדמות, המייצר טכנולוגיות עתירות מדע.

פנה בכתב בצירוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל: אינטל אלקטרוניקה בע"מ ת.ד. 3173 ירושלים 91031

ייצור מעגלים משולבים בישראל

לחברת ת.ד.ל. בע"מ

דרוש לעבודה קבועה

חשמלאי מוסמך־בודק

עם רשיון בודק עד 200 אמפר.

העבודה באזור המרכז

02-531928
02-526076

דרושות

קלדניות

מעולות בעברית/אנגלית

* לעבודה זמנית בחודשים פברואר־מאי
* עבודה לפי שעות (אפשרויות בבית)
* נסיון קודם הכרחי

נא לפנות בכתב לת.ד. 20001 ת"א מיקוד 61200 או בטלפון 03-218121 לאילנה.

למשרד רואי חשבון בת"א

דרוש

בוחן ראשי

למשרה מלאה

"מאור" בע"מ שיווק כח אדם

אחראית קו ייצור

למשרד רואי חשבון

דרושים

בוחנים

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD

אלפחות

לחברתנו העוסקת בפיתוח מערכות אוויוניקה מתקדמות, ומערכות מתוחכמות למסובבי אנטנות ומשווקת את מוצריה בארץ ובחו"ל

דרושים

★ **מהנדסי מכונות לתכנון וניהול פרוייקטים בסטנדרט צבאי**
נסיון בפרוייקטים דומים הכרחי.
המשרה תותאם לכישורי המועמד.

★ **מנהל מחלקת ייצור אלקטרוני**
נסיון קודם בתפקיד דומה הכרחי.
עדיפות לבעלי ידע בייצור ציוד ברמה צבאית.

★ **מלחימות ומבקרות איכות**
נסיון של שנתיים בעבודה בסטנדרטים צבאיים.

עדיפות תנתן לתושבי הסביבה.

על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי

נא לפנות טלפונית או בכתב בצרוף קורות חיים וממליצים לשוש מ"כ"א ת.ד. 3171 נתניה 42131, טלפון 053-33247

תפוס מקום בריסון!!!

חברה יציבה מבוססת ודינמית, "ריס" מייצאת לרשתות השיווק הזוקרתית באורה"ב.

משרד עבודה בן 5 ימים. תנאים סוציאליים משופרים. פשרויות רווחה מסותחים.

עם הרחבת הייצור לאורה"ב דרושים למפעלנו בירושלים:

מנהל מחלקת ייצור בכיר

בוגר ב"ס מקצועי 12 שנות לימוד לפחות.
5 שנים נסיון בניהול מחלקת ייצור בתעשייה.

איש תפ"י

נסיון בתכנון ופיקוח על הייצור בחטיבות חברות בתעשייה.
בוגר קורס טכנאי ייצור – יתרון.

מנהלי עבודה

בוגרי 10 שנות לימוד לפחות בב"ס מקצועי. 3 שנים נסיון בניהול צוות עובדים בתעשייה.

אפשרות לסיוע בשכר דירה, למועמדים מחוץ לאזור ירושלים.

נא לפנות ל"ריס" – מחלקת משאבי אנוש טל. 02-521111.

חוזרים

השלוחה הדיהום הגדולה בישראל

מכרז מספר 1/86

לאיגוד ערים חיפה לאיכות הסביבה

דרוש

מנהל פרוייקט

תאור התפקיד:

– הפעלת מודלים של פיזור מזהמים (UNAMAP)
– הכנת ונתוני הקלט הדרושים להרצת המודלים
– ניתוח נתונים מטאורולוגיים בקרקע ורום

כישורים:

תואר ראשון במדעי הטבע ותואר שני במדעי הסביבה או במטאורולוגיה. דרוש נסיון קודם בביצוע מדידות רום מטאורולוגיות ועבודה במחשב.

הצעות יוגשו עד 30/1/1986 בכתב בצירוף קורות חיים ליחידה לאיכות הסביבה, רח' ברכה 14 חיפה מיקוד 33393.

WANTED PARTNER DESIGNATE FOR CPA OFFICE IN TEL AVIV

Offered: For 12 months trial period: $ Equivalent 40,000 (including all benefits)

Basic qualifications required:

- Israel CPA licence
- 5 years public practice
- Full command of Hebrew & English
- Age: 30—35

Preference to candidates with successful experience and/or formal education in one or more of the following additional subjects:

- EDP • Israel Tax • Controllership
- Law • CPA (U.S.)

Handwritten applications in Hebrew and English, listing also previous employers who may be contacted, to P.O.B. 7041, Tel Aviv 61070

למשרד רואי חשבון בתל אביב המתמחה במוסדות ללא כוונת רווח

דרושים

1) **רואי חשבון** – בעלי רשיון ישראלי ו/או אנגלו־סקסי עם נסיון של 5 שנים בראיית חשבון.
2) **בוגרי חשבונאות** – בעלי נסיון מעשי בראיית חשבון (התמחות אפשרית) עדיפות לבעלי ידע ו/או נסיון בהפעלת מערכות ממוחשבות.
3) **מדפיסות עברית ו/או אנגלית** – לדיווחים כספיים. עדיפות לבעלות נסיון במעבד תמלילים. 5 ימי עבודה בשבוע.

פניות בכתב בעברית ו/או אנגלית לת.ד. 7041 תל אביב 61070, תוך ציון שכר נדרש, נסיון וממליצים

פורמה – שווק רהיטי יוקרה

דרוש/ה **מוכר/ת**

עם נסיון בעיצוב פנים

052-555030, 052-555522

לעוף העמק – רמת־ישי

דרוש/ה

טכנולוג/ית מזון

לתפקידי ביקורת איכות פיתוח מוצרים בוגר/ת מוסד אקדמאי מוכר נסיון קודם לא הכרחי.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לעוף העמק רמת ישי מיקוד 30095

התנועה הציונית העולמית
המחלקה לנוער ולחלוץ
מפעלי קיץ לנוער וסטודנטים מחו"ל

דרושים/ות

מדריכים/ות

לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל

המטרה: לעזור למשתתפי התוכניות להכיר את הארץ על מרכיביה השונים ולחזק את זיקתם לעם היהודי

למוסד צבורי

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

* ידיעה בהדפסה.
* שעות עבודה 07.30–15.30

תנאים הולמים למועמד/ת מתאים/ה.

נא לפנות לטלפון 03-335716

לפרסום מודעה!

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	דחף	חיפה דחף	ירושלים דחף	רחביון דחף	ועוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
מתחם בית השואה 8 (תו"ל 94) מול קולנוע תחריר טל 622547	רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל 239952	רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל 656120	רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל 611806	ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון	רח' הרצל 11 (הדר) טל 4 645333	רח' יפו 43 (ככר ציון) טל 226335	שרות מודעות טלפוני 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الأصل

לחברה תעשייתית באזור
בנימינה

* אחראי מחלקת משלוחים
בעל יכולת אירגונית, ניהולית. רצוי רקע במסחר.
* סגן מנהל אחזקה
* מנהל חשבונות
סוג 2, 3. עדיפות לבעל נסיון.
* מרכזנית
למשמרת אחה"צ.
* מכונאי תעשיה
* מחסנאי טכני

נא לפנות לת.ד. 469 קרית ביאליק 27104.

דרושים:
א. קופאיות (אפשרות בהלמדות) למשרה חלקית או מלאה במשמרות. לעבודה באזור רמת השרון וצפון תל־אביב.
ב. קצבים — לעבודה באזור גוש דן.
המעונינים יפנו דרך שרות התעסוקה שליד מקום מגוריהם לקו־אופ תל־אביב דן השרון, רח' תפוצות ישראל 13, גבעתיים בימים א'—ה' בין השעות 08.00—14.00. ניתן לקבל פרטים בטלפון 03 779141 קו פנימי 279.

קו־אופ. רשת הריבוע הכחול
108 סופרמרקטים וסופרשוקים. מחודרה ועד אילת

דרושים
לחברה המובילה בתחומה

1. הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
תאור תפקיד: הובלת צוות המפתח מערכת תקשורת נתונים ממוחשבת דרוש ניסיון קודם, בסביבת מיקרו פרוססורים מתוצרת אינטל יכולת שמוש עצמאית במערכות MDS.
תנאים טובים למתאימים.

2. טכנאי אלקטרוניקה
לעבוד במעבדה לאחזקת מערכות ציוד משובץ מיקרו פרוססורים.
(שתי משרות)

לקביעת ראיון טלפון: 331808 לאירית

לבית־ספר תיכון דרוש/ה
רכז/ת משמעת תלמידים
מועמדים בעלי רקע מתאים יתקשרו
לטלפון 03-723466 03-731459

למפעל תעשייתי בדרום
דרושים

מנהל ייצור
* מהנדס מכונות או מהנדס כימאי לניהול הייצור
* נסיון ניכר בניהול

מהנדס תהליכים ראשי
* מהנדס כימאי לניהול מעבדה לבקרת תהליך
* נסיון ניכר בעבודה דומה

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
* רצוי עם נסיון במערכות תהליכיות מבוקרות בכרטיס

המעוניינים יפנו בכתב יד ברור עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 244 באר־שבע
נא לציין המשרה המבוקשת
מגורים באזור - הובה
למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור

מודעה זו מיועדת לגברים ולנשים כאחד

מלונות
דן

למלון
דן תל־אביב
דרושים/ות

* אחראי משמרת לילה
בעל נסיון של מס' שנים במלונות 5 כוכבים
* מלצריות ללובי
בעלות הופעה נאה
אפשרי גם במשרה חלקית
* חשמלאי
בעל נסיון

מתאימים ייפנו למח' כ"א
בין השעות 09.00—15.00

למלון 5 כוכבים בהרצליה
דרושים:

1. סו-שף
בעל 5 שנות נסיון לפחות
2. ציף סטיוארט
בעל 5 שנות נסיון לפחות.

לשלוח קורות־חיים בכתב־יד, בי צרוף צילומי תעודות, המלצות יתרון, לפנות לת.ד. 729 תל־אביב 61007

עץ לבוד בע"מ
ETZ-LAVUD LTD

דרוש
מנהל יצור

הכישורים הדרושים:
* מהנדס יצור בעל 5 שנות נסיון לפחות בניהול ביצור ותעשיה.
* בעל יכולת אירגון ומשימתי בגישתו.
* נכונות להשקיע מאמצים רבים.
* יכולת לדחוף וליזום נושאים.
* יכולת להנעת עובדים.
* הבנה טכנית וטכנולוגית.
* נסיון במערכות ממוחשבות — יתרון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בציון השכלה ונסיון למח' משאבי אנוש, "עץ־לבוד", ת.ד. 38, פתח־תקוה 49100

סודיות מובטחת

למפעל מתכת גדול במרכז הארץ
דרושים

1. עובדים מקצועיים לעי־בוד פח.
2. מדביקי P.V.C. (טפטים).
3. מסגר.
4. עובדים בלתי מקצועיים.
5. מחסנאי (עם נסיון).
5 ימי עבודה, ארוחות במפעל.

לפנות לקיטי החל מיום א',
טלפונים — 03-803217, 03-803170

מנרב
הנדסה ובנין בע"מ

דרושים:
* מנהל עבודה
מוסמך, עם נסיון בעבודות ציבוריות
* מהנדס בנין
לניהול פרוייקטים ציבוריים (עד גיל 35)
* עדיפות לתושבי אזור המרכז *

העונים לדרישות הנ"ל יפנו לטל: 055-24334
או בכתב לת.ד. 153 אשדוד 77101

לאגף השיווק
של חברה מסחרית ארצית גדולה
דרוש:
נציג מכירות בכיר

הכישורים הדרושים:
* נסיון מסחרי ומינהלי
* כושר ניהול צוות עובדים.

על המעונינים לפנות בכתב־יד בצרוף פירוט קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור "נציג מכירות"

— סודיות מובטחת —

קבוצת מפעלי גלי
דרושה
פקידה
למח' יבוא/יצוא

כישורים נדרשים:
* נסיון בהליכי יבוא/יצוא (כולל דוקומנטציה).
* שליטה בשפה האנגלית על בוריה כולל הדפסה.
* שפת אם אנגלית — יתרון.

נא לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות חיים לקבוצת מפעלי גלי, ת.ד. 4429 רמת אליהו 75143 עבור "פקידות יבוא".

לתעשיה הצבאית במרחב ירושלים
דרושים / דרושות

1. מהנדס/ת אוירונאוטיקה
בעלי נסיון של שלוש שנות עבודה לפחות, בנושא גופים מוטסים, בליסטיקה (חיצונית ופנימית) ומנועים רקטיים, עם ידע או רקע בנושא פיתוח. המועמד חייב להיות בעל יכולת דינמית ומסירות לעבודת־צוות.

2. מהנדס/ת חומרים ותהליכים
בעלי נסיון של שלוש שנות־עבודה ומעלה; יכולת עבודה עצמאית בהגדרה ואישור חומרי גלם, הגדרה של תהליכים תרמיים ותהליכי עיבוד שטח, על־פי מפרטים תעופתיים, כתיבת הוראות טכניות בנושאים הנ"ל.

3. מהנדסים/ות והנדסאי/ת מכונות
בעלי נסיון בהסבות ושפוצים של ציוד תעשייתי, ברמה של דרג ד'. רצוי יוצאי חיל־אויר או חיל־חימוש.

4. מהנדס/ת הנדסאי/ת מכונות
בעלי נסיון של שלוש שנות־עבודה, לריכוז וכתיבת הוראות טכניות במשרד טכני, בהתבסס על מפרטים תעופתיים.

5. מהנדסים/ות והנדסאים/יות
בעלי התמחות בהנדסת איכות – לעבודה בקביעת שיטות מדידה ובתכנון מדידים לחלקים בודדים ולהרכבות. רצוי נסיון של שנתיים לפחות בעריכה של בדיקות בתנאי סביבה ובדיקות של פריט ראשון – ARTICLE INSPECTION. ידיעת השפה האנגלית – הכרחית.

6. בוחנים/ות עצמאיים
א) לבחינת כלים ומדידים;
ב) לבחינה במכונת מדידה (ולידטור).
על המועמדים להיות בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, ובעלי נסיון בעבודה עצמאית בתחומים הנ"ל של שלוש שנים לפחות. ידיעת קריאת שרטוט – הכרחית. יועדפו מועמדים שעסקו בציוד אוירי.

7. מתכנן/מתכננת מדידים בהנדסת איכות
על המועמדים להיות טכנאי מוסמך, לפחות, ובעל נסיון של שלוש שנים לפחות בתכנון מתקני בדיקה ומדידים. רצויה שליטה טובה באנגלית.

8. כרסמים/חרטים
בעלי נסיון של 3—5 שנים, שיודעים קריאת שרטוט טכני ומסוגלים לעבוד באופן עצמאי.

למועמדים מאיזור השפלה, אשר יקלטו במפעל ויסיימו בהצלחה את תקופת הנסיון – תינתן עזרה נכונה בפתרון בעיות דיור. בתקופת הביניים תקיים הסעה יומית מאורגנת מגוש דן – למפעל ובחזרה.
למתמודדים – קיימת אפשרות להשתלם מקצועית, כולל השתתפות בתוכנית לימודים מיוחדת של התעשיה הצבאית, לתואר שני בהנדסה (התוכנית משותפת לטכניון ולתעשיה הצבאית).

לפנות לכח־אדם, טלפון: 02-535161 או בכתב לת.ד. 3635 ירושלים.

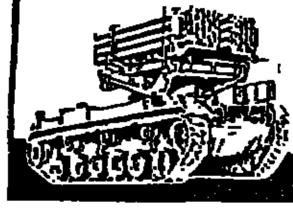

התעשיה הצבאית

"שפרא"

החברה הישראלית למחקר מוצרים בע"מ – דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
לפיתוח, תיכנון ופיקוח על מערכות תקשורת בסיבים ופטיים.

כישורים: נסיון קודם של 3 שנים לפחות במערכות דומות; נסיון קודם בסיבים אופטיים אינו הכרחי; כושר מו"מ עם לקוחות, ספקים וקבלני־משנה.
התפקיד כולל: הובלת פרויקטים חדשניים בתחום סיבים אופטיים ואלקטרו־אופטיקה.
אנו מעודדים: חשיבה מקורית, יוזמה אישית ותכליתיות מקצועית.
אנו מציעים: אתגר מקצועי רב; שעות עבודה גמישות.

* תנאים מיוחדים למועמד המתאים *
נא לפנות בכתב בלבד אל ת.ד. 3061, הרצליה ב' 46130

ל"תנובה" מחוז תל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2 — 3

הכישורים הדרושים: * בוגר קורס מקצועי להנה"ח * נסיון מעשי בעבודה של שנה לפחות.

תנאי שכר נאותים למועמד המתאים.

נא לפנות בכתב למחלקת המנגנון "תנובה" מחוז תל־אביב, ת"ד 282 תל־אביב 61002 ולציין קורות חיים ונסיון מעשי בעבודה.

סודיות מובטחת.

לפנימיה דתית־לאומית בבני־ברק
דרושים:
1) מדריך חינוכי – משרה מלאה, מגורים במקום. (גם לחג)
2) מדריכה לסדנאות יצירה – (כ־12 ש"ש)
טלפון 03-782578
03-791504

למלון יוקרתי באילת
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות בכיר
בעל נסיון
לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 497 אילת עבור מנהל חשבונות.

לחברה קבלנית גדולה
דרוש
סגן מנהל
מחלקת חוזים ומכרזים

דרישות התפקיד:
* מהנדס בנין, בעל נסיון רב בעבודה בחברה קבלנית בנושאים הנזכרים.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 643 חולון, 58155.
סודיות מובטחת.

כל־בו שלום

בית הכל־בו המוביל
מגיע לדרבימכר ברמת השרון
(עיר המכוניות) שייפתח בקרוב

דרושים:
אחראים/אחראיות | מוכרים/מוכרות
לתחומים: אופנת נשים, גברים, ילדים; לבני נשים, לבני בית, הנעלה, כלי־בית.
עדיפות לבעלי נסיון במכירות.
מחסנאים
יועדפו מועמדים מאיזור רמת־השרון והרצליה.
אפשרות למשרה חלקית

על המועמדים לפנות למח' המנגנון רח' הרצל 1, תל־אביב
(בין השעות 9.00-11.00 בבוקר).
סודיות מובטחת

למפעלי זמורה ביתן
דרוש
איש פלסות מיומן
במשרה מלאה
להתקשר לגמי
טלפון 03-812244
רחוב שוקן 32
תל־אביב

ל"אוויר"
חברת קוסמטיקה עילית מפריס
דרושה
יועצת יופי
במרכז הארץ

בעלת נסיון והופעה
ידיעת שפה זרה – הכרחית
שעות עבודה מפוצלות.

לקביעת ראיון נא להתקשר
אל: בלה, טל: 03-809123/4

למפעל מזון
דרוש
שיף/טבח
לקידום מכירות והדגמות
בעל נסיון בהדרכה ובהדגמה

דרישות נוספות:
* בעל רכב
* ידיעת השפה העברית על בוריה
* עד גיל 40
* העסקה תהיה בחוזה מיוחד ובאופן חלקי

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לת.ד. 4866 חיפה, עבור משרה מס. 630.

לחברה מסחרית בדרום תל־אביב
דרושה
מזכירה מעולה

* ידיעה מושלמת של השפות עברית ואנגלית (ידיעת גרמנית – רצויה).
* הדפסה וקצרנות בשתי השפות.
* יום עבודה רצוף.
המועמדות מתבקשות לפנות בכתב־יד לת.ד. 16097 תל־אביב 61160 ו/או לטלפון 03-650467, 03-655454.
תנאים טובים בהתאם לכישורים * סודיות מובטחת

פורנט
חברה מובילה
לשרותי תקשורת ממוחשבים
דרושה

מנהל/ת חשבונות ראשי

הכישורים הדרושים:
* עצמאי/אית בעבודה
כולל הכנת דוחות כספיים
* עבודה עם צוות
ונסיון בהפעלת עובדים

לפנות טלפונית 03-251161
בית כור, שדרות שאול המלך 8, תל־אביב 64733

למרפאת שיניים מבוססת וותיקה במרכז הארץ
בעלת צוות רופאים מעולה וקבוע
דרוש
רופא שיניים
לניהול ושותפות
דרושה השקעה כספית
רק פניות רציניות תיענינה
טל: 03-340136 בערב

למסעדה
דרוש
מסעדן
בעל נסיון במסעדה בסגנון אמריקאי
שירות עצמי
להתקשר לטל: 02-667657
בין השעות
08.30 – 15.00

סטודיו לעיצוב גרפי מחפש
מעצב/ת
הכרחי נסיון של 3 שנים לפחות
טל: 03-230675

זהות
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למשרה מלאה
דרישות התפקיד:
הנהלת חשבונות סוג 2.
שנתיים נסיון מוכח
טל: 429665 מיום א'

כתובת טכנית והנדסה בע"מ
מפעל בתנופה עם הכנים לייצוא

דרושים:
מהנדסים / הנדסאים / טכנאי אלקטרוניקה ותשפה

בעלי כושר הבעה בכתב בעברית ובאנגלית ובעלי נסיון של שנתיים לפחות. העבודה כרוכה בלימוד ובהכרת מערכות טכנולוגיות מתקדמות ביותר לצורך ביצוע תיעוד טכני.
העבודה במשרה מלאה, במפעל מתקדם, באוירה נעימה – 5 ימי עבודה בשבוע.
העבודה מיועדת לגברים ולנשים כאחת.
נא לפנות אל: ריקי ברמן, "כתיבה טכנית והנדסה" בע"מ, שד' ירושלים 164, חולון.
טלפון 03-808822

אורדן תעשיות בע"מ

למפעלנו משאבות סלע בע"מ
בבית שמש
דרושים:

הנדסאי מכונות
לנהול טכני של קו ייצור, עבוד שבבי והרכבות.
כווני אוטומטיים לחריטה
(רצוי נסיון באוטומטיים מתוצרת INDEX).
משחיז סכינים ומקדחים צורתיים
לחריטה אוטומטית.
מבקר איכות מכני
בעל נסיון בעבוד שבבי של לפחות 3 שנים.

יועדפו מועמדים מאזור בית שמש וירושלים.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לשם קביעת ראיון נא לפנות בכתב לת.ד. 277 בית שמש, 99102.

* * *

לחנות מכירות של מפעלנו בתל־אביב
דרושה
פקידה
לשם קביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-9612761 למנהל כח אדם.

בית החולים "ביקור חולים" ירושלים
התפנו המשרות
1) אחות מוסמכת אחראית ליחידת לב.
2) אחיות בעלות קורס חדר ניתוח.
אחיות בעלות כישורים מתאימים המעוניינות בעבודה תפנינה למשרד אחות הראשית בשעות לפנה"צ

מלונות ים־המלח
מוריה

מלון מרחצאות מוריה ים המלח
מקים צוות הווי ובדור לאורחי המלון.
דרושים אומנים
בתחום הנגינה, בעלי יכולת הפעלת אורחים. (פסנתר, חליל צד, סקסופון, כינור, גיטרה ותופים).
ראיונות יתקיימו במשרדי מוריה בת"א רח' ארלוזורוב 111, ביום א' 12.1.86 בין השעות 15:00—18:00, נא לפנות לפרץ בן חיים.

HP

למשרדנו בחיפה
דרושה מזכירה
• נסיון מוכח של 3 שנים בארגון וניהול משרד.
• יכולת עבודה עצמאית.
• כושר הבעה בכתב ובע"פ עברית אנגלית כולל הדפסה.

שלב הכשרה של כחודש ימים יערך בת"א.
5 ימי עבודה בשבוע.
המעוניינים יפנו בכתב יד עם פירוט רקע ונסיון מקצועי לחברת:

HP מחשבים. הברירה האינטליגנטית.
HEWLETT PACKARD
מערכות מחשוב ומדידה (CMS) בע"מ
רח' מסד 11, תל־אביב 67060
ת"ד 25089 תל־אביב 61250
מפיצים בלעדיים

מקום טוב
לתקציב את
שיודעים מה זה פרסום
מה זה עבודה
ומהי אחריות
וגם יש להם נסיון בענין

לפרטים דברו אתנו
טל. 03-454195
ימים א־ה

וישיי־ישראל בע"מ

למפעלנו החדש בדימונה
דרושה
- מזכירה -
כישורים: שליטה בעברית ובאנגלית כולל הדפסה; נסיון בניהול משרד; עדיפות לתושבת דימונה
* 5 ימי־עבודה בשבוע *
מישרה מלאה
נא לפנות טלפונית
למחלקת כוח־אדם: 03/808061

למלון נוף חיפה
דרושות
חדרניות
תופרת/מחסנאית
בעלות נסיון.
להתקשר למנהל כח־אדם טלפון 04-388731

לאגודה חקלאית באזור השרון
דרושים
עובדים לענף הלול
נא לפנות בכתב לת.ד. 239 הוד־השרון
בשעות הערב טלפון 052-31694

לחברת בניה בהרצליה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
להשתלבות במחלקת הנהלת חשבונות.
בעל/ת ניסיון של 4–3 שנים לפחות.
משרה מלאה 6 ימי, 1 יום מפוצל,
052-552222 בשעות העבודה.

דרוש
מקדם מכירות
לתכשירים וטרינריים
כישורים: אגרונום בהגמת בעלי חיים
רצוי נסיון בענף
לפנות בכתב יד ת.ד. 1531 ת"א

למפעל גדול באזור חדרה
דרוש
ראש מדור שכר
מועמדים בעלי נסיון מתאים מתבקשים להציג מועמדותם בכתב יד לת.ד. 447, כפר־סבא.

דרוש
איש אחזקה
חרט – כרסם
טלפון: 053-33138
053-28524

המצויד שיווק בע"מ
ציוד מחנאות וספורט
דרוש
סוכן מכירות
לחיפה והצפון
להפצת מוצרי מחנאות וספורט
רכב חובה
נסיון במכירות הכרחי
עדיפות לבעל נסיון בענף
לפנות: טלפון 03-828891 ליחזקאל

מפעלי ניר
אמריקאיים ישראליים בע"מ

דרוש/ה
כימאי/ת צעיר/ה

לתפקיד מעניין במחקר ופיתוח, איתור ופתרון בעיות בייצור.

המועמד/ת שייבחר יקבל הכשרה מתאימה.

*

המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם, אל מנהל המפעל, ת.ד. 142 חדרה.

— סודיות מובטחת —

רק מועמדים/ות העונים/ות על הדרישות הנ"ל ייענו.

דרוש
אורג מעולה
לנולי ריטי

לפנות: „טליתגיה" בר־יוחאי 2 ת"א גבעת הרצל טל. 03-821421.

לחיל האויר
דרושים
מהנדסי תעשיה וניהול, כלכלנים, ובוגרי מנהל עסקים
לתפקידי קצונה

כישורים נדרשים: יוצאי צבא, קצינים במילואים או בעלי נתונים מתאימים לקצונה. גיל עד 32, פרופיל צבאי 65 ומעלה.

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ומספר אישי לת.צ. ד־02348 או לטלפון: 03-234735, 03-693800.

אור־יהודה המועצה המקומית
דרושה
עובדת סוציאלית
בעלת נסיון
בעבודה עם נוער, לעבודה במשרה מלאה, העבודה מרובת אתגרים ודורשת שעות עבודה גמישות.

על המעוניינים לפנות למזכירות המחלקה לשירותים חברתיים, טל. 354111 שלוחה מספר 20, או לטל. 312549 לעדנה בראון לקביעת ראיון.

יצחק בוכובזה, עו"ד
ראש המועצה

ארגון ציבורי דינמי בירושלים
מחפש
מנהל חשבונות ראשי

הכישורים הנדרשים:
1) רואה חשבון או מנהל חשבונות מדופלם או בעל השכלה מקבילה.
2) יכולת ניהול ופיקוח על צוות עובדים.
3) בעל ידע ונסיון במערכות ממוכנות של הנהלת חשבונות.
4) הכרת מערכת המסים בארה"ב וקנדה — יתרון.
5) עצמאות, דינמיות ויחסי אנוש טובים.
6) נכונות לעבודה מאומצת.
7) שליטה מלאה בשפה העברית וידיעה טובה בשפה האנגלית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון מקצועי אל יחידת המטגנון, ת.ד. 1312 ירושלים. מיקוד 91012

לחברת גסטטנר
סניף חיפה
דרושים
אנשי מכירות מעולים
העבודה משתלמת ורבת אתגר.
למתאימים אפשרויות קידום נרחבות.
רכב פרטי — חובה.

נא לפנות בצרוף קורות חיים מפורטות לת.ד. 502 תל־אביב — עבור א.מ.

לנדל בלוק בע"מ
החברה המובילה בענף הנגרות
דרושים
בעלי מקצוע מעולים
★ למחלקת נגרות ★ למחלקת ריהוט
עוזרים לנגרים ומתלמדים
כישורים: ● נסיון מוכח של כ־3 שנים.
● חרוצים ובעלי מרץ.
תנאים: — 6 ימי עבודה בשבוע (07.00-16.00)
— למתאימים, תנאי שכר הוגנים.
— המפעל בנס ציונה.

לקביעת ראיון, נא לפנות טלפונית אל מר נדל 472669(08)
— סודיות מובטחת —

תקציבאי בכיר
אם אתה מבין שיווק, חי את עולם הפרסום
ויש מאחוריך לפחות 5 שנות נסיון -
טלפן אלינו בשעות הערב:
03-492998 052-446852
אלי דובב שמואל ורשבסקי
...ואם זו את - נשכח לשוחח אתך

ורשבסקי פרליך דובב

למפעל תעשייתי
באיזור אשדוד
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות

הנתונים הנדרשים:
* מנהל/ת חשבונות סוג 3
* נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי
* יכולת עבודה עצמאית
* תושב/ת הסביבה

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2223 אשדוד מיקוד 77121 עבור „מנהל/ת חשבונות מועמדים הבאים בחשבון ייענו תוך שבועיים

— סודיות מובטחת —

לחברה גדולה דינמית ומצליחה
בתחום מוצרי הצריכה
דרוש
איש מכירות בכיר

לקידום מכירות החברה נדרש אדם צעיר (עד גיל 30), נמרץ ועצמאי, בעל השכלה אקדמאית, רצוי בנושא כלכלה/מנהע"ס, רצוי רקע פיקודי בצבא, המסוגל להשתלב בצוות מכירות אגרסיבי, ולהתפתח בעתיד לתפקידי ניהול מכירות בכירים.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4665, ת"א, 61046.

סודיות מובטחת

יותר טוב במנפאואר

למחלקה המשרדית, סניף ת"א
בן־יהודה 12, א'—ה' 08.00—14.00
טל: 03-298877
דרושות
★ **כתבניות עברית/עברית אנגלית/אנגלית**
מנוסות, נכונות ל־7 שעות עבודה ביום ו/או בין השעות 14.00—19.00 (טוב גם לסטודנטית)
ניתן להכשירך כמעבדת תמלילים בקורס אישי מתקדם
★ **מעבדות תמלילים עברית/ עברית־אנגלית/אנגלית**
מנוסות על: 1. IBM PC תוכנות א"ב, חורדמיל
2. CPT.
אפשרי גם לשולטות על מעבדי תמלילים אחרים.
★ **מזכירות + הדפסה באנגלית**
מנוסות בלבד.
למחלקה הטכנית סניף ת"א
א'—ה' 08.00—14.00
טל: 298877, 03-284128
דרושים:
★ **הנדסאי חשמל**
5 שנות נסיון בתכנון מתקני חשמל.
★ **כרסמים**
אוניברסלי/CNC 5 שנות נסיון לפחות, (יוצאי צבא, פרופיל גבוה).
★ **משחיזן**
5 שנות נסיון לפחות (יוצא צבא, פרופיל גבוה).
★ **מחוטות**
5 שנות נסיון לפחות בקונקטורים וצמות. ליום עבודה מלא.

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

למעבדת מחקר ופיתוח שימושי
באיזור תל־אביב דרושים
★ **מהנדסי אלקטרוניקה**
לעבודה בנושאי המערכות אלקטרומגנטיות ו־R.F.I. נדרש ידע ונסיון בתחום ה־R.F. מערכות קליטה ועבוד אותות (משרה 415)
★ **מהנדסי אלקטרוניקה**
לעבודה בתחומים הבאים:
* ניהול מערכת תוכנה (SYSTEM MANAGER)
* מחשבים: —
* הכרת מבנה מחשבים, ציוד פריפרלי ותקשורת בין מחשבים
* כתיבת מפרטים טכניים בנושאים הנ"ל.
* בעלי נסיון של 3 שנים לפחות. (משרה 416)
★ **מהנדסי אלקטרוניקה**
לעבודה בצוות פיתוח העוסק בתכנון מערכות ספרתיות ואנלוגיות מתקדמות משולבות מיקרומחשבים. בעלי נסיון של 3 שנים לפחות. (משרה 417)
★ **מהנדסי RF**
לעבודה בצוות פיתוח העוסק בתכנון מגברים, מתנדים, מסננים וכיו"ב. בעלי נסיון של 3 שנים לפחות. (משרה 418)

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למחלקת משאבי אנוש ת.ד. 39054 תל־אביב מיקוד 61390 בלווית פרטים אישיים, קורות חיים וכן לציין מספר טלפון לקביעת מועד לראיון.
— מועמדים מתאימים ייענו —
— תנאים טובים למועמדים המתאימים —
— סודיות מובטחת —

EXECUTIVE SECRETARY / SALES ASSISTANT

Needed in Ramat Gan for an Electronics Co., with perfect command of English and Hebrew (including typing), for full time, 5 day week. French an asset.

Call from Sunday, 7514129—0

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים
בית"ר 12, ת"א 63241 טל. 03-860728 ת.ד. 4665 ת"א 61046

לחברה חדשה בתחום ה־HIGH TECH הפועלת במסגרת קונצרן תעשייתי גדול בישראל
דרוש:
איש שווק בכיר
מוצרי החברה מיועדים ליצוא, בעיקר לארה"ב.
תחומי התפקיד:
• בנית אסטרטגיה שווקית למוצרי החברה. • פיתוח שוק ופילוחו. • מיצוב (positioning) המוצרים. • מגע עם לקוחות בשלבים ראשונים של פיתוח, ניהול Beta-Sites. • בנית מערך המכירות של החברה בחו"ל.
בתפקידו ידרש המועמד לנסיעות רבות, ואולי אף לשהיה ממושכת בחו"ל. משרדי החברה ממוקמים באזור תל אביב.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים", ת.ד. 4665 תל־אביב 61046.

סודיות מובטחת.

לגונה jerotel
כל לגונה
במלון לגונה אילת

למלון לגונה באילת דרושים:
1. מבקר/ת פנים
* בעל/ת נסיון.
2. קופאי/ת ראשי/ת
3. קופאי/ת
4. טבחים
* בכל הרמות.

ראיונות יתקיימו במשרדי ישרוטל, רח' המרד 29, ת"א קומה א', ביום ב' 13.1.86 בין השעות 12.00—19.00.

"פרי תנובה"
דרוש/ה
מפעיל/ת מחשב
להפעלת מערכות קיימות, קליטה ויישום תוכנות חדשות.
• נסיון של שנתיים בהפעלת מערכות S/36
I.B.M. S/34 • ידיעת אנגלית טכנית • נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות.
נא לפנות בכתב בלבד, תוך ציון נסיון, קורות חיים ומספר טלפון לת"ד 161 רחובות 76101.

נצל את הקשרים הטובים שלנו
פנה עוד היום ל **כשרים**
מישרות HIGH-TEC
גיוס ומיון עבור מיטב חברות המחשבים והאלקטרוניקה
טל. 233925, 03-230831

למפעל ליצור כימקלים
באזור התעשיה בחולון
דרושים
★ **אחראי ייצור**
בעל נסיון
★ **עובדי ייצור**
תנאים טובים למתאימים
טל. 03-896699

3Com
THE INTERNATIONAL STANDARD IN PC NETWORKING

אנו שמחים להודיע על התמנותה של חברת איסטרוניקס למפיצה בלעדית של חברת 3 COM בישראל

חברת 3 COM המתמחה ברשתות תקשורת למחשבים אישיים החליטה על הרחבת פעילותה בארץ

לפעילות זו דרוש לנו
מהנדס יישומים ומכירות
עם הכישורים הבאים:
• מהנדס או הנדסאי אלקטרוניקה עם רקע בתוכנה
• הכרת שוק המיקרו מחשבים
• ידע בתקשורת מחשבים

נא לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת"ד 39300 תל־אביב 61392
המודעה מתייחסת לגברים ולנשים

איסטרוניקס בע"מ
ת"ד 39300 תל־אביב 61392
9

מפעל פרמצבטי
ותיק ומבוסס
מחפש
נציגים רפואיים
(משרה 985)

באזורי המרכז ובאר שבע
עבודה דינימית ומעניינת מצפה למועמדים אשר להם:
• תואר ברוקחות, או במקצוע פרה־רפואי אחר.
• ידע בעברית ובאנגלית.
• רשיון נהיגה.
עדיפות לבעלי נסיון במקצוע.

מועמדים יפנו בכתב יד בלבד בצרוף תולדות חיים מפורטים אל ת.ד. 11024 ת"א 61110.
סודיות מובטחת.

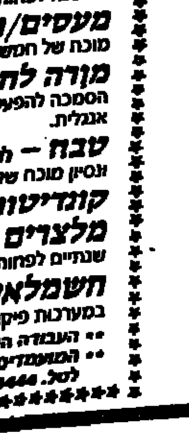

תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם
תל

לחברת נציגים
למח' חומרים דביקים מעצמם
דרוש
סוכן מכירות

בעל נסיון וקשרים בענף האריזה

דרישות התפקיד:
1. ידע כללי בתחום סרטי הדבקה.
2. נסיון מוכח במכירות בשוק הישראלי.
3. בעל רכב.

נא לפנות בכתב למנהל השווק בציון מקומות עבודה קודמים.

- סודיות מובטחת -

נציגים בע"מ רח' הירדן 29 רמת־גן 52271 טלפון: 03-7751111
חברת כלל

Honeywell
HONEYWELL הינה החברה המובילה בעולם בשטח הבקרה.
אנו מחפשים עבור מחלקת הבקרה באיסטרוניקס

• **מהנדס חשמל ובקרה**
• **הנדסאי חשמל ובקרה**

תיאור התפקיד:
• שווק מערכות ומכשור של חברת HONEYWELL לבקרת מיזוג אויר, בקרת אנרגיה ובקרה תעשייתית.
• הכנת הצעות ותמיכה טכנית בלקוחות וביועצים.
• ניהול פרוייקטים.

על המועמד להיות:
• בעל נסיון בפיקוד ובקרה, רצוי במיזוג אויר.
• ידע במערכות מבוקרות מחשב - יתרון
• נסיון בשווק - יתרון

אנו מציעים:
• תפקיד בעל אתגר אישי מקצועי בחברה מתקדמת.
• השתלמויות וקידום בהתאם ליכולת המקצועית־אישית.

נא לכתוב בכתב יד עם פירוט קורות חיים ורקע מקצועי לעינה מרחב.
המודעה מתייחסת לגברים ולנשים

איסטרוניקס בע"מ
ת"ד 39300 תל־אביב 61392
8

קבלני בטרום
מקבוצת אי.די.בי. אזורים/כלל

דרושים
קבלני משנה
1. **קבלן שלד**
עם צוות של 10 עובדים
2. **קבלני עבודות גמר**
במקצועות השונים.

מקום העבודה: מפעל החברה בפרדס חנה.
נא לפנות טלפונית 063-70369

לחברה לעמילות מכס
בתל־אביב
דרושה
פקידה
למחלקת מטען

• בוגרת תיכון, לאחר שרות צבאי • ידע בסיסי בהדפסה עברית ואנגלית
• נסיון קודם — יתרון.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות לטלפון 03-658862, שלוחה 39, בין השעות 10.00—15.00.

למוסד ציבורי בשרון
דרוש **גנן**
בעל ניסיון והכשרה מוכחים
למשרה מלאה
052-451151/200

CARBORUNDUM
עבור
מטלקס בע"מ יבואנים ומפיצים בלעדיים של קרבורונדום
דרוש
מנהל מכירות ארצי

דרוש:
ידע מקיף ומעורבות בתחום חומרי ותהליכי ליטוש והשחזה הצלחה מוכחת בתחום המכירות וחוש מסחרי טוב. חריצות והתמדה ויכולת לנהל את כל האגף העוסק בתחום הנ"ל.
נחוצים:
קשרים טובים והדוקים עם תעשיות וסוחרים בענף הנ"ל. מגורים בגוש דן ורכב הכרחיים. נחוצה ידיעה טובה של אנגלית.
שכר הולם למתאים וכן אפשרות לעמלות
אם הנך עונה לדרישות הנ"ל התקשר/י בטלפון 03-283482 בימים לשרש.

לחברת בניה בירושלים
דרושים
★ **חשב/ת**
עדיפות לרואה חשבון בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות!
★ **מנהל/ת חשבונות**
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות!

עדיפות תינתן לבעלי נסיון בענף הבנייה

* * *

נא לפנות אישית, לטל: 02-231331-2 או, בכתב, לת.ד. 16, ירושלים.
סודיות מלאה — מובטחת!

מלון דניאל THE DANIEL
hotel ambiqua

למלון דניאל
דרושים:
קופאי קבלה — בעל נסיון מוכח של שנתיים לפחות בבתי מלון, עם המלצות. דובר אנגלית.
קופאי מסעדה — (צ'קר) בעל נסיון מוכח של שנה לפחות.
מעסים/ות — בעלי תעודת הסמכה ונסיון מוכח של חמש שנים לפחות. דוברי אנגלית.
מורה לחינוך גופני — מוסמך, עם הסמכה להפעלת מכשירי "NAUTILOUS". דובר אנגלית.
טבח — למטבח מזרחי - בעל תעודה מקצועית ונסיון מוכח של 3 שנים לפחות.
קונדיטור — בעל נסיון של שנתיים לפחות.
מלצרים — דוברי אנגלית, בעלי נסיון מוכח של שנתיים לפחות בבתי מלון 5 כוכבים.
חשמלאי — עם רשיון, רצוי ראשי, בעל ידע במערכות פיקוד ונסיון במיזוג אויר וקירור.
** העבודה הינה במשמרות, שבתות וחגים.
** המועמדים מתבקשים להתקשר לתאום ראיון לטל. 052-544444 ולבקש את מחלקת כח אדם.

דשנים וחמרים כימיים בע"מ בקבוצת כימיקלים לישראל

מקדם/ת מכירות דשנים
לצפון הארץ

כלכלן חקלאי או אגרונום
אם הוכחת את עצמך בשטח המכירות במשך מספר שנים
בוא להתמודד עם אתגר מקצועי

תאור התפקיד:
★ ייזום וקידום מכירות דשנים ותוספות מזון לבעלי חיים
★ קיום קשר עם לקוחות וסוכנים
★ קשר עם אגף מו"פ ואגף הייצור
מובטחים תנאי עבודה טובים ורכב

על המועמדים להיות תושבי חיפה והסביבה - יתרון למגורים בגליל
למתאימים מובטחת עבודה מגוונת ושבוע עבודה בן 5 ימים
אם הנך בעל הכישורים הנ"ל, נמרץ ובעל יוזמה ואינך חושש להתמודד עם אתגר מקצועי ואישי הנך מוזמן לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים, השכלה ונסיון עבודה קודם אל מחלקת משאבי אנוש, ת.ד. 1428 חיפה 31013.

סודיות מובטחת.

בוא/י ניצור כימיה!!

ל„אלפא גת"
דרוש
מנהל שרות
ל-I.B.M"P.C
וציוד היקפי
דרוש נסיון של שנתיים לפחות בנושא.
לפנות לאורי טל. 204706, 284084

ארגון ציבורי דינאמי
בירושלים
מחפש
מזכירה בכירה
היחידה: האגף הטכני
הכישורים הנדרשים:
1) הדפסה בעברית (הדפסה באנגלית יתרון).
2) מיון דואר נכנס — תיוק הדואר בגמר הטיפול.
3) תאום פגישות וכושר ניסוח מכתבים באופן עצמאי.
4) דינמית ועצמאית בעבודתה.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי אל יחידת המנגנון ת.ד. 1312 ירושלים, 91012.

לחברת ביטוח בתל-אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון
לתפקיד עוזר/ת למנהל אגף הכספים
לפנות טל: 622264

ELBEX LTD
לחברת אלבקס
דרושים
* **סוכני מכירות/אנשי שיווק**
* **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**

תנאים מעולים
לאנשים המתאימים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למשרדנו ברחוב קהילת ונציה 8 נאות אפקה תל-אביב 69101

אי.די.אל. בע"מ ירושלים
דרושות
כתבניות באנגלית
שפת אם אנגלית
1) לעבודה במשרה מלאה (משרה מס' 471)
2) לעבודה בחצי משרה (משרה מס' 472)
5 ימי עבודה בשבוע
על המעונינות לפנות בכתב עבור משרה 471 או 472 למנהל כ"א, בצרוף קורות חיים, לת.ד. 5577 ירושלים 91054

לחברה ארצית לשיווק
ציוד תעשייתי
דרושים
1. **איש מכירות**
נמרץ למתקני אנרגיה בתעשיה ובחקלאות
* בעל רקע טכני וידע כללי
2. **קניין**
לציוד טכני
* בעל רקע כללי בחשמל ומכניקה
לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון ת.ד. 884 ת"א
סודיות מובטחת

בהרצליה דרוש
מחלק עתונים
לשעות הבוקר, תושב המקום
בעל קטנוע
לפנות 052-552064

ל„דלק" חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש
מכונאי
לבית מלאכה בת"א
הכישורים הדרושים:
— בוגר בי"ס תיכון מקצועי, 4 שנתי, באחת המגמות הבאות: מכונאות, מכניקה.
— בעל אישור לעסוק בעבודת חשמל (רשיון חשמלאי מוסמך)
— נסיון של 3 שנים במכונאות תעשייתית
— עדיפות תינתן ללומד בבי"ס לטכנאים/הנדסאים במגמות הנ"ל.
העונה על הדרישות הנ"ל יפנה בכתב-יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 50250 ת"א 61500

דרושים
מפעילי משאבות "יובאו"
לעבודה קבועה בכל הארץ
* נסיון במערכות הידראוליות.
* רשיון נהיגה לרכב מעל 15 טון.
* תושבי איזור המרכז.
נא להתקשר: 052-540648

דרוש:
אחראי פרוייקט
בתחום חדשני, הקשור לספקי כח אלקטרוניים בעלי הספק גבוה.
הכישורים:
רקע טכני — מהנדס או הנדסאי. התפקיד דורש יכולת להניע ולקדם באופן עצמאי נושא חדש. יכולת מסחרית טכנית טובה. ביצוע התפקיד ידרוש ביקור ושהייה אפשריים של מספר חודשים בארץ אפריקאית.
על המעונינים לפנות בכתב יד בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 11010 ת"א 61110 עבור „אחראי פרוייקט"
— סודיות מובטחת —

למפעל העוסק בהתקנה של מערכות תקשורת מחשבים דרושים
אנשי התקנות
מעולים
עם נסיון ובעלי רשיון חשמלאי מוסמך.
לפנות בכתב יד לת.ד. 4080 ראשון לציון — מיקוד 75143

מלונות דן
למלון דן אכדיה
דרוש/ה
NIGHT AUDITOR
בעל נסיון של שנה במלונות 5 כוכבים.
מתאימים בלבד יפנו למח' כ"א
טל' — 052-556677

חברה מסחרית
מחפשת:
איש מכירות
בעל נסיון של שנתיים לפחות במכירת מלגזות או ציוד מכני-הנדסי, השכלה תיכונית מקצועית, גיל עד 45 שנה, בעל רשיון נהיגה, מקום מגורים — אזור ת"א.
נא לפנות בכתב יד בלבד עם פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 866 ת"א 61008, עבור מספר 430.

ליהודה חברה לביטוח בע"מ
דרוש
באיזור הצפון
מפקח רכישה
בתחום ביטוח החיים
הכישורים הדרושים
* השכלה תיכונית מושלמת, לפחות;
* נסיון רבישתי קודם בנושא;
* כושר עבודה מעולה, בתנאי לחץ ובשעות בלתי מקובלות, תוך קיום יחסי עבודה ויחסי אנוש מעולים;
* יכולת להפעלת צוות סוכנים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד, תוך פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 1425 ת"א 61013, או לטלפון: 03-646235, מחלקת כח אדם.
— סודיות מובטחת —

לקלת אפיקים
דרושים:
1. **הנדסאי/ם מכונות**
2. **מכונאי/ם תעשיתי/ים בכיר/ים**
* בעלי נסיון
* איזור מגורים טבריה
נא לפנות למחלקת כוח אדם
קיבוץ אפיקים טל: 067-54201

לאגף אחזקת מטוסים
באזור תל-אביב
דרושים
מכונאי מטוסים
* יוצאי חיל אויר
* בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בתיקוני מבנה והתקנות במטוסים
* ידע בקריאת שרטוטים חובה
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות לעודד, לטלפון 03-422772 בין השעות 8.00—16.00 פרט ליום ו'

למשרד הנדסי
דרושים
1. **מהנדס בנין**
— באילת
מגורים באילת הכרחיים.
2. **מהנדס בנין**
— בירושלים
מגורים בירושלים הכרחיים.
על המהנדסים להיות בעלי נסיון של מספר שנים בביצוע ופיקוח וידע מושלם בעברית.
לפנות עם פירוט נסיון ומשכורת נדרשת לת.ד. 50016 תל אביב.
— סודיות מובטחת —

לחברה גדולה
דרושים:
1. **איש מכירות**
באזור חיפה
2. **איש מכירות**
באזור ירושלים
* עם 3 שנות נסיון לפחות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור „מס' 236"

למחלקת מיסים
במשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
איש מיסים
לריכוז וטיפול שוטף בבעיות מס של לקוחות במשרד ובתכנון המס עבורם
העבודה הינה בהדרכתו ובפיקוחו של שותף בכיר במשרד
הכשורים הדרושים:
רואה חשבון המגלה עניין בנושא והשואף לקידום מקצועי ברמה גבוהה
בפרטים נא לפנות בכתב-יד בפירוט קורות-חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 29323 ת"א 61292
— סודיות מובטחת —

לחברת שיווק ארצית
דרושים
מקדמי מכירות מנוסים
למוצרי חשמל ביתיים
העבודה באיזור המרכז בנקודות המכירה.
להתקשר טלפונית בין השעות 15.00—17.00
03-257980 לאסתר.

לקבוצת **השמירה** בע"מ
לסניף תל-אביב
מפקח שמירה
הכישורים הדרושים:
* נסיון בניהול צוות עובדים גדול.
* כושר ארגון וחוש מסחרי.
* גיל: 30—45.
* תושב גוש דן.
* בעל רשיון נהיגה וטלפון בבית.
העבודה רבת אתגר ועניין, בלתי שגרתית קיימת אפשרות להתקדמות, מקצועית באיכות ובחריצות. מצוינות ושכר עבודה מרובות.
נא לפנות למשרדנו ברח' קפלן 16, תל-אביב (ליד שוק הכרמל), החל מיום א' 12.1.86 — למזכירות.

לבית אריזה להדרים
בסביבות פתח-תקוה
דרוש
עוזר אדמינסטרטיבי למנהל בית האריזה
הכישורים:
בעל כושר ארגון
נסיון בניהול צוות עובדים גדול.
רצוי ידע בתחום ההדרים.
על המעונינים לפנות בכתב יד לת.ד. 332 תל-אביב 61002, עבור כח אדם.

אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ

מתכנן מעגלים מודפסים
(משרה מס 47 129)
* לעבודה במחלקת תיב"מ, על מערכת SCICARD'S.
* בעל נסיון בתכנון מעגלים מודפסים.
* רצוי נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות.
* העבודה במשרה מלאה, כולל משמרות ערב.

מנהל מחסן
(משרה מס 01 130)
* לניהול מחסן אלקטרוני ממוחשב.
* בוגר קורס לניהול מחסן או בוגר מפ"ט בח"א,
בעל נסיון של 4 שנים לפחות.

הנדסאי אלקטרוניקה
(משרה מס. 41 23)
לפיתוח מערכות תקשורת מתקדמות
* נסיון של 3 שנים בפיתוח מערכות אנלוגיות וספרתיות.
* ידע ונסיון קודם בפיתוח מערכות תקשורת ספרתית או טלפונית – יתרון.

המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
נא לפנות בכתב-יד (בעט כדורי) בצרוף קורות חיים ובציון מס' המשרה ל"אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ" משאבי אנוש – ענף תעסוקת עובדים, רחוב מבצע קדש 48 בני ברק. מיקוד 51283. זמן העבודה גמיש – 5 ימי עבודה בשבוע.
– סודיות מובטחת –
חברתנו הינה עתירת ידע ומתמחית בפיתוח ציוד אלקטרוני מתוחכם
elisra שם חדש למסורת ותיקה

אלישרא תדיראן מיתוג צבורי בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
* עם נסיון של 7 שנים לפחות.
* בעל/ת ידע בעריכת מאזנים, הכנת שכר ושימוש במחשב.
* בעל/ת סוג ד' ומעלה.
נא לפנות בכתב יד (בעט כדורי), בצרוף קורות חיים לאלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ, משאבי אנוש, ענף תעסוקת עובדים, רח' מבצע קדש 48 בני-ברק מ. 51203.
— סודיות מובטחת —

לאופנת פיצי
דרוש:
מנהל כללי
עם נסיון בענף הטכסטיל.
טל. 03-219862.

הנדסאי מכונות
3 שנות נסיון לפחות בעבוד שבבי
לייצור גלגלי שיניים
"דאגר" הרצליה התעשיה
052-558851

לחברה מסחרית גדולה
העוסקת ביצוא
דרוש
מנהל חשבונות
הכישורים המבוקשים:
* נסיון בעבודה מעשית של 4 שנים לפחות.
* ידע בעבודה בהנהלת חשבונות ממוחשבת.
* שליטה בשפות עברית ואנגלית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בציון תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2170 תל-אביב עבור "מנהל חשבונות"

לחברה גדולה
דרוש
מפעיל לטרקטור-דחפור "קרמר"
בעל 10 שנות נסיון והמלצות,
נא להתקשר: 03-378766 לנורית

לחברה מסחרית בתל-אביב
דרוש
מנהל/ת חשבונות
סוג 2-3
למשרה מלאה
לפנות בכתב יד לת.ד. 2705 רמת-גן

צ'מפיון מוטורס ישראל בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסוואגן אודי
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'
בעל נסיון של 5 שנים לפחות
רצוי בעל ידע ביבוא
לפנות למר גובר טל. 03-785111

טלדן TELDAN
לטלדן מערכות מידע בע"מ
מחברות המידע הגדולות בישראל
דרושים:
לפרוייקטים יצוא רב אתגרים
בעלי תואר שלישי (P.h.D) או דוקטורנטים.
במקצועות הבאים:
ביורפואה, כימיה, פיזיקה, ביאולוגיה/ביוכימיה, מתמטיקה, גאולוגיה, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, אקולוגיה, הנדסה, כלכלה, מדעי המחשב, מדעי המדינה, (כ-20 משרות)
* העבודה זמנית, אפשרות לעבודה מלאה/חלקית בבית.
* ידיעה מושלמת באנגלית.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לטלדן/כח אדם ת.ד. 18094 ת"א 61180. או טלפונית 03-722107 בשעות 17.00 – 22.00

אפעק פרוייקטים הנדסיים בע"מ
דרושים מתכנתים
* נסיון בקובול של 5 שנים ומעלה.
* נסיון רב על מחשבי "בורוז".
* הכרה מעמיקה של מערכות תעשייתיות.
נא לפנות לת.ד. 4169 ר"ג 52141.

לחברת יבוא ושיווק בהרצליה
דרוש/ה
איש/ת מכירות
למכונות מזון וציוד לבתי מלון ובתי קפה
* בעלי רכב ונסיון במכירות יטלפנו 052-556822 לנסים

למרפאת שיניים תורנית בדיזנגוף סנטר שפתוחה 24 שעות ביממה כל ימי השנה
דרושים
רופאים מנוסים וסייעות
בעיקר בשעות הלילה בין 24:00 עד 08:00 בבוקר
למתאימים תנאים טובים.
מיום א' 294863

לחברת דובק בע"מ
בתל-אביב
דרושה
מזכירה
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 5 שנים לפחות
* ידיעת השפה העברית והאנגלית על בוריה כולל קצרנות והדפסה.
המועמדות המתאימות תפנינה רק בכתב יד לדובק בע"מ ליבנבלום 33, תל-אביב מיקוד 65133. עבור "מזכירה"

לחברה בין-לאומית
לעבודה בארץ אפריקאית
דרושים עובדים
בתחומים הבאים:
* שיווק ומכירות
* ארגון ואדמיניסטרציה
* מחסנאות/מחסנאות טכנית.
על המועמדים להיות בעלי נסיון בתחומים הנ"ל, שליטה בשפה האנגלית, בגיל 30 ומעלה. יועדפו בעלי רקע בתחום הבניה. קורות חיים, בכתב יד, ומספר טלפון להתקשרות, נא לשלוח לת.ד 146, הרצליה למספר 77. (מיקוד 46101)
סודיות מובטחת.

דרוש
בוגר אוניברסיטה
במדעי החברה/רוח/מדוייקים
למשרה מלאה וקבועה
בנושא: עבוד נתונים סטטיסטיים, הנה"ח, בקורת נתונים
רצוי רקע בהנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב. ת.ד. 20036 ת"א 61200
(עבור בוגר)

החברה להגנת הטבע
לבית-ספר שדה חוף הכרמל
(מעגן מיכאל)
דרושה
מזכירה
ניסיון קודם בעבודות מזכירות, התמצאות בנושאי כספים, משרה מלאה, התחלה מיידית. מתאים לתושבות האיזור.
לתאום מפגש להתקשר לטלפון 063-99655.

למשרד נסיעות ברמת-השרון "סיגנל טורס"
דרוש
שליח
עם רשיון לוספה
03-492436/7, 03-492876
יפה/נורית

לחברה מסחרית ברמת-גן
דרוש/ה
פקיד/ת חשבונות
עם נסיון בהתאמת כרטיסים והתחשבנות עם לקוחות
משרה מלאה 5 ימים בשבוע
טלפון 708164

למשרד רואי חשבון בתל-אביב
דרוש
עובד בקורת
טלפון 03-621844

לחברה באיזור המרכז
דרוש:
* **מתקין טכני**
לעבודה סדירה לטווח ארוך
* **בעל רכב מסחרי**
12 שנות לימוד, יכולת הבעה בע"פ
יש לשלוח תולדות חיים לת.ד. 7204 ר"ג

לזאב מרכז רפואי לשיניים
דרושים
רופאי-שיניים
סייעות ושיננית
רח' בלפור 101 בת-ים טל. 871327

פיזיוטרפיסטית
דרושה
בעלת נסיון
לפנות לאחראית למכון לפיזיותרפיה בי"ח ליבנשטדטר למחלות כרוניות ת"א, יד-אליהו, שד' החייל 4, טל' 03-331414

גבי שואף בע"מ
לאזור טבריה
מבקרי איכות מכניים
עם נסיון
03-984083, 03-984559 את מאיר

למפעל מתקדם בבת-ים
דרושים:
1) **רתכי ארגון**
2) **כרסם מבלטן**
3) **מסגר מיקצועי**
4) **עבד מקצועי לברקפרס**
קריאת שרטוט חובה!!
טל. 03-5515851

לספינת דיג חדישה ומשוכללת
דרושים:
מכונאי וסיפונאי
יוצאי חיל הים בעלי כשר עבודה טוב, מוסר עבודה גבוה, ומזג נח ורגוע.
למתאימים אנו מבטיחים:
* עבודה קשה
* לימוד מקצועי ימי מעניין ומרתק
* שכר הונן
גלי-דג בע"מ חברה לדיג וספינות
טלפון 03-5402276 בימים ו', שבת ויום ב' לבקש את איציק.

כבלי ציון בע"מ
למשרדנו הראשי במרכז תל-אביב דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למדור ספקים
* סיווג מקצועי 2 ומעלה
* נסיון של 3 שנים לפחות בטיפול בנושא ספקים
* נסיון במערכת הנה"ח ממוחשבת
מועמדים/ות מתאימים/ות ייפנו לטל. 03-255453

בתדרוך לקראת שביתת האחיות והאחים

לא יכובדו צווי מניעה, לא יהיו צוותים לפגים, לטיפול נמרץ, ליולדות, לזקנים

מאת רבקה הרניש, סופרת „דבר"

הסתדרות האחיות והאחים מתכוננת לנהל את השביתה הכ־ללית, שאמורה להתחיל בעוד 10 ימים, בצורה קשה ביותר בתקווה שתהיה לקצרה. לא יכו־בדו צווי מניעה של בתי המש־פט ולא יוצאו אפילו צוותים מצומצמים לטיפול נמרץ, פגים, יולדות או זקנים. מי שינסה להפר שביתה — יענש.

זו תמונת התדריך שנתנה אתמול מזכירת הסתדרות האחיות והאחים כרמי־יה פרן, לנציגי 22,000 אחיות ואחים, שהגיעו אתמול מכל מוס־דות הבריאות בארץ לוועד הפועל של ההסתדרות. הנציגים נתנו גי־בוי מלא לתוכנית הכוללת נטישה מיידית, עם פרוץ השביתה, את כל בתי החולים, מרפאות קופ־תיות, תחנות לאם ולילד, לש־כות הבריאות וכל מוסד בו מוע־סקים אחיות ואחים. משמרות ה־שובתים ימנעו גם הכנסה לעבודה של כוחות סיעודיים מבחוץ.

איש לא התייחס

אף אחד מהגורמים הנוגעים ל־דבר לא הגיב עד כה על ההכרזה המוקדמת על השביתה. „ידברו איתנו רק במשבר" — אמרה כרמי־יה פרן. היא סיפרה שהמזכירות קיימה מגעים עם שר הבריאות וסגניו, עם מזכ"ל ההסתדרות ו־יו"ר האיגוד המקצועי, יו"ר הנ־הלת קופת חולים הכללית, נציב שירות המדינה, הממונה על ה־שכר וחברי כנסת רבים ואף אחד לא התייחס ברצינות לשחיקה של יותר מ־40 אחוז, שחלה בשכרם של האחיות והאחים. היא הזהירה שיהיו לחצים כבדים, מוסריים ו־אף פוליטיים, והמצב מחייב ליכוד מוחלט של השורות והשביתה חיי־בת להצליח.

צעירות לא באות

רוב המשתתפים בדיון ציינו, כי למרות המצב במשק ההיסוסים לעזוב חולים, אין ברירה אלא לשבות. „בסוף זה היום ספטמס, צעירות לא באות למקצוע סי־עודי" — אמרה נציגת שלושת בתי החולים בתל־אביב. „היו בי־נינו יפות נפש, עבדנו לפי מוסר ומצפון" — טענה נציגת „אסף הרופא". „אם הולכים לשבות צר־יך צריכים לדעת ששביתה שנייה לא נוכל להרשות לעצמנו. חייבים לנצח בשביתה זו". נציג בית ה־חולים „הלפסון" אמר: „גם ה־רופאים שבתו ועזבו בתי חולים. אי אפשר לחיות מ־380 שקל ל־חודש". נציג בית החולים „סו־רוקה" טען: „זו לא שליפה מן המותן, כי אנחנו עוסקים בחיי אדם ודיני נפשות. המים הגיעו עד נפש". לדברי נציגת קופת חולים במחוז חיפה „הגיע הזמן שהאחרים יבינו שהאחריות על החולים חלה לא רק עלינו. כולם אחראים על החולים, גם הממשלה ושר הבריאות". נציגת מערכת ה־בריאות בתנועה הקיבוצית הוד־יעה, כי „אחיות התנועה הקיבוצית לא יוותרו על הזכות לשבות".

לא עסקות חבילה

חבר הוועד הארצי של עובדי בתי חולים הממשלתיים, דוד שבת בירך על החלטת הסתדרות האחי־יות והאחים לצאת למאבק על ה־שכר. הוא הזהיר, כי העובדים בבתי חולים הממשלתיים לא יס־כימו לשום „עסקות חבילה" ואם הסתדרות האחיות והאחים יכנעו ללחצים „אנחנו נמשיך את ה־מאבק", אמר שבת הטעים: „אם רוצים שיהיה טיפול סיעודי טוב חייבים לתת לעובדים שכר ותנאים טובים".

תגובת גור

שר הבריאות מרדכי גור, הגיב אתמול על אפשרות שביתת ה־אחיות והאחים בעת ביקורו ב־סניף מפלגת העבודה בכפר־סבא. תביעות האחיות צודקות בחלקן ונכנס איתן למשא ומתן, אמר השר. הוא ציין כי יש להוציא מהלכסיקון הציבורי שלנו ביטו־יים על „נטישת חולים ובתי חו־לים". השר אמר „ראינו מה פי־רוש מילים אלה בשביתת רופאים ובסטולים של חולים סיעודיים".

חסידי ברסלב בעלי דרכונים ישראליים יוכלו לעלות לקבר רבם בברה"מ

מאת נח זבולוני, סופר „דבר" בירושלים

קבוצה גדולה של חסידי ברסלב בעלי דרכונים ישרא־ליים, תצא מיד לאחר פורים לאומאן באוקראינה כדי להשתטח על קבר רבם, ר' נחמן מברסלב במסגרת ה־טיולים הכאורגנים שהאיגודים המקצועיים הסובייטיים מארגנים באחרונה.

חסידי ברסלב בירושלים קבלו בסיפוק רב את הי־דיעה כי גם יהודים הנושאים דרכונים ישראליים יוכלו לבקר בברה"מ במסגרת טיולים אלה.

כזכור פורסם בראשונה ב„דבר" (20/12) כי קבוצה גדולה של חסידי ברסלב בתוכה 40 ישראלים, תורה מב־קור אומאן. הישראלים שבקבוצה היו ברובם בעלי אז־רחות כפולה והם נכנסו לברית"מ בדרכונים של המדינה המקיימת יחסים עם ברה"מ. מעתה, כאמור, יוכלו גם בעלי דרכונים ישראליים לעלות לקבר רבם הנערץ.

לפי הידיעה והבטיחו הרוסים לתת אשרות כניסה לכל מי שימלא את הטפסים המתאימים אשר יגיעו לרומניה 60 יום לפני הסיור המאורגן. לישראלים יוצעו סיורים של 19 יום במסגרת טיולים אלה הם יוכלו לבקר ב־מוסקווה, בלנינגראד, בקרייב הסמוכה לאומאן, ובערים אחרות בברה"מ.

אות הלוחם בנאצים יוענק לחיילים היהודיים ששרתו בצבא הבריטי

מאת סופר „דבר" לענייני חינוך

ועדת השרים לסמלים וטכסים בראשות השר יצחק נבון החליטה להעניק את אות הלוחם בנאצים לכל ה־חיילים היהודיים ששרתו בצבא הבריטי במלחמת העו־לם השנייה. את הצעת ההחלטה הביא בפני הוועדה שר הביטחון, יצחק רבין.

אות הלוחם בנאצים מוענק במסגרת חוק זכרון השו־אה והגבורה למי שהשתתף במלחמות נגד הצורר הנא־צי. האות הוענק, בין השאר, לכל יהודי תושב המדינה שלחם או השתתף בלחימה זו. שר הבטחון סבר שאין הצדקה לכך שהלוחמים שהתנדבו מתוך הישוב בארץ לצבא הבריטי והבריגדה היהודית לא יהיו זכאים לקבל אות זה.

שר החינוך קיבל עמדה זו והוועדה החליטה כי גם החיילים ששירתו בצבא הבריטי יהיו זכאים לקבל ה־אות. בעקבות ההחלטה הפך אות זה לסמל המשותף של כל היהודים שלחמו נגד הנאצים.

בחפירת הצלה בשדות ים נתגלו ארבעה פסלים

מאת צבי אילן, סופר „דבר"

קטע של החומה הדרומית של קיסריה הביזאנטית הו־לך ונחשף לראשונה בתוך קיבוץ שדות־ים ומדרום ל־תיאטרון הרומי שבעיר הקדומה. החומה נתגלתה באקראי תוך הכשרת שטח להרחבת מפעל המרצפות של המשק. כן נתגלה פסל. לנוכח הגילוי החל אגף העתיקות בע־ריכת חפירה במקום בהנהלת רוני רייך ומיכל פלג. התברר שרוחב החומה הוא ששה מטרים והיא שרדה לגובה מטר וחצי מעל ליסודות. בקטע הנחפר נתגלו שני שערים שנסתמו בפרקים ארכיטקטוניים קדומים יו־תר, כגון עמודים, כותרות ובסיסים, כנראה לקראת ה־אויבים המוסלמים המתקרבים. בין הפריטים היה מימצא בלתי צפוי של ארבעה פסלים — פסל „טיכה של קי־סרי", פסל פורטונה, פסל של אלת הרפואה עם נחש כרוך על זרועה ופסל דולפין.

הגילוי תורם להכרת מערכת הביצורים של קיסרי, ללימוד גבולות ההשתקעות שלה, מערכת השערים שלה ודרכי ההתגוננות בעת הכיבוש הערבי.

הנער ששוחרר מהכלא בתאילנד ישוקם בקיבוץ

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

שלומי תורג'מן, בן 17.5 מבת־ים, ששוחרר לפני כש־לושה שבועות מהכלא התאילנדי לאחר בשנה וחצי של מאסר בתנאים קשים, יעבור בימים הקרובים להתגורר באחד מקיבוצי הצפון במסגרת פרויקט שיקום האסי־רים בקיבוצים אותו יוזם ומארגן חרות לפיד, חבר אילת־השחר. שלומי שוחרר בהתערבותו של לפיד, „משקם האסירים" של התנועה הקיבוצית שרשם לעצמו בעבר שחרורם של כלואים ישראליים מבתי כלא בחו"ל.

שלומי נעצר יחד עם אביו דוד לפני כשנתיים בחשד כי ניסו להבריח הרואין. השניים נעצרו באיזור „משולש הזהב" בגבול תאילנד־בורמה והושמו בכלא צ'יאנג־מאי ונידונו לשמצה בתאילנד. האב דוד (36) נידון לפני מס־פר ימים למאסר 50 שנה לאחר שסירב להודות באש־מות שיוחסו לו.

בימים אלה מלאו שלוש שנים לפרויקט שיקום האס־סירים בתנועה הקיבוצית והשבוע נתקבלו שני אסירים נוספים לפרויקט והם שולבו בנאות מרדכי ובכפר גל־עדי. עד היום שוקמו 46 אסירים־לשעבר, שחלקם ביצ־עו פשעים חמורים. מרבית האסירים שהובאו לקיבוצים שוקמו ופתחו דף חדש בחייהם ואחדים מהם אף הת־גייסו ליחידות קרביות בצה"ל. אחד מהם הוא יורם אטיאס בן 23, המשרת כיום בסיירת מובחרת לאחר ששוקם בבית־זרע. לפיד ציין כי מגיעות אליו עשרות רבות של פניות מצד אסירים המבקשים להשתלב בפרו־ייקט.

ספרי התורה המחוללים מובלים לקבורת (צילום: אריק בלשינסקי)

משטרה ומג"ב בהלווייה לספרי תורה שחוללו בשכונת חליסה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

כ־1,500 חרדים מחיפה והי־שכונות הסמוכות לה, בהם תל־מידי ישיבות ואברכים, השתת־פו אתמול בעצרת תפילה והל־וויה של ארבעה ספרי תורה שנגנבו בשבוע שעבר משני בתי כנסת בשכונת חליסה וחוללו.

אנשי השכונה חוששים בקבוצת צעירים ערביים המתגוררים ב־שכונה בביצוע המעשה. העצרת נערכה ברחבת בית הכנסת על שם הרשב"י בערב ראש חודש שבט שבו חל יום כיפור קטן. כוחות משטרה ואנשי משמר ה־גבול שמרו על הסדר במקום.

העצרת החלה במסע הלוויה לשני ספרי תורה שנגנבו מבית הכנסת „אהבת תורה" ברחוב גוש עציון וחוללו. גווילי התורה נישאו על כתפיהם של כמה אברכים לעבר רחבת העצרת של בית ה־כנסת הרשב"י שממנו נגנבו ו־חוללו שני ספרי תורה נוספים. לאחר תפילת מנחה נשאו דברים הרבנים הראשיים של חיפה. הרב שאר־ישוב הכהן, רבה הראשי ה־אשכנזי של חיפה, אמר כי חילול התורה שנעשה על ידי בני עוולה גרם זעזוע עמוק לתושבי חיפה ופגע בעם ישראל כולו. הוא קרא למשטרה לגלות את עושי המעשה המחפיר ולהעמידם לדין.

הרב אליהו בקשי דורון רבה הראשי הספרדי של העיר, אמר כי התורה נרמסה בגלל חילול שבת, אכילת טריפות ומעשי הת־בוללות.

ח"כ מאיר כהן־אבידב, שנולד בשכונת חליסה, קרא להחזיר ל־שכונה עטרה ליושנה, ליישבה מ־חדש על ידי יהודים ולבנות בה בתי כנסת ובתי אולפנא. לאחר קריאת פרק מתהילים ואמירת „קדיש" נערכה הלוויה ליריעות ספרי התורה שהושחתו והם הוב־או לקבורה בבית העלמין בכפר סמיר.

בשכונת חליסה, השוכנת ב־מבואותיה הצפוניים של חיפה, מתגוררים כיום כ־3,000 תושבים מהם כשני שלישים ערבים שבאו לשכונה מחיפה ומכפרים ערביים בגליל. הם רכשו בתים שהתפנו מיהודים שעברו להתגורר בחיפה ובשכונות הסמוכות לה.

הרמטכ"ל: מי שמתאים ואינו הולך לקורס קצינים – משתמט

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

„מי שמתאים ואינו הולך ל־קורס קצינים, בורח מהתמוד־דות והוא משתמט" — אמר הרמטכ"ל, רב אלוף משה לוי, בראיון המתפרסם בבטאון ה־תק"ם „יחד". לדעתו, הירידה באחוזי ההתנדבות לקצונה ב־קרב בני הקיבוצים החלה כבר לפני 10 שנים, ולגבן שימשה רק תירוץ טוב להתחמק מכך. „אם אתה רוצה להציג התנה־גות אחרת בצבא — אתה צריך להיות שותף ומי שחושב ש־צריך צבא חושב כיצד יפ־על — עליו להתנהג לקבוע לא לשנה אחת, כי אם ל־20 שנה", אמר רב אלוף לוי. ל־דבריו אין למצוא היום את ה־תופעה שליוותה את המחזור שעבר התגייס שכמעט כולו הלך לקורס קצינים.

לדעתו הקיבוץ נמצא כיום על הכוונת בגלל תרומתו ה־גדולה, משכך ולכן יש היום מצנות כלפיו. „פעם היו מצי־גים כקוריוז מ"פ מעיירת פי־תוח. איננו רוצה להגיד שה־יום מ"פ קיבוצניק הוא קור־יוז — עד כדי כך עוד לא הגענו. אין לי פתרון או נוס־חה. צריך להנך אנשים להפ־ריד בין השקפות העולם השו־נות לבין ערכים לאומיים ו־להשפיע לא בדיבורים אלא בעשייה". הרמטכ"ל קרא ל־כל בני הקיבוצים, החושבים שיש ביכולתם לתרום לצה"ל, וכן למזכירויות הקיבוצים להחזיר לשירות קבע אנשים טובים המוכנים לשרת את ה־מדינה.

4 הבנקים הגדולים הורשעו בהתארגנות קרטלית

עסקת טיעון מנעה הליכים פליליים נגד המנהלים

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

בית משפט השלום בתל־אביב הרשיע אתמול את ארבעת הבנקים הגדולים בהתאר־גנות קרטלית; זאת, במסגרת עיסקת טיעון בין הבנקים ל־יועץ המשפטי לממשלה שכלו־לה הודית הבנקים באשמה.

הרשעת הבנקים נוגעת להת־ארגנות קרטלית להפחתת הרי־בית על פקדונות שבוצעה בתחי־לת 1983. הבנקים טוענים כי תי־אום ההפחתה נבע ממעבר בלתי כלכלי ובין ריבית ההוצה לריבית הפקדונות. שגרמה לכך שמש־קיעים מתחכמים משכו אשראי זול מבנקים ובמטרה להפקידו מח־דש בבנקים או אצל מתווכים פי־ננסיים.

במסגרת עסקת הטיעון עם היו־עץ המשפטי לממשלה הסכימו ה־בנקים להודות באשמה האמורה וכנגד זאת בוטלו ההליכים המש־פטיים האישיים נגד מנהלי הבנ־קים. כמו כן הסכימו הבנקים לק־בל על עצמם, באופן וולונטרי ו־לאחר תיאום עם הממונה על ה־הגבלים העסקיים, כללי התנהגות שמטרתם הגברת תנאי התחרות ב־מערכת הבנקאות.

גובה הקנס הכספי שיושת על ה־בנקים ייקבע בנפרד על ידי בית המשפט.

תה"ל מפתחת שטחים חקלאיים בצפון־מזרח ברזיל

מאת דויד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

ישראל, באמצעות חברת תה"ל, מסייעת בפיתוח שטחים חקלאיים נרחבים בצפון מזרח ברזיל — פרטים אלה ואחרים מסר שר החקלאות אריק נחמ־קין במפגישה שנערכה בלשכתו עם מושל מדינת פרנ'מבוקו ב־ברזיל ז'ואאו אליוס.

בין היתר נמסר על הסיוע של תה"ל בפיתוח החקלאות באיזור זה. הוחל בהכנת תוכנית חקלאית מקיפה שתקיף בעתיד הרחוק 80 מיליון דונם. בין השאר מכינים גם תוכנית השקייה.

השר נחמקין הטעים כי ישראל מוכנה להושיט סיוע נרחב למדי־נות באמריקה הלטינית הזקוקות לכך ובעיקר למדינות כאלה, ש־המחסור במזון בהן מאפשר הגדלת שטחי המזרע בצורה ניכרת.

„תדיראן" בעפולה ימשיך להעסיק 60 עובדים

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר"

מפעל האלקטרוניקה של „תדי־ראן" בעפולה ימשיך להעסיק 60 מבין 130 העובדים שעבדו בו עד המשבר האחרון ובתוכם כל ה־49 שהם תושבי עפולה. 20 עובדים נוספים יעברו לעבוד במפעל ה־סמוך של „תדיראן" המייצר מז־גנים ומקררים ועוד 15 ייקלטו במפעל הכבלים החדש בבית־שאן השייך אף הוא ל„תדיראן". 35 עובדים יפוטרו.

יעקב אבימור, מזכיר מועצת פו־עלי עפולה, שמסר אמש על ה־הסכם עליו חתמו ההסתדרות, ועד העובדים והנהלת „תדיראן" חזר הביע דאגה חמורה ממצב האב־טלה ההולך ומחמיר בעירו וציין שבשירות התעסוקה רשומים 1000 דורשי עבודה ועוד 250 פועלי בניין ערבים מהאיזור שפוטרו מענף הבניין. יותר מ־400 איש מקבלים מענקי אבטלה ומספרם של אלה עלול לעלות בחודש הבא ב־100 עד 150 איש.

חברי חוליית מחבלים מואשמים בהכנות לפיגוע

(צ.) — גליון אישום נגד חב־רי חוליית מחבלים שנתפסו ב־מרדף בצפון הארץ באוגוסט 85' אחרי שחצו את גדר המערכת מ־לבנון במטרה לבצע פיגוע, הוגש אתמול לבית המשפט הצבאי ב־לוד.

שלושה חברי החולייה פעלו ב־שליחות „הוועדה המהפכנית ה־פלשתינית" — ארגון שלא היה מוכר עד כה — ונתפסו אחר מר־דף שנמשך שלושה ימים. אחד מחברי החולייה הוא בן 15 ויישפט בנפרד בפני בית משפט ל־נוער.

בגליון האישום נאמר כי ה־שניים, אזרח ירדני בשם ריאד אבו אליה חשיש (26) ואזרח יר־דן ותושב לבנון חאלד עבד אל־קרסול אבושאב (39) עברו את ה־גבול בין ה־1 ל־3 באוגוסט אשר תקד באזור הר דב במטרה לבצע פיגוע רצחני.

השניים נאשמים בחברות בארגון „הוועדה המהפכנית" ובנשיאת נשק. גליון האישום מפרט את עברו העשיר של ריאד חשיש ב־תנועות החבלה: הוא פעל בעבר בפת"ח, בארגון השחרור „גבל אל חסין", עבר ל„חזית העממית לשחרור פלשתין" של ג'יבריל, השתתף במספר קורסים צבאיים וחבלניים מתקדמים, כולל קורס לגלשני רוח. עם התמחות זו הו־צב במה שמכונה „ההגנה האוו־רית" של הפת"ח ושירת בבסיס ליד טרבלוס שבלבנון. ב־1983 שב לארגונו של ג'יבריל וב־1984 התגייס ל„וועדה המהפכנית".

גם חאלד אבושאב עבר אימו־נים צבאיים במסגרת חברותו ב„וועדה המהפכנית". ברשות החו־ליה נמצאו שלושה רובי קלשני־קוב, פצצות, 10 ק"ג לבמות חב־לה, אקדחים, רימוני יד ומטול אר.פי.ג'י. עם שבע פצצות.

טרם נקבע מועד לפתיחת ה־משפט.

שטסל — יו"ר הבורסה מפברואר

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

חיים שטסל יכהן כיו"ר הבורסה מתחילת פברואר השנה, זאת ל־אחר שהיו"ר הנוכחי, הד"ר מאיר חת, הודיע על סיום כהונתו בסוף ינואר השנה.

עם מינויו לתפקיד יפרוש שט־סל מחברותו בדירקטוריון חברת „הסנה" וכמו כן יפסיק לטפל בענייני „החברה לישראל" הנוג־עים לבורסה.

אתמול אישר דירקטוריון הבור־סה את הנפקת האג"ח הנוספת של „כור" בסכום של 7.5 מיליון דולר.

יורי פשנייה (31) מרחובות, נו־האשם עם אחרים כי קשר קשר לבצע שוד בביתו של אהרן קרס בראשון־לציון, ושניים מקושרי ה־קשר אף הואשמו בגרימת מותו של האיש — נעצר אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב עד תום המשפט.

בקבוק תבערה בטייבה על רכב של חברת החשמל

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

בקבוק הבערה הושלך אתמול בבוקר על רכב חברת ה־חשמל בכפר טייבה במשולש בשעה שעובד החברה עסק ב־רישום מוני החשמל של הצר־כנים בעוד חברו לעבודה ישב ברכב החונה. משליך הבקבוק ברח מהמקום.

איש לא נפגע ולא נגרם נזק רציני לרכב.

מיד אחרי המעשה עזבו שני ה־עובדים את הכפר ודיווחו על ה־מקרה למשטרה. לכפר הגיעו כו־חות משטרה ומשמר הגבול, אך הפריקות החקירות לא העלו דבר.

נמסר שתושבי הכפר כיבו את האש מיד אחרי השלכת בקבוק התבערה וכי לא היו הפרעות ב־עבודת אנשי חברת החשמל עד להתפוצצות הבקבוק. ראש המוע־צה המקומית ומכובדי הכפר אמ־רים כבר להנהלת חברת החשמל, הביעו צער על המקרה והביעו ש־בעתיד ילוו תושבי המקום את עובדי החברה בעת מילוי תפקי־דם בכפר.

הנהלת החברה דחתה את ההצ־עה בנימוק שאין מקום לליווי כזה לעובדי החברה בשטח מדינת יש־ראל.

חברת „צים" הרוויחה ב־1985 8.2 מיליונים דולר נטו

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

לחברת „צים" היה בשנת 1985 רווח נטו של 8.2 מיליון דולר (לאחר פחת, ריבית ו־רישום הפסד ממכירת אניות). בשנת 1984 הפסידה החברה 45.3 מיליון דולר.

דובר החברה, אליהו שרגאי, הסביר שלמעשה הרוויחה החברה בשנת 1985, לאחר פחת וריבית, 15.5 מיליון דולר לעומת הפסד ב־תנאים דומים בסך 35 מיליון דו־לר בשנת 1984, אולם עקב הירי־דה במחירי אניות בשוק הבינ־לאומי מכרה החברה את אניותיה המשומשות במחירים נמוכים יו־תר ממחירן הנקוב בספרי החש־בונות שלה וזה המקור לשני ה־נתונים — הרווח של 8.2 מיליון דולר (אחר מכירת אניות) והנתון של 15.5 מיליון דולר. הרווח ה־תפעולי של החברה היה כ־96 מיליון דולר בשנת 1985 לעומת כ־44 מיליון דולר ב־1984. הצ־את אלה הושגו למרות השפל הקשה והמתמשך של ענף הספנות הבינלאומי ב־1985.

השינוי החיובי בתוצאות פעי־לות החברה הושג כתוצאה ממער־לות יעול שנעקטו ובעזרת מש־תנים חיצוניים כירידת מחירי דלק לאניות וירידת שערי הריבית. הוצאות המינהל של החברה פח־תו בשנת 1985 בכ־20 אחוז, ב־מידה לא מרשמה הודות לצמצום כוח האדם. בשנה הנסקרת היה שיפור במצב הפיננסי של „צים". החברה שילמה לבנקים את מלוא הוצאות הריבית ובנוסף לכך פר־עה חובות בהיקף של כ־60 מיליון דולר. חובות החברה לזמן ארוך וביניים נאמדים כיום בכ־456 מי־ליון דולר.

דובר החברה הדגיש שהנתונים המצוטטים הם אומדנים ואינם נתונים מאוזנים סופיים שכן ה־מאזן המבוקר של החברה יהיה מוכן באפריל.

סופר „דבר" מציין שבשנים עברו תאמו אומדנים ראשוניים של החברה שהוגשו ביגואר את האומדנים המאוזנים הרשמיים.

בעריכת המאזן על פי כללי חשבונאות יחושבו גם שינויי ה־שנה בשערי המטבע לגבי חלק מהן אות ארוכות־טווח במטבעות אי־רופאים שמועד פרעון רק בעוד כמה שנים אך חשבונאות תחייב לכך השפעה שלילית על המאזן. לעומת זאת סכומים אחרים והפ־רשות מוקטנות מסיבות דומות ישפיעו חיובית על התוצאה ה־מאזנית, אך אין זה משנה את התוצאות העיסקיות של השנה.

מטעם החברה נמסר שלצרות המשבר בענף הגישה הנהלתה ב־ימים אלה תקציב מאוזן לפעילות בשנת 1986.

חברים בהנהלת הסוכנות

אין התחייבות ליישם את דו"ח לנדוי על השליחויות

מאת טובה צימוקי, סופר ת„דבר" בירושלים

מתח רב שורר במחלקות ה־סוכנות היהודית וההסתדרות הציונית לקראת פרסום דו"ח ועדת השופט העליון לשעבר משה לנדוי העשוי לשנות באו־רח דרסטי את מערך השלי־חות.

כמה חברי הנהלה כבר הודיעו כי לא כל המסקנות בהכרח יאו־מצו. הם הסעימו כי השליחויות הן כיום נשמת אפה של הסוכנות ולא יתנו לנושא זה לברוח מתחת ידיהם. גם יו"ר ההנהלה הציונית, אריה דולצין, אמר ל„דבר", כי אין לו כל התחייבות באשר ל־המלצות דו"ח לנדו. לדבריו תק־יים ההנהלה הציונית מספר ישי־בות כדי לדון בהמלצות הדו"ח.

מקור בכיר בסוכנות אמר את־מול ל„דבר", כי ההמלצה העיק־רית שתסעיר את הסוכנות היא זו הממליצה להוציא את השלי־חויות מידי מחלקות ומפלגות ה־סוכנות ולהעבירן ליו"ר הנהלת הסוכנות ולהנהלתה.

בוועדה חברים גם ד"ר נתן רו־טנשטרייך, יחזקאל הרמלך, מרד־כי ציפור, עדד פיינברג־סירני והופיעו בפניה עדים נציגי מפ־לגות, נציגי ההנהלה ושליחים.

נודע כי בוועדה הובעה אי שבי־עות רצון מהמצב הקיים היום במערך השליחויות והובנה הדעה כי השיקול לשינוי שליחים אינו תמיד עינייני ולעתים קרובות הוא פוליטי בלבד. נמתחה גם ביקו־רת על רמתם של השליחים אשר לעתים מזומנות אינם מתאימים לתפקידם.

לחנהל'ה ברימר
למשפחה
ולבית איילת השחר
המומים הדואבים איתכם
בנפול בנכם
רביב
ועדת החברה הבינקיבוצית
וחברייך. העובדים הסוציאליים

במלאות שנה לפטירת יקירנו
שמואל מרגלית ז"ל
נקיים אזכרה, ביום ראשון ב' בשבט תשמ"ו
12.1.86, בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין דרום,
בגבול חולון בת־ים.
הסעה תצא מכיכר דוד המלך 8 תל־אביב
בשעה 2.30 אחה"צ.
המשפחה

יקירנו
משה כץ
מותיקי סולל בונה — חיפה
הלך לעולמו
פרטים בדבר ההלויה 04־539321
רעייתו: חוה
בתו וחתנו: נורית ושבתאי ברנשטיין
והנכדים

לאחי וגיסי היקר
אהרון מוזס
הולון
לרגל יציאתך לגימלאות
אנו מאחלים לך מקרב לב
אריכות ימים ואושר לך ולרעייתך
עד מאה ועשרים
בטי וינקו לייבוביץ
חיפה רח' החשמל 18 א'

עם חנה אלישע ברימר
כל המשפחה
וקבוץ איילת השחר
אתכם באבלכם הכבד בנפול בנכם
רביב ז"ל
קבוץ עמיר

אנו משתתפים באבלו הכבד של חברנו לעבודה
שמעונוביץ עמוס
במות
אביו ז"ל
תנחומינו למשפחה האבלה
תנובה סניף מחוזי ת"א
ההנהלה והעובדים

למשפחת ברימר
ולבית אילת השחר
אתכם באבלכם הכבד
על נפילתו של
רביב
בית חולתה

תזכורת!!
כנס חקלאי
מפעלי מתכת נען – המטרה ומיפמוף
מזכירים בזה את קיומם של שני ימי העיון
בתאריכים 13.1–14.1.86 שיתקיימו בקיבוץ נען.
מפעלי מתכת נען
המטרה ומיפמוף
★ הזמנות נשלחו ★

דבר היום

זה היה השבוע שהיה

מסתבר כי לכמה וכמה חברי כנסת כואב שיש דו־קיום סביר בירושלים המאוחדת, ושהפוטנציאל האדיר לעימות בין יהודים וערבים בבירה איננו מתממש. השבוע הם יצאו ללבות מתיחות בהר הבית. מה שהתפתח לא היה צריך להתפתח, ומוטב שכל הגורמים המעורבים יפשפשו במעשיהם. דומה כי רק ליו"ר הכנסת שלמה הלל מגיע יישר־כוח על העמדה הברורה והנבונה שנקט, בתקיפות, למרות שהוא בוודאי איננו חשוד ב„יוניות" ריל. עתה יש אפשרות להרגיע ולהירגע, לבטל את הביקור החוזר בהר הבית, או לקיימו מתוך שיקול דעת מראש, ללא צלמים ומתוך תיאום עם אנשי הוואקף. נראה לנו כי חברי סיעת המערך אינם צריכים להשתתף בביקור זה. הכנסת איננה סניף של „נאמני הר הבית", יש לבלום אותם ולא להיגרר אחריהם.

המקומות הקדושים בירושלים מעוררים מאז ומתמיד רגשות עזים אצל בני כל אחת משלוש הדתות הגדולות (ואף בין הזרמים הנוצריים השונים לבין עצמם), וההיסטוריה משופעת בעימותים בין כל אלה. אם נוסיף לכך את המתח על רקע לאומי ומדיני, עלינו לברך על המידה הרבה של דו־קיום תקין, של חיים נורמאליים בשני חלקי העיר, שהושגו לא בזכות „תפסת מרובה" אלא בזכות התחשבות מקבילה המציינת את מדיניותו הנבונה של ראש עיריית ירושלים, והכבוד עניינים מרכזיים גם של הממשלה. על חברי הכנסת להיזהר שמא תאשים אותם ההיסטוריה בהפרת „הסטאטוס קוו" הסביר הזה ובהצתת פתיל הקנאות שקשה יהיה לכבות אותו.

השבוע הבשיל גם המו"מ הממושך בין מצרים לבין ישראל במכלול הנושאים שהעלו שני הצדדים, לרבות הסכמה עקרונית לבוררות בעניין טאבה מזה וחידוש הנורמאליזציה מזה. בישיבת הקאבינט המדיני אתמול הודיע ראש הממשלה שלא יבקש עוד הבהרות מן הנשיא מובארק, וכי יביא את העניין להכרעה ביום ראשון הקרוב. אנו מאמינים שהכרעה זו תהיה חיובית, ושלא תגרור אחריה משבר ממשלתי — אם כי אין להירתע גם ממנו. יש גבול לכל סחבת, ואם אי־אפשר לקבל הכרעה משותפת בנושא כזה שכל ההגיון בצד הסיכום שהושג, על מה כן אפשר לקבל הכרעה משותפת ?

אך, כאמור, נראה לנו כי ההחלטה שתתקבל בראשית השבוע הבא, לא תעורר התנגדות גם בליכוד, ולא היא תהיה סיבה לפירוקה של הממשלה. אחרי ככלות הכל, השגת השלום עם מצרים היתה זכותו הגדולה של מנחם בגין, וגם שרי הליכוד חייבים להידרתם להצלתו של השלום הזה, פן יידרדר, ופן יהפך משלום קר למלחמה קרה, ואולי גם למלחמה ממש — וכל הקורבנות שהקרבנו למענו יהיו לקורבנות־שווא, והכל בגלל ההבדל המגוחך שבין פישור לבין בוררות. יש גבול גם לחוסר־הגיון ול־חוסר אחריות.

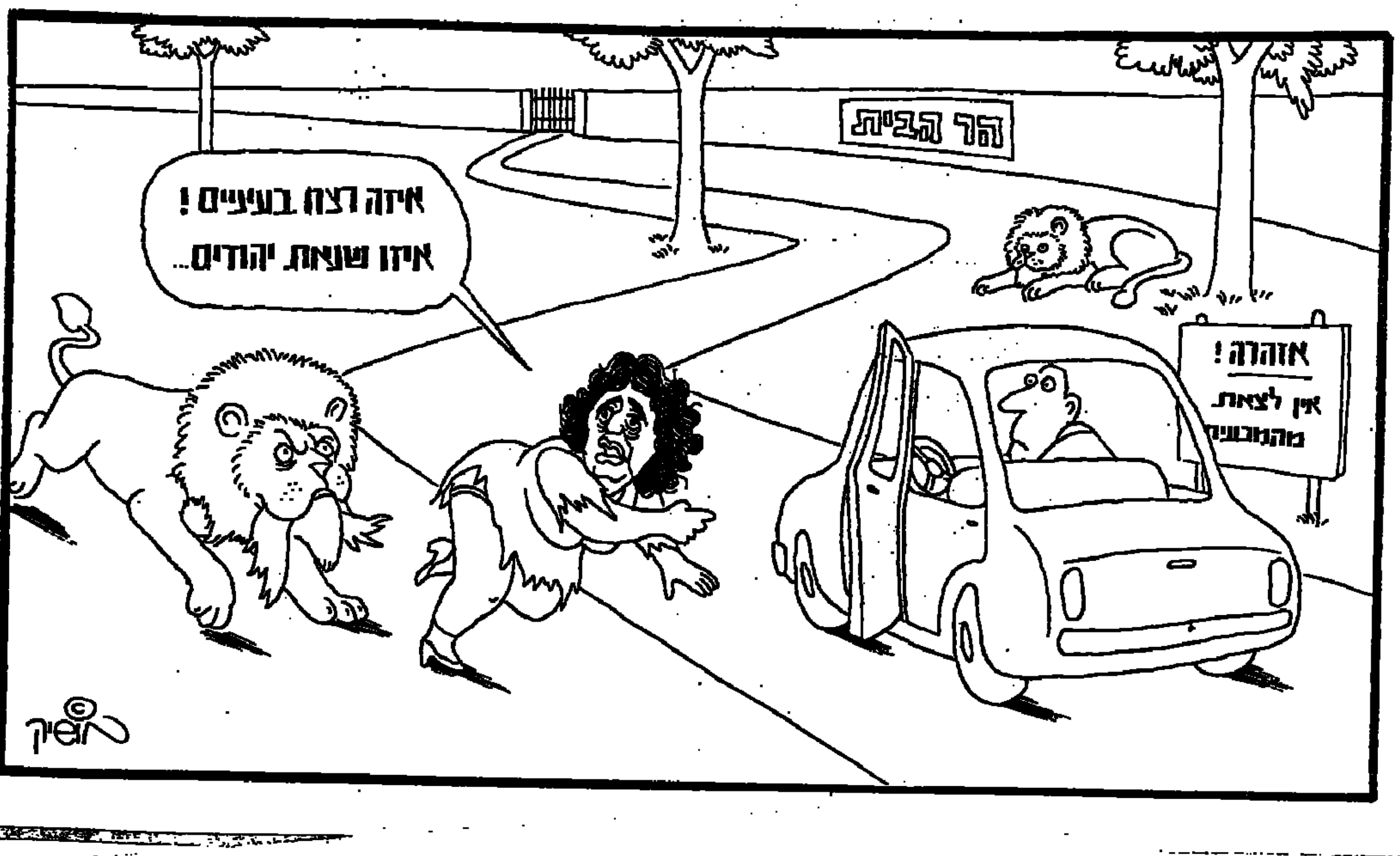

המשולש המסוכן

מי צריך בעת את פתיחת החזית הדתית עם האיסלם כולו, נוסף לסכסוך המאמיר עם הלאומנות הערבית. כל־כך קל ללבות יצרים במקום הזה.

■ **חיים גורי**

אני הולך ברחוב הגיא אל הכותל. מאז הזוקף פחת מספר הישראלים בסמטאות האלה. אני קורא על הקירות באדום „רק כך" ואחר כך, ברחוב שער הברזל המוליך אל כיפת־הסלע: „הר הבית שייך ליהודים". ליד המנהרה המוליכה לרחבת הכותל מקיים לי שלום צלם העתונות רחמים ישראלי ומכריז מאושר: „היה לי סקופ בלעדי הבוקר. צילמתי את אריק שרון בהר הבית. הוא היה כמעט שעה בלווית שוטרים".

בעודנו מהלכים ברחוב הגיא הולך על פנינו נער ערבי. הוא מזהה את ישראלי וקורא לעומתו: „הבטחת לי שלא תצלם אותי וצילמת. עכשיו יבואו המב"ב ויאסרו אותי". רחמים ישראלי נשבע לו כי אין זו תמונתו שלו. הנער אומר כי ראה את עצמו ב„מעריב". ישראלי מסביר לו שצלם אחר עשה זאת. הוא פונה אלי: „היית צריך לראות אותו אתמול, איך שנא אותי, איך קילל אותי, רצה להרוג אותי, לקח לי זמן עד שהרגעתי אותו".

אני אל הנער: „מה קרה, למה כעסתם כל־כך? למה קיללתם? למה תקפתם את חברי הכנסת?"

„הם [illegible] באו לבקר ואחר כך התחילו לצלם ולהתפלל באל־אקצה", משיב הערבי. אני אומר לו כי הם נכנסו למסגד. הוא טוען לעומתי כי המקום הזה, שם, למטה („אורוות שלמה" ח.ג.), זה אל־אקצה ו„אסור ליהודים להתפלל שם". אז החלה „הפזעה", ההזעקות לקריאת כהני הדת המוסיתים. „כאשר ראו שהם לא יוצאים משם קראו לנו ובאנו" משיח הנער לפי תומו.

„למה צעקתם לשחוט את היהודים?" אני שואל אותו והוא מכחיש מכל וכל: „לא אמרנו דברים כאלה. רק אמרנו להם שיצאו משם". אני מספר לו שח"כ דאוס אמיר, המבין ערבית, אמר באוזני הכנסת כי הם צעקו „עליהום" ו„אטבח אל יהוד". „זה לא נכון", מתעקש הבחור. לך תאמין לו: הוא מסביר ש„הסיפור הזה הוא לא מהיום אלא משנים קדמוניות. זה מקום קודש לערבים ואסור ליהודים להתפלל שם. ולא לצלם. ולא רק מהכנסת היו שם. היו גם יהודים שרוצים לקחת את המקום הזה מהערבים".

רחמים ישראלי עדיין לא נרגע: „עכשיו שהוא מדבר, הוא נראה בסדר. איך התנפל עלי אתמול! איך צעק" הנער מודה כי נזעק עם רבים לקריאת הרמקולים ועכשיו לאחר שיראו את הצילום שלו בעתון יאסרו אותו והוא ישב כמו האח שלו. הוא אומר כי אחיו, הבוגר ממנו, קיבל 7 שנים ויושב כבר שנה וחצי. חבר הפת"ח.

ערבים נוספים מסוחרי הרחוב ועובריו ושביו מצטרפים אלינו. אחד מהם מראה על הכתובת האדומה של כהנא ושואל מה פירוש המלים. ישראלי מסביר להם בערבית מה זה „רק כך". סוחר אחד קורא כמעט בצהלה: „נכון! זה מלים טובות גם בשבילנו".

אני: „למה צעקו שם אטבח אל יהוד?"

הסוחרים: „לא, לא אמרו דברים כאלה, בשום אופן, רק ביקשו אותם שילכו משם".

זה ה„ראשומון" הנפלא הירושלמי כל־כך. צדיקים תמימים.

סוחר ב': „אנחנו רוצים רק שקט ושלום. יש לנו הרבה ידידים יהודים. באים אצלם קונים [illegible] באים אלינו [illegible] בלי צרות".

סוחר: „אני רוצה כהנא לשלטון [illegible] שכהנא יהיה לשלטון. מה יעשה? יגרש את כולנו. נחזור כמו חיילים. (הוא נרגע אט אט) ישראל ארץ דמוקרטית. כולם יודעים. אני אומר אמת. אני אוהב שקט בחנות שלי. לא מוכן למות בעד חוסיין ובעד ערפאת. אבל אני מוכן למות עכשיו בעד המסגד, בעד אל־אקצה. אני איש דתי. זה הדת שלי. לא מוכן להרוג אף אחד אבל מוכן למות בעד המסגד. הגברת הזאת גאולה כהן אמרה שלוש פעמים – „נחזור, נחזור, נחזור" אבל זה המקום הקודש בשביל אלף מיליון מוסלמים. למה לכם צרות עם תורכיה, עם פקיסטן?"

עובר ושב: „הגברת כהן באה לראות אם עובדים הפועלים. לא עובדים. בשביל מה באו? אמרו להם תצאו מכאן, לא אמרו לשחוט את היהודים. למה יגידו כך? יש הרבה יהודים טובים".

רביעיה של אנשי מג"ב חולפת בסמוך בצעד אטי. נושאים נוסף לנשקם אלות וקסדות כחול־לבן. הרחוב שקט. שום הד להשתוללות, לקריאות הנבלה. רחמים ישראלי שהיה שם אומר לי: „זה היה מחזה נורא. הם צעקו את הקריאות ההן". אחר כך, ליד שער המוגרבים, שמעתי אישור לכך מפי אריה גורמן, מי שהיה לפני 1967 חייל בפלוגה שלי: „הייתי קרוב. שמעתי ברמקול את הצעקות האלה שלהם".

סוחר: „רוב היהודים טובים באמת, אבל יש פה ישיבה ואלה שגרים שם עושים לנו צרות כל הזמן". שמעתי אישור לכך מידיד ישראלי שאינו חשוד על אהבת ערבים יתרה.

בדרך לכותל אני שואל את הנער הערבי לשמו ושואלו אם לא יתנגד שאפרסמו בעתון. הוא אומר לי: „שמי עאמר טוטנג'י". בקדרודי הוא נהג הטקסי שנרצח בדרך לירחו בידי יהודי ויהודיה". ישראלי מעיר כי מדובר בנקמה שנעשתה ליד מעלה־אדומים.

עליתי להר הבית. שקט ושלווה ותיירים רבים. שום סימן. בשובי פגשתי את מ' שאמר לי: „זה היה צירוף אומלל של חוסר רגישות ותבונה מצד חברי הכנסת ושל חוצפה אלימה והסתה נפשעת של אנשי הוואקף שניש להעמידם במקומם. פקידי עירית ירושלים, הוא אומר, ואנשי אגף העתיקות, בירדו ממילא את הנעשה באורוות שלמה. אפשר היה לנהוג ביתר חכמה ולא לחפש צרות".

ירושלים השלמה. בירת ארצנו. ירושלים שבין האוניברסיטה המורמונית ומסגדי הר הבית. הר המוריה. בית המקדש. מפגש שלוש הדתות והמשולש המסוכן. מי צריך כעת את פתיחת החזית הדתית הנוספת, עם האיסלם כולו, נוסף לסכסוך הממאיר עם הלאומנות הערבית? כל כך קל ללבות יצרים במקום הזה.

היה היה סתת רב־אמן שיעץ לשוליה שלו: „אחוז את הפטיש חזק אבל חלש".

ישראל היא הלוחצת

על אדמת אירופה המערבית הונחה תשתית חזקה לטרור. כמעט כל־טרור. שיתוף פעולה, גם לחץ, יועילו – אולי – לסילוקו.

■ **חגי אשד**

איפה „הלחץ האמריקאי" על ישראל" להתאפק ולא להגיב על פיגועי טרור נגדה? איפה הלחץ האירופי על ישראל לוותר, לגלות מתינות, להכיר באש"ף ולשאת ולתת אתו? הם לא שינו, אולי, את דעותיהם. אבל במקום ללחוץ על ישראל לשאת ולתת עם אש"ף, יש לחץ על המלך חוסיין לשאת ולתת עם ישראל ועל יאסר ערפאת לא להפריע למשא־ומתן כזה. במקום ללחוץ על ישראל לא להגיב, מציעים לישראל שתפעל נגד לוב, ואף מפיצים שמועות שווא על פעולות ישראליות צפויות פה ושם, שאולי „ירשימו את עצמן".

לאמיתו של דבר, ישראל היא הלוחצת על האירופים שיפעלו נגד הטרור המתבצע על אדמתם. ישראל היא הלוחצת על האירופים ללחוץ על חוסיין ועל ערפאת, כב"ל, והנשיא רייגן הוא הלוחץ על האירופים להצטרף לסנקציות הכלכליות נגד לוב, ולא לתפוס את מקום החברות האמריקאיות המתרימות אותה.

עד להודעה חדשה יש מצב של חילוף תפקידים בין ישראל למדינות המערב. הדוות לישראל עצמה, המתונה, בסגנונו המאופק והמרוסן של שמעון פרס. אך בעיקר הודות למנהיגי ערב ולארגוני הטרור הערביים והשיעים. זה לעומת זה. כאילו נרתמו הערבים כולם למסע ההסברה של ישראל, כאילו התחייבו להפגין קבל עולם שאין לנו עם מי לדבר ועל מה לדבר, כמעט. ובעיקר באשמתם.

חוסיין פחדן וחמקן. ערפאת שקרן ותול־אנים. אבו־עבאס רוצח. אבו־נידאל מטורף צמא דמים. מובארק אינו שולט במצב. הנשיא אסד מפחיד ומראיג. הלבנונים הם לבנונים, בלי שום קשר לישראל. וקדאפי – בין אם הוא משוגע, בין אם לא – מסוכן לשלום הציבור ולבטחון העולם. הוא מכשיר בידי הסובייטים לקעקע את שליטת הצי הששי האמריקאי במימי הים התיכון. הוא מסייע לסובייטים לתקוע טריז בין ארה"ב לבין בעלות בריתה האירופיות.

הים התיכון הוא עכשיו זירת ההתמודדות העיקרית בין שני הגושים. ברה"מ אוגפת את נאט"ו מדרום ותוקעת טריז בתוכן בבטן הרכה שלו. בעזרת שני „האסים" הסובייטים החדשים – מועמר קדאפי וחפאז אל־אסד. איש איש ואופיו וסגנונו השונים. איש איש וסכנותיו המיוחדות, לאו דווקא בקשר לישראל. טיל הס.א.5 נגד מטוסים בסוריה ובלוב, הצוללות החדישות וטילי ים־קרקע, המטוסים החדישים והציוד האלקטרוני לכיוון ולשיבוש והטנקים מהשורה הראשונה – כל אלה מכוונים לא רק נגד ישראל; גם נגד מצרים, במישרין ובעקיפין. ובעיקר נגד ארצות־הברית. הם קריאת תגר סובייטית נגד האמריקאים. להוכיח להם שהים התיכון אינו „ים אמריקאי". שלא יהיה הסדרי בטחון בים התיכון, בחופיו ובשמיו – ובעיקר באגן המזרחי שלו – בלי הסובייטים ונגדם.

הטרור הערבי הוא עכשיו מכשיר עיקרי בידי הסובייטים נגד ארה"ב ונגד האירופים – ביחוד ובנפרד. אמנם, הסובייטים נפגעו אף הם ממעשה טרור בביירות ואף הצטרפו להוקעת הטרור באו"ם, אך הם אינם חוששים ממנו. יש להם שיטות משלהם לטפל בטרור. כפי שפורסם, הם חטפו קרוב משפחה של אחד ממנהיגי „חיזבלה", שחטפו את הדיפלומטים הסובייטים, והחזירו את החטוף השיעי כרות ראש וכרות אברי מינו. החטופים הסובייטים שוחררו מיד. כנראה שהשיעים הללו מוכנים להתאבד, אבל לא עד כדי כך. הסובייטים מרשים לעצמם הגנה עצמית בשיטות כאלה.

ולעומתם האמריקאים והאירופים אינם מרשים לעצמם שום שיטה של הגנה עצמית. הם מופקרים לטרור הערבי והשיעי. בעיקר האירופים. הם מנצלים לטובתם את החרם הכלכלי האמריקאי ותופסים את מקומן של חברות אמריקאיות בהמשך הסחר והסיוע הכלכלי והטכני ללוב. זהו מעשה של עריקה מחזית משותפת מתוך חכרנות כלכלית וספילות הגנתית. שהאמריקאים ישאו באחריות להגנת אירופה וישלמו את מחירה והאירופים יקטפו את הפירות. זהו הכוסר האירופי של ימינו.

גם מבחינה זאת חל חילוף תפקידים. האירופים איבדו את זכותם להטיף מוסר לנו או לאמריקאים. להיפך, הנשיא רייגן, שהודיע על הסלת הסנקציות נגד לוב, ביקש מהאירופים לא לנצל זאת לטובתם, כמנהגם בעבר. אך אף אחד מהם לא נענה לבקשה זאת. יש מקום ללחץ שיטתי ובלתי פוסק על מדינות אירופה המערבית לפעול נגד תשתית הטרור הערבי שהוקמה בשטחיהן. יש מקום לשיתוף פעולה של שירותי הבטחון והמשטרות באירופה לחשיפה, למניעה לסיכול ולענישה של מבצעי הטרור והמסייעים להם. לא יזיק כלל לחסל כמה מראשי המרצחים, כדי למנוע מעשי טרור ורצח נוספים.

גם האמריקאים וגם ישראל צריכים להפעיל לחץ שיטתי על האירופים שיחדלו כפתנותם ומהמדנותם האיגואיסטית ויגלו יותר סולידאריות בחזית ההגנה העצמית המשותפת – נגד הטרור הרצחני ונגד לוב המשמשת לו בסיס. כמוה כסוריה, איראן וכל היתר. כל מדינה, כמידת הסיוע שהיא מעניקה לטרור.

צריך לקוות שבימים אלה מתקבלות החלטות חשאיות קודם כל בישראל עצמה, אבל גם בארה"ב וגם במדינות מערב אירופה, לנקוט צעדים יעילים נגד הטרור הערבי ונגד המסייעים לו. תוך כמה חודשים נוכל לדעת אם התקבלו החלטות כאלה ואם בוצעו בהצלחה ואם נוצלה ההזדמנות שנוצרה על־ידי הזעזוע בדעת הקהל המערבית נגד הטרור של אבו־נידאל והתמיכה של קדאפי.

חסידי אומות העולם

פיטורי האחראים

כמה מאנשי „יד ושם" והקונגרס היהודי העולמי הסתידו פרטים. שרים וחברי־כנסת התעלמו. עכשיו, לאחר חשיפת הפרשה, יש להביא להתפטרותם.

■ **נתן רועי**

סטיבן שפילברג, הבימאי ההוליוודי, יצלם סרט שיעלה את קורות חייו של אוסקר שינדלר, חסיד אומות העולם ממוצא גרמני, שהציל מאות יהודים בזמן מלחמת העולם השניה. ספר המתעד את חייו של אוסקר שינדלר יצא לאור זה כבר ותורגם לעברית. המחבר, תומאס קנילי, ראיין עשרות ניצולים בארץ ובעולם. קנילי עשה עבודת תיעוד שהיתה צריכה להעשות על־ידי ישראלים. עברו כבר למעלה מארבעים שנה, ועד עתה לא הוציא מוסד „יד ושם" שום ספר תיעודי בעל משקל שנושאו „חסידי אומות עולם". השנים חלפו. שכחנו והשכחנו.

ב־9 בנובמבר 1962, התפרסמה בעתון הפולני „גוביני קורייר" רשימה שעסקה בעניין כינוס ראשי „יד ושם": גולדה מאיר, שהיתה אז שרת החוץ, ועוזר־הדין גדעון האוזנר, יו"ר הנהלת „יד ושם", השתתפו בכינוס. בישיבה, שעסקה במעמדם של חסידי אומות העולם, הוחלט על מתן סיוע לאלה מביניהם המתגוררים בארץ, בצד הענקת מדליות ועיטורים. החלטות הכינוס הזה הונצחו במסמך השמור בידי. מעט מאד נעשה מאז כדי לקיים את ההחלטות הללו.

באותה ישיבה אמר המשורר האידי, אברהם סוצקובר: „האם אנו יכולים לשכוח את הישישה הפולניה מווילנה, אשר מילטה לתוך ביתה פרטיזן יהודי ביום שבו נתלה פולני בכיכר של העיר בעוון מילוט פרטיזן יהודי אחר". הקהל מחה דמעה. גולדה מאיר, שנכחה באירוע כמעט היסטורי זה, הוסיפה: „כפי שמדברים על השואה בבתי־הספר, כך צריך לספר על המעשים שסייעו ליהודים באירופה הכבושה".

אני רוצה להעיד כאן, כי דבר לא סופר לי בהיותי תלמיד בית־ספר תיכון. את כל המידע הנוגע לחסידי אומות העולם למדתי מקריאה בספרים על השואה. שם, בשולי הדברים הוזכרו „גויים טובים". כמי שזכה בפרס „יד ושם" לשנים 1974־1975 התחלתי לחפש חומר העוסק באותם גיבורים והעליתי חרס. לבסוף נפל לידי ספר של אברהם נימצוביץ, „בזכותם", המספר את קורותיהם של כמה מחסידי אומות העולם המתגוררים כאן. שום חומר אחר לא היה בנמצא.

בסיום אותו כינוס שהתקיים ב־1962, הוחלט על הקמת ועדה מכינה בראשותו של אנשל רייס, מראשי קהילת יוצאי פולין באותה עת, שתטפל במעמדם של חסידי אומות עולם. הוועדה הזאת הטילה על הקונגרס היהודי העולמי לטפל במעמדם הכלכלי של אותם אנשים. לשם כך נתוצה היתה רשימה מדוייקת של חסידי אומות העולם והמשימה לאתר את אותם אנשים הוטלה על אנשי „יד ושם".

שופט בית המשפט העליון משה בייסקי דיווח על יותר מ־4500 חסידי אומות עולם המתגוררים ברחבי העולם, 33 מהם בישראל. אחרים עזבו. פרט לאלה המתגוררים כאן עוד כמה עשרות מצילים שלא הוענקה להם תעודה, שקשרו את גורלם עם גורל העם היהודי. הכומר גרגורי פבלובסקי העביר לידי השבוע רשימה חלקית של אותם גויים שלא הוענק להם אות כלשהו. אחד מהם, סיפר פבלובסקי, נשאל עם בואו מדוע עלה לישראל: „אני אוהב אתכם" – אמר. אהבתו אינה תלויה, כנראה, בדבר. 15 מבין חסידי אומות העולם מתגוררים בינינו בעוני מביש. מי אחראי לכך? כמה מאנשי „יד ושם" והקונגרס היהודי העולמי, האמור לתמוך באלה החיים מחוץ לישראל ניסו להסתיר מפני פרטים הנוגעים לאותם אנשים.

גם שרים וחברי כנסת התעלמו מבקשותיו של השופט משה בייסקי, שביקש את ההקצבה לחסידי אומות העולם, אך לאחר שהעניין היה לפרשה, התייצבו מול המצלמות. אחד מהם, שאמר בזמנו לשופט משה בייסקי, כי איננו סבור שיש לתת לגויים יותר מאשר ליהודים, הציע עכשיו הצעות סיוע מפליגות.

בעקבות פרסום רשימותי ב„דבר", התקשרה אלי ד"ר פינקלברנר מחיפה. את ערב חג המולד – אמרה – תבלה בבית־אבות בנהריה, שם מתגוררים כמה מחסידי אומות העולם. סמוך לחצות התקשרה אלי פעם נוספת ואמרה: „לא יכולתי ליצור אתם קשר. אלה אנשים קשישים מאד. הכל שלא נזכרנו בהם לפני 10 שנים, כשהיו עדיין מסוגלים ליצור קשר עם בני־אדם". „אדרוש" – אמרה – „את התפטרות האנשים אשר אמורים היו לטפל בחסידי אומות עולם המתגוררים בישראל".

אם תעשה ד"ר פינקלברנר את אשר אמר, תעשה דבר נבון.

משק צומח, משק צונח

אחרי השקיעה בשדה

כיצד מודדים צמיחת משק, קפאונו או שקיעתו? בודקים את סכום ההשקעות והמשאבים שהופנו לענפי הייצור. בדקנו. העובדות והנתונים, מימצאים אלמנטריים, מראים שמה שמרבים לדבר עליו – משק צונח בניגוד למשק צומח – נכון. תמונה מדכאת. וזה עוד לא הכל. העתיד יהיה קשה יותר אם לא יקבע שינוי כיוון. המשק הישראלי שוקע.

השקעה ובלאי. בתחילת שנות ה־70, היחס בין ההשקעה הגולמית – בסקטור העסקי – והבלאי, היה 2 ל־1. בשנת 1984 ירד היחס: 1.2 ל־1. ב־1985 יהיה, כנראה, היחס 1 ל־1.

נכסים קבועים. ההשקעה בנכסים קבועים, בניינים, ציוד וכלי תחבורה, הצטמצמה בשנת 1985 ב־12 אחוז. לאחר ירידה בשיעור דומה ב־1984.

השקעות ענפיות. ההשקעה בענפי המשק השונים, שהיא כשני שלישים מכלל ההשקעה במשק, בשנת 1985 ב־10 אחוזים, בהמשך לצמצום של 15 אחוז שנרשם ב־1984.

תחבורה. בהשקעות בכלי תחבורה היתה בשנת 1985 ירידה ניכרת של 44 אחוז. בשנה זו לא נרכשו אניות ומטוסים. ההשקעות בכלי תחבורה יבשתיים קטנו ב־11 אחוז בהמשך לירידה של 42 אחוז בשנה הקודמת.

תוצר לאומי. התוצר הלאומי הגולמי גדל בשנת 1985 בשני אחוזים. ב־1984 ירד התוצר בכחצי אחוז, עליה של 1.5 אחוז ... ממוצע ...

■ **טדי פרוים**

"צמיחה" נהפכה למלת מפתח־קסם כלכלית. נכון הוא שמשק שאינו צומח, נסוג. אם האוכלוסיה מתרבה (וזה המצב ברוב המכריע של המדינות), והמשק אינו גדל לפחות בקצב ריבוי התושבים, הרי שהוא נסוג. יתר על כן, כלכלת העולם מתרחבת, ואם משק לאומי מתרחב פחות מההתרחבות העולמית הממוצעת, הרי שהוא מתבוסס יחסית. רק צמיחה תבטיח שרמת החיים תעלה, היצוא יגדל והשירותים הציבוריים, שגם הם חלק מרמת החיים, יתרחבו. אם משק אינו צומח, רמת החיים תצטרך לרדת, היצוא יצטרך לקטון והיבוא לגדול – או שילוב של כל השלושה.

לצמוח אפשר על־ידי השקעות, כי אלה מגדילות את כושר הייצור, או על־ידי יעול והעלאת הפריון, כלומר להפיק יותר תוצרת מאותה כמות של אמצעי ייצור־אדמה, מכונות, כוח־אדם. ניצול ציוד תעשייתי בשלוש משמרות במקום בשתיים, הפעלת מכונות משוכללות, הכנסת כוח־אדם מובטל למעגל העבודה ומציאת זן עגבניות פורה יותר – כל אלה הם אלמנטים של צמיחה.

אולם אפשרויות היעול הן פחות או יותר נתונות. לכן, אם רוצים צמיחה מהירה, יש צורך בכסף: ... ומחשבים במקום ...

אלא תרגיל חשבוני, המנטרל למעשה את האבטלה הסמויה ומבזבז כוח־אדם. ערך הצמיחה תלוי גם בשימוש שעושים בתוספת הייצור. ב־1981, למשל, "גדל" התוצר הלאומי של ישראל ב־4.5 אחוזים, שיעור מכובד בתנאי המיתון ששררו אז בעולם. אולם תוספת הייצור נאכלה כולה והיתה זו שנת השיא בהשתוללות של אירידור בצריכה הפרטית בשעה שהמטרה של המשק היא היצוא. היתה זו איפוא הגדלת הבטן במקום השרירים.

לא תמיד נחשב 4.5 אחוזי צמיחה כב־1981 הישג. מאז שנות ה־50 התרחב המשק בקצב מהיר. בשנות ה־50 וה־60 נחשבו 5־6 אחוזי צמיחה לצנועים: 8־9 נחשבו למתקבלים על הדעת, ו־10־11 – ללא יוצאי דופן. הודות לכך יכולנו ...ל את הוצאות הבטחון שהלכו וגדלו – כי ביחס ...ג הן ירדו. גם אחרי מלחמת ששת הימים שב... להתרחב במהירות. רק מלחמת יום הכיפורים ... את הצמיחה 2.4 אחוזים בממוצע רב־שנתי ...קשי צולעים קדימה.

...מר, צמיחה תובעת השקעות, וצמיחה מהירה ...קעות גדולות. השקעה היא בשלב ראשון גורם ...ציוני. למימון הקמת בית־חרושת, מטע ...רו או כביש, מוזרמים כספים למחזור, וזהו ...ד אינפלציוני. אולם אם ההשקעה היתה ...ית־ראנטבילית, היא תתכסה מקץ זמן מה ...י תוספת הייצור שהמפעל יתרום למשק. אם

צומח הצומח אחרון

צמיחה תובעת השקעות, וצמיחה מהירה – השקעות גדולות. בשלב הראשון, השקעה היא גורם אינפלציוני. אולם אם היתה הגיונית־רנטבילית היא תתכסה על־ידי תוספת ייצור. לא זה מה שקורה עכשיו במשק הישראלי.

הפיתוח נעשה בצעדים מדודים ולא בקפיצות־דתיעות לסרוגין, ההשקעות מאתמול יניבו פרי למחרת ויכסו את תוספת ההזרמה־ההוצאה מהיום.

רווחות כמה דעות כי קצב הפיתוח בראשית שנות ה־60 היה מהיר מדי עד שנוצרו לחצים אינפלציוניים כבדים מנשוא במושגי הימים ההם. (7.7 אחוזים ב־1965 ו־8.0 ב־1966) ואלה, בין היתר, חייבו את מדיניות המיתון שעצר את הצמיחה עד לאחר מלחמת ששת הימים. המיתון של אמצע שנות ה־60 הביא לבלימת האינפלציה (1.6 אחוזים ב־1967), אך גם לעצירת הצמיחה. הכלכלה חזרה על עצמה אחר מלחמת יום הכיפורים. אינפלציה של כמעט 40 אחוז בשנים 1974 ו־1975 אילצה את הממשלה להקפיא את ההשקעות וממילא את הצמיחה.

החורבן שהותירו אחריהם שמחה ארליך ועוד יותר ארידור, האיץ את האינפלציה לקצב חסר תקדים. כדי לבלמה, ננקטו מאז יולי אשתקד צעדים מגבילים. ההצלחה היתה מפתיעה, אך בתחום החשוב ביותר לטווח ארוך, שיפור מאזן התשלומים, הושגה התקדמות מעטה בלבד. לכן תובעים כמה פוליטיקאים וכלכלנים להרחיב מיד את ההשקעות, הנמצאות זה שלוש שנים בנסיגה. גם במיתון של שנות ה־70 היו שתבעו חידוש צמיחה על אף שמאזן התשלומים השתפר בקפיצות ענק.

כך לא קרה ב־1985. היצוא עלה בשמונה אחוזים (האמריקנים קיוו ל־12) והיבוא ירד בקושי באחוז אחד. ההשקעות קטנו ב־15 אחוזים, אחרי שנתיים של ירידה בסדר גדול דומה. נחמת מה ניתן לשאוב מכך שעיקר הירידה בהשקעות חלה בענף הבניה ולא בחרושת התורמת ליצוא, אולם התעסוקה ותעשיית הבניין (מלט, ברזל, עץ וכו') נפגעו מהירידה בהשקעות.

העליה באבטלה, הירידה ברווחיות התעשיה והשיפור המאכזב במאזן התשלומים מרכבים את התביעה בדבר חידוש הצמיחה (השקעות). התובעים מאמינים שניתן לעשות זאת מבלי לקעקע את יציבות המחירים היחסית, ומבחינה מסוימת באמת אפשר. כמובן, לא על־ידי הרחבת שירותי הרווחה כפי שמציעים השר משה קצב ואחרים, אבל על־ידי קיצוץ התקציב. כמות המשאבים הכספיים שברשות המשק היא גורם נתון, ואם שופכים יותר כסף לשירותי רווחה ושכר, נותר פחות להשקעות אבל בשנה הבאה לא צפויים שינויים מרעישים לטובה. "הקיצוצים" בתקציב המוצע אינם צמצום פעילות ממשלתית, אלא שאיבת כסף מהציבור. זה אמנם אקט אנטי־אינפלציוני, אך לא תמריץ לצמיחה. להיפך: העלאות השכר העומדות בשער והענקת שירותים "שמנים" מדי (לא ביחס לרצוי, אבל ביחס ליכולתו של המשק) מנעים תנופה להרחבת הייצור וחיזוק המשק.

כסף אחר להשקעות היה אפשר לגייס – וכנראה לא גוייס – על־ידי מכירת חברות ממשלתיות (כמו מפעלי ים המלח, "אל־על", מפעלי הפוספאטים ועוד) לבעלי הון מחו"ל, והפניית התמורה להשקעות. שר התעשיה והמסחר הרבה לדבר על כך, אך "הבולדוזר" בהקמת התנחלויות ותקיפת לבנון נתגלה, בהקשר זה, כעגלת שוורים יגעים. לכן, אם לא ישונו המגמות בתקציב המדינה לשנת 1986/87, תתרחב האבטלה מאזן התשלומים לא ישתפר מחמת המשך הקפאון בצמיחה.

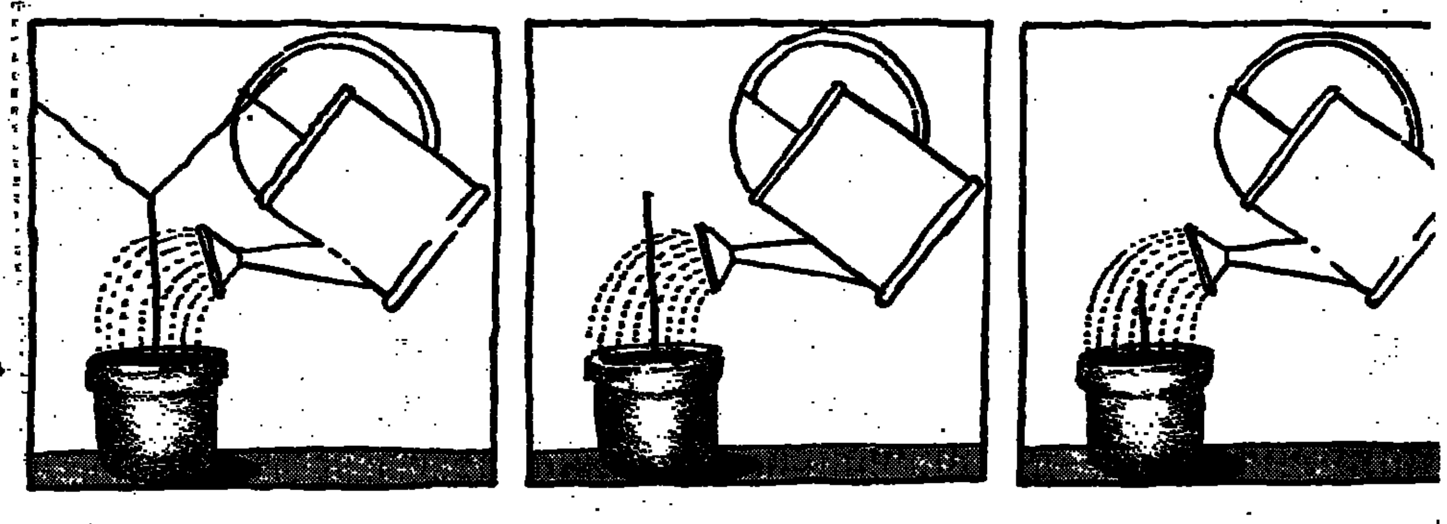

יצוא, ועוד פעם יצוא

גד יעקבי: סיווג מחודש של אזורי פיתוח. עדיפות לנגב ולגליל, לרמת הגולן ובקעת הירדן. ירושלים גם. מכירת נכסים וחברות בבעלות הממשלה. 200 מיליון דולר.

מאז הוקמה ממשלת האחדות הלאומית הגיש שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי עשרות תזכירים והצעות לחידוש הצמיחה ולעידוד היצוא. יעקבי, המקדיש לכך זמן, מרץ ורעיונות יותר מכל שר אחר, סבור שיש להיערך מבעוד מועד, תוך כדי ביצועה של התכנית הכלכלית, ולנקוט שורה של יוזמות כדי לעודד ניצנים של צמיחה מחודשת ולהביא להרחבת היצוא.

יעקבי אומר שיש לפעול מיד משום שיש פער בזמן, העלול להימשך חודשים רבים ואף שנים, בין היוזמה, ההשקעה והפירות של ההשקעה. בינתיים עלול לחול מיתון כבד, שיתרום אמנם להורדת האינפלציה, אך הוא עלול לפגוע קשה בתחומים חיוניים.

המאמץ לחידוש הצמיחה צריך להיעשות בכיוונים חיוביים של המשק, כמו למשל עריכת רפורמה במערכת המיסים, הנהגת מדיניות חדשה לאזורי הפיתוח, נקיטת צעדים לעידוד היצוא ועוד. יש, לדעתו, להפחית את מס ההכנסה כדי לאפשר במסגרת הסכמי השכר החדשים, להעלות את השכר נטו מבלי שהדבר יערער את יציבות המחירים. יש להנהיג רפורמה בביטוח אבטלה ולהפכו למעין "ביטוח תעסוקה" על־ידי תשלומו למפעלים שיקלטו עובדים למשך שישה חודשים. צריך לבחון את הגורמים שהביאו לירידת היצוא ולקיים בקפדנות את רווחיות היצוא, להנהיג בהקדם את המסלול החלופי לעידוד השקעות הון על־ידי פטורים ממיסוי על מפעלים שיוקמו באיזור הפיתוח.

יעקבי הגיש באחרונה מסמך חדש לסיווגם של אזורי הפיתוח. הוא מציע לקבוע עדיפות ברורה בסיוע לאזורי הפיתוח המרוחקים ממרכז הארץ, דהיינו לנגב, לגליל, לרמת הגולן, למרחב ירושלים, לבקעת הירדן ולדרום חבל עזה. הוא מציע לפרוז את הקמתם של חבלי התעשיה והמדע בגליל ובנגב, על־פי החלטת הממשלה לבחון מחדש, בכוונה חיובית, את הקמת שדה התעופה, לקיים קרן צמיחה בתמורה למכירת חברות ונכסים ממשלתיים, דבר שיביא לגיוס של כ־200 מיליון דולר.

שר הכלכלה אומר כי אם "ננהל מדיניות צמיחה המושתתת על יצוא, נוכל עד 1990 להגיע לעצמאות כלכלית מלאה, להגדיל את התוצר הלאומי הגולמי עד ל־32 מיליארד דולר, כלומר ב־30 אחוזים, לשנות את מבנה המשק – בין השאר על־ידי הגדלת מספר העובדים בתעשיה ובתיירות ב־60 אלף והקטנת מספרם בשירותים הציבוריים בכ־30 אלף.

"כוח המשימה יכול להיות מנוף חשוב לפיתוח של המשק הישראלי. יש להמשיך בתנופה את פעולת כוח המשימה הכלכלי, שיביא השנה לגידול היצוא במאות מיליוני דולרים ויקים שלוש חברות השקעה חדשות. כוח המשימה הוא תהליך חדש ולא תקיים, היוצר דפוסי שותפות חדשה בין ישראל לבין יהודי התפוצות", מסביר שר הכלכלה.

יעקבי רואה את הספקנות והביקורת שהוטחו ב"כוח המשימה" בעת הקמתו. "פעלתי יחד עם ראש הממשלה נגד כל זרם הספקנים בתוך הממשלה ומחוצה לה, ואנשים רבים מצטרפים לכוח המשימה. כוח המשימה עשוי להשפיע על גידול אדיר של המשק הישראלי. לולא נקטנו יוזמה זו, היינו עלולים להחמיץ את הפוטנציאל לחידוש הצמיחה."

מרוב עצים לא רואים

גורמים רבים פועלים למען שלב הצמיחה: משרדים ממשלתיים, ויחידות שונות בתוכם משרד ראש הממשלה, משרד האוצר, משרד התעשיה, משרד הכלכלה והתכנון, משרד המדע והפיתוח, התאחדות התעשיינים, ההסתדרות ועוד.

הערכות וגישות שונות בעניין הצמיחה יש למכביר, אך לעתים קרה שאין די תיאום בין הגורמים הללו והעדר שיתוף־פעולה ביניהם מאט את הקצב התקדמות לפיתוח הנושא.

ראש הממשלה שמעון פרס הציע לפני כחודשיים, בדיונים על תקציב המדינה לשנה הבאה, להטיל מלווה צמיחה במשק, שהכנסותיו קודש לעידוד הצמיחה. יו"ר סיעת המערך בכנסת הציע השבוע להטיל מס הון, שחלק הארי שלו יושקע לקרן חידוש הצמיחה.

משרד האוצר קיים לפני כחודש וחצי יום עיון מיוחד בנושא הצמיחה הוקמה גם ועדה, שתעקוב אחר הפעולות לחידוש הצמיחה ותגבש הערכותיה בנדון.

משרד הכלכלה והתכנון, בראשות גד יעקבי, מפעיל את "כוח המשימה". הרשות לתכנון כלכלי שבמשרד הכלכלה פרסמה לפני כחצי שנה תכנית חומש למשק הישראלי, שהצמיחה היא אחד מיעדיה העיקריים.

משרד התעשיה אמור לפעול לעידוד ההשקעות, התעשיה והיצוא. מרכז ההשקעות של המשרד מאשר הענקת סיוע למפעלים שונים ופועל להעברת רבים לאזורי פיתוח.

משרד המדע והפיתוח ומשרדים אחרים אמורים אף הם לתרום לפיתוח טכנולוגיות חדשות. להכשיר מוחות ישראלים ועוד. ההסתדרות והתעשיינים אף מתכננים פעולות לעידוד הצמיחה.

תכניות יש למכביר, אך אותה הבעיות היא שאין די תיאום בין כל הגורמים הללו, המבקשים לעודד את הצמיחה. הגופים השונים פועלים כל אחד בדרכו שלו. ולעיתים, בדיון תקופתי של המועצה הכלכלית־חברתית המתכנסת אצל ראש הממשלה, נמסרים דיווחים על פעולותיהם.

עמוס מר־חיים. קטפי הכסף האבודים.

אף־על־פי ששלבי הבלימה והייצוב במשק מיצו את עצמם, כהערכת אנשי משק רבים, הם מתמשכים ומחריפים, ומטביעים מפעלים וחברות נוספים. המשק הישראלי הגיע כנראה לאותה נקודה קריטית שבה בלימה וייצוב גורמים לנסיגה במקום לאפשר את חידוש צמיחתו. אחרים מזהירים כי הכלכלה הישראלית נמצאת כבר עתה בתחום השלילי של אותה נקודה. אחרים מבקשים לחזק את שלב הייצוב ולבחון כיצד יגיב המשק ללא הזעזועים המינהליים, ועוד אחרים גורסים ששלב הבלימה לא הסתיים עדיין וכי צריך להמתין בסבלנות עד למעבר לצמיחה.

קשה למצוא אנשי משק שידברו נגד צמיחה. הכל מסכימים שהיא התכלית העיקרית לצעדים שננקטו עד כה, ושהיו אלה צעדים מקדימים לשלב העיקרי. המחלוקת היא לגבי העיתוי ולגבי הרכב הצעדים שיבטיחו את שמירת הייצוב כאשר יחזור המשק לצמיחה. ועוד מסכימים כי תנאי הכרחי לצמיחה הוא שחרור משאבי הון וכוח אדם המרותקים כיום בסקטור הציבורי, והפנייתם לסקטור העסקי. גם לגבי תנאי זה קיימת מחלוקת־מה, האם תהליך כזה הובטח כבר באמצעות הצעדים שננקטו או שיש להתמיד בריסון הסקטור העסקי עד למיצוי הכיווץ של הסקטור הציבורי.

בינתיים, מפילים הבלימה והייצוב חללים רבים בסקטור שצריך להוביל את הצמיחה. את מחיר הריסון והמיתון משלמים, בדרך־כלל, המגזרים היצרניים. הם משלמים באבטלה גוברת, באי־ניצול גובר ומתמשך של ציוד קיים ובאכילת משאבי הון.

מה אומרים על כך התעשיינים עצמם? בחרנו שניים מראשי המשרדים הכלכליים החשובים במשק, בעבר. או ראו את הצמיחה כמטרה עיקרית. דעתם התחזקה עוד יותר כשעברו למיגזר העסקי, ועל רקע הצמיחה העגומה שרשם המשק בעשור האחרון.

עמוס מר־חיים, לשעבר מנכ"ל התעשיה והמסחר, והיום מנכ"ל "כלל תעשיות": "בעיני שם המשחק כיום הוא הישרדות, לא צמיחה", אומר מר־חיים. כאשר טבע את המושג הזה אהרון דבית, מנכ"ל "כלל", לפני כמה חודשים, חשב מר־חיים שהביטוי הוא דפסיטי. היום ברור לו שזו תמצית הקיום. כללי המשחק של המדיניות הכלכלית משוקים נגד צמיחה.

הוא מונה כמה גורמים הפועלים בכיוון נגדי לצמיחה:

רווחיות נשחקת, בגדול. מפעלים רבים עבדו נגרמת בעיקר בגלל חקיקת המס. כיום גובים מה שמסיבות שונות לא גבו בשנים קודמות, ומי שהשקיע יותר בעבר, נאלץ עתה לשלם יותר מס. "הממשלה גובה מיסים ממי שהשקיע ומכאן אתה למד מה חושבת הממשלה על השקעות", אומר מר־חיים.

מקורות הון אחרים אין. גיוס כסף בשוק ההון הוא משימה קשה, כיוון שההון ברובו, הולאם על־ידי הממשלה. כדי להביא כסף מחו"ל צריך לעבור את ה"ויה דולורוזה" של בנק ישראל, ואחרי

מר־חיים. הריבית [illegible] משחק כוחות בשוק אלא פרי החלטה ממשלתית: "לוית שקל בריבית הנוכחית, שחקת עצמך לדעת, וכל שקל שלא השקעת השתמשת בו בכנס פיננסי – שיפר את מצבך באופן ניכר. המסקנה – אידיוט מי שמשקיע. החכם בעת ההיא יהיה נויל".

הלקח הספציפי של "כלל תעשיות", קונצרן שהכנסותיו השנתיות כ־800 מיליון דולר, הפרוש על מרבית ענפי התעשיה – להקטין את תוכנית ההשקעות לשנת 1986 עד למינימום. "אנחנו לא ...לאבד את עצמנו לדעת מבחינה עסקית, ...פים נוילות על נכסים ומקטינים סיכון היכן ...יתן".

...יניות ההישרדות אינה מבטלת השקעות ...ך התחדשות טכנולוגית, קליטת ציוד חדש ...ך ההסברה ליצוא. פעולות כאלה נעשות ...בית מפעלי הקבוצה "מתוך אמונה תמימה ...נא לא ייפגע ומתוך ידיעה שללא התחדשות ...לונית לא ניתן להתקיים".

...ת מחיר הקפאת ההשקעות נשלם בעוד כמה ...ם, אומר מר־חיים, ומביע פחד מפני "שתי ...נות נוספות וריתוך שערים במפעלים, ואז יורום ...למי שבוכים ולא למי שצומחים".

...מיום סיון, מנכ"ל קונצרן "תיעש" ולשעבר ...כ"ל משרד האוצר. עמדותיו אינן רחוקות ...מדותיו של מר־חיים. הוא יודע שישנה דרך ...רת, בטוחה יותר וחיונית למשק הישראלי. המדיניות הכלכלית, הוא אומר, השיגה מספר מטרות חשובות: כמעט וביטלה את הגרעון בתקציב המדינה, הורידה את האינפלציה לשיעור של 2־3 אחוזים לחודש, הקטינה את הגרעון במאזן השוטף וסייעה לעצור את הגידול בחוב החיצוני במטבע חוץ.

אבל, האמצעים שננקטו דיכאו את התפוקה ופעלו נגד אפשרויות חידוש הצמיחה במשק. המדיניות המוניטארית, צמצום כוח הקניה של הממשלה – ולא הקטנת כוח האדם המועסק בה – פועלים נגד הסקטור העסקי. גם מדיניות שער המטבע יצרת תהליך ההפך את היבוא לאטרקטיבי יותר. כלומר, הייצור המקומי קטן כיוון שמקומו נתפס על־ידי היבוא.

"כל האמצעים והתהליכים במשק, גם המוצלחים ביותר, אין להם כל ערך לטווח בינוני וארוך – אם הם לא מבטיחים את הגדלת העוצמה הלאומית. המשק יחזור במהירות למצב של הורמה ולאובדן מט"ח אם התוצר לא יגדל", אומר סיון.

סיון מזהה שני קווי התנגדות בנסיון לחדש את הצמיחה במשק: יש הטוענים כי חידוש הצמיחה יפגע במטרות מיידיות אחרות – הקטנת האינפלציה ושיפור במאזן התשלומים – שכן תהליך כזה כרוך בהפשרה מוניטארית ויבוא מוגבר של נכסי השקעות. קו התנגדות נוסף הוא של מי שטוענים כי אין להרחיב עכשיו את ההשקעות ותחילה צריך להגדיל את התפוקה באמצעות המשאבים הקיימים של הון וציוד.

"זהו הלך מחשבה לא נכון", אומר סיון. ניתן לקיים צמיחה ולהפנות אליה משאבים ממקורות קיימים באמצעות סדרי עדיפויות חדשים. החינוך והבטחון הם, לדעתו, דוגמאות למקורות שיכולים לשחרר את המשאבים הדרושים לכך, בלי לפגוע במאבק האינפלציוני ובחזית מאזן התשלומים.

הציוד הלא־מנוצל. מצב שמקורו נובע מאי־יכולתם של מפעלים ליישם טכנולוגיות חדשות שיאפשרו להם לייצר ביעילות. לשם כך דרושות השקעות נוספות. הרי אין כוונה להשתמש בציוד הקיים כדי להרבות ייצור לשוק המקומי. אם רוצים להשתמש בציוד לייצור מוצרים סחירים שניתן להתחרות אתם בשוקי היצוא, יש צורך לחדש ולרענן אותו.

סיון סבור שאין להשאיר את הצמיחה לחסדי יזמים. יזמות היא גורם חשוב בצמיחה, אך היא לבדה לא תניע את גלגליה. דרושה, לדעתו, מדיניות ממלכתית יזומה ואקטיבית, שתביא בחשבון שאת פירות הצמיחה יהיה ניתן לראות רק ב־1987 אם ינקטו עתה צעדים ממשיים להשגתה.

קבוצה קטנה של לווים גדולים

הנגיד מנדלבאום: יבוא הון למימון רכישת ציוד בחו"ל – מחוץ להגבלות. 300 מיליון ד' מחסכון לטווח ארוך להשקעה בסקטור הפרטי.

יש הרואים במדיניות הבנק המרכזי בקביעת מחיר הכסף והמגבלות על יבוא הון מחו"ל – גורם מכריע המונע את חידוש הצמיחה במשק. בבנק מודעים להשלכותיה של המדיניות המוניטארית על אפשרויות חידוש הצמיחה, אך מרגישים כי הריסון שנכפה על הסקטור העסקי בשלב הבלימה והייצוב היה הכרחי עד שהכיווץ התקציבי התחיל לתת תוצאות. תהליך זה לא הסתיים עדיין, אך לדעת נגיד בנק ישראל, ד"ר משה מנדלבאום, המשק בשל עתה לצמיחה, וצריך לכוון את המקורות והאמצעים לכיוון זה. תנאי הכרחי לחידוש הצמיחה לדבריו, הוא שחרור־העברת משאבים נוספים מהסקטור הציבורי לסקטור העסקי. הצמיחה שהמשק זקוק לה תתאפשר בסקטור היצרני, לאחר שיוזרמו אליו משאבים שיועברו מן הסקטור הציבורי.

צעד חשוב בכיוון הזה הוא הורדת המיסים על עבודה. הסקטור הציבורי יכול לגלגל את המיסים האלה. הסקטור העסקי המייצא נאלץ להתמודד עם עלויות יקרות מול היבוא.

בתקופה האחרונה נסגרו ברזי ההון להשקעות, אך לדברי הנגיד, בנק ישראל דאג להשאיר מחוץ להגבלות את יבוא ההון שנועד למימון יבוא ציוד מחו"ל. ואמנם, האשראי ליבוא ציוד מחו"ל גדל בשנה האחרונה ב־200 מיליון דולר והסתכם ב־1.4 מיליארד דולר. יבוא זה נעשה במחירי ההון הבין־לאומיים ובתנאים נוחים יחסית.

אבל בעיית מימון ההשקעות ממקורות מקומיים עדיין לוחצת. המקור העיקרי למימון השקעות לטווח ארוך הוא פקדונות הציבור, תכניות החסכון וקופות הגמל. מדוע? מפני שהממשלה הפסיקה לתת הלוואות פיתוח. כך נוצרה בעיה של מציאת מקורות שיתאימו להשקעות שאורך חייהן והחזרן יהיה בטווח הארוך.

על רקע זה מציע בנק ישראל לייעד 300 עד 350 מיליון דולר נוספים ממקורות החסכון לטווח ארוך, להשקעה בסקטור העסקי. סכום זה יקוזז בחלקו על־ידי הקטנת כ־200 מיליון דולר מנת אשראי לטווח קצר שבו משתמשים היום למימון השקעות.

תחום אחר טעון־טיפול הוא אופן חלוקת האשראי וההון במשק. נגיד בנק ישראל אומר שקבוצה קטנה של לווים גדולים זוכה במרבית המקורות הפנויים של ההון. חלוקה שיוויונית יותר תאפשר לחברות בינוניות וקטנות ליהנות ממקורות אלה. ההגבלות שבנק ישראל הטיל לאחרונה על "הלווה הבודד" יסייעו ביצירת השוויוניות הדרושה לפי מנדלבאום. הנגיד סבור כי האשראי המכוון ליצוא מחולק בדרך צודקת יותר.

נגיד בנק ישראל סבור שאין לסבסד מימון לעידוד הצמיחה. ניתן להפעיל תהליך הדרגתי של צמיחת המשק במקביל להקטנת הוצאות הסקטור הציבורי ושמירה על משמעת תקציבית.

לא הכינו רכבם לחורף

■ חיים ביאור

ישראל קיסר: מודעי מכשיל את יעקבי. אם יימצא ההון להשקעות, לא בטוח שהממשלה תדע היכן להשקיע. דני רוזוליו: הדיבורים נמלצים. המציאות עכורה. יורם ברזילי: במשך חמש־שש שנים ההשקעות במשק יורדות. יורם בן־פורת: רק גורמים פרטיים ינווטו נכון.

ישראל קיסר. הממשלה איננה יודעת.

מאז הופעלה התכנית הכלכלית ביולי אשתקד מולאו בסיסמות שטרות של חזרה לצמיחה משקית, שמועד פרעונם במחצית הראשונה של 1986. ככל שעולה מספר החברות והמפעלים הנקלעים לקשיים, מוכח עד כמה נעדרי כיסוי הם השטרות שפיזרו בנדיבות השרים הכלכליים.

סיסמת השיבה לצמיחה נועדה לנטוע בציבור את האמונה שיש אור בקצה המנהרה, אך בעיקר לדרבן את השכירים להסכים לויתורים מפליגים בשכרם – עד כדי שחיקה ריאלית של 40 אחוזים במהלך 1985.

בהסתדרות מציינים שהממשלה השיגה את מטרתה הראשונית – ליצור אווירת חירום במשק, אך ההמשך המתחייב לא בא. המזכ"ל ישראל קיסר מציין שריכוך האינפלציה והשיפור ביתרות מטבע החוץ הם תנאי הכרחי להצלחת התכנית הכלכלית, אך בהחלט לא התכנית עצמה. היעדים המרכזיים – הגדלת התפוקה והיצוא, הרחבת מקורות התעסוקה, הקטנת תלותנו בגורמי חוץ, ומעל לכל – שמירה על רקמת החברה – רחוקים ממימוש.

אין לממשלה שום תכנית להעלאת המשק לפסי צמיחה, גורס קיסר. הדבר נובע, לדעתו, מתפיסת עולם של חלק מהשרים, הרואים באדם כלי שרת בידי הכלכלה ולא להיפך. לדבריו, ההרכב הקואליציוני המסורבל של הממשלה מונע גיבושה של מדיניות כלכלית מוסכמת. לדוגמה מצביע מזכ"ל ההסתדרות על "תכנית החומש" למשק שגיבש לא מכבר שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי ואת פעילותו של האחרון בתחום של גיוס משקיעים יהודים בעולם במסגרת "כוח המשימה". צעדים אלה, אומר קיסר, מוכשלים על־ידי שר האוצר, יצחק מודעי.

קיסר מצביע על היוזמה שנקטה ההסתדרות, כאשר הקימה את הקרן לעידוד הצמיחה, "כדי שלא נהיה רק תובעים מאחרים". המזכ"ל נמנע מלנקוב בסכום שהצטבר ביעד להשגה, אך ככל הידוע הוא נע סביב 50 מיליון דולר, שייאספו מרוב חברי ההסתדרות על־ידי תרומה של שלושה ימי עבודה במשך שנה וחצי.

אולם קיסר מבהיר כי הסכום שייאסף הוא רק בבחינת השאור שבעיסה, ואילו את העיסה עצמה חייבת לספק הממשלה. כספי הקרן ההסתדרותית יוזרמו בחלקם להקמת מפעלי תעשיה חדשים באזורי פיתוח ובחלקם ישמשו סיוע למפעלים הנתונים אמנם בקשיים, אך יש להם נתוני יסוד להבראה.

הממשלה ביצעה תפניות חדות מדי במאמציה להוריד את האינפלציה לרמה אפסית ופגעה במפעלים "שלא הכינו את רכבם לחורף", כלשונו של קיסר. היא היתה חייבת, לדבריו, להקים "תנועת לעזרה ראשונה" למען המפעלים ולא להניח להם לקרוס בזה אחר זה. המיתון, אי־היציבות הריבית הגבוהה גרמו לכך שמפעלים שהורידו עלויות באמצעות קיצוצים בשכר המשיכו לשקוע בחובות תופחים, אומר מזכ"ל ההסתדרות.

קיסר פסימי לגבי הסיכוי לצמיחת המשק, ולדעתו גם אם יימצא ההון המיועד לצמיחה, ספק רב אם יש לממשלה תוכנית היכן להשקיע את הכספים, באילו ענפי יצוא ושיווק. לדבריו, לא נעשה חקר שווקים או חקר מגמות ויתרונות יחסיים של ענפי הייצור.

מזכיר חברת העובדים, דני רוזוליו, סבור אף הוא שהדיבורים הנמלצים על צמיחה עומדים בסתירה למציאות העכורה. סגירתם של כל מקורות המימון במשק בפני המגזר התעשייתי, הוא אומר, הובילה למחסור בכספי השקעה והמיסוי משבר כבד על ענפים שלמים, בעיקר ענפי הבנייה והחקלאות. המטרה כעת כבר אינה צמיחה, אלא מניעת התמוטטות של מפעלים.

רוזוליו סבור שניתן לצעוד לעבר צמיחה באמצעות הזרמה מבוקרת למשק, וכמו במצב מלחמה – לתכנן בקפדנות את המקורות והשימושים. לא יתכן, לדוגמה, שכספי החסכון יופנו למימון תקציב המדינה במקום להשקעה במגזר היצרני.

דרושה תפנית, כדבריו, ממצב של ריבית מטורפת, מיסוי אסטרונומי והעדר עידוד ליצוא – למדיניות של פריסת חובות מצד המגזר היצרני והפחתת המיסוי המוטל על התעשיינים במעסיקים. רפורמה דחופה במיסוי, אומר רוזוליו, תקטין אמנם את הכנסות המדינה, אך תאפשר לתעשיין להשקיע במפעל חלק מכספו המתפנה. כדי לפצות על אבדן הכנסות ממיסים, מן הראוי שהממשלה תטיל מס מלא על ההכנסות מנכסים פיננסיים, פרט לקרנות פנסיה וקופות גמל, שרוזוליו מציע לפטור אותן לחלוטין ממס גם בעתיד.

מזכיר חברת העובדים דורש מבנק ישראל לגלות פתיחות לגבי הבאת הון מחוץ לארץ, בסדר גודל של 250 מיליון דולר, למטרות השקעה בפיתוח. הוא מצביע על מקרה חמור: אחד הקונצרנים התעשייתיים גיבש תכנית צמיחה, אך נקלע למחנק כספי משום שבנק ישראל לא אישר לבסוף את גיוס ההון. במקביל מציע רוזוליו למעסיקים להגיע להסדרים עם העובדים, שלפיהם יוצמד השכר לגידול בתפוקה.

מנהל המכון למחקר כלכלי בהסתדרות, יורם ברזילי, מעריך שבשנת 1986 לא יחול שום גידול בתוצר לנפש, בדומה לשנה שחלפה, חרף ציפיותיו של משרד האוצר כי התוצר לנפש יעלה השנה באחוז וחצי.

בתחום ההשקעות מצייר ברזילי תמונה קודרת: ניכר רצף של חמש־שש שנים, שבו יורדת רמת ההשקעות במשק. על איזו צמיחה מדברים? – הוא תמה.

ברזילי מטעים שהממשלה חייבת לנווט את האסכולה הגורסת שהממשלה היא גוף הדואג רק לתשתית המשקית, כלומר מאפשרת הקלות מס ובונה רשת של כבישים, טלפונים וקווי חשמל באזורי תעשיה. עליה לשוב לתקופת ספיר ולאמץ תפקיד פעיל, לספק באמצעות הבנקים להשקעות סיוע להקמה ולייזום של חברות השקעה, הוא אומר. הממשלה חייבת ליצור מערכת שתעודד משקיעי חוץ ותבטיח הקצאת משאבים, באמצעות תקציב המדינה, להקמתם של מפעלי תעשייה חדשים. הריבית, מציין ברזילי, טעונה הורדה לרמה הגבוהה אך במעט מהרמה הנהוגה באירופה, דהיינו שיעור של 0.5 אחוז עד אחוז אחד בחודש, ריאלית, לעומת שיעור ריאלי של 4־5 אחוזים בחודש כיום.

פרופ' יורם בן־פורת, מהפקולטה לכלכלה באוניברסיטה העברית, מזהיר מפני התערבות ישירה של הממשלה בהשקעות בתעשייה, בנימוק שהשקעות ממשלתיות נדונות לא אחת לכשלון. לדעתו, רק גורמים פרטיים מסוגלים לנווט את השקעתם לכיוון הנבון. ברזילי מסתייג מגישה קיצונית זו: הוא דוגל בגישה סינתטית של יצירת זמינות הון להשקעה בריבית נמוכה ואף מסובסדת. הממשלה, מצידה, תפתח כלים לסינון הפרוייקטים שיוזמים המגזר הפרטי וההסתדרותי.

את עיקר ההשקעות חייבים להפנות לתעשיית האלקטרוניקה המתוחכמת, מדגיש ברזילי. אלא שדווקא ביצירת פאר זו מתגלים קשיים חדשים מדי יום ביומו. הפסדים, קשיי נזילות, סגירת אגפים, פיטורי אלפים. כאן נחוץ טיפול נמרץ בטרם נאחר את הרכבת.

מפנה לרעה

1985 היתה שנת מפנה לרעה בהיקף ההשקעות שבוצעו בחברת העובדים. הנתונים לגבי השנה החולפת לא סוכמו, אמנם, אך הערכה זהירה בחברת העובדים מצביעה על השקעות בסך כ־300 מיליון דולר לעומת 414 מיליון דולר – סכום שיא – שהושקעו ב־1984.

בתעשיה כולה התחילה הנסיגה בהשקעות כבר ב־1984, בשיעור של 2.5 אחוזים. מגמת ההאטה נמשכה בשנה החולפת. לפי הערכותיהם האופטימיות ביותר של כלכלני משרד התעשיה והמסחר (גם כאן הנתונים טרם סוכמו) ב־1985 הסתכמו ההשקעות בתעשיה הישראלית בכמיליארד דולר, לעומת 1.18 מיליארד שנה קודם לכן – ירידה בשיעור של 15 אחוז.

חלקה של חברת העובדים בהשקעות של כלל התעשיה הישראלית נמצא בעליה: מאז 1982 והוא מגיע כיום, לפי ההערכה, ל־34 אחוז. חלקה של חברת העובדים במספר המועסקים בתעשיה יציב – 21 אחוז. היצוא של מפעלי חברת העובדים מהווה 26 אחוז מכלל היצוא התעשייתי של ישראל.

הנתונים הבאים מצביעים על מגמת ההשקעות בתעשיה בכלל ובחברת העובדים בפרט (במיליוני דולרים):

	השקעות		
	התעשיה כולה	משק העובדים	חלק חברת העובדים (ב־%)
1980	738	212	29
1981	783	240	31
1982	1008	282	28
1983	1210	365	30
1984	1180	414	35

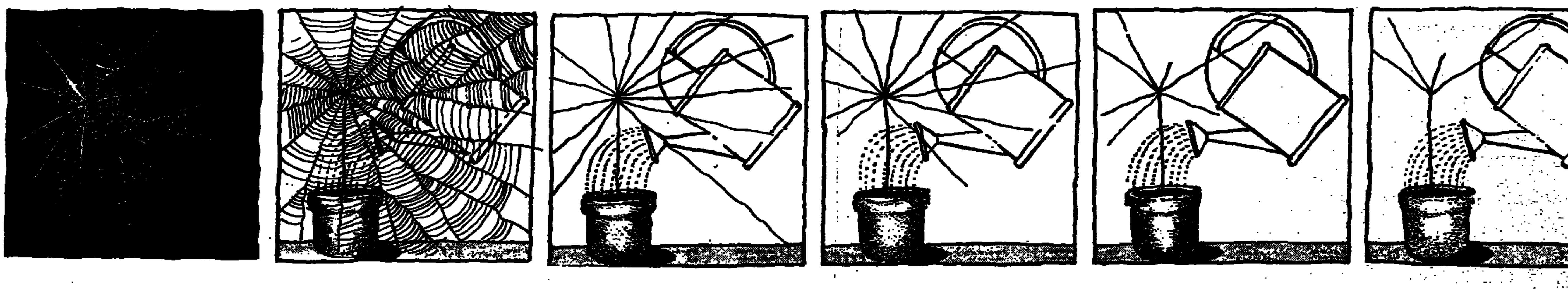

„כוח המשימה", המשימה כוח

■ צבי זרחיה

מועדון של עשירים. משקיעים פוטנציאלים במדינה עניה. עדיין לא הסתערות, אבל גם לא ועידה כלכלית נוסח מרידור.

משהוקמה ממשלת האחדות, לפני 16 חודש, הועלה הרעיון של הקמת "כוח משימה כלכלי", שיסייע להגדלת היצוא במאות־מיליוני דולרים", הטילו שרים ואישים כלכליים ספק במעשיות הדבר. זכר ה"ועידה הכלכלית" המפוארת, שקיים כשנה לפני כן שר הכלכלה והתיאום הבין־משרדי דאז יעקב מרידור, עדיין היה טרי והרבים חששו ש"כוח המשימה" ייהפך ל"ועידה כלכלית מספר שתיים".

שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי, הוגה רעיון הקמת הכוח, לא שעה לספקנים, והחל מייד במשימה. הוא נפגש עם ראשי המנהיגים של יהדות ארה"ב ואירופה, גיבש צוות־מטה מצומצם, והטיל עליו לארגן את ישיבת המליאה הראשונה של "כוח המשימה" ולהתוות את המשך הפעולה. באוזני המבקרים את הפרוייקט הדגיש יעקבי, שאין המדובר בעוד "ועידה כלכלית" ושיש הבדל יסודי בין "כוח המשימה" לבין ה"ועידה". "כוח המשימה", הסביר, הוא גוף שפעילותו מתמשכת; הפעילות הזו עתידה להתרחב ולהקיף גורמים נוספים. ה"ועידה הכלכלית", לעומת זאת, היתה אירוע חד־פעמי. הועידות הכלכליות מומנו מתקציב המדינה. "כוח המשימה" ממומן כולו מכספי חבריו. כל חבר ב"כוח המשימה" משלם דמי חבר שנתיים, בין 2,000 ל־10,000 דולר. מטרת "כוח המשימה", כפי שהוצגה אז, היתה לגבש דרכים להגדלת המעורבות העיסקית של יהודים בישראל. ראש הממשלה, שר האוצר, שר הכלכלה, מנהיגים יהודיים מקהילות שונות וראשי הסוכנות חתמו על מסמך, שבו נקבע כי "יהדות העולם תשתתף בצורה פעילה במאמציה של מדינת ישראל להגיע לעצמאות כלכלית, על־ידי שיתוף פעולה בכל התחומים, שיתוף שיביא לצמיחה כלכלית".

שר הכלכלה והתכנון התמנה ליו"ר ועדת השרים והופקד מטעם הממשלה על הנושא הזה. מקס פישר, אחד המנהיגים הבולטים של יהדות ארה"ב, התמנה ליו"ר "כוח המשימה". צ'ארלס ברונפמן ומורטון מנדל התמנו לסגניו; מאיר דיין, ממשרד הכלכלה, מונה למתאם הפעילות הממשלתית; בהנהלת "כוח המשימה" יושבים נשיא התאחדות התעשיינים, מזכיר חברת העובדים, השרים יעקבי וארנס וכן צבי צור, שהתמנה לראש מינהלת הפרוייקט.

לפני חמישה חודשים התכנסה בירושלים ישיבת המליאה הראשונה של "כוח המשימה". ה"כוח" חולק לשמונה קבוצות עבודה, שבכל אחת היו שני אנשי עסקים מישראל ואנשי עסקים מחו"ל. כל קבוצת עבודה עוסקת באחד משמונת התחומים הללו: יצוא מוצרי צריכה לארה"ב, יצוא מוצרי תעשיה לארה"ב, השקעות, תיירות, פעילות עיסקית עם אירופה, עסקים עם אמריקה הלאטינית, מכירת חברות ממשלתיות.

כמה עקרונות־עבודה של מליאת "כוח המשימה", כפי שנוסחו בהמלצות המפורטות, נמצאים כבר בשלבי ביצוע מתקדמים. בספטמבר האחרון ביקרו חברים אמריקאים במפעלי תעשיה בארץ והחלו לקשור עמם קשרים עיסקיים. מפעל "גל", המייצר אריזות מפלאסטיק, יגדיל השנה את יצואו בעשרות אחוזים, לאחר שקשר קשרים עם שווקים בארה"ב, באמצעות אנשי "כוח המשימה". חברת "כתר פלאסטיק" חתמה על עיסקות רבות באירופה ובארה"ב. בשבועות הקרובים אמורות לצאת לארה"ב שתי משלחות של יצרנים ישראלים לבדיקת אפשרות שיווקם של מוצרים שהם מייצרים: משלחת של קניינים בענף הטקסטיל, על־פי הסכם איזור הסחר החופשי שבין ישראל וארה"ב והגדלת היצוא מכ־70 מיליון דולר ב־1985 לכ־350 ב־1987.

בסוף החודש הזה ידונו בארה"ב במצבן של 20 חברות ישראליות ויבחנו דרכים לסייע להן להרחיב את יצואן לארה"ב. באמריקה הלאטינית תתקיים בעוד חדשים מספר פגישה, בהשתתפות כ־60 אנשי עסקים מישראל. כן נבחנת האפשרות להקים חברת השקעות חדשה, בשיתוף עם "כלל", שתבדוק דרכים לרכישת חברות ממשלתיות בשיתוף עם עוד גורמים.

בקנדה ובאוסטרליה מתגבשות קבוצות־עבודה חדשות. השבוע התקיים כינוס של חברי "כוח המשימה" ב"פאלם ביץ'" ובשבוע הבא תתקיים פגישה כזו באנגליה. אחד מחברי ה"כוח", מרס טרסט, מתכנן הקמת מפעל לסוודרים בארץ. ועוד: משלחת של אנשי מזון ישראלים תצא בקרוב לפגישה עם ראשי רשתות שיווק באירופה; באפריל השנה תצא לחו"ל משלחת של יצרני מוצרי־בית. באחרונה התקדם מאד המו"מ על הקמת שתי חברות־השקעה משותפות לגורמים אמריקאיים ולחברות ישראליות. עיסקות רבות אחרות נמצאות בתהליך הבשלה. אחת מרשתות השיווק הקמעונאיות הגדולות בארה"ב, שנשיאה חבר ב"כוח המשימה", גילתה עניין בהקמת מפעל בישראל. משלחת סקר מטעם החברה, שנציגיה ביקרו בישראל בחודש נובמבר 1985, אמורה להתחיל בקרוב בהגשמת הרעיונות.

כשהוקם ה"כוח", לפני שנה ושלושה חודשים, היו בו רק 100 חברים. בפגישה שנערכה בספטמבר 1985, השתתפו כבר 153 נציגים. על־פי הפניות להצטרפות ל"כוח" מעריכים במשרד הכלכלה, שמספר המשתתפים יגיע בקרוב ל־253.

אלה הגדולים יהיו

חברי "כוח המשימה" מייצגים פעילות עסקית בהיקף של יותר ממאה מיליארד דולר בשנה. בארה"ב בלבד "מגלגלים" חברי ה"כוח" יותר מ־80 מיליארד דולר בשנה. עם החברים "הכבדים" ביותר נמנים:

מקס פישר, יו"ר "כוח המשימה", בן 77, איש עסקים מארה"ב שערך נכסיו נאמד ב־225 מיליון דולר. בעבר היה יו"ר הסוכנות היהודית, יו"ר המגבית המאוחדת;

מורטון מנדל, סגן יו"ר "כוח המשימה", נשיא חברת "פרימייר" מקליבלנד, אוהיו. חברתו מייצרת רכיבים אלקטרוניים וחלקי רכב. היקף פעילותה נאמד בכמיליארד דולר לשנה;

צ'ארלס ברונפמן, סגן יו"ר "כוח המשימה", ממשפחת ברונפמן האמריקאית, בעליה של חברת "סיגראם" למשקאות חריפים. היקף פעילותה נאמד בשלושה מיליארד דולר לשנה. היא שולטת גם ב־23 אחוז מחברת "דופון", כימיקלים, שהיקף פעילותה השנתי מגיע ל־36 מיליארד דולר;

אד פינקלשטיין, נשיא חברת "מייסיס" בארה"ב, היקף מכירותיה כארבעה מיליארד דולר לשנה;

לסטר קראון, מחברת "ג'נראל דיינמיקס", יצרנית מטוסי "אף־15" ו"אף־16". היקף עבודותיה השנתי כ־16 מיליארד דולר;

אלף גרס, מבעלי חברת "דראגסטורס", היקף פעילותה השנתי יותר משני מיליארד דולר;

הלורד מרקוס זיף, מחברת "מארקס אנד ספנסר" בבריטניה;

דייוויד אליאנס, יצרן טקסטיל מהגדולים באירופה, בעבר התעניין ברכישת "אתא".

הסברת עשית טוב. שיווקת הרווחת

■ משה גבע

סיוע ממשלתי לתעשייה המתוחכמת ומוצרי חקלאות יהודיים, ביטול הדרגתי של הפיקוח על המחירים, החזרת פיחות זוחל, הורדת מסים ושערי ריבית לתעשייה – אלה יהיו, על־פי השקפתו של פרופסור מיכה פרי, הצעדים הבאים. לא בטוח שפרי יהיה בתמונה כשיחליטו עליהם.

גלי הפיטורים, פשיטות הרגל והתמוטטויות עסקים וחברות, שטפו כמעט לחלוטין את השאלה מתי יגיע שלב הצמיחה.

באופן טבעי, כמעט כמובנת מאליה, מופנית השאלה גם אל פרופ' מיכאל (מיכה) פרי, האיש שהסביר במשך ארבעה חדשים מעל מרקע הטלוויזיה את מהות התכנית ואת מטרתה.

פרי אומר שהתכנית דנה בצמיחה רק במושגים כלליים ביותר, ומגמתה העיקרית היתה לבלום את האינפלציה ולשפר את מאזן התשלומים. פרי מגדיר עצמו כ"מסביר" שלא השתתף בעיצוב התכנית אלא כ"מכירתה" לציבור. בכך, הוא חושב, הצליח. התכנית זכתה לאמון העם. פרי הוא פרופסור למינהל עסקים המתמחה באסטרטגיה שיווקית. כלומר, הוא לא כלכלן. "המלחמה יותר מדי חשובה מכדי להשאיר את ניהולה בידי הגנרלים", הוא אומר אירונית. אולי היה זה כשלון מצד הממשלה, הוא מסכים למחצה, שלא הביאה בחשבון בתכניתה את שלב הצמיחה. "בעצם אין לי דעה מגובשת בנושא. יתכן שיש ליישם את הצמיחה באופן סלקטיבי רק לגבי ענפים מסויימים ואולי אף לגבי מפעלים ספציפיים".

על פי איזה קנה־מידה?

הקריטריון צריך להיות התחומים שלישראל יש בהם יתרון תחרותי בשוק העולמי ובענפים המצויים בתהליך צמיחה בעולם, או אפילו בתהליך רוויה, אבל בשום אופן אין לתמוך בענפים הנמצאים בדעיכה.

במשך השיחה ירבה פרופ' פרי להשתמש בביטויים "יתכן" "אולי" ו"יכול להיות". לעיתים הוא נוטש את נוסחי הספק וקובע נחרצות: "יש לצמצם מיד את הפעילות בענפי הספנות והבניה. הספנות בעולם מצויה בשפל זמן רב ואין תקווה לשיפורה. יתכן שיהיה צורך לסגור את "צים". ענף הבניה בארץ הרבה יותר גדול מן הדרוש. הפסקת העליה והירידה ברמת החיים הורידו את הביקוש לדירות. "סולל בונה" מבקשת לפטר עובדים ואינה עושה זאת בגלל התנגדות ההסתדרות. במפעלים רבים מקצצים בשכר כדי למנוע פיטורים – צעד שלא יועיל כל עוד אין ביקוש לתוצרתם". לא, אין הוא חושב שצעדים כאלה יביאו להתמוטטות התשתית בענפים שזמנית אינם רווחיים. לדעתו, עדיף לצמצם ענפים ולהחזירם מחדש בשעת הצורך מאשר להשקיע בהם כעת ללא תכלית. לעומת זאת, הוא סבור כי על הממשלה לסייע כבר עכשיו בכל דרך אפשרית להגברת היצוא בתעשיות המתוחכמות ובמוצרים חקלאיים יהודיים.

האם אתה מרוצה מתוצאות המדיניות הכלכלית, זו שהסברת לציבור?

כן. התכנית הוכיחה את עצמה.

אתה מתכוון גם לסגירת מפעלים ולפיטורי עובדים?

סגירת חלק מן המפעלים אינה קשורה בתכנית הכלכלית. היה הכרח לסגור מפעל כמו "אתא", משום שאין לו כל יתרון תחרותי מול מפעלי טקסטיל במזרח הרחוק. שם כוח העבודה הרבה יותר זול. אצלנו השכר ברוטו גבוה, אך הנטו נמוך. ההפרש מיועד לתשלומי מיסים שהממשלה גובה כדי לכסות את הוצאותיה הגבוהות.

והפיטורים?

האבטלה היא עדיין אמצעי שאין מנוס ממנו, אמצעי להשגת אחת ממטרות התכנית הכלכלית – שינוי מבני של המשק. דהיינו, העברת עובדים מן השירותים לייצור.

כלומר, יש להשקיע בייצור, אבל את זאת אין רואים בהצעת התקציב לשנה הבאה.

אם הממשלה תחזור להזרים כספים למפעלים כושלים, לרכישת חומרי גלם ולהפשרת הבניה הציבורית, ניכנס שוב לסחרור אינפלציוני. אשר לתקציב, יש להמשיך ולקצץ בו ללא רחם, בעיקר בסעיפי הרווחה, הבריאות החינוך, ואפילו בבטחון.

בבטחון?

אינני מתרגש מדיבורים על רמת בטחון סבירה, משום שאין לכך הגדרה ברורה. חברות כמו "אלביט", "תדיראן" ו"רפאל" התרגלו להיות בחממה של משרד הבטחון. עכשיו הן מבינות שאין להן ברירה אלא לפנות ליצוא. אבל לאנשים העומדים בראשן אין מושג בשיווק. אני אומר זאת כיוון שהם פונים אלי ומבקשים סיוע בתכנון שיווקי.

האם ביטול הפיקוח על המחירים לא יחזיר את המשק לאינפלציה?

יש הטוענים שהמשק נתון במצב של אינפלציה כבושה. לדעתי, צריך לבצע בהדרגה, את הביטול המתוכנן של הפיקוח על המחירים. המחירים ממילא לא יעלו אם הממשלה תמשיך לקצץ בהוצאותיה. במצב כזה ייווצרו ציפיות לאבטלה, או לשחיקה נוספת בשכר, שישפיעו על כוח הקניה של הציבור. לכן יש לחדש במרץ את ההסברה לקראת החודשים מרס־אפריל עם החתימה על הסכמי העבודה החדשים והחידוש הצפוי של מדיניות הפיחותים הזוחלים.

פיחותים?!

פיחותים זוחלים. את שער החליפין יש להמשיך ולהקפיא, משום שאחרת יתחדשו הציפיות לאינפלציה.

התעשיינים דורשים פיחות.

יש לפצותם בדרך אחרת. צריך להוריד את המסים ואת שערי הריבית.

כלומר, יש להפסיק את המדיניות המוניטרית המרסנת?

בהחלט. אני מציע שהממשלה תפעיל פתיונות אחרים כדי לספוג הון מן הציבור.

למשל?

יש חשש שבעתיד הממשלה לא תוכל לפרוע את איגרות החוב שבידי האזרחים. הדרך היחידה לעשות זאת היא לחלק תמורתן למחזיקי האיגרות מניות בחברות הממשלתיות. כך תוכל הממשלה לפרוע את חובה ולהיפטר מן החברות הממשלתיות.

על המרקע, מבעד למסך הספקנות

פרופ' פרי, מסביר־משווק: „אשה אחת אמרה לי: עשית לנו טוב על הלב"

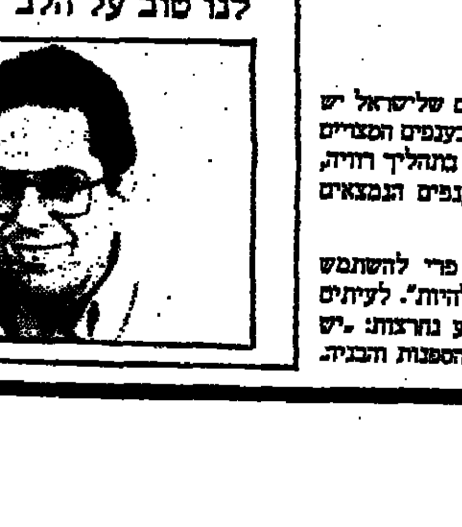

פרופסור מיכאל פרי, (47), נידב את עצמו לתפקיד המסביר הלאומי. הוא הגיע אל אורי סביר, יועצו של ראש הממשלה לתקשורת ומרכז צוות ההסברה, בהמלצת ידידו, הפרסומאי משה תאומים. פרי הסביר לסביר שהתכנית הכלכלית לא תצליח אם לא תלווה במדיניות הסברה מתוכננת היטב. כשלונות קודמים, הסביר פרי, הדירו מסך ספקנות. עכשיו צריך לחדור דרכו כדי לשכנע את העם. סביר הציע לפרי להופיע על המרקע. פרי הסכים. "אשה אחת אמרה לי", אומר פרי על הופעותיו, "חבל שהתשדירים הפסקו, עשית לנו טוב על הלב".

לדעתו תשדירי השירות מיצו את עצמם. חוץ מזה, חסר לו פנאי כדי להמשיך ולהשתתף בישיבות צוות ההסברה. הוא עסוק "מעל לראש" כמובן, בעיסוקיו האקדמיים ובייעוץ שיווקי לחברות פרטיות ידועות. פרי הוא גם נוסע גלוי ותכוף לחו"ל.

את הביקורת הנשמעת על קרנות ההשתלמות על הנסיעות התכופות לחו"ל של אנשי האקדמיה הקוראים להדוק החגורה, הוא פוטר באמרו שעליו לנסוע לוועידות בינלאומיות כדי להתעדכן.

פרי כועס שמדיניות המיסוי מאלצת את הנהנים משנת שבתון להעדיף לבלות אותה בחו"ל. "מרצה באוניברסיטה משתכר בשנת השבתון בחו"ל 3000 דולר לחודש, משום שהוצאותיו מוכרות לצורך מס. אילו היה נשאר בארץ כדי לפתח תכניות לימוד למשרד החינוך, או כיועץ בתעשיה, היה שכרו החודשי מסתכם ב־700 דולר בלבד. מבחינה פוליטית הוא מגדיר את עצמו כליברל בתחום הכלכלי (בעד עידוד היוזמה הפרטית ומתן תמריצים למצליחנים) וכיונה בתחום מדיניות החוץ והבטחון. כך הגיע למקום התשיעי ברשימת "יחד" לכנסת. ל"יחד" הביא אותו ידיד מזכירות "אגד", היום ח"כ שלמה עמר. עמר ופרי נפגשו כאשר השני ייעץ לראשון. פרי המשווק, עמר המסיע.

هكذا من الاصل

גם מצנע באלופים

אחרי מלחמת ששת הימים קיבל את עיטור המופת. אחרי מלחמת יום הכיפורים – צל"ש רמטכ"ל. במלחמת לבנון ביקש והוא אז מפקד פו"ם – חופשה כל עוד שרון מכהן כשר בטחון. בגין שמע מפיו מה שאחרים לא העזו ללחוש. אלוף עמרם מצנע.

■ טלי זליגר

עוד אבק הנוהה היום על גולל מלחמת לבנון, מקרה נוספת, צריך לקוות, בלבם של אדריכלי הכתם הזה. תת־אלוף עמרם מצנע מקבל דרגת אלוף. על אפם ועל חמתם של האדריכלים האלה. מצנע, אשר מי שאינו איש השריון לא ידע על קיומו עד חודש ספטמבר 1982, הפך לאחד מן הסמלים החיוביים המעטים של מלחמת לבנון. היה זה כאשר הודיע, והוא אז מפקד בית־הספר לפיקוד ומטה של צה"ל, כי הוא מבקש לצאת לחופשה כל עוד שר הבטחון ממשיך בתפקידו. כשדלף המידע הזה לעתון, זימן אותו אריאל שרון ללשכתו, ניסה לדבר אליו בטובות, נכשל וניסה מולו ברעות ומצנע סירב לוותר על זכות המחאה. שרון לא יכול להסתיר את טינתו אל הקצין עד עצם היום הזה.

חזרתו לתפקיד לוותה בשיחות עם ראש הממשלה מנחם בגין, ששמע מפי מצנע את מה שרבים אחרים לא העזו אפילו ללחוש לידו, ובעידוד של חבריו לצבא, שמבחינתם עשה מצנע את מה שהם רצו אבל לא העזו. כן, היו גם בין אנשי הצבא מקטרגים. אמרו, ועד היום אומרים, שאקט הגבורה הזה של מצנע לא היה מנותק מקשריו ההדוקים עם ינוש, (האלוף אביגדור בן־גל), שהוא נקלע כמעט בעל־כורחו לתוך הסמל הזה ולא כל־כך ידע מה לעשות עם זה כשמצא את עצמו מככב.

אלוף עמרם מצנע אבן איננו סיפור של כוכב. לא ילד פלא ולא סופר־סטאר. את הרקורד הצבאי שלו מפארים תפקידים רבים בשריון, מבלי שידלג על שום שלב, ללא קיצורי דרך. במלחמת ששת הימים עוטר בעיטור המופת ובמלחמת יום־הכיפורים קיבל צל"ש רמטכ"ל. שום מלחמה לא פסחה עליו, ובכולן תיפקד, פיקד והצליח. מסלול התפקידים שעשה בשריון מאפיין מאד את נתיב הפיקוד בחיל הזה – מ"פ, מג"ד, קצין אג"ם, מפקד בית־ספר לשריון, מפקד קורס קציני שריון, מח"ט מילואים, מח"ט סדיר ומפקד אוגדה סדירה.

מפקדיו זוכרים אותו לטובה ומעריכים מאד את המסירות, החריצות, היושר, ההגינות, העקשנות – המגונות לפעמים – היציבות והשקט שלו. ינוש, משוחד אמנם אבל משוכנע לגמרי, אומר עליו: "הוא הקצין הכי טוב בצה"ל. זה משפט שלא מחייב הוכחה". וינוש אמנם משופע סופרלטיבים שאינם ברבריו, מחייבים הוכחה. את רוב דרכו הצבאית עשה מצנע תחת פיקודו של ינוש, אולי גם בצילו, ודאי לאורו. בשנים האחרונות אפשר היה להניח שהצל הזה יעיב על סיכויי הקידום שלו במטה כללי שינוש כבר לא גר בו.

אבל מצנע, כדרכו ובדרכו, חיכה, עבד, פעל בשקט וסופו שהגיע. הוא לא איש של חברים קרובים ומי שקרוב אליו, בעבודה ובפעילות הצבאית, מדבר על "קור", על "מופנמות", על "איש עצור". ריחוקו המסויים, גם ממפקדיו, איננו נובע מגבהות לב. יש בו פשטות מהולנת של יליד קיבוץ דברת, שגדל בקריית־חיים וחי בקיבוץ עין־דב (לא כחבר), אבל גם סגירות מסויימת שיכולה היתה להתפרש כריחוק. חייליו אהבו ללכת אחריו, אחרי קור הרוח ושיקול הדעת. אנשים שעבדו אתו זוכרים לטובה את יכולת ההקשבה שלו. מצנע יודע להקשיב בסבלנות גם ל־15 אנשים בדיון מייגע, הוא מלקט מידע ועושה החלטות שקולות. יש הקוראים לזה פשרנות וזהירות, אבל אין הם אומרים זאת ברשעות. הוא זהיר, פועל בשיטתיות, ללא הבזקות רגעיות. אפשר לכנות את זה "אפרוריות". במקרה של מצנע, "מקרה גבולי" שריונר, שגם "האדומים" מתמיאים לו, שהוא לא טנקיסט מובהק, זהו לאו דווקא אפרוריות וגם לא בינוניות. זאת גם איננה באמנות.

לא מן הנמנע שבעמרם מצנע מגולם הקצין הטוב, המזיגה הנכונה של איזון בין מרכיבי המנהיגות והתבונה. יתכן שהמטה הכללי צריך לאזול לעצמו הרבה מצנע כאלה, אולי רק כאלה. הדעה שמצנע היה אמנם קצין מצויין לאורך כל הדרך, אך גם לא הטביע את חותמו העמוק בשום מסגרת צבאית שפיקד עליה, איננה שלילית דווקא, אלא מעידה על הנחת יסוד בעידן של משבר מסויים במנהיגות, בעידן של בינוניות הדרגתית, יש חושבים שאת צה"ל צריך היום לטלטל גאון, אולי קצת משוגע, אבל עם הרבה יוזמה ודמיון. אבל כך או כך, גאון יכול להיות רק אחד, החיילים שלו יכולים להיות מצנע. ינוש חושב שמצנע יכול להיות רמטכ"ל. אולי. די בטוח שבהתמודדות בסיבוב הבא־הבא ינגחו על גשר צר אחד שתי עיזים לפחות, ואחת תצטרך להיות עם כובע שחור של שריון. מצנע עשה היום עוד צעד בדרך אל הגשר הזה.

למה חשוב לך להיות אלוף?

הכי פשוט, אתה נמצא במערכת היראכית, שבה חלק מהפיד־בק והגמול הוא העליה בדרגות. זאת האמת. חוץ מזה, תחום ההשפעה על המערכת גדל. אסדכי כשיושבים בלב המערכת מצפים ממך שתשפיע השפעה ישירה יותר ונדמה לי שיש יותר תיסכול, כי אתה נעשה שותף להנהגה הכוללת וכשאתה רואה טוב יותר את הדברים, אתה יודע טוב יותר את מגבלות השינויים שאפשר לעשות בהם, ויחד עם זה עליך האחריות. דבר שלישי – נשארתי בצבא כי היה חשוב לי להיות קרוב למוקדים שבהם משפיעים ומתעסקים בעיקר. עיקר העיקרים במדינה הוא הצבא. זאת בעצם גם עבודה ציבורית.

הלכת לפנימיה הצבאית בגיל 15, כי רצית להיות קצין?

לא. הרגשתי שעמום בבית־הספר בקרית־חיים, תלמיד טוב לא הייתי אף־פעם ובלי שמץ מיליטריסטיות, החלטתי על ההרפתקה של הפנימיה. היתה בי פשוט אמביציה לעשות משהו אחר. זאת, למעשה, גם הסיבה שנשארתי בצבא. הסיפור שלי הוא שיגרתי: מלחמת ששת הימים תפסה אותי בגמר התחימה הראשונה, ואז התמתי שוב, ואחר־כך היתה מלחמת התשה, וכשבאי מנסה להסתכל אחורה, אף־פעם לא התכוונתי להיות איש צבא.

איזה תפקיד שעשית קירב אותך יותר מכל למקום שאתה עומד בו היום?

הכי נכון להגיד שמבחינת המערכת התפקיד האחרון השפיע הכי הרבה. הרי אף פעם לא זוכרים לך את מה שעשית פעם, אלא אם כן זה כתם. מבחינתי האישית, הרגשתי שעברתי שלב כמפקד אוגדה. זה התפקיד הפיקודי הבכיר ביותר שבו הייתי עדיין קרוב מאד לגייסות.

אתה מרוצה מרמת האנשים בצבא, שגם אתה תרמת להיכנס בתפקידים שעשית?

אני חושב, ככלל, שהאנשים היום טובים יותר. להגיד לך שבצבא אין היום בעיות קשות? זה יהיה לא נכון. יחד עם זה, בשורה התחתונה אני בהחלט חושב שהצבא הוא בסדר. לא צריך לישון בשקט, יש עוד הרבה מה לעשות.

אתה יודע שאומרים עליך שאתה לא שריונר מובהק?

אני יודע למה מתכוונים, אבל אני לא אוהב את זה. יש לי לוקאל־פטריוטיזם ואני מאמין שהשריון הוא עדיין מלכת הקרב. רק צריך להסתכל בעובדות כדי לעמוד על כך. לא שאני מפחית מהמרכיבים האחרים, אבל השריון הוא הכוח המוביל.

עמרם מצנע (מזוקן). אלוף בין עמיתים למלחמת לבנון

הפה הגדול נגד הדיקטטור הקטן

מועמר קדאפי. הולך טוב עם טרקטור.

אמריקה המבוהלת. במקום להפחיד, הדיפה פחד. פה מול פה. קדאפי מול רייגן. ויינברגר – ראש אגף אפסנאות התירוצים בפנטגון.

■ אמיר אורן

המלחמה האמריקאית־לובית החלה ביום ה' שעבר, בגיחה של "בתי 1" המסוק הנשיאותי של המארינס. רונלד רייגן עמד למרגלותיו, קער את אזנו למצעקות הכתבים והכריז כי איננו משוחח עם בחורים ההורגים נערות בנות 11. ה"בחור" היה מועמר קדאפי. הנערה – הרוגת הפיגוע ברומא – נטשה סימפסון. ביום א' יצא הבחור למתקפת־נגד, רכוב על גבי "מאסי פרגוסון" אמריקאי בשדה שעורה מורחית מאד לנברסקה, במועצה האזורית שער טריפולי. הדיקטטור הקטן התכחש, היתמם והתפלפל: אבו־נידאל? מחנות אימונים? אחריות לפיגועים? רייגן נטפל אליו ודוחק אותו לשסות חוליות רצח בוואשינגטון, אולי אף להסלים למלחמת עולם שלישית, והבל. עוד יומיים וחצי – וקדאפי בא על עונשו, נוסח אמריקה. דוברי המימשל העזו לפקפק באמינותו, ורמזו שבעבר לא תמיד הקפיד להיצמד לאמת ואף לחשו כי הוא ממש שקרן. הפה הגדול של רייגן נפער מולו כתותח־לייזר במלחמת־כוכבים וירה בו פגזים מהממים של כינויי גנאי, "מתולים" בהתגרות "מן" קססות "נערים" ושתיינים: ולהאי וקדאפי יממש אישית את איומיו ויבוא לבצע פיגוע בוואשינגטון.

המלחמה התנהלה בזירתה האמריקאית האופיינית, בטלוויזיה, ולמרות יתרון הביתיות נוצח בה רייגן, שהתפתה להעניק לקדאפי מעמד שוויוני של יריב, נגרר להתפלמס אתו לפי דיני־ראיות מרוקקים ולעלוב בו כאילו הוא טורדני ולא קטלני, התוודה שאמריקה האדירה מתוסכלת ונדחק לעיצומים שאינם תכליתיים ואף נוגדים עקרון־כביכול של רייגן מתקופת ביטול אמברגו הדגנים על הסובייטים מיסודו של ג'ימי קארטר הלום־אפגניסטן. האמברגו, אמר רייגן בימי מלאו עיצומינו בו, ענש את החקלאי האמריקאי הקטן, במקום את הסובייטים העליון. כעת, כשאגפו חשוף לאירופה מוח־העסקים, מנסה רייגן לחבוש בלובים ברולרים ולהחזיר הביתה את בני־הערובה של המשבר הבא.

הזון העיצומים היבשים לא היה הכרחי. רייגן העדיף אותו על שתי האפשרויות האחרות: מהלומה צבאית מיידית שבעקבותיה דיבורים, או שתיקה מרוחה כאוולת־היד, כי באין־דאתים, אין עונים. היה עליו לדעת שבמרכז ראשי־התיבות של נאט"ו אין ייצוג למלים "אנטי־טרור". מדינות הברית הצפון־אטלנטית מאוחרות, לכל היותר, נגד ברית ורשה במלחמה. אין הן מוכנות לארח כלי שיט וטיס אמריקאים המבקשים להשתתף בפעולה עוינת נגד מדינות ערביות, או אף לסייע לישראל (1973) למרבה החוצפה, מסרבים האירופאים להיות נעוצים יותר מקספאר וינברגר, ראש אגף אפסנאות התירוצים בפנטגון. בקבלו את גישת וינברגר, התנבעת הוכחות קשר ישיר בין המחבל לבין שולחו לבין בסיסו המבודד, קודם פעולה, אימץ רייגן מדיניות שבה צפוי להפצצה רק האי הבודד של רובינזון קרוזו, אם יישבר ששת בחקירה לאחר שייתפס בפיגוע הבא.

חפוזו של רייגן להשתית את צדקת הפעולה על גורלן של בנות 11 אמריקאיות כבל אותו לא פחות מרתיעת וינברגר משימוש בצבא שלתקציבו לחוצ: מתר יחליט הנשיא לפעול, אך קדאפי, קאסטרו או חומייני ינופפו מולו בגוויית נערה הרוגת אף־14. כמי שכבר הרבה להורדע לשון במקום לנשכה, כבעת שגינה את המחבלים על פינוי המאבקים מלבנון בפתרונם, ימים קטנים שהחליט על כך, מסוגל רייגן להתעלם גם ממכשלה זו – ולהשאירה לדוברים מבויישים. אך שיגרת החשיבה של המתקראים מומחים מדאיגה לא פחות מרדידותה אצל נשיאם: למקרא ניתוחי קדאפי המתון והמתמקד בחיסול יריביו שבגולה, לעומת הקיצונים הקנאיים שבמועצת ההפיכה, קל לשחזר יועצים המצודדים להימנע מהדחת היטלר, פן יגבר הקו הנוקשה של גרינג והימלר, או מעימות עם הדיקטטור אריאל שרון, כדי שלא לחזק את כהנא.

במקום להפחיד, הדיפה אמריקה פחד, שבועיים אחר הפיגועים – פחד מפיגועים בליבה, פחד מפגיעה באמריקאים בלוב, פחד ממסעות. רייגן סיפר על ידידיו – לא נוסעי טיסות שכר או יצואני הכריכים של "פיפל אקספרס" – שביטלו תוכניות להמריא. המיליונרים משוחחים עם רייגן הזה – עם הבודים. בהבל־פה שינה את מספרי החלטות מועצת הבטחון ל"ארבע־ארבע־שתיים ושתיים־שלוש־שמונה", אילתר תשובה מגומגמת על הפלשתינאים לשאלת כתבת "יונייטד פרס" ממוצא לבנוני (בהוכיחו כי כל עוד המשיב בעד ישראל, לא נורא אם השואלת נגוזה) וידע כי המיליונים הצופים בו יסלחו לו הכל, גם אם ירבו פליטותיו משגיאות־דפוס במאמרי "דבר" מוואשינגטון.

העניבה מתהדקת

"אלאהאלי". כותרת בטאון מפלגת השמאל הקיצונית. חאמר קרדש.

סולימאן ח'אטר. רוצח, אסיר־עולם ומתאבד כסימפטום לשלום קר ישראל־מצרים. גיבור לאומי לפי האופוזיציה מימין ומשמאל. אנטי־גיבור לפי השלטונות. ח'אטר מת. הפרשה לא.

■ דן אבידן

התאבדותו של החייל המצרי סולימאן ח'אטר, שרצח את שבעת הישראלים בראס־בורקה ובכללם ארבעה ילדים, שמה קץ לכאורה לפרשה עגומה שהעיבה על יחסי מצרים־ישראל. מבחינה זו, ובעיקר לאור שאיפתו של הנשיא מובארק לקדם את מערכת היחסים עם ישראל, צריך המימשל המצרי להיות מרוצה.

אולם מאז נעצר סולימאן ח'אטר והועמד לדין בפני בית משפט צבאי הוא נהפך ל"גבור לאומי" בעיני חוגי האופוזיציה במצרים. מותו עלול לשוב ולהתסיס את האופוזיציה וליצור בעיות פנימיות שיעסיקו את הנשיא מבית ויגבילו את יכולתו להפשיר את "השלום הקר" עם ישראל תמורת הסכמתה להעביר את סכסוך טאבה לבוררות בין־לאומית.

בשלושת החודשים שחלפו מאז האסון ניצלו עתוני האופוזיציה במצרים את התעלמותה של ההסברה הממשלתית מפרשת הרצח. האופוזיציה הפיצה סיפורי כזב על "גבורתו" של סולימאן ח'אטר ועשתה את משפטו מנוף לניגוח מדיניות השלום של משטר מובארק, שמלכתחילה לא היתה מקובלת הן על השמאל והן על הימין האיסלאמי הקנאי.

במסע התעמולה נגד משפטו של סולימאן ח'אטר הוביל עתון "אלאהאלי", בטאונה של מפלגת השמאל המצרית הקיצונית "א־תגמוע". ב"אל־אהאלי", נאמר, מפיו של ח'אטר עצמו, כי הוא הרג את שבעת הישראלים משום שחללו הר "מרגלים" ומשום שהנשים הישראליות התגרו ברגשותיו האיסלאמיים בהופיען מול העמדה בראס־בורקה "חשופות חזה".

שלא במתכוון חשף "אלאהאלי" את פרצופו האמיתי של סולימאן ח'אטר: קנאי מוסלמי פנאטי שרצח את שבעת הישראלים מתוך שנאה עזה "לכופרים" וכנקמה על הפצצת מטה אש"ף בתוניסיה על־ידי מטוסי חיל האוויר הישראלי. דימוי זה חיזק את האהדה לסולימאן ח'אטר ברחוב המצרי, המושפע מאד מהלכי הרוח של האיסלאם. בימויים הכוזבים של הנשיא מובארק בגנות המתקפה הישראלית על מיפקדות אש"ף בתוניסיה, ודבריו של מנהיגה הדתי של מצרים (שייח' "אלאזהר"), שכינה את ישראל "סרטן בלב האומה הערבית שיש לעוקרו מהשורש" – נתנו הכשר לחוגי האופוזיציה להציג את רצח הישראלים בראס־בורקה כצעד לגיטימי וצודק. טענות אלה מצאו אוזן קשבת בציבור המצרי ובכל שנמשך משפטו הצבאי של סולימאן ח'אטר כך גברה התעמולה למען שיחרורו, או לחלופין – למען העמדתו לדין בפני בית־משפט אזרחי.

חוגי האופוזיציה הקימו ועד מיוחד לסולידאריות עם סולימאן ח'אטר, שחברו בו יחד מנהיגי מפלגות השמאל, מנהיגים דתיים חשובים, אינטלקטואלים ואנשי בוהמה מצרים. אישים אלה תיארו את סולימאן ח'אטר "כקדוש מעונה" והציגו את מעשהו כאלטרנטיבה למדיניות השלום של משטר מובארק. רבים מהם הסיתו את הציבור המצרי כולו לאחוז בנשק נגד ישראל כדי להכחידה כאויבת האיסלאם והלאומיות המצרית, והפאן־ערבית. מסע התעמולה הגיע לשיאו בהפגנות שערכו תומכיו של ח'אטר בכפרו אכיאד שבאיזור הדלתה. בעיר הסמוכה זקאזיק (שבה למד ח'אטר, טרם התגייסו לצבא, כסטודנט שנה שלישית למשפטים), במרכז הדתי החשוב של קאהיר "אלאזהר" ובמקומות נוספים. ההפגנות פוזרו בכוח על־ידי כוחות הבטחון המצריים ועובדה זו נוצלה היטב על־ידי חוגי האופוזיציה כדי להכפיש את שמו של מובארק.

ב־28 בדצמבר הרץ בית־המשפט הצבאי בסואץ את גזר־דינו של ח'אטר למאסר עולם עם עבודת פרך. גזר־הדין פורסם בחלקו בעתונות הממשלתית. היה זה אות ראשון לכך שהמשטר איננו מתכוון להשאיר את זירת המאבק בפרשה זו פרוצה לשופרות התעמולה של האופוזיציה. בגזר־הדין נאמר, בין השאר, שסולימאן ח'אטר היה שפוי בדעתו כאשר ביצע את הרצח וכי פעל מתוך הכרה מלאה ובניגוד להוראות. בגזר־הדין נאמר עוד שלישראלים היתה הזכות לשהות באתר התיירות בראס־בורקה. עם זאת, קבעו השופטים כי לא היה מקום להאשים את חבריו של סולימאן ח'אטר ואת הצוות המצרי שהגיע למקום הרצח בהזנחה כל שהיא בטיפול בפצועים.

בעקבות גזר־הדין החלה העתונות המימסדית להכות על חטא על שהסתירה מעיני הציבור המצרי את הנסיבות האמיתיות של רצח שבעת הישראלים בראס־בורקה. הגדיל לעשות עורך העתון הממשלתי "אחבאר אליום", איבראהים סעאדה, שכתב ב־28 בדצמבר כי העתונות הממשלתית שגתה בהתעלמה מהפרשה, ועל־ידי כך "איפשרה לקבוצת מיעוט, המתנגדת להסכם השלום הישראלי־מצרי, לנצל למטרותיה האנוכיות את פרשת הרצח כדי לכפות את עמדותיה על דעת הרוב". עורכי השבועונים "אוקטובר" ו"אלמוסואר" ניפצו במאמריהם את המיתוס שנבנה סביב ח'אטר "כגיבור לאומי" והציגוהו "כאנטי־גיבור" וכדמות העומדת בניגוד לחייל המצרי שלחם נגד צה"ל ב־1976 וב־1973.

יתכן מאד שהתקפות אלה נגד חוגי האופוזיציה באו מאוחר מדי. תומכיו של סולימאן ח'אטר כבר יצאו חוצץ נגדן והאשימו את המשטר בנסיון להסיר את הפרשה "מסדר היום הלאומי" של מצרים. הם גם הביעו את התנגדותם לכוונתה של ממשלת מצרים לשלם פיצויים למשפחות נרצחי ראס־בורקה. מותו של סולימאן ח'אטר בבית־הכלא סיפק לאופוזיציה עוד תחמושת לניגוח המשטר. דוברי האופוזיציה, סניגוריו של ח'אטר ובני משפחתו טענו שח'אטר לא התאבד, אלא נרצח בידי שליחי המשטר. בכפרו של החייל המצרי, בכמה אוניברסיטאות בקהיר ובזקאזיק נערכו הפגנות סוערות במחאה על מותו ויש חשש שהפגנות אלה תתפשטנה לאזורים נוספים במצרים. כוחות הבטחון המצרי הועמדו בכוננות בכל רחבי המדינה כדי למנוע את התפשטות ההפגנות.

לסיכומו של דבר, נראה כי הפרשה הכואבת, שהעיבה על יחסי מצרים־ישראל דווקא בתקופה שמסתמן רצון מצד מנהיגי שתי המדינות להפשיר את "השלום הקר", טרם נסתיימה. אפשר לשער כי מות ח'אטר עלול להתפתח לעימות נוסף בין המשטר המצרי למתנגדיו ולהגביר שוב את התנגדותו של הציבור המצרי לשיפור היחסים עם ישראל.

כה אמר מועמר

■ קובי לוריא

כה אמר מועמר פרשן התהלה:
יזוע העולם, תבון מחשבה!
אני אשא הגלה, בזבזק ובחוק
כי כה אמר מועמר בספר הירוק*
(* דברים ברוח אלה בפתח הפרולוג)

כה אמר מועמר (שומר על השלום)
אשלים הסוציאליזם ברוח האסלאם
ראשית, אביא אנרכיה, על כל הלאומים,
אחר אמר היררכיה (בראשונה – אני!)
המתנגד – אבוי לו, יהיה מי שישתוק
כה אמר מועמר בספר הירוק**
(** כה אמר מועמר, מה שנבון נבון, דברים ברוח אלה, בחלק הראשון)

כה אמר מועמר, איש מלחמות אלוה,
אתחיל ראשית מביה, ואתקע את לבב
אחר־כך אחליף, בכח הנביא,
מאותו השקר – את העם הערבי,
אכניע העולם, ואז, ביום היה,
את חיל האסלאם, אניף בשלהביה,
ורוחי הפרהרכנה (נו, די, שלכשר בלי צחוק)
כי כה אמר מועמר בספר הירוק***
(*** כה אמר מועמר, בארח עניני, דברים ברוח אלה – בחלק השני)

כה אמר מועמר, שליח אלהים
אשמור את הבליים!

ואלה שחלים כבר – עלי איגם חלים!
כי עיני – הצבי, ומאורתי האור,
לכן זה די במסדר אם אגדל מרוה,
אם יבמתו אליעל, מיני אבו־ניד־אל
אשלח אותם לקטל, דמים בטרמינאל.
צריך לראות קדימה, צריך להשב עמוק!
כה אמר מועמר, בספר הירוק****
(**** לעמוד הזה מדברי השית, דברים ברוח אלה – בהמשך)

כה אמר מועמר, הקולונל הרם,
מחשבת הנצח – היא תפרה ברם.
בלי בינוד ולמה – כמו שנאמר:
אם ההר לא בא אל מועמר,
מועמר יבוא אל ההר*****
(***** נגון השיר שלה מקדמיקה, היקש מבוסגרת בלליקה)

כה אמר מועמר, חכם האיגי־תמאר
חשוב למסור הנפש בדרך הגיהאד
כי אז יבוא גן עדן בשטם מן מתוק
כה אמר מועמר, בספר הירוק******
(****** פרסים על מה ובמה, תמצא באפילוג)

כה אמר מועמר, והנה אני אומר,
אושר שיעזר לו – הדרך לקצר,
לפני שיתפרע, יוסיף ויהיה
שמישהו ישלח אותו ישר לאפילוג.

רישומה של אנטישמיות

במרחב שבין אנטישמיות לאנטי־ציונות חלחלו עוינות ושנאה ליהודים ולמדינת ישראל. פרשת ביטבורג המחישה כשלון בהנחלת המשמעות הכלל־אנושית בשלילת מורשת הנאצים. כמה אפשר לצמצם את נזקי האנטישמיות ולהקטין את רישומה.

■ **שלמה שפיר**

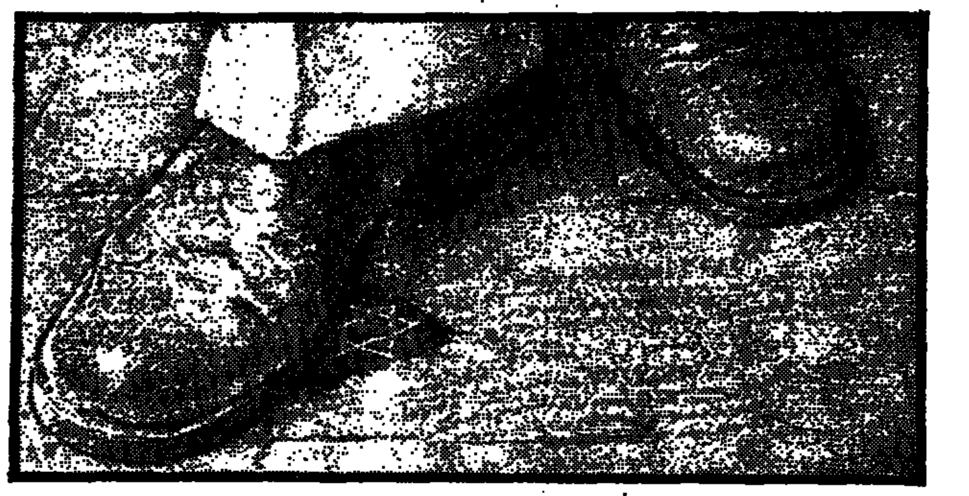

בשנים האחרונות שוב היתה עדנה לאנטישמיות. בשני העשורים הראשונים אחרי השואה נהגו רבים מאתנו להתייחס בזלזול למאבקיהם של הארגונים הקהילתיים בתפוצה נגד האנטישמיות ולראות בכך מעין אנכרוניזם. עם הקמת מדינת ישראל ציפינו להתגשמות תחזיתם של הוגי הציונות הקלאסית בדבר שינוי רדיקלי במהלך האנטישמיות. ישראל נחשבה לאמצעי הבדוק ביותר להרבות הנגע אצל גרמנים ואירופים אחרים. הצעירים שמאליים ולא רק שמאליים נהרו אליה גם כדי להתבשם מהישגי הסוציאליזם הקונסטרוקטיבי (זה היה לפני עשרים שנה בלבד) וגם כדי להשתחרר מסטריאוטיפים אנטישמיים, נוכח הפער בין תדמית היהודי בגולה לתדמית הישראלי.

במזרח־אירופה היו אמנם גילויים אנטישמיים בשלהי תקופת סטאלין וגם בימי חרושצ'וב, וכן זכור משפט סלאנסקי בצ'כוסלובקיה. אולם בעימות הפוליטי של ישראל עם המדינות הקומוניסטיות והערביות באו"ם לא בלטו עדיין היסודות האנטישמיים, בוודאי לא מצד מדינות העולם השלישי שנחשבו משוחררות מהנגע, בין אם קיימו יחסים תקינים עם ישראל בין אם נמנעו מכך. כל זה נשתנה בשנים שלאחר מלחמת ששת הימים. בתקופה זו הפכו ברה"מ ובעלות בריתה הערביות, המוסלמיות והרדיקליות את האנטישמיות בשילוב עם אנטי־ציונות למכשיר פוליטי יעיל נגד ישראל. או"ם נהפך למרכז בה"א הידיעה של שנאת ישראל, והלך־הרוח האנטישמי קם לתחיה גם בחוגים מסויימים במערב.

סכנה זו מעסיקה כיום את ישראל ואת הארגונים היהודיים העולמיים והארציים כאחד. אין תימה איפוא שתופעה זו, על יסודותיה הרצופים והמשתנים, שימשה בשבוע שעבר נושא התכנסות הדו־שנתית של מלומדים ואישים העוסקים ביחסי ישראל והתפוצות בבית הנשיא, התכנסות שאורגנה על־ידי המכון לחקר האנטישמיות באוניברסיטה העברית בראשותו של פרופסור יהודה באואר.

★ ★ ★

בכינוסים מסוג זה מועלות, כרגיל, השקפות ודעות שונות ואין מגיעים בהם לקונסנסוס מלא. אך בדרך כלל שררה הסכמה רבה יותר לגבי המוקדים העיקריים של השימוש באנטישמיות כנשק פוליטי – ברית המועצות, מדינות ערב ואו"ם – מאשר לגבי הערכת המצב במערב. גם מי שאינו מקבל את הדמוניזציה של מוסקבה והמרקסיזם ברוח הניאו־שמרנות האמריקאית כיום (שרבים מדובריה העיקריים הם יהודים, כשם שבעבר בלט חלקם בקרב האינטלקטואלים השמאליים והליברליים בניו־יורק) מודאג ממימדי ניצול האנטישמיות והאנטי־ציונות על־ידי מעצמת־העל השניה כיום. המודבר בשימוש פנימי הנעשה באנטישמיות במדינה שחיים בה למעלה משני מליון יהודים, על רקע ניגודים סוציאליים בקרב האוכלוסיה ולפעמים על רקע מאבקים בצמרת. לדעתו של פרופ' שמואל אטינגר, היום מסוכנת האנטישמיות של האינטלקטואלים הסובייטיים יותר מהאנטישמיות העממית. דווקא המשבר המתמשך של האידיאולוגיה הקומוניסטית טומן בחובו סכנה של חיזוק האנטישמיות, אם כי החזרה לדטאנט עשויה לסייע לבלימת הסכנה ואף שמנגנון המומחים האנטי־ציונים אינם כל־יכול בעיצוב המדיניות הסובייטית.

ראויה לציון גם הבחנתו של פרופ' שלמה אבינרי בין הנימות הנבדלות בתעמולה האנטי־ציונית הסובייטית. מוסקבה אינה משדרת בגל אחד אל ציבורים שונים, כגון האוכלוסיה מבית, שאינה סולדת מהשמצות אנטישמיות; ארצות העולם השלישי, המושפעות מזיהוי הציונות וישראל עם הקולוניאליזם וארה"ב; או הקהילה הבין־לאומית, שהכללות פשטניות והסתה אנטי־ישראלית כוללנית אינן לרוחה.

בניגוד לברית־המועצות, שבה מצוי קיבוץ יהודי גדול, הרי בפולין לא נותרו אלא כמה אלפי יהודים, ואף־על־פי־כן הוסיפה גם שם האנטישמיות לשמש נשק פוליטי. לאחר שהאנטישמיות שימשה גורם בעת חילופי־הגברי עם עליית גומולקה ב־1956 וגירק ב־1970, מנצלים אותה היום השלטונות במסעם נגד דיסידנטים ממוצא יהודי. אך יש ניצני אנטישמיות גם בצד האחר – ב"סולידאריות".

★ ★ ★

בארצות האיסלם היתה ההתפתחות ההיסטורית של היהודים שונה מזו שבתחום הנצרות במערב אירופה ובמזרחה. האפליה והרדיפות שם לא היו מלוות אמונות דמונולוגיות והזיות בדבר קשר יהודי עולמי, שאפיינו את האנטישמיות הנוצרית בימי הביניים ובעת החדשה. אולם גם אם אין לגילויי האנטישמיות בעולם הערבי כיום בסיס עממי עמוק כמו בעולם הנוצרי, הרי אחרי 1945 – רק במדינות ערב זכתה אנטישמיות בנוסח נאצי לגיבוי ממלכתי וספרי־יסוד אנטישמיים, כמו "הפרוטוקולים של זקני ציון" או "היהודי התלמודי" של אוגוסט רוהלינג, מופצים בהן בתמיכה רשמית.

ספרים אלה, אף שגם התעמולה הסובייטית מנצלת את טיעוניהם בעקיפין, אינם מופצים בברית־המועצות, ובמערב הם בעיקר נחלתן של קבוצות־שיטנה שוליות. האנטישמיות, שיובאה לארצות ערב מהמערב, התחזקה והלכה בעקבות המפלות במלחמת סיני ובמלחמת ששת הימים, שבעקבותיהן התעורר צורך בהסבר אירציונלי. בד בבד זכו לפירוש מעודכן גם התייחסויות אנטי־יהודיות מהקוראן. האם יש עדיין סיכוי לבלימת נחשול אנטישמי זה? פרופ' ברנארד לואיס, למשל, סבור שאכן יש סיכוי לכך אם תחול התקדמות בתהליך השלום. אך אם תימשך ההידרדרות תגבר השנאה, ודומה שכרגע מעטים הסימנים לפריצת דרך כזאת.

על כל פנים, העוינות הסובייטית לציונות וללאומיות היהודית, ואי־השלמת העולם הערבי וחלק גדול של העולם המוסלמי עם קיום מדינה יהודית, לרבות האינטרס שלהם לערער את היסוד האידיאולוגי שלה, חברו יחד בזירת או"ם. בזירה זו מהווה כיום התזה לדלגיטימציה של ישראל והדימונולוגיה האנטי־ישראלית תחליף לדימונולוגיה הנוצרית המסורתית ולדלגיטימציה של הקיום היהודי הדתי והלאומי הנפרד. זאת ועוד: על־ידי השוואת הציונות לגזענות וקרימינליזציה שלה כדוגמת ה"אפרטהייד" אף נעשה בזירת או"ם נסיון לקביעת נורמות משפטיות אנטי־ציוניות ואנטי־ישראליות מעבר לתמרונים התעמולתיים. לכך יש השלכות שליליות בארצות העולם השלישי, ולטווח ארוך עלול הדבר להשפיע לרעה גם על מדינות מערביות בעלות תודעה או"מית. אמנם, במושב האחרון של העצרת היו סימנים של שיפור כלשהו. במידה מסויימת מרתיעים צעדי הענישה האמריקאיים, כמו נטישת אונסק"ו, לאחר שקודם לכן חוללה הפרישה הזמנית של ארה"ב מארגון־העבודה הבין־לאומי ריסון עצמי של ארגון זה. הישג חשוב אחר – כפי שהעידה הפמיניסטית היהודיה האמריקאית הוותיקה בטי פרידן – היתה הימנעותה של ועידת הנשים, שנערכה בחסות או"ם בנירובי, מחזרה על החלטות הנפל האנטי־ציוניות בשתי הוועידות הקודמות, במקסיקו־סיטי ובקופנהגן. אולם חרף כל אלה עדיין משמש ארגון האומות המאוחדות מוקד "לתיאולוגיה של שנאה", כביטויו של פרופ' אירווינג קוטלר.

★ ★ ★

מורכבת ומסובכת יותר היא תמונת האנטישמיות במערב. לכאורה, מעידים כל המשאלים על ירידת האנטישמיות מאז תום מלחמת העולם השניה, זאת לאחר שבארה"ב היא הגיעה לשיאה דווקא בשלהי המלחמה האנטי־נאצית. הסיבות לכך הן האופי הפלורליסטי יותר של מדינות המערב כיום, השינויים הכלכליים והסוציולוגיים והאינטגרציה של היהודים בחברות הדמוקרטיות והליברליות, כפי שסבורים פרופ' שאול פרידלנדר, פרופ' הרברט שטראוס מהמכון לחקר האנטישמיות בברלין ואחרים. במערב אירופה ובמרכזה שוב אין נדידה מאסיבית של יהודים מהמזרח, פרט למספרים מצומצמים של יהודים סובייטים, ואת מקומם בפריפריה החיצונית תופסים היום עובדים זרים, בעיקר מדרום אירופה ומארצות העולם השלישי.

לעומת זאת, יש סימנים מתרבים של דחיית זכרון השואה והתכחשות לאשמה, בניגוד לקבלת האשמה בעשורים הראשונים לאחר השואה. אנו עדים למעין נייטרליזציה של הזכרון ההיסטורי של השמדת היהודים באירופה – להבדיל מהכחשת השואה בידי מסלפי ההסטוריה – ותחיה של סטריאוטיפים אנטישמיים גם אצל חוגים מהוגנים.

אין חולקים על כך, שעיקר הסכנה במערב אינה נשקפת כיום מידי הימין הקיצוני הניאו־נאצי על פלגיו השונים, ככל שאלה מצטיינים בקולניות. האשמת היהודים בהפצת מחלת ה"איידס" נשמעת יותר כקוריוז, ואחרי ככלות הכל כבר נמצאו חוגים יהודיים חרדיים בניו־יורק שהזהירו מפני המתירנות, כמפיצי "איידס" בכוח, על רקע מאבקם נגד אוניברסיטת בריגהם יאנג על הר הצופים.

משמעות מסוכנת יותר עלולה להיות ללגיטימציה מחודשת של האנטישמיות אצל חלקים מהימין הקונבנציונאלי, שזמן רב נמנע מכל גילוי אנטישמי בפומבי. הצגת פרשת ביטבורג, במאי אשתקד, כעניין יהודי בלעדי המחישה את הכשלון היהודי להבהיר את המשמעות הכלל־אנושית שיש לשלילת חללי האס.אס. ומורשתו של ארגון רצחני זה. מאידך גיסא, השתנה לרעה מעמדה של הציונות בקרב חלק של הליברלים והשמאל. בחוגים מסויימים באירופה, מתריעה פרופ' שולמית וולקוב, נהפכה האנטי־ציונות לחלק מהגדרה שמאלית אנטיקולוניאלית, אם כי לדעתי ראוי להיזהר מהכללות בעניין זה לגבי חלק נכבד של הסוציאליסטים הדמוקרטים המוסיפים לקיים יחסי־גומלין תקינים עם ישראל.

לגבי יהודי האנטיציונות והאנטישמיות מוסיפות הדעות להיות חלוקות. בדרך כלל נזהרים הנציגים מהתפוצות בעניין זה יותר מהישראלים. בעוד ששלמה אבינרי, למשל, רואה את אמת־המידה לזיהוי אנטיציונות עם אנטישמיות בשלילת זכות היהודים להגדרה עצמית וזכותם של יהודי התפוצות להזדהות בגלוי עם המדינה היהודית, אין פרופ' דייוויד סידורסקי מניו־יורק מאמץ קריטריון זה ישים לגבי היהודים החיים בחברה פלורליסטית מערבית בעלת רוב נוצרי גדול. פרופ' פראנק ליטל, הידיד הפרוטסטנטי המתודיסטי הוותיק, משוכנע מצידו כי אבחנה בין אנטיציונות לאנטישמיות, שהיא יפה לשולחן הדיונים בסמינר מלומד, אין בה ממש בחיי יום־יום, כשם שלא ניתן להפריד בוויכוח המתייחס לכנסיה הקתולית בארה"ב בין הכנסיה לאפיפיור. מצד אחר מזכיר אברהם שנקר, שיש בארה"ב גם אנטישמיות אצל תומכים מובהקים של ישראל מקרב הימין הפונדמנטליסטי.

★ ★ ★

מטבע הדברים שקשה לצפות מכינוס של אנשי הגות ומחקר, העוסקים בעיקר בבחינה קונצפטואלית של התופעה, גיבוש דרכים יעילות למלחמה באנטישמיות. גם בעניין זה יש, כמובן, דעות מרעות שונות. הכל מסכימים כי חשוב וחיוני לחזק את התודעה היהודית בתפוצות ואת הערכים היהודיים, ולטפח קואליציות עם גורמים ידידותיים כנסייתיים וחילוניים, אך יש המזהירים מפני בזבוז משאבים רבים מצד הקהילות היהודיות בלוחמה באנטישמיות במקום להתרכז בשיפור מערכת החינוך, ובארה"ב – במאמץ מחודש לגשירת גשר בין יהודים לשחורים. הפופולאריות של לואיס פאראחן האנטישמי והעדר תגובה חד־משמעית לשיטויו מעוררים דאגה אצל משקיפים ישראלים. יש המצביעים על התפקיד המרכזי, שנודע לחינוך על כל שלביו החל בגן הילדים, וכן לאמצעי התקשורת האלקטרוניים במאבק נגד אנטישמיות ומשטמים קדומים אחרים.

בגרמניה ובהולנד נעשה מאמץ לצמצם תגובות שליליות של חוגים קיצוניים באמצעות נורמות חוקיות חדשות, שאושרו על־ידי הפרלמנטים. על המשך הבאתם של פושעים נאצים לדין והפרת מנוחתם במקלטיהם בארצות המערב ממליצים כעל אמצעי להמחשת השואה, ויש מי שמציע יסוד "בנק של נתונים" לגבי האנטישמיות, בדומה לפעולתו של ארגון "אמנסטי". כאחד המוקדים להתגברות סכנת האנטישמיות, מצד השחורים והלבנים הימניים־הקיצוניים כאחד, מוזכרת דרום־אפריקה, שבה חיים יותר ממאה אלף יהודים. השופט חיים כהן אינו שוכח להוכיח, כי תנאי בל־יעבור לתרומת החברה הישראלית למלחמה באנטישמיות היא הימנעות מחיקוי האנטישמים בהתייחסות ובהכללות לגבי המיעוט הערבי.

בסופו של דבר ברור, כי אין מרשם פלא למחלת האנטישמיות; המשימה היא למצוא דרכים לצמצם את הנזק שלה ולהקטין את רישומה. גם הגזמות הנשמעות לפעמים רק מחזקות את הקלאוסטרופוביה שלנו, ותוצאתן שלילית. נצטרך בוודאי עוד הרבה שנים לחיות עם תופעה עתיקה זו.

מרקסיזם־לנוניזם

בשנה שעברה הפך ארוע הזכרון בפראג למותו של ג'ון לנון להתנגשות עם המשטרה. השנה הניחו השוטרים לפולחן הפופולארי. שיהיה.

■ **אקונומיסט**

היה זה יום לנון, לא יום לנין, בפראג בתחילת החודש. קהל של אלפי צעירים התכנס בכיכר ליד גשר צ'ארלז כדי לציין את יום השנה החמישי למותו של ג'ון לנון. הם שרו תערובת של שירי לנון עם שירי־עם מוראביים. הם גם קראו "אין טילים של שלום", פארודיה שכוונה לסיסמה, "הטילים שלנו הם טילי־שלום", שהפיצה הממשלה הצ'כית, כשהחלו הסובייטים להציב טילים בצ'כוסלובקיה ב־1983.

מספר קטן של שוטרים השקיפו והמתינו. הקהל חצה את הגשר, נכנס לכיכר ונסלאס, חצה את נהר הוולטבה, בטרם טיפס בגבעה התלולה לעבר מעונו הרשמי של הנשיא גוסטב הוסאק במצודת פראג. שם הגישו הצעירים עצומה, הקוראת להרחבת זכויות־האזרח ולהוצאת הטילים הסובייטיים מאדמת צ'כוסלובקיה. אחר כך התפזרו בשקט, לא לפני שהודו לשוטרים על סבלנותם ואורך־רוחם.

המחזה ב־8 בדצמבר השנה עמד בניגוד חריף לאותו מאורע לפני שנה, כאשר קבוצה קטנה של לנוניסטים וכוח משטרה גדול התנגשו על גשר צ'ארלז, בעוד הצעירים שרים משירי לנון. רבים מהצעירים נעצרו באותו יום ואחרים נפצעו. אך הפעם לא היו מעצרים או פצועים. השוטרים פשוט הסתכלו.

מדוע שינתה המשטרה את הטקטיקה שלה? "לנוניזם" היה לפולחן פופולארי בין צעיריה של צ'כוסלובקיה. מדי ערב מוחקת המשטרה סיסמאות אנטי־ממשלתיות ופרו־לנוניות, המכסות את קירותיה העתיקים של פראג, אולם הסיסמאות מופיעות מחדש באותה מהירות שבה הן נמחקות. התרבות האלטרנטיבית של הצעירים בצ'כוסלובקיה צוברת כוח, כפי שהגדיר זאת דיסידנט צ'כי: "למשטר אין שום מושג כיצד לנהוג בהם. השימוש בכוח רק ירחיק מעליו את הצעירים עוד יותר". אולי האזינו השוטרים לכמה משיריו המפורסמים של לנון והואילו לתת סיכוי לשלום?

נצחון הכלכלה על האידיאולוגיה

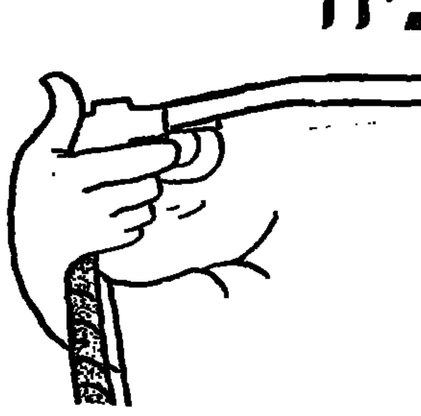

הכנסות אופ"ק בשנים 1974–1983 היו 1.112 מיליארד דולר. 326 מיליארד הוקדשו לפיתוח במדינות החברות באירגון. הפיתוח הצמיח הגירה. אחד ממקורותיה העיקריים – מצרים. מחקר חדש. אוניברסיטת חיפה.

■ **יוסף מיכלסקי**

יותר משלושה מיליון מצרים עבדו בשנת 1983/84 בארצות הנפט העשירות. הם הזרימו לארצם כששה מיליארד דולר, יותר ממחציתם הועברו למצרים רשמית והיתר בדרכי עקיפין. להעברות כספים אלה, שהיו כ־17־18 אחוז של התל"ג באותה שעה היתה השפעה עצומה על המשק המצרי.

כ־20 אחוז מתושבי מצרים תלויים כלכלית בתהליך ההגירה. אולם בשנתיים האחרונות, בגלל ירידת מחירי הנפט וסיבות אחרות, צמצמו מדינות הנפט העשירות את תכניות הפיתוח שלהן ועובדים זרים רבים החלו חוזרים לארצותיהם. שלטונות מצרים צפו שבשנת 1985 יקטן בכ־15 אחוז מספר המהגרים מחפשי העבודה, ויפחתו ההכנסות ממקורות אלה. איך ישפיע התהליך ההפוך הזה, אם יימשך על כלכלת מצרים, על ממדי האבטלה בה, על מצבה החברתי וכתוצאה מכל אלה – על יציבות השלטון הקיים ומדיניות הפנים והחוץ שלה.

בעיות ההגירה ממצרים למשקי הנפט הערביים בשנים 1974־1983, וכן המאפיינים הדמוגראפיים והכלכליים של מצרים, סוכמו בעבודת גמר לתואר שני של החוקר גיל פיילר. החוקר הכין את עבודתו בהנחיית פרופסור גד גילבר, מהחוג להיסטוריה של המזרח־התיכון באוניברסיטת חיפה, המתמחה בבעיות הכלכליות של מדינות המזרח־התיכון. פרופסור גילבר מציין, שבגלל ההגירה נוצרה תלות הדוקה בין יציבות המשק המצרי לבין ההתפתחות הכלכלית במשקי הנפט הערביים. עתה, כשמדינות הנפט העשירות נאלצות לצמצם את הפעילות הכלכלית שלהן בגלל הפחתת מחירי הנפט וסיבות אחרות, והן מחזירות למצרים יותר עובדים, עלול הדבר להקשות מאד על המשק וסביר להניח שהקושי ימצא את ביטויו גם במישור החברתי הפוליטי. דהיינו: הקצנה לאומנית, תמיכה גוברת באופוזיציה, בעיקר באופוזיציה הפונדאמנטליסטית ועוד.

מהגר מצרי משתכר פי ששה עד תשעה משמשתכר עמיתו במצרים, ואין להקל ראש במצבו של המהגר המוחזר, שלרוב אין בשבילו תעסוקה במולדתו. כידוע הריבוי הטבעי במצרים הוא עצום והמדינה אינה יכולה לפתור בעיות־יסוד כלכליות, כמו אספקת מזון לתושביה. לפי נתונים רשמיים מוציאה מצרים כל שנה כ־20 אחוז מהתל"ג ליבוא החקלאי, שהוא כמעט כולו יבוא מזון.

גד גילבר וגם גיל פיילר מרבים לעסוק ב"עתידנות". הם מעדיפים להתבסס על עובדות בדוקות, הבאות לביטוי בעבודת המחקר.

הכנסות אופ"ק שבין השנים 1974־1983 הסתכמו ב־1.112 מיליארד דולר, מתוך זה הוקדשו לתכניות פיתוח 323 מיליארד דולר. תכניות הפיתוח של אופ"ק הצמיחו את תהליך ההגירה, משום שנזקקו למימושן, לאדמיניסטרציה מקצועית לבניית מערכת כלכלית, המושתתת על מדע, על טכנולוגיה ועל ניהול מתקדם. כן היה ביקוש לבעלי מקצוע מיומנים ולאדמיניסטרטורים כאחד. כיוון שבאותן ארצות לא היה כח־עבודה מקומי, היה הכרח לייבא. אחד המקורות העיקריים לייבא כח אדם היה מצרים. רמת החיים במצרים נמוכה לאין ערוך מזו שבארצות הנפט הערביות. ב־1982 היה התל"ג לגולגולת במצרים 690 דולר, לעומת 23.770 דולר באיחוד האמירויות במפרץ הפרסי, 19.870 בכווית ו־16.000 בסעודיה. אין תימה שמספר המהגרים המצרים גדל והלך. בשנת 1975 היה מספרם חצי מיליון; בשנת 1982/1983 כבר הגיע ל־2.9 מיליון. בתחילת שנות ה־80 קיבלה תופעת ההגירה משנה תוקף, בשל מלחמת איראן־עיראק. מעריכים שבעיראק בלבד מועסקים כיום כ־1.25 מיליון מצרים בכל תחומי המשק והמינהל.

מעניין שחתימת הסכמי קמפ־דייויד והמתיחות הרבה בין מצרים ללוב בשנת 1977, לא השפיעו על ממדי ההגירה המצרית לארצות הנפט הערביות. חלק מהעובדים המצרים גורש וחלק עזב את ארצות הנפט בעצמו, אך בסופו של דבר שוב גדל מספרם של הפועלים הזרים. הסכם קמפ־דייויד והמאורעות שאחריו לימדו כמה חיוניים המהגרים המצרים למדינות הנפט. ועידת בגדד הטילה על מצרים סאנקציות פוליטיות וכלכליות: תשע מדינות ניתקו קשריהן הדיפלומאטיים עם מצרים; מספר התיירים המצריים פחת, היבוא המסחרי של מדינות ערב ממצרים פחת גם הוא אך מדינות הנפט לא נגעו בעובדים הזרים כלומר, להסכם קמפ־דייויד לא היתה כלל השפעה על מספר המהגרים המצרים.

פרופסור גד גילבר מייחס לכך חשיבות רבה: "שוב הוכח שהכלכלה גוברת לא פעם על האידיאולוגיה והפוליטיקה. לא רק שמדינות הנפט לא יכלו להרשות לעצמן לגרש את העובדים הזרים, אלא שמעדיפים שם דווקא פועלים ממצרים, שאינם מתערבים בפוליטיקה ואינם גורם מתסיס, להבדיל מהפלסטינאים, ומנתיניהם של ארצות ערביות אחרות.

נוסף על המצרים העובדים בעיראק, בשנת 1982 800,000 מצרים בסעודיה, 300,000 בלוב, 200,000 בכווית 15,000 בשבע האמירויות, 125,000 בירדן. אם בשנות ה־60 הוסדרה ההגירה על־פי צווים הממשלה חייבה את בעלי המקצועות החיוניים לשרת שנים מספר בשירותה, לאחר סיום לימודיהם, הרי לאחר 1970 החלה הממשלה לעודד הגירה ובחוקת 1971 הוכרה ההגירה כאחת מזכויות האזרח. לפחות עד שנות ה־80 הובטחה לכל בוגר אוניברסיטה במצרים עבודה במנגנון הממשלתי. כך הלכה ותפחה הביורוקרטיה. בשנים האחרונות הוגבלה זכות זו, אך השלטון מבטיח לשמור לכל אקדמאי את משרתו במנגנון, אחרי שובו מעבודה בת כמה שנים בארץ אחרת.

בתחום הכלכלי היתה, כאמור, השפעת ההגירה חזקה מאד. ההעברות הכספיות של המהגרים, שהסתכמו בשנת 1970 בארבעה אחוזים מהיצוא המסחרי ובשלושה אחוזים מהיבוא המסחרי היו ב־1982 ב־52 אחוזים מהיצוא המסחרי וב־27 אחוזים מהיבוא המסחרי. ההעברות האלה השפיעו השפעה חיובית על מאזן התשלומים, על שיעור האינפלציה, ועל רמת השכר וגם על רמת ההשקעות במצרים. 64 אחוזים מכספי ההשקעות במצרים ב־1982 היו של מהגרים מצרים. אף שאין נתונים מדוייקים על התפלגות ההכנסות במצרים, נראה שההגירה מאזנת אותה. המהגרים צברו חסכונות, רכשו רכוש ושיפרו את מעמדם בדירוג ההכנסה. ההגירה שיפרה גם את השכר בסקטורים שונים במצרים, כגון בסקטור החקלאי. פלחים רבים עברו, בתקופת ההגירה, הסבה מקצועית בעיקר לעבודת בניין.

גם לנשים יש חלק גדול בתהליך ההגירה. או שהן עצמן מהגרות (בעיקר מורות ואחיות) או שהן מלוות את הבעל, או שהן נשארות במצרים בגפן או עם ילדים. העדר הבעל גרם לשינוי בתפקידה המסורתי של האשה. כיום היא מטפלת בדברים שלא עסקה בהם לפני כן, ניהול המקורות הפיננסיים של המשפחה. האשה הכפרית צריכה כיום להתדיין עם מוסדות או לשכור עובדי חקלאות. מאידך גיסא, להגירה נלוותה תופעה של "בריחת מוחות" והמחסור בהם בכמה סקטורים היה גורם מכריע בכלכלת מצרים. תופעה זו ניזונה גם מהנתק המוחלט בין מבנה החינוך ושיטתו לבין הצרכים הלאומיים.

גיל פיילר מציין שעריכת מאזן ההגירה היא משימה מסובכת מאד, כי היתרונות והחסרונות שלה אינם ברורים דיים. אין כמעט ספק בתועלתה לפרט ואולי לפתרון הבעיות השוטפות של מצרים, בעיקר בתחום הכלכלה. אולם לא ברור אם תועלת זו תהיה משמעותית לטווח ארוך. אף־על־פי־כן, בסיכום כללי היתרונות גדולים מהחסרונות ומצרים מפיקה מהם תועלת רבה. לדעת החוקרים, על ישראל להביא תופעה זו בחשבון בתכנון עתיד יחסיה עם מצרים.

מעשה
לספרות, אמנות ועיון

שיחה עם אהרן אפלפלד — מאת ענת לויט

בשקיקה מתמדת לגילוי העולם

אהבתי מאד את ספרך האחרון „בעת ובעונה אחת". בעיקר בגלל איכויותיו הסימבוליות והאלגוריות. לכן אולי רוב השאלות שניסחתי, יבקשו אותך להגיב על המוקדים שיצרו את האיכויות הללו, ושנשזרו אמנם גם בספריך הקודמים. השאלה הראשונה נוגעת בנושא מחלתה של הלנה, בתוך הגבורה של הנריאטה ופליכס. שלושתם דמויות מרכזיות בנובלה. מחלתה של הלנה, היא שמניעה את בני־המשפחה לעזוב את ביתם בווינה, ולצאת למסע אל הרי הקרפאטים. ברור לקורא כי שורשיה של המחלה בנפשה של הלנה. רופא קליני היה מאבחן שלקתה במרה שחורה, או בדיכאון פאתולוגי. נרמזת גם התייחסות של המספר אל מחלתה של דמות זו, כאל משל למכניקה קוסמית, שלתוכה הוקלעו דמויות לא מעטות גם בספריך הקודמים. אולי תהיה מוכן להסיר את הלוט מעל פניה של מחלה זו, אשר בספרים היא נותרת בגדר של תופעה מעט מסתורית.

את משתמשת בשני מושגים – סימבולי ואלגורי, שאני הייתי נזהר בשמוש בהם. בשבילי, לדברים שאני כותב, יש קודם כל משמעות פשוטה, דהיינו חיים. הכלל אצלי הוא קבוע. דמות, לפני שהיא מתחילה להיות משל, היא צריכה להיות בן־אדם. היא לא יכולה להיווצר כסמל. מדובר כאן במשפחה שבה יש אם ואב, בן ובת, משפחה יהודית. אצל אחד מבני המשפחה התגלתה מחלה. ואז, כולם מתחילים להרגיש באופן מסויים את המחלה הזו גם בתוכם. יש כאן מחלה, אבל יש גם יאוש. היאוש הוא מן הגורמים שפעלו בווינה באותה תקופה. את שואלת מה טבעה של המחלה. מה אנחנו יודעים על טבען של מחלות נפש כל־כך מעט. מחלות נפש פוגעות באינדיווידים. אחרים, מתוך שהם מסתכלים באותו אינדיוויד, חשים שגם בהם מקננת איזו מחלה. למשל האם, פתאום באמצעות המחלה של בתה, מגלה שהיא למעשה נטולת שורשים: שלמעשה השורשים שלה הם במקום אחר, בדת היהודית. היא מגייסת את הדת כביכול כדי לרפא את בתה. באמצעות הבת כל אחד תופס את עצמו. למשל האב, פתאום מרגיש סלידה מכל דבר שקשור ביהדות. הבן קארל, מגלה הזדהות עם הטבע, עם האיכרים, עם הנשים הגדולות, עוזרות הבית. או הנה, את רואה שבאמצעות הבת התגלו מרכיבים שונים במשפחה. ברור שהמאניה דיפרסיביות של הבת קשורה גם בזה, שהיא גדלה בתוך בית שבו קיים אי־שקט. לכאורה תושבי וינה מבוססים. אב עם עסק משגשג. אבל במשפחה הזו יש משהו כמעט רקוב. יש כאן משפחה יהודית מתפוררת. ההתפוררות הזו יש לה כמה סימפטומים. אב שרוצה לברוח מעצמו. אם שרוצה לחזור לאיזשהוא מקום. וכמובן מצטרפים דברים נוספים, כמו אמביציות יהודיות חזקות. כל אדם רגיש, ובמיוחד אמן, קרוב כאמור אל האיזור הזה שנקרא – על סף אי־השפיות. הוא מתעניין באיזור הזה. נדמה לי שזהו איזור שכדאי לחקור אותו. שדרכו ייפתח פתח להגיע אל הדברים של עצמנו, שבפסיכולוגיה רגילה קשה להגיע אליהם.

תו נוסף המאפיין את דמותה של הלנה, קודם שלקתה במחלה – שקרבתה היתירה בלימודי הנגינה בפסנתר. „התוצאות היו טובות מאד, לא מרקיעות." זהו איננו ציון מקרי. זיקת הדמויות אל המוסיקה בפרט, ואל האמנות בכלל, נתגלתה גם בספריך הקודמים. תמיד מלווה זיקה זו, אף באמביציוזיות שאינה יודעת גבולות, בשאיפה בלתי־נלאית לשלימות; או בהכרה הולכת ונוספת להכאיב של „פגם מסויים", אשר איננו מאפשר את השגת האושר השלם שאליו כמה האמן. בנובלה „עוד השלאוה" נכתב – „הרגשנות היהודית אינה יפה לאמנות." ראשית, מהי המוסיקה עבורך? שאלה נוספת, מה משמעה של ידיעת הפגם הסמוי הזה להבין, באמן יהודי?

חלק מהגיבורים שלי עוסקים במוסיקה, ולא בכדי. המוסיקה היא לוואי אמנותי, שמלווה את היהדות. ציור, אדריכלות, תיאטרון – אינם קשורים ליהדות לדורותיה. מוסיקה כן. כמו שלמשל שירה קשורה ליהדות ולא פרוזה. לכן, לא פלא שחלק גדול מהגיבורים שלי, בין שהם מתבוללים ובין שאינם מתבוללים, הם בעלי זיקת עומק למוסיקה. חלקם הגדול לא מגיע להישגים, מפני שבני־אדם לא תמיד יכולים להגיע להישגים גדולים. נכון שלגבורים בספרי יש עיכובים נוספים, ספציפיים יותר. נדמה להם שבאמצעות המוסיקה הם יגיעו לא רק לשלימות, אלא גם לאיזו מין ספירה. מוסיקה הפכה להיות מעין תחליף לדת. כיוון שזה תחליף, הרי מעצם טבעו הוא פגום. היהודי המתבולל יצא מהקהילה היהודית וביקש למצוא מקלט בספרות, במוסיקה, בתיאטרון. אלה מלאו עבורו את המקום של אב, אם, אמונה, שורשים, מולדת, שבט. זה לא יכול להתקיים בצורה כזו. אמנות יכולה אולי להשלים. היהודי המתבולל ניסה להשיג באמצעות האמנות את כל הדברים שאיבד. מכאן הפגם. האמנות אינה יכולה לשאת את כל זה על כתפיה, והיא קורסת. מבחינתי, כל כיוון שתקח, אני מזדהה עימו. הרקע שלי הוא בית מתבולל. מקום כאחד השתי שבלי שורשים אין לי קיום. לכן אני יושב בארץ, כותב עברית, מזדהה עם המקורות היהודיים. סופר יהודי שחי בווינה או באנגליה, שם את יהבו על האמנות. זאת המולדת שלו. מכיוון שארעה השואה, ומכיוון שראיתי מה קרה לאינטלקטואלים היהודים, למוסיקאים ולסופרים שבנו לעצמם עולם גדול ומנותק במידה רבה, אני – במודע או שלא במודע – לא יכול לשוב ולהתייחס באופן דומה לאמנות. מצד שני האמנות היא עולמי. אין לי עולם אחר. זהו עולמי היהודי.

בדמותה של הלנה אעבור אל דמות אחיה הצעיר קארל, שתוארי אישיותו הפוכים לתוארי אחותו. קארל אינו מצטיין בלימודיו העיוניים. לעומת זאת, הוא מצטיין בספורט. הצטיינות זו מעוררת בתחילה את חמתו של אביו. מאוחר יותר מסתבר, הספורט־חלום מרתק אצל האב. ברומן „מכוות האור" אומר הגיבורים – „אינני סובל את הרכרוכיות היהודית". רכרוכיות־יהודית כנגד עוצמה – גופנית. הרי אחד ממוקדי הדיכוטומיה המאכלסים את ספריך. את ההכרעה החד־משמעית בה עדיין, נדמה לי שעוד לא עשית באף לא אחד מהם, מדוע?

ההבחנה הזו שלך בין חומר לרוח בסיפורי, היא לא כל־כך ברורה. למשל פליכס האב, איננו רק רוחניות. יש לו חלומות ארוטיים. גם הנריאטה האם, היא לא רק רוח. אינני מטפל במישור המוסרי. זה שהנריאטה נעשית דתית, זה לא אומר שהיא נעשית גם רוחנית יותר. יש בזה יאוש. אפילו קצת רשעות. זה נכון שכל אחת מהדמויות נמצאת במאבק עם אלמנטים מסויימים בתוכה. הסופר מתחיל למלא את מקומו של הנביא, המטיף, עם כל הגרוטסקי והשטחיות שבזה. זוהי עמדה מאד חזקה, עם הזמן כזה הראיה האיזורית איננה באה ללמד. היא באה להסתכל. היא באיזו שקיקה מתמדת לגילוי העולם מזוויות שונות. אני מנסה ללכת בדרך הזו. נכון, יש אצלי גם אירוניה, מפני שאני בא מעולם שבו התייחסו ככה לדברים. זה ששונא דתיים הוא צודק, אבל הוא גם קצת מגוחך בשנאתו. אני לא מחלק את העולם לטוב ורע. אני אינני מכריע. אני אוהב בני־אדם. אני אוהב יהודים. אני אוהב מתבוללים. זה מה שמפעים אותי. לא מפעים אותי באיזה צד של המתרס אני עומד.

חייהם של פליכס והנריאטה, זה במחיצת זו, מתוארים כחיי־צוותא מתוך אילוץ, בשל קשיי פרידה. העניין הזה, הזכיר לי את קובץ סיפוריך „ארצי הנהר". גם שם, רוב הסיפורים מתארים במידה עזה של דמויות לפתח קיום של קשר עם זולתם. הקשר עצמו מתואר כסבוך, גורלי. קשר שנקבע מכוחה של מציאות, שהיא מעבר לכוחן של הדמויות לשאת אותה. מהי המציאות הזו? מדוע הכמיהה להינתק?

לגבי האנשים שעברו את השואה, היחד והפרידה הם דברים מאד עמוקים. הם יודעים שהיחד מעניק תחושת כח, אבל היחד הוא גם מסוכן. שלושה אנשים יכולים לעזור זה לזה להמלט, אבל הם גם מטרה נוחה לרוצחים. היחד, בדרך־כלל, הוא מתוך כורח. לגבי היהודי, היחד הוא דבר פרמננטי־רגשי־קיומי, שנכפה עליו. בשואה הוקצן העניין הזה. יהודים שלא קיימו מצוות, שלא היו מאמינים, מצאו עצמם מומתים בשל השתייכותם לעם היהודי. כסופר מתבונן אני וחוקר את הבריחה מהיחד. מעניין אותי היחד היהודי, מפני שלא היה קיום לעם היהודי אלמלא היחד. אני יודע שחיים מודרניים הם בריחה מהיחד. זה גם אחד המאפיינים את היהודי המודרני.

שתיקתו ההולכת ונמשכת של פליכס אל בני־משפחתו, הינה תו איפיון נוסף של קומוניקציה פגומה מיסודה. פליכס איננו נאלם משום שאינו חפץ לדבר, או משום שאין לו מה לומר. אלא משום התגברות אי־יכולתן של המלים לבטא את עולמו הפנימי, וגם ואולי בעיקר, משום ששיחותיו עם הקרובים אליו ביותר, ממהרות להישבר ולהצטייר כשיח בין חרשים־אלמים. את גבולותיה המצומצמים של המלה, נכון יותר את מגבלותיה, ציינת במקומות רבים בספריך. איך מתעוררת התחושה כה עמוקה של סופר עם עיסוק, שהוא בעיקרו מלים? האם אתה רואה קשר בין התחושה המעיקה הזו של דלות המלה, לבין סגנון כתיבתך, שהוא בעיקרו קונספטי, תמציתי, מרוכז, על הגבול של פרוזה־לירית?

אינני חסיד גדול של המלה השוטפת. אני חסיד של הגמגום. בזרימה אנחנו יכולים אולי להיות מסודרים. אבל הגמגום מאפשר את החיכוך בין הרגש לבין המחשבה. וזה מה שמעניין אותי. אני מעוניין שהגיבורים שלי יגלו את עצמם, את פנימיותם. לכן הם בנקודת תסכול, באי־יכולת לבטא את עצמם. האלם הזה, הוא אינטנסיבי במובן מסויים. זה לא שיש לגבורים בספרי פגם אינטלקטואלי או רגשי. הגיבורים שלי יודעים שהם לא יודעים. יודעים שהם באיזשהו אופן טועים. שלכל דבר שני פנים. כן. המלה היא מוגבלת, מפני שיכולת הקשיבה שלנו מוגבלת. הרגשות שלנו לא תמיד צלולות. מכאן

התסכול. אתה מרגיש מועקה, כאב, עצבות – מה זה בדיוק? גם כשנדמה לך שאתה יודע, לא תמיד אתה צודק. ברור שיש קשר בין כל זה לבין הכתיבה שלי. כל טקסט שלי משקף אותי.

רבים מזהים אותך כסופר־שואה. בנשימה אחת הם מזהים בכתיבתך גם את היותה חריגה בנוף של ספרות, שנכתבה בעקבות ההתרחשות הקאטסטרופאלית הזו. „בעת ובעונה אחת" מוכיח שוב את הימנעותך מלגעת בלבה של הצלקת הפעורה. עלילת הספר מתרחשת ב־1935 בהרי הקרפאטים. מדוע ההימנעות הזו?

יש טמפרטורות מסויימות שבהן אפשר לנשום, לאכול ולשתות. יש טמפרטורות שהן בלתי אפשריות להתקיים בהן. השואה, כטמפרטורות של מחנות הריכוז, אינה מאפשר נשימה. יש כאלה שיטענו, שסופרים צריכים לטפל בכל טמפרטורה. אני מקבל את העובדה הזו. אני לא יכול בכל טמפרטורה. לכן אני עוסק בטמפרטורות יותר נמוכות: באנשים שלפני האירוע או אחרי האירוע. אלה שלפני, יש להם איזה ניחוש שזה מתקרב, ואלה שאחרי אינם יכולים לשכוח את זה. הספרים שלי אינם באים לתפוס את מקומם של ספרי התיעוד, של ספרי ההיסטוריה. סופר צריך לגלות לנו, אם הוא סופר, עולם פנימי. אני נוגע במימד אחר. מי שעוסק רק בשואה, פירושו של דבר שהוא ניתק את עצמו, ביודעין, ממעגל החיים. והסבל הזה, במימדים השונים שלו, יש לו קשר אל מה שהיה לפניו ואל מה שקרה אחריו. אני מנסה להחזיר את החוויה הזו לרצף הרגשי. אני לא מתאר את הגרמנים, כי אינני מכיר אותם. אינני יודע מיהם. אני רק ראיתי אותם מכוונים אלי רובה. בספרי אני מתאר ילדים, מבוגרים – איך הם מגיבים ברגעים של קטסטרופה או אימה. הקטסטרופה קיימת כאיום מתמיד – מחלה, מלחמה, אובדן יקירנו, מותנו. זה מאיים עלינו תמיד. בדרך־כלל אנחנו מתעלמים. ברגעים מסויימים אנחנו תופסים, שאנחנו ארעיים בעולם הזה, שאין לנו אוהבים, ששונאים אותנו. וזה גם מצבו של היהודי. זהו למעשה מצבו של האדם. בשואה זה קיבל מימדים עצומים. בקבלה יש מושג שנקרא צמצום. אלוהים כל־כך גדול, שהתפיסה האנושית לא יכולה להשיג אותו. לכן בן־אדם הוא הצמצום. למשל האדם הוא ביטוי אלוהי. איך אני יכול לספר על איך רוצחים שישה וחצי מיליון בני־אדם, כשאני בקושי מכיר את עצמי? אני לא סופר־השואה. לתלות בי את השואה, זה לא נכון למה שאני עושה. אני גם לא יכול לשאת את זה. זה גדול מאד על מידותי.

למעט אולי את ספרך „מכוות האור", אתה במעט אינך מטפל במשמעויותיה של המציאות הארצישראלית, של החוויה הציונית. אתה גם אינך מה שקרוי, סופר מעורב פוליטית. מדוע ההתנתקות הזאת מן הכאן והעכשיו?

אל השאלה הזו אפשר להתייחס מזוויות שונות. אני חושב שאחד האסונות של הספרות העברית, זו מעורבות יתר. הספרות הופכת לחד־צדדית. לא רואה את הגיוון. אני בחרתי ללכת בדרך של הדיסטנס. כשאני כותב על הרי הקרפאטים, זה לא אומר שאני לא רואה מה מתרחש היום. אני רואה מה מתרחש, דרך הרי הקרפאטים. זה לא מנותק. אני עוסק בבעיה של אמונה. מה טבעה של אמונה, ומה היא עושה לאדם המודרני. האם זו איננה הבעיה שאנחנו עוסקים בה כיום? אנחנו לא דנים בבעיית הזהות היהודית? אני בוחר לבחון את הדברים מתוך פרספקטיווה היסטורית למשל. לכל כיוון יש יתרונות ומגרעות. החוויה הארצישראלית, היא עדיין כל־כך מורכבת, שאני – אם מותר לי להיות חוצפן – המבטא הכי מהימן שלה. זו עדיין חוויה של מהגרים. רובנו כאן בארץ, גם אלה שנולדו כאן, נושאים בתוכם את הגיזות הוריהם. לדעתי, זו היתה אילוזיה קצת רואי, לחשוב שכאן ייווצר משהו חדש, שקוראים לו ישראליות. אני חושב שלא התחוללה שום מהפכה, ביולוגית או נפשית. רוב האנשים שחיים כאן הם לפעמים קצת בקרפאטים ולפעמים יותר כאן. את רואה איך אותו צעיר שנולד כאן, עוזב בקלות ויורד ללוס־אנג'לס. זה כואב מפני שהיתה אמונה גדולה, באיזו היווצרות של חוויה חדשה. לא. החוויה הזו היא המשך של העיירה היהודית. מה שאני אומר עכשיו אינו מתוך ששון. הלוואי וזה היה שונה.

לספריך קהל קוראים רב, דווקא בארצות שמעבר לים. גם בישראל מעמדך כסופר רב איכויות, אינו מוטל בספק. ובכל זאת, כשקראתי בספריך תהיתי ביני לביני, באשר לאפשרות שקהל קוראים ישראלי רב, יתקשר להשיג לידיו את הספרים. אני מודה שהטלתי ספק באפשרות כזו.

זה נכון. אני לא סופר פופולארי. אנשים נוטים יותר, מטבע בריאתם להזדהות עם עולם שחור ולבן. טוב ורע. אני מבין את זה. קשה לאנשים לקבל יחס אמביוולנטי, מורכבות. אני עוסק בעולם פנימי. אני לא נותן תשובות וגם לא שואל על בעיית השטחים, „גוש אמונים", „שלום עכשיו". אנחנו עם מאוד עסוק בבעיות מעשיות־קיומיות. באיזשהו אופן הסופר נדרש, או דורש מעצמו תשובות מיידיות. לי אין תשובות מיידיות. לא שיש לי תשובות נצחיות. גם סגנון הכתיבה שלי אינו כזה שימשוך קהל גדול. יחד עם זה יש לי קהל של אינטליגנציה, שאני מאוד גאה בו. קטן אבל טוב. מה אדם צריך לבקש יותר?

(„בעת ובעונה אחת" ראה אור בהוצאת „כתר" והוצאת הקיבוץ המאוחד)

זרבבל גלעד

האיש על כסא־גלגלים

(מתוך „פנקס קליפורני")

כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל חַדְרוֹ חִיֵּךְ אֵלַי כְּאֶל
מַכָּר מִשֶּׁכְּבָר. אָמַר: עַכְשָׁו יֵשׁ לִי
פְּנַאי. הַרְבֵּה פְּנַאי. זֶה עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ
שָׁנָה.
וְהַזִּכְרוֹנוֹת טוֹבִים, רַק טוֹבִים. בִּלְעֲדֵיהֶם
לֹא הָיוּ חַיַּי חַיִּים.
בְּיָמִים הָרְחוֹקִים שֶׁלִּפְנֵי הָאָסוֹן, הַשָּׁעוֹן
הָיָה מְפַקְּדִי: כָּל רֶגַע וָרֶגַע הַדּוֹלֵק רָץ
לְפָנַי וַאֲנִי אַחֲרָיו.
עַכְשָׁו יֵשׁ לִי פְּנַאי. שׁוּב אֵינִי מְבַקֵּשׁ
כִּי יִשְׂחַק לִי הַמַּזָּל.
מַזָּל, אָדָם שֶׁכְּמוֹתִי וּמַזָּל! לֹא שֶׁיֵּשׁ לִי
טְרוּנְיָה כְּנֶגֶד הַיּוֹשֵׁב בַּמָּרוֹם. חַס וְשָׁלוֹם!
הוּא מְנַהֵל אֶת עוֹלָמוֹ בְּהִגָּיוֹן מִשֶּׁלּוֹ
וּמִי אֲנִי כִּי אַגִּיד לוֹ מָה נָכוֹן
וּמָה לֹא.
אֲבָל לִפְעָמִים, בֵּינִי לְבֵינִי, אֲנִי
תּוֹהֶה: פֶּרַח כָּזֶה, כְּלִיל הַשְּׁלֵמוּת,
אֵיךְ נִקְטַף בְּהֶעְלֵם אֶחָד?
הִתְעוֹרַרְתִּי לְיָדָהּ בַּמִּטָּה וְהִיא
לְלֹא נְשִׁימָה בְּאַפָּהּ.
לֵב קָפָא. סְתָם כָּךְ נִרְדְּמָה
וְלֹא קָמָה...
מַזָּל, מָה? חַס וְחָלִילָה. לֹא אֲדַבֵּר
סָרָה בְּדַרְכֵי־הָאֵל, הֲרֵי הוּא הַמּוֹשִׁיעַ
וְהַגּוֹאֵל
וְרַק אֵלַי לֹא שָׁעָה?
לֹא אָבִין!

גיורא לשם

הנבואה בדבר החול אשר על שפת הים

וַאֲנִי יָכוֹל לְדַמּוֹת לְעַצְמִי אֶת אַבְרָהָם
כְּכָל הָאָבוֹת,
מְטַיֵּל עִם כַּלְבּוֹ לְרוּחַ הָעֶרֶב
לְמַרְגְּלוֹת בָּתֵּי הַקָּפֶה וְהַסְּטֵיקִיּוֹת
בְּסַנְדָּלִים וְחֻלְצַת טְרִיקוֹ.
וְאַבְרָהָם רוֹאֶה בֶּעָנָן אֶת לַהֲקוֹת הָעוֹפוֹת
וְאֶת הַגַּלִּים מִתְגַּלְגְּלִים בְּאֶצְבָּעוֹת נְמַסּוֹת
אֶת הַחוֹל לָרֹב,
אֶת הַצֵּל עַל הַמַּיִם.
וְעוֹד בְּנֵי אָדָם שֶׁיָּצְאוּ מִן הַמַּיִם
הִתְנַגְּבוּ, הִתְלַבְּשׁוּ וְהָלְכוּ לְבֵיתָם.
וְאַבְרָהָם מִבֵּית הַקָּפֶה שׁוֹמֵעַ
מוּזִיקַת רוֹק מְהַמֶּמֶת.
וְהַכֶּלֶב נוֹבֵחַ אֶל הַשָּׁמַיִם, כְּכָל הַכְּלָבִים.

לאה שניר

ואחת חיה על חשבון אביה

„ואחת חיה על חשבון אביה... ואני בכרם של גיסין כיתתי בודדה", פ"ת. תחיה ליברזון. 1905. („כאן על פני אדמה")

וּשְׁתַּיִם תּוֹפְרוֹת הָיוּ שָׁם וְאַחַת
סוֹרֶגֶת גַּרְבַּיִם וְאַחַת
חָיָה עַל חֶשְׁבּוֹן אָבִיהָ.
אַל תִּרְאוּהָ שֶׁהִיא פּוֹרֶשֶׂת לְנַפְשָׁהּ
בְּמִינֵי צִמְחֵי מַרְפֵּא
וְהַדַּסִּים עַל גְּלוֹת הַמַּיִם כָּל יָמֶיהָ
מְצַמְצֶמֶת עַצְמָהּ בְּסֻכּוֹת מְצִלּוֹת מַסִּיעָה
קְרִיּוֹת אֶצְבְּעוֹתֶיהָ עַל שְׂפַת כּוֹסוֹת
קְרִירוֹת שָׂפָה
מַשְׁקָאוֹת לִימוֹנָד עוֹשִׂים לְעוֹרָהּ תְּסִיסָה
אוֹתוֹ זָהָב עוֹד זָהָב
נֶאֱגַר לְחֹמֶר נָדִיר בְּמַתָּנוֹת בַּחֲמִשַּׁת סֵפֶר
בְּכַפִּיּוֹת כֶּסֶף מַרְצָה שְׁקוּפָה
לַעֲלִיָּתָהּ יָרְקָע מִשְׁתַּנְאִי
מַחְבִּיאִים צְפוּן הַזְּמַן
בְּכוֹסוֹת זְכוּכִית גְּבוֹהוֹת מַחְשְׁבוֹת לְהִשָּׁבֵר.
אַל תִּרְאוּנִי שְׂרִידֵי חוּטֵי עָפָר, מַחֲטֵי אֹרֶן,
סִיּוּט כָּבֵד מַסְוֶה צִלְצוּל מַהֲרוֹת אַלְמָנִים
סָבִיב לְצַוָּארִי, מְשׁוּךְ בִּתְבוּנַת הַקְּשָׁבָה
לְשִׂיחוֹת סְתָם בְּסֻכַּת צַל אוֹרָה נָמֵס
בַּרְדִיִּים הָעֲנָקִים, בְּאַרְיֵנֵי הַמַּלְמָלָה
וְאֵיךְ תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי בְּכַרְמוֹ
שֶׁל גִּיסִין מְכַסָּה בּוֹרוֹת
הוֹלֶכֶת וּמְפַעְפַּעַת אֶל תּוֹכָם בַּרְזֶל
הַנִּמְסָךְ אֶל הַכֵּלִים
בְּמִגּוּן הַמַּדְרִיךְ בְּיוֹתֵר

רובינסון קרוזו – איש המופת?

הערות על „טבע האדם" ועל הבדידות כנושאים בספרות

מאת אפרים שמואלי

קונאן דויל, יוצרו של שרלוק הולמס, „הרג", כידוע, את גיבורו באחד ממעשי הרפתקאותיו הנועזים שעה שנאבק הלה עם „המוח הגדול ביותר שבין הפושעים", הפרופיסור מוריארטי. ד"ר ואטסון מסר דו"ח מלא על נסיבותיו הטראגיות של מות ידידו הנערץ ב„מפלי רייכנבאך" בין צוקי סלעים אדירים. אבל ציבור הקוראים לא נחה דעתו ממותו של הולמס, ואף הביע בקול את רוגזו, עד שהמחבר אנוס היה להשיבו אל ארצות החיים. אמנם הוא גזר עליו נדודים בהודו ובארצות ערב, בבדידות ובעילום שם, במשך שנתיים, עד שלסוף החזירו לפאריס ומשם ללונדון, למאבק אחרון עם „הפושע העולמי השני במעלה", ראש המטה של הפרופיסור מוריארטי. האנגלים תלו בגיבורם החביב והנערץ הזה את כל מידות היקר של אומתם. אמרו עליו, שהוא בעל תכונות אנגליות טיפוסיות, שהחריפו ונתעצמו מכוח נסיבות אמנותו הבלשית.

כך אמרו על גיבור נערץ של סיפור אחר, על רובינסון קרוזו של דניאל דיפו: טיפוס אנגלי מובהק, בעל מידות המצויות ביותר באומה זו – שיקול דעת, כשרון מעשה, אומץ לב, חכמה וערמה, חסכנות ויושר ועוד כהנה וכהנה. והנה משעשע אותי הרעיון: מה היה הולמס אומר, אילו שמע מפיו של רובינסון קרוזו את מעשי קורותיו והרפתקאותיו שלו. יש להניח, שבוודאי היה מודדם במידה שונה מזו שמדדנו אותם אנחנו בנעורותנו, כלומר – שלא כמידה, שנתקבלה על קהל הקוראים, הקטנים עם הגדולים, בכל הדורות. קודם כל, דומני, היה מטיל ספק בכוח עמידתו של רובינסון קרוזו בבדידות. כידוע, שפרישות גמורה מחברת אדם מפקירה את היושב על אי בודד לא רק לכל פגעי הטבע, שעליהם מספר דיפו, אלא גם להפרעות נפש קשות ולתחלואי נפש מרובים, שעליהם אינו מספר. הבדידות מולידה פחדים, האלוצינאציות, שיממון, תקלות בפעולות הנפש, בתפקודי החושים, המחשבה והדיבור, ואילו קרוזו, כשנמצא לאחר עשרים ושמונה שנה שלושה אנשים לבנים ספרדים, דיבר אליהם בשטף, בלשונם הספרדית, שלמד אותה בצעירותו: והיה בריא בנפשו כבגופו. שרלוק הולמס, דומני, היה תמה.

לפני שנים אחדות קראנו על חוקר צרפתי צעיר, שעשה רק קצת יותר מחודשיים בבדידות בתוך מערה שמתחת לפני הקרקע. בצאתו אמר: „טוב להיות שוב באויר הפתוח. בהיותי בודד שם למטה, בכיתי ובכיתי, ואף התייפחתי". הוא איבד את מושג הזמן, ונטשטשו ונתקהו כמה מחושיו, ושוב לא הבחין בצבעים כדיוקם. דיפו שמע, כנראה, את סיפור קורותיו של ימאי אחר, סאל קירק, שחזר לבית הוריו באנגליה מאי בודד לאחר ארבע שנים ומחצה. הלה היה בורח מן הבריות ומהליכותיהן, ובחצר אחוזת אביו חפר לו מערה לשכון בה. יש איפוא להניח, כי שרלוק הולמס היה מקשה קושיות חמורות על סיפור קורותיו של רובינסון קרוזו. אפשר שהיה מכחיש את אמיתם כולה או רובה והיה מנסה לשחזר את המעשים על פי מתכונת אחרת לגמרי, הקרובה יותר למציאות.

קהל הקוראים היום יודע, שהנושא העיקרי של ספרות דורנו הוא הבדידות, ההתנכרות, התרת הקשרים, אפילו כשאדם יושב „בתוך עמו" ולמראית עין הוא מעורב עם הבריות. בהמונו של כרך בודד האדם המודרני, ונפשו מתענה עינויי פחדים ושיממון, כאילו נידון לשבת על אי בודד. באחד השירים, שנדפס בשעתו בשנתון הספרותי „כרמלית", תשכ"ג, מתאונן ש. שלום:

„יעת הרחוב לפרוש כחרב / והמבט אדם ונית / מה נעשה בשחור הערב? / הנשמה במה נליט? /... עוד מעט ובמערות נבורה / שן אל שן נלמש בחוכת בירוק / איש איש עצמות אחיו חיים נתורה / לעיוך הזבח והחרוף".

ואין צורך לומר במי שנגזר עליו לישב מבודד.

שוקדים המספרים בימינו להראות בעליל, על פי חכמת הנפש ונסיבות החיים המודרניים, כיצד אדם בריא ושלם לכאורה, „נורמאלי בכלל", אם הוא נידון לשכון בבדידות זמן רב כל כך, נהפך לפרא יוצא דופן, אכול חולאים קשים שאין להם מרפא, תלוש ובודד ומוכן לכל פשע. כמה שונה מכך סיפורו של דיפו!

„רובינסון קרוזו" נגע בבדידות ובפחדיה ובכל תנאי החיים שאינם רגילים, שהיה נתון בהם, כאילו לא היו תקלה כל עיקר, אלא היפוכו של דבר – מקור לאושרו של אדם, למליאות חייו ביזמה ברוכה של בינת נפש בריאה, בכישרון מעשה, בסגולות יקר של הבונה את ביתו והעוסק ביישובו של עולם. זהו ספר בריאות הגוף והנפש „בחיק הטבע", ההופך בלהות לקסמים. במאה הי"ח הורו על פיו את תורת התהוותה של החברה, הבנויה על אדני המידות והמעשים הטבעיים „הנורמאליים". הקורא בעל הביקורת שבימינו משתאה למעשה הפלא של המחבר, אלכימיקן רב־מג זה, שהוציא יקר מזולל במין אונאה אסתטית קלת מעוף ומיישרת הדורים, שנתקבלה על דעת הבריות. המעמד הנמוך והבינוני, שלחם ל„זכויותיו הטבעיות", מצא כאן את גיבורו בעל ההצלחה בתנאי החיים הקשים ביותר: צאו וראו מה יכול אדם לפעול ולהשיג, כשאין סדרי חברה מפותלים ומעוותים מעכבים בידו: בשורה זו בישר דיפו, והאנגלים ייחדוה לעצמם. הם קנו לעצמם אותה ואת גיבורה.

שרלוק הולמס היה משתאה לעובדות. אנו היום תמהים לא עליהן בלבד אלא על התפיסה כולה. אבל ביותר אנו נותנים את דעתנו על רוב כוחה של האמנות, המצליחה לבנות עולם לעצמה למרות העובדות והתפיסה, המטפחות על פניה. אולם על כוח זה ניתן לומר, שהוא תלוי במידה מרובה במה שהקהל מוכן לקבל ונוח לשמוע ולרצות. ספרו של דיפו נפל לידי קוראים, שהיו נכונים לבקש משען חוק ב„טבע", הן לצורכי אמונתם בהתגלות האלוהים ביקום והן לצורכי פולמוס עם מעוותי הדינים בציבורי העמים.

בסיפורו של גיתה „הנובילה", בתרגומו המעולה של מ. אבי שאול („ספריית פועלים", תשכ"ב), אומרת הנסיכה ברוח בני דורם של קוראי „רובינסון קרוזו": „לא בפעם הראשונה עולה בלבי הרעיון בדבר טוהרו ושליטתו של הטבע הזך, העושה רושם כאילו מן הנמנע הוא שיימצא בעולם שום דבר מגונה; ומשנחזור ונשוב אחרי כן אל מעון האדם, בין שהוא רם ובין שהוא מך, בין מרווח ובין צר, תמיד נמצא טעם להילחם, לריב, לפשר ולתקן את המעוות". עדיין הטבע הוא מקור מים חיים לטהר את האדם מחלאת המדינות, והוא ממריץ אדם לקום ולעשות ביושר, בחריצות כפיים ובחכמה, ולהעפיל מעלה מעלה ברוב ביטחון. אמת, יש אכזריות של חיות פרא ושל בני אדם הדומים להן. מאלה אין מפלט אלא בהריגתם. משנהרג נמרה המאולף של אותה נסיכה, היא ממררת בבכי, אבל היא מוצאת ניחומים ברעיון, „כי האכזר בברואים ירחש יראת כבוד לנוכח צלם האלוהים, היא הדמות אשר בה נקראו גם המלאכים המשרתים לאלוהים. כי בגוב האריות לא נגעת בדניאל. הוא נשאר איתן ובוטח, ושאגת חית הבר לא שיסעה את זמרת החסיד".

כן היה רובינסון קרוזו תפארת האדם בצלם הבורא, ומידותיו מידות אדם ולא מידות אדם העליון („סופרמאן"), קרוב לבעל המלאכה, לסוחר, לחרושתן ליזום ולקולוניזאטור המודרני, כולו ברמות הבורגני העולה במעלות ההצלחה.

אבל משיצאו דורות אופטימיים אלה, ויותר מתוך תאוותם ביום, ובכל מראה נוזקה הבעייה של יחסים בינאישיים מתוקנים, גלש הספר, העמוס המעוכב גבב ללא מוצא, משולחנם של הגדולים לידיהם האמונות והתמימות של הקטנים. ספרים מסוג אחר תפסו את הלבבות המזועזעים והמיוראים. אבל גם כוח אמנותם של אלה אינו במידה מרובה אלא כוחם של המזומנים להיענות להם. וזו נחמה פורתא.

צא ולמד ביטוי מובהק אחר לשינוי הטעמים: זה מקרוב יצא לאור בתרגום עברי הספר „ששת", מאת הסופר הצרפתי מישל טורנייה. טורנייה לש עיסה אחרת מחומרי סיפורו של דניאל דיפו. המחבר הצרפתי ממשיך בזמן, שכתב כאילו רובינסון קרוזו, את נושא הבדידות. אבל הפעם זהו איש בודד, הער הרגיש לבדידותו. הוא מעמיק חקר בכתבי הקודש: „התנאים המוזרים שאליהם נקלעתי חייבים, לדעתי, להצדיק הרבה שינויים שחלו בחשיבתי, בפרט בעניני מוסר ודת". העיון המדוקדק בכתבי הקודש מסייע לרובינסון באמונה, שקול אלוהים דובר בכל אדם: „אני נוטה אוזן קשבת לקול החכמה הדובר בי". רוח הקודש שורה על כל אחד ואחד מאתנו. „לפעמים אני נרעש נוכח החידוש שבתגליותי, ואף־על־פי־כן אני מקבל אותן, כי שום מנהג אין להרשותו לגבור על קולה של רוח הקודש השוכנת בכולנו". רובינסון קרוזו נעשה איפוא פרוטסטאנט פייאטיסטי ספיריטואליסטי, שונה מאד מגבורו הפרגמאטי המפוכח של דיפו.

אבל עיקר הסיפור החדש מתחיל כשמגיע ששת, הנער המולאטי, שהכל אצלו טבע בלא חשבונות, הנאות הרגע של יצור מלא חיים, משחק, צעיר הקשור בכל נימי נפשו הפראית בנוף והמתמסר לכל הסובב אותו באותה שעה. כל ימיו הוא עושה לשם הנאתו וחי עם העצים ועם השמש והירח – עולם הרגש, הדמיון המשותק והעומד בספר זה מול מידות הבורגני המפוכח והמחושב, האינדיבידואליסט הפונקציונאלי בכל הליכותיו. שוב אין כאן אגידה של מיצרכים וחשבונות, שיקול סיכויים כנגד סיכויים, איסטרטגיות של הישרדות. ששת מסמל כל שאינו פונקציונאלי. הנה הוא מתקין לעצמו נבל־רוח ועפיפון עשוי גוף של חיה, שניצודה בקרב דמים קשה. בחוש מוסיקאלי טבעי התקין לעצמו כלי נגינה, נבל מחר זה, שרק הרוח תנגן עליו.

לאחר שנים רבות לומד רובינסון מששת את תורת הטבע החופשי של האדם ואת תורת ההנאה, בטעמו של הרצון המודרני, וששת לומד ממנו כיבוש יצר ומתן מסגרות לתהפוכות רוחו. ברור, טורנייה בא מעולם אחר, מעולם של מיתוסים וסמלים של מחוזות אחרים. ספרו מציין את אחריתו של העולם הבורגני ושל הדוגמאות גיבוריו, אנשי המופת, לתושיית מפעליה של אירופה. בתחילת התמורות הקאפיטליזם והראציונאלי המודרני, שביטל את קסמיו של עולם „הטבע" התמים והנהנה מעצמו, בהטילו איסורים קפדניים. ששת בא למלא ולהשלים את מה שרובינסון חיסר – ההדוניזם. אבל שרלוק הולמס היה בוודאי מגלה שההדוניזם אינו בא בדרך הטבע בתום ובפתאום, אלא הוא תגובה לריסון ולכיבוש.

אוה דְּבָרָה

בהלה

אֲחוּזַת בֶּהָלָה כְּמוֹ נִשְׁמְטָה כּוֹס בְּדֹלַח
מִיָּדַי וּכְמוֹ נִדְחֶקֶת בְּמַעֲבָר צַר מִמִּדָּתִי
בֵּין עוֹלָמִי הַפְּנִימִי הַמְּסֻכְסָךְ לְבֵין עוֹלָם
הַחִיצוֹנִי צָף. כְּבָר לֹא שָׁם וַעֲדַיִן לֹא כָּאן.
מוּטָב כְּבָר שָׁם, מִתַּחַת לְמִפְלַס הַיָּם, נִשְׁלֶטֶת
עַל יְדֵי חֻקֵּי מַסְּעוֹת הַדָּגִים אֲטוּמֵי הַשְּׁמוּעוֹת,
וְלֹא כָּאן שֶׁאֵין בָּמָה לְהֵאָחֵז, רַק לְרַחֵף מֵעַל
מִרְצָפוֹת מִדְרָכָה אֲפוֹרוֹת כְּמוֹ מֵעַל לוּחַ
שַׁחְמָט פְּקוּקַת אָזְנַיִם, מוֹדֶדֶת אֶת הַזְּמַן
בְּדִלּוּגִים, קוֹלֶטֶת אֶת תְּמִימוּתוֹ
הַמְּזֻיֶּפֶת בְּאַבְנַת חַלּוֹן רַאֲוָה

★

יוונים ויוונות – וחז"ל

מאת מיכאל ששר

שאול ליברמן, „יוונית ויוונות בארץ־ישראל", הוצאת „מוסד ביאליק" ויד בן־צבי (תדפסה מתוקנת), 328 עמ'.

פרופ' שאול ליברמן ז"ל הלך לעולמו בט' בניסן תשמ"ג, אך ספריו הרבים לא נס ליחם. טוב עשו איפוא שני בתי־ההוצאה – „מוסד ביאליק" ויד בן־צבי – שהוציאו לאור מחדש את ספרו המאלף הדן ביחסי יהודים ולא־יהודים בארץ־ישראל, במאות הראשונות לספירה. לכאורה לפנינו ספר סבוך, הדן בשיבושי גירסאות ובמקומות סתומים בספרות חז"ל, בהסתמך על מקורות מקבילים בספרות יוון ורומי, אך לשונו הצחה כסולת של ליברמן, שאין בה יתר ואין בה חסר, סוחפת אותך כמו במטה קסם, אם רק החילות לקרוא בספר מרתק זה, יהא זה על משלי יוון ורומי בספרות התלמודית (עמ' 110־123) ויהא זה על מנהגי הקרבה אצל הגויים לאור הספרות התלמודית (עמ' 257־259) ועוד.

במחקריו המקיפים מוכיח ליברמן שאין – ממש אין – להבין את התלמוד, בעיקר הירושלמי, בלא ידיעת יוונית. והוא בידיעתו הפנומנאלית של שפה זו ותרבותה, איתר וחקר ותיקן שיבושים הרבה בספרות חז"ל, שלא עלה בידי חכמים לפניו לתקן, משום שלא שלטו בשני העולמות ביחד, עולמה של ספרות חז"ל ועולמה של הספרות והתרבות היוונית־הלניסטית.

פתיחות לעולם החיצוני

כשהוא דן בדברי חז"ל, הרי הוא נקרא כאחד הקדמונים, שכמו יצא זה עתה מבית־מדרשו של ר' עקיבא או ר' אליעזר, וכך נעשים אפילו דיונים על מלים זרות – יווניות ולטיניות – שנשתבשו בטכסטים תלמודיים עד בלי הכר, חיים ואפילו מרתקים (למשל הדיון על שטר כתוב יוונית, שנוסחו המשובש מובא בירושלמי בבא־בתרא – עמ' 20. הסיפור בירושלמי תענית, על הרקדן בתיאטרון – עמ' 24; שבועת אדם בשוק על הגשמים – עמ' 26 ועוד ועוד)

ליברמן מעמידנו על כך שחכמים נסתייעו בביאורי המקראות שלהם לא רק ממקורות יהודיים, אלא גם ממקורות יווניים מתחום המשפט, הספרות ופתגמי־עם (עמ' 28). הם לא עשו כן כדי „להתגנדר" – כדעת כמה מלומדים גדולים – אלא משום שהיוונית קנתה לה שביתה בכל המעמדות שבכל עמי הים התיכון והיהודים לא יצאו מן הכלל הזה. החכמים דיברו איפוא אל קהל שומעיהם בלשונו (שם). ממחקריו עולה שדווקא חכמי ארץ־ישראל – ובייחוד אלה שגרו בערים מיוונות כמו קיסריה ובית־שאן – היו פתוחים הרבה יותר לתרבות היוונית – ושמא לתרבות החיצונית בכלל – מחכמי בבל (עמ' 21) ולוואי זה היה משמש סימן דרך גם לרבני ארץ־ישראל כיום.

אך לא רק חכמים נזקקו ללשון יוונית, אלא גם יתר שכבות העם, כל אחת על־פי השכלתה ומעמדה החברתי (עמ' 28). ליברמן מוכיח זאת במאמרי חז"ל רבים ושונים וכן בשיטת „תוספת החיים" שאינה מנתקת את המקורות הספרותיים מן החיים, אלא משתדלת לשחזר את הסיטואציה החיה היום־יומית שבה נאמרו. הוא מחזיר אותנו, בכשרון סיפורי נדיר (אף שמדובר במאמרים מדעיים מובהקים) אל עולמם של חכמי ישראל בארץ־ישראל במאות הראשונות לספירה, תוך שאתה חש שבעצם מרגע דארעא זה הוא ה„טבע האנושי אחד הוא" (עמ' 21) ולא נשתנה מאז ועד עתה. ודוגמאות רבות המובאות על־ידו, מתרחשות בצורה דומה בימינו אלה, עד שלעתים נדמה שלא ספר הדן בתקופה העתיקה בא לידיך, אלא חיבור עדכני. מעטים החכמים והחוקרים שכך מסוגלים להחיות את עולם האתמול, כליברמן.

בקיאות מדהימה

אתה קורא בספר מרתק זה ועומד נדהם אל מול הבקיאות שמגלה ליברמן לא רק בספרותנו העתיקה, אלא גם בספרויות יוון ורומא, עד כי נדמה לא־פעם שאין דבר נעלם מנגד עיניו. כך הוא משחזר פתגמים וחוקים מעולמה של יוון ורומא, על־פי נוסחאות משובשות בתלמודים ובמדרשים ומוכיח בצורה משכנעת שהיוונית היתה שגורה בפי העם בחיי היום־יום בארץ־ישראל, בדיוק כמו העברית והארמית על כל המשתמע מכך – גם מבחינה תרבותית – פתיחותה של החברה היהודית בארץ־ישראל בתקופת המשנה והתלמוד. כל זה, בניגוד כה בולט למגמת ההסתגרות וההסתייגויות הרווחים כיום בכל החוגים הנושאים את התלמוד לדגלם ומפרשים אותו בצורה חד־צדדית ולא־פעם מעוותת.

ראויים דבריו של המחבר להישמע דווקא באוזניהם: „חכמי ארץ־ישראל הכירו את הסגנון המהלך בחוגי התרבות של אותו זמן. רבים מהם חינכו חינוך מעולה בספרות היוונית... הם דיברו לבני־אדם בלשונם ובסגנונם..." (עמ' 51). יתר על כן: הם ידעו סופו של זלזול לארמבוסם בשאינם בני ברית וקבעו: „אם הרגלת לשונך לדבר (לשון הרע) באחיך שאינו בן אומתך, סוף בבן אומתך תתן דופי" (דברי ר' יוחנן בדברים רבה, כמובא בעמ' 67).

עם כל זאת מעמידנו ליברמן פעמים הרבה על כך שתהום רובצת בין דת ישראל לדת יוון, בין התנהגותם של חכמי ישראל לחכמי יוון ורומי ובין יחסם של חז"ל לכתבי הקודש, ליחסם של חכמי יוון לכתבי הקודש שלהם (הומירוס). „בכל הספרות התלמודית אין אנו מוצאים שום מחלוקת חכמים על גירסה במקרא... (ומאידך) מעשה התיקונים בגוף ספרי המופת היווניים, שהגראמאטיקים האלכסנדרוניים עסקו בו, אין לו אח בפרשנות חכמי התלמוד לכתבי הקודש" (עמ' 184) ומכאן היחס המיוחד של היהודים לכתבי הקודש שלהם, שדומה ואין לו אח ורע בשום אומה ולשון.

זאת ועוד: „החכמים ידעו מה חובתם בשמירת אמונת־האומה וטהרת המידות וחיי־המשפחה של היהודים מפני הזוהמה שבסביבתם" (עמ' 67). אבל הם עצמם היו חזקים דיים באמונתם – ובוודאי בהגיונם – כדי לקלוט מחכמת הגויים ולייהד ממנהגיהם (שבועות, לחשים ואמונות־הבל) „והכשירום לבוא בקהל" (עמ' 70). כשראו אל־נכון שמלחמה דון־קישוטית במנהגים אלה והאיסור המוחלט לא יועיל יפה. ליברמן עומד על כך שאפילו בתחום הקוואיסטיקה, כמו למשל י"ג המידות שהתורה נדרשת בהן, ניכרים יחסי גומלין עם כללי לוגיקה יווניים ורומיים (עמ' 196). ובפרק על פרסומה של המשנה (עמ' 213–224) הוא מוכיח, תוך שיטה מחולטת גם במקורות יווניים ורומיים, שגם בצד הפורמאלי של מסורה ספרותית – של המשנה מזה ושל חיבורים משפטיים יווניים ורומיים מזה – היו קווים משותפים לעולם התרבות של הים התיכון (שם).

רפואה ומדעי הטבע

ככלל, מציינת את גישתו של ליברמן למקורות, הראיה המעשית ולאו־דווקא היחס התיאולוגי־עיוני כלפיהם. הוא מעמידנו על כך שמסכת עבודה זרה (כמאמרו הפולמוסי החכמים נגד עבודה זרה עמ' 236–244) אין בה ויכוח עיוני דתי עם עכו"ם, אלא „חכמי ישראל היו מעוניינים בראש וראשונה בטקסים המעשיים של פולחן הצלמים במידה שהיתה להם נגיעה בהתנהגותם של היהודים" (עמ' 244). הוא הדין ברפואה ובידיעת מדעי הטבע של חכמים, שהתבססה לא־פעם על הנהוג ביוון וברומא ועל „מגע ומשא ישר ויחסים הדוקים בין העמים השונים של העולם הים־תיכוני ההלניסטי" (עמ' 293).

אודה ולא אבוש. דרכי שחזור הטקסט של ליברמן (למשל בעמ' 38,37 למדרש ויקרא רבה לג, ח) מזכירים לעתים את דרכי עבודתו של פרופ' נ. ה. טור־סיני בספריו „הלשון והספר" (ג' כרכים), שליברמן מזכירו כבר־פלוגתא בעמ' 162 ו־289, ואת להטוטי שחזוריו. (ובעבודותיו המונומנטליות של ליברמן בכלל ובעיקר התוספתא כפשוטה) יגלה עד מהרה שדבריו מיוסדים ומבוססים הרבה יותר על מקורות ספרותיים ממש ולא רק על ההיגוי לב (ואפילו מושכים את העין והאוזן), כפי שמתקבל לא פעם הרושם למקרא דברי טור־סיני. יתר על כן: יחסו של ליברמן לטקסט זהיר הרבה יותר ובמעט שאינו נזקק לסירוסי תיבות, כפי שעשה טור־סיני בספריו ביד רמה ונדיבה. ליברמן מעיד על עצמו, כי בספר שלפנינו השתדל עד כמה שאפשר שלא להכניס את השקפותיו האישיות ונתן למקורות לדבר בעד עצמם (עמ' י"ב בהקדמה) והוא יועץ לנו: „אין לנו לראות (שם) וכך הוא אכן עושה, תוך שהוא פותח לפנינו עולם רחב אופקים של אבותינו בימי קדם.

ראיון (שלא פורסם) עם יוסף זריצקי

מאת מרים שרון

„הזמן יגיד מה שטוב ומה יישכח"

הראיון נערך בשנת 1972 עם מעברו של יוסף זריצקי לקיבוץ צובא בהרי ירושלים, אבל הוא משקף את עולמו של האמן גם בשנותיו האחרונות. מימד הזמן לא מילא אצלו תפקיד של תוחם גבולות תקופות.

★

זריצקי קיבל את פני בחמימות. החדר שהיה הסטודיו שלו היה חדר ענק, ריק מכל ריהוט מיותר. „הקישוט" היחיד היו הציורים הענקיים שכיסו את הקירות. מבעד לחלון הענק וה„מסורג" השתקף את הקיר הוד אותו „אור" ישראלי הנגוף של הרי ירושלים.

השיחה — שמשקפת את זריצקי ואת אמנותו — משקפת יותר מכל את אותה אסכולה — „האסכולה של הציור הישראלי" — אשר היתה אמורה להיות משהו בנוסח ה„ניו יורק סקול" של שנות ה־50—60 בארה"ב — אותה אסכולה שהאמינה שעם ה„לא כלום" אפשר היה ליצור משהו יחודי לוקאלי המתמודד על איכויות אוניברסאליות־הומניות.

על ההתפתחות באמנות אמר זריצקי: „כשאני שומע שפעם הייתי פיגורטיבי והיום לא, איני מבין מדוע רוצים לשאול אולי אם זה „איזם" זה או אחר. כנראה אין אצלי שינויים, אני לא עובר מאיזם לאיזם — כשהתחלתי לצייר, האין מה לדבר שמה שציירתי, ציירתי, ומה שעכשיו אני מצייר מה שאני מצייר, ואין אצלי שום אפשרות להגיד שיש איזה שינויים בציור; מההתחלה ועד הסוף; אני מצייר יותר מ־50 שנה ואין אצלי שום הרגשה ואפשרות לענות על שאלות אלה.

„אם חושבים שהייתי פעם בעד או נגד או שועים: יש ציירים עכשיו לא מעט ובעבר היו פחות אשר הייתי קשור אתם ואף פעם לא הרגשתי מי הולך קדימה ומי הולך אחורה — אני כמעט שלא קשור עם הדבר הזה; דבר אחד אני יודע, שיש עבר — זה זמן, ויש הווה, זה עוד פעם זמן. קשה לומר איך ציירו בעבר, אבל איך בהווה אני כן יכול לומר מכיוון שיש מספר ציירים (גם אני) שהולכו עם הזמן ובישראל. זה אחד הדברים הבריאים והנורמאליים; שאי אפשר לחשוב שאם אין היסטוריה ועבר בציור, מוכרחים ללכת אחורה ולא להתקשר עם ההווה ועם אותם הישגים בין־לאומיים; אנחנו באמנות חושבים ללכת על פסים בין־לאומיים ולכן חשוב לי ללכת עם הזמן"

שאלה: גוגן אמר יש „אמנות מהפכנית או פלגיאריזם". אתה טוען שצריך להיות ציור ישראלי אשר ייצג את ישראל, כמו מור את אנגליה, אבל עם זאת טענת שאין תרבות ועבר ישראלים — בארה"ב גם אין תרבות וההישגים שם גדולים; מדוע פה לא יכולה לקום תנועה חדשנית כמו בארה"ב?

תשובה: אם אין או אין; ולכן לא כדאי באופן מלאכותי ליצור מה שלא קיים. אין עבר, אבל אם אצלנו לא היה אימפרסיוניזם; לא צריך בזה ליצור אותו, או אקספרסיוניזם, או לא צריך אקדמיה ואקדמיזם. כיצד ללמוד ציור, על זה אפשר לדבר; אי אפשר לדבר על ציור בישראל ולא לתת דרכים באיזה אופן צריכים להתקדם בציור כדי שלא לפגר ליד עמים בחוץ. ולכן לא צריך לדבר על איזמים ועל „יש ויש" ולא לזלזל בהישגים ובשינויים; אנחנו צריכים להתקשר עמם וללכת ביחד עם הכל.

האמנות המודרנית בארץ הוא ביזנס חיקויים של האמנות בחוץ...

אני מאוד מצטער שדווקא ממך אני שמעתי מה ששמעתי, מאחר ששמעתי מאנשים גם כן ואינני מסכים עם זה. אני לא יודע מה זה „חיקויים" ואיני יודע מה זה „גניבות" השפעות, ואיני יודע מדוע חושבים שזה לא טוב. אם לקחת בחשבון מדוע אצל עם זה יש אמנות ואצל עם אחר אין, הרי זה בגלל שאינם כנראה גנבים גדולים; צריכים להיות גנבים גדולים וקשורים לאנשים

אלמנטים שבונים ציור — אחרת אי אפשר לחשוב על „ציור בישראל", ואני שמעתי כמה פעמים „ישראל, ישראל, ישראל"; יש אצלי „ציור ישראלי" אבל צריכים לקחת בחשבון מהו הציור שאנחנו חושבים שהוא ישראלי; לא על גבי סמלים ואילוסטראציות וספרות; וכמו שיש ציור בספרד, באיטליה ובצרפת וכו' בעבר ובהווה. ואצלנו זה אותו מצב כמו באמריקה; כמו שהם „סומכים" כך אנו „סומכים" כמו שהם „גונבים" כך אנו „גונבים" הם במצב לא טוב וגם אנחנו במצב לא טוב לגבי מה שהם רוצים ולגבי מה שאנו שואפים; האמריקאים במצב יותר טוב מכיוון שכל הציור הצרפתי עבר לאמריקה, בעד כסף; כך שהמוזיאונים שם מלאים בציור צרפתי, ספרדי, תורכי, דני ואחרים. וכל התמונות הטובות של פיקאסו, בראק, מאטיס עברו לאמריקה ולכן קל להם יותר להתקשר עם עבודות אלה ולהתקדם הלאה.

מה נישתך ל„אמנות ומדע"?

בא לא לזלזל בכל אותך דברים, אשר או שהטכנולוגיה עוזרת להם או רעיונות, או חומרים או איזה אכספרימנטים; אסור לזלזל בדבר הזה. אסור להתנגד לזה מפני שלא אנחנו אבל הזמן הוא שעושה, הוא שדורש. הזמן רוצה ללכת באותם דרכים; ליצור יצירות, אם זה בד או פסל. ישנם שינויים גדולים וחריפים בכל שטחי החיים בייחוד באמנות. טוב שתערוכה („אמנות וטכנולוגיה" במרכז תרבות אמריקה, — בשנת 1972 באה אלינו הלוואי שגם לנו תהיה אפשרות להציג רעיונות שלנו ואכספרימנטים שלנו בקנטוליות שלנו שם;

אמרת שאתה מציג מעט תערוכות בארץ מאחר שהן קאמריות מדי והיית מעדיף תערוכות בין־לאומיות — אבל בצורה כזאת הקהל בארץ לא זוכה לראות ולהכיר אותך.

אני שמעתי מה ששמעתי ממך, ושמעתי מלה „קהל"; אסור לזלזל בקהל שלנו וכדאי לקחת בחשבון שהוא מתקדם אם הצייר מתקדם; הקהל הולך יחד עם מה שיש בציור ויש לכך ערך גדול. לא שאני אומר שיש קהל שבודע בדך לפני מה שמתרחש; יש הרבה מתנגדים; יש הרבה שלא רוצים ויש שר־מכניסים מקלות בעגלה כדי שלא תלך; אבל זה לא יזיק. העגלה הולכת ונוסעת ואי אפשר לומר שמה שאמרת, „שצריך לזלזל בכך" — המצב הוא טוב מאוד אצלנו.

אבל הגלריות, הרי אמרת שאינך רוצה תערוכות קאמריות...

הציור אצלנו במצב טוב, אבל לא הכל במצב טוב; קשה לדבר על מוזיאונים וגלריות, אבל טוב שהם ישנם. יש כך וכך גלריות ויש האומרים שזה מעט; נחוץ יותר ויותר, יותר ויותר... פה אני יכול להגיד שאנחנו במצב לא טוב הציירים — (ואני מדבר בתור צייר ומדבר רק על ציירים טובים). אם ציינתי שבאמריקה המצב יותר טוב הודות לזה שיש מוזיאונים עם בגרות וגלריות ויצירות אשר אפשר ללמוד מהן, הרי אצלנו אין אנו במצב שאפשר ללמוד — ואם אנחנו נוגים, זו אני מרשה לעצמי לומר שזה כשאנחנו נוסעים לחו"ל ונשארים בחו"ל. ומבחינה זו אי אפשר לומר שהמצב הוא טוב.

לגבי הביאנלות — האם מקפידים על רמת האמנים המוצגים?

אצלנו עושים קומפרומיסים כלפי העם הרחב, כלפי התערוכה; יש תערוכה בין־לאומית ולגביה לא דואגים כמו שצריך וזה מה שגורם לירידה מהפסים... זה לא חשוב שיש טולרנטיות כלפים, אבל אסור להשתמש בזה. יש הפגנה ואנחנו בתוך הפגנה זו מפגרים.

אמרת שככל שיודעים יותר יודעים פחות וזה הזכיר לי את „המלנכוליה" של אמני הרנסאנס ואת מיכלאנג'לו בפרט. האם נסגרת בתוך „הטבעי" כדי „להתמזג" עם הכרך?

לא כדאי לקשור עכשיו איפה שאני יושבים, את המקום, עם איזו בריכה או עם איזה שינוי בחיים

מההתחלה. זה לא כדאי עכשיו לחשוב אם אני יושב פה בהרים או נמצא למשל בת"א בשביל ציור לא המקום קובע, כי אם האמן — אבל הרגשות והאלה ללכת ממקום נמוך להרים גבוהים, או ממישסה כמו שפלה עם ים, לא משפיעים על אמנות האמן.

והאור המשתנה אינו משפיע?

אור זה משהו אחר — פה יש רק שאלה אור המשתנה בכל מקום ומקום.

גילית מקום חדש — כמה זמן אתה פה?

שנה, אבל אנחנו בכל זאת תל־אביביים.

במשך כל התקופה שאתה מצייר, לא עברת תקופת משבר כשהפסקת, למשל לצייר?

אה אני שונא ציור, אבל אני כצייר וקשה מאוד להגיד שאני אוהב לצייר. — יש אדם האומר שהוא אוהב לצייר ומצייר גרוע;

כששאלו אותך מה אתה אוהב בציור, אמרת — „אני אוהב קונסטרוקציה אנאליטית בשני ממדים בנויה נקי בלא רשלנות ובלא מקריות וללא כל דופי". וזה למעשה עומד בסתירה עם ציוריך „הבלתי מתוכננים" והבלתי מודעים...

לא ללכת יותר רחוק ממה שאת רואה... כשבן אדם רוצה לצייר הוא דואג ללמוד ואחרי שהוא למד הוא עוד פעם דואג ללמוד וחוזר חלילה ובסופו של דבר הוא בא לחופש, ליכולת והיכולת היא שמובילה אותו לציור שהוא עצמו לא יודע מה שהוא כצייר, אבל הוא מצייר; זה בדיוק כמו אותו הפסנתרן שלמד טכניקה ראשונה, שניה ושלישית וכשהוא מתגבר על הטכניקה הזאת אז הוא „לארג" הוא מנגן ו„רק"; כל שלב ושלב מביא אותו לסוף, הסוף הוא להיות חופשי ולבסוף להיות בעל יכולת ואפשרות. היכולת היא היא ש„מגלה" אותו — ולא לענות על שאלות מדוע הוא מצייר ומדוע הוא כבה כצייר, אבל פה כבר רואים שיש לו יכולת. והכוונה שלי היא לא להיות במצב של גמגום, ועד שהוא לא יודע כל דבר, הוא לא צריך לדבר.

אתה מדבר על ציור של מכחול, במיוחד כאשר חושבים על יחס המכחול לציירים בקונטורים של מיבנים וכדי.

תראי, את שוכחת ואנחנו לא צריכים לשכוח גם אני בניהם שאנחנו נמצאים בישראל; האחים דברים שאמרתי קודם מתייחסים גם לבניינים, ציורינו זה הבניין שלנו, זה אמנים שלנו וזה החיים שלנו וכל זה לא במצב טוב — ואין צורך לחשוב שזה עלול להשתנות בקרוב ויהיה קל יותר.

זה התפקיד של האמנים לשמור את המצב.

אני אומרתי שגם אדריכל וכולם יחד בעלי קשר הדוק וכולם במצב כזה אדריכלי הבנין, האמנים בתוך הבנין. בצרפת יש איזה ניבו ואני יכול לומר שפה יש ניבו שאי אפשר כל הזמן לצייר כ„קליפת השום" — תמיד נושאים יהודיים;

הציור שבחדר, האם הוא קשור לנוף? (בסטודיו — הכוונה לציורים שראיתי בביקורי).

לא — אבל בחיים שום דבר לא סתם. אנחנו יושבים בין התמונות וזה משפיע. יש חדר בלי תמונות וזה משפיע. יש חדר לבן או כהה וזה משפיע בצורה שונה. למשל, כשאני יושב ומשוחח זה משפיע, לא באופן אילוסטראטיבי; כל מה שקיים, אם החדר הוא עם העצים, או בלי עצים. אבל מדוע לגעת ולנתח שזה באופן מיוחד משפיע — קשה לי לדבר על משהו שלא קיים.

פיקאסו אמר שבשבילו „האימפרסיוניזם לא הספיק, מאחר שהוא מהשיב ואת לרפרוף הוא לציורי ולכן חזר להיות קשור לנושא...

גם בנושא, פיקאסו הוא מטמורפוזי — הוא דמאגוג גדול ולקה מן הסתם נושא כאלטרנאטיבה, אבל אי אפשר לקחת בחשבון שאפשר ללמוד ממנו מכיוון שהיום הוא ככה ומחר הוא אחרת — אי אפשר להטיל ספק באמנותו ובגדולתו — אבל ללמוד, אי אפשר ממנו.

אמרת שקלה הוא מהפכן ואפשר לראות תערוכה שלו פעם אחת ויותר לא?

בתערוכה האחרונה במוזיאון ת"א, נובמבר 1984

קלה הוא מעין „נפוליאון". הוא שבר דברים (גם פיקאסו, אבל אי אפשר להגיד שהוא כאה אחד אמן.

אמן שמצייר טוב, אבל אינו באופנה, אינו מתקבל, כי אינו אוואנגארדי?

בהווה שלנו כשאמן הוא כנה ואמיתי לתקופה שלו באיזם שלו או בצורה שלו, אם הוא אמיתי ורואים אותו ותיקף מגלים — זה לא נכון לחשוב שהוא לא אמן. ביקשתי ממך שכשאנו מדברים הכוונה רק לאמנים טובים. אם הוא אמן יש לו מקום — ולא כדאי לקחת בחשבון מישהו שחושב שהוא בקופה. הוא מקופח רק בגלל זה שהוא לא אמן.

ישנם אמנים היום אשר מפסיקים לצייר במכחול — למשל תערוכתו הנוכחית הקונצפטואלית של יאן דיבטס (במוזיאון ישראל בשנת 1972), הוא, למשל, מגן שהפסיק לצייר בשנת 1966...

בהווה שלנו יש חופש כזה שיש אפשרות ללכת איך שהאמן רוצה, אבל לא כדי לקחת בחשבון שכל אמן שחושב שהולך בכן הוא טוב — אני חושב שהזמן יגיד מה שטוב או שיישכח.

בשדה עיון

מאת דב בר־ניר

הקיבוץ מה יהיה עליו?

„הימין, הקיבוץ — המציאות והדרך; לקראת הוועידה ה־14 של הקיבוץ הארצי השומר הצעיר."

מודה אני: קראתי את החוברת החדשה של כתב־עת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר לקראת ועידת תנועה קיבוצית זאת, החודש, בכפר מנחם, בנשימה עצורה. ואת, לא זו בלבד משום שמאמריו מרתקים ועל אף נסיונם ללכת אחרי המאגיירה הסוציולוגית, בלווית טבלות, עקומות, ושאר אביזרים גראפיים, אלא משום שהם הולים במידה מרובה על התנועה הקיבוצית כולה והם עוסקים ממש בדיני נפשות. שכן, מי יכול להישאר אדיש לגורל הקיבוץ בארץ שלדידי רבים מאורחיה, ובוודאי של משקיפים מן החוץ, נחשבה או עוד נחשבת כ„ארץ הקיבוץ"? אקדים ואומר: „פרט" לעוצמת הכלכלי העוטר על המשק הישראלי כולו, שום מיבחן חומרי, שיהיה אופייני לתנועה הקיבוצית דווקא, אינו פוקד את הקיבוץ במיוחד. אם משהו מדאיג אותו — עד לצורך כינוס ועידה, ועד לצלצול בפעמוני אזעקה — הרי זו דאגה כפולה; הדיחו בתנועה, ולא כאירגון יעיל בלבד; וכן — מעמדו בחברה הישראלית, כאותה „חברה אחרת" שבימים, הנראים עתה כמעט קדמוניים, היתה בעיני עצמה, ובעיני הכלל, מעין גולת־כותרת של כל הטוב והחלוצי בחברה הישראלית.

החוברת דנה גם בעניינים אחרים (כגון סוציאליזם, מארקסיזם — בידי יעקב חזן ומאיר אלון — ועוד מאמרים פובליציסטיים הראויים לתשומת־לב) אך גזרתי על עצמי ריכוז סביב הנקודה, שהיא עצמה מתפצלת לשתיים; מה „הדופק" של התנועה הקיבוצית כתנועה ומהי רמת מנהיגותה, זו הפוטנציאלית, זו האקטואלית, לעומת המנהיגות הכאריזמטית של אתמול, שקריה היתה „מנהיגות היסטורית".

★

אומר אורי ליתן, איש קיבוץ עין־המפרץ: „התנועה הקיבוצית הולכת ומאבדת את מעמדה המנהיגותי, המוליך, בחברה הישראלית". אומר גלעם (חיים אורון) מזכיר הקיבוץ הארצי: בלי המימד התנועתי „משקלנו יהיה כמו של אחד הרבעים בתל־אביב", או, מוסיף הוא, „כמו שתי עיירות־פיתוח". אך כלום נגזר הדבר? האמנם מסבה לנו החברה הישראלית עורף, או שמא איבדנו את אמוננו העצמי, ואת תחושת שליחותנו? הסטאטיסטיקה משיבה על כך תשובה כפולה, הסותרת את עצמה. מצד אחד, „ציבור גדול מאוד בארץ (כ־40%) היה רוצה לראות את התנועה הקיבוצית במעמד מנהיגותי מרכזי יותר מכפי שהיא מצוייה בו כעת" — אך מצד שני, „הקורא יופתע אולי לדעת כי 40% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ לא ביקרו מעולם בקיבוץ". יתכן מאוד כי הסתירה הזאת תתיר את עצמה, אם נשים־לב לאיפיון הקיבוץ, מבחינה רוחנית דימוגראפית כאחד: „הקיבוץ הוא ברובו חילוני, אשכנזי, ימני, תומך במערך, הוא ותיק ומבוסס". כלומר — אם נהפוך את הקערה על־פיה, והבך נגליס את הצד השני של „מטבע" העם בציון — אין הוא רת־מסורתי, ספרדי, ניצי, ליכודי, שייך לדור „המעברות" ומתפרנס בקושי. אין ספק כי יש בכך מענה לא מבוטל בחברה הקרועה ושסועה עתה בין שני „הקטבים" הללו — ובכל זאת, לא תשובה שלמה, כי לא יעלה על דעת איש לראות, נניח, באשכנזי חילוני־מערכי־מבוסס „שמורת טבע". אף על פי כן, רק איש קיבוץ, כדני זמיר (איש משמר העמק), עשוי לשאול: „מה אנחנו רוצים להיות? שמורת טבע מטופחת? חברת־סעד משכללת? או חברה בעלת משמעות ייהודית לעצמנו, לבנינו ולנכדינו, ולעתודתה של החברה הישראלית?"

כאן יש מקום להפרדה שאינה הפרדה: משמעות ייהודית כלפי־פנים, והשניה, הקשורה בראשונה — כלפי־חוץ. על הראשונה משיב אורי לויתן כי הקומונות בארצות־הברית, ששאפו ליצירת „בית" בלבד והתרחקו מ„ת"ק פרסא" מכל מעורבות בחברה הכללית, אפילו הצליחו מבחינה כלכלית מאוד־מאוד, בכל זאת התברר כי „קיומן מהחברה הכללית, תוכף „הלוקי והסתים" עצמה. הוא הגורם העיקרי להתגוונות שבאה על הישובים הקהילתיים השיתופיים". ואז, כאשר ההצלחה הכלכלית האירה להם פנים בא חורבנם החברתי, הללו „הפכו לחברות כלכליות מצליחות אשר חבריהם מחזיקים במניותיהם". מכאן המסקנה המבריחה: לא די לומר, כמו רבים מצעירי הקיבוץ, כי „טוב לי כאן, כי זה הבית שלי". מוקדם או מאוחר תתפרד המכילה, אם לא יהיה לקיבוץ מסר לחברה הישראלית. בעבר לא עמדה השאלה כלל: „יישוב ביצות, הפרחת שממות, התיישבות בספר, בטחון והגנה, קליטת עליה, הגברת הייצור והיצוא, חינוך וקליטת נוער מן הגולה — כל אלה העלו את הקיבוץ כגורם מוביל בחברה הישראלית, על מנהיגותו ההיסטורית, זו הכאריזמטית, הנושאת את שמות טבנקין, יערי, ברץ, ועוד־ועוד". אך מה קורה כאשר תפקידים חלוציים אלה נראים כ„גמורים", וגם המנהיגות „נגמרה", לרוב מטעמי גיל, אך גם מסיבות אחרות? זו השאלה העומדת בפני הוועידה ה־14 של הקיבוץ הארצי השומר הצעיר — אך היא יכולה לעמוד גם במרכז דיוניה של ועידת תק"ם.

★

חלפו, לכאורה, הימים כאשר — בוועידת היסוד של הקיבוץ הארצי בשנת 1927 — הוחלט כי „התנועה הקיבוצית שואפת להוות תאים חלוציים של החברה החדשה". גם אם חלמו אי־פעם כי כל החברה החדשה תורכב, ביום מן הימים, מפסיפס שלם של קיבוצים, בעיר ובכפר, עתה מוריד מזכיר הקיבוץ הארצי את רמת ציפיותיו והוא מסיים כי „היום יש ביזונים שונים, ואני חושב כאנו מייצגים ומבטאים אחד הביזונים הללו, שיש בו תשובה להלך גדול מהמצוקות של האדם בתקופתנו". כלומר, כדבריו הראויים עדיין המוחשה: „לא מודל, לא חיקוי, אלא צורת חיים אפשרית, נסיון הניתן ליישום גם בצורות אחרות, או בקטעים ממנו, או כרמת הכללה חלקית". הקיבוץ אינונו איפוא עוד תשובה אוניברסאלית לעיצוב חברה חדשה, אך הוא מספק לה תשובות משמעותיות ביותר באבני־תשתית הבאות: „קהילתיות, ניהול עצמי, זיקנה, דימוקרטיה, חינוך, שוויון המינים". שכן, האדם בחברה התעשייתית הוא ההיפך מכל אלה: הוא מנוכר בחברה, הוא „רובוט" בייצור, הוא שרוי באפסות בעת זיקנה, הוא מצביע אמנם לעתים מזומנות, אך הוא נתון כולו בידי מנגנונים ועיליות משתלטות; אין הוא מקבל לרוב השכלה ברמה הדרושה, והאשה נחותה עד היום הזה, בייצוג ובייצור, או בחוק המשפחה.

מכאן מסיקים החברים מסקנה מעניינת, כמעין עוגן־הצלה לתחושת שליחותו של הקיבוץ: יש לנו מסר לחברה הישראלית, שכן אנו דוגמא לחיי קהילה סולידארית; אנו מקיימים דימוקראטיה השתתפותית מלאה, עד לניהול עצמי של כל ענף וכל שטח פעולה בקיבוץ; אין אצלנו „גימלאים" בצורה המתאפסת, אף הנכבה, של בטלה מאונס, אלא זקנינו מוסיפים לייצר, הם יוצאים, באורח מודרג, מיום עבודה של שמונה שעות; כן מזמן הקיבוץ השכלה למבוגרים, ככל הנדרש על־ידם, והאשה, מכל מקום באספה ובוועדות שווה לגבר, גם אם עדיין „מולכת" היא בשירותים.

יש בכל אלה מסר מפורש, ובכל זאת עלי להקשות, אבל כי לא לסתור את המוצע. קודם־כל — היש אוזניים כרויות למסר זה בחברה הישראלית דהיום? ושנית — היש שוב במסר זה כדי לעורר ולהשכל את צעירי הקיבוץ שדווקא בשורותיהם פושה הנגע של אדישות לציוויים תנועתיים־קיבוציים? אוסיף קושיה שלישית, שעד אגיע אליה ברצף הרצאתי: היש מנהיגות קיבוצית שיש בה כדי „לעקור הרים", כדי להוביל את המובילים בחברה הישראלית?

אמר, למשל, דני זמיר: „נדמה לי שרבות מהבעיות שהקיבוץ מתמודד, או צריך להתמודד אתן היום אינן אלא השתקפות... של תהליכים כלליים הרבה יותר העוברים על החברה הישראלית ועל הישוב הוותיק בתוכה". נכון — אך מה הם התהליכים הכלליים האלה? לעניות דעתי מעבר הוא — בטעות — גזירה שוה בין החברה המערבית לבין החברה הישראלית, באומרו: „הדגם הישן והמוכר של חברת „השוק החופשי", והתאחותה הדיעוגית־אינדיבידואליסטית, נתקל בקשיים הולכים וגוברים, אפילו בדימוקראטיות המערביות הוותיקות והיציבות ביותר". לצערי, מכל מקום מבחינת „המצליחנים", וגם השואפים להשתוות עמם, נמצאים אנו, בישראל, בתוך השלב „התחרות־הישגי", על אלופיו וקרבנותיו כאחד. שנית — גם החברה המערבית יודעת עתה „ליבלוב" חדש של ליבראליזם חופשי, ואף פרוע ביותר, גוסה „הימין החדש", ופניית־עורף לחברת־סעד ולסולידאריות חברתית. כל אלה — כדי להקשות לנו על הנשמה. עם זאת, כדברי אחד המשתתפים בקובץ, אנשי הקיבוץ הם „מומחים עולמיים" ל„קהילתיות, ניהול עצמי, זיקנה, דימוקראטיה, חינוך ושוויון המינים". יתירה מזו: ישנה חטיבה גדולה בציבור הישראלי המכבה, אוביקטיבית, לקלוט את המסר הזה, אם הוא לא יישמע מטיף, או פילאנתרופי, ואם מעין „רוח קודש" תדובב, ואף תלהיב את הנוער העולה בקיבוץ — אך דווקא הוא שרוי במעין פאסיביות, במעין קיצור חזית, ואף במעין נייטראליות כלפי כל חזית חברתית שהיא, סלבר עניינ־דהוא, במעגל המצומצם.

טוען דני זמיר כי זו מעין „התבגרות מאוחרת" של ילדי אבראמא התנועתיים: „עליהם להשתחרר מאותה התלות האמביוואלנטית, מתסכלת ונוחה כאחד, המאפשרת לאנשים במלוא אונם גם להשחית את מרצם על מאבק־הדורות שעבר זמנם וגם להצטנע ולהשתחרר מכל אחריות בטענה ש„אנו איננו אלא ממשיכים ומגשימים נאמנים", או „מבצעים יעילים"... עתה שדור המייסדים פרש האחריות לגורל הדור הבא — ואולי גם לגורל הבית השלישי — מוטלת על דור הבנים". השאלה היא, בכל הזהות הרצינות: כיצד יוצאים מן האפטיה הזאת? האם צעירים אלה הם פשוט בני־איכרים שאינם רואים דבר מעבר לגדר המשק? או שמא — כרבים בנוער העולמי — הם אינם רוצים לשמוע על מסר כלשהו, מלבד חייהם האישיים ותו־לא?

אפילו נקבל את הגירסה השניה, דומה שלא די במסר הקיבוצי לחברה התעשייתית המנוכרת של ימינו, חוץ מן הקריאה הנוקבת מאוד לדימוקראטיזציה מרחיקת־לכת של כל אורחות החברה — אותה דימוקראטיה השתתפותית שדני זמיר מגדירה כ„השתתפות יותר אקטיבית בחברה יותר סולידארית ומשתפת, הנשענת על יכולתם הגדלה של בני־האדם לנהל בעצמם את חייהם, המטפחת דימוקראטיה מקיפה ומעמיקה יותר". ברם, כדי לעורר את החברה, את עובדיה ואזרחיה, לנטילת גורלם בידיהם, דרושה מעורבות יותר דבקה במטרה של צעירי הקיבוץ, וזו אינה אלא שם נרדף למיליטאנטיות פוליטית מן הסוג האידיאליסטי ביותר. כאן מופיעה (לא ביוזמת כותב טורים אלו, אלא ביוזמת כל המשתתפים בקובץ) בעיית המנהיגות שתוכל לגייס נאמנה את כל המחנה. שכן — מטעים מזכיר הקיבוץ הארצי — „יש לי הרגשה שבתחום הפוליטי אנו בבעייה, הנובעת מן העובדה שאנחנו מפגשים היום את מקומנו על המפה". ודני זמיר מוסיף כי יש לעשות „מאמץ ליצירתה וגיבושה של הנהגה תנועתית מובילה ומלכדת, הנהנית מסביב התמיכה הציבורית וההזדהות האישית של חברי התנועה". אך כלום „יוצרים" הנהגה הובלה, לאחר־מכן, ל„הזדהות אישית של חברי התנועה"? ואם־כאשר „יוצרים" אותה, כלום אינה מורכבת מבעלי תפקידים נאמנים אך אינם מוזדים מנהיגים־מבכון?

★

מזכירה עמירה הגני, מגן־שמואל, את המנהיגים הקודמים ההיסטוריים: „מנהיגים שהולד לראות את עצמם כביטויים הפרסונאלי של שאיפות אנושיות, של חלום ואידיאה, של כורח היסטורי ושל לחץ נסיבות — ובהחלטותיהם, פעילותם ומעשיהם, ראו עצמם לא רק כשליחיו של הציבור... אלא גם כמייצגיו הבלעדיים של הציבור הזה, יודעי נפשו ומביני צרכיו, מעל ומעבר למה שהציבור עצמו השכיל להבין". הקיצור: מנהיגים כאריזמטיים, ולאחר שהיא מסכמת (ולא רק היא) ש„נסתיימה תקופת המנהיגות הכאריזמטית שמכהונת בשומר הצעיר (וגם בתנועות אחרות, הבחרים ומכהנים בעלי תפקידים הפועלים באווירה ובדרכים דימוקראטיות" באו להחליפם, מצד אחד היא מקודדת את עצמה באומרה כי „הנהגה דימוקראטית אינה „ירידה" לעומת הנהגה „כאריזמטית", ההולמת את אופיין של התקופה והתנועה", אך לפתע אומרת היא (ולא רק היא) כי „מורגש היעדרה של אישיות תנועתית בכירה, מוכרת ומקובלת על כל הזרמים, שתוכל להוות בתוקף אישיותה, ולאו־דווקא בתוקף תפקיד רשמי — כתובת לשעת מצוקה, שתשרה בטחון ותעניק חיזוקים, בעיקר בתחום העיוני־אידיאי". הקיצור: שב אישיות כאריזמטית.

נאמר לא אחת כי כל מהפיכה „אוכלת את בניה". אפשר היה גם לומר כי כל אישיות כאריזמטית „אוכלת את יורשיה". מקיפה היא עצמה באנשי־אמונים, ומרחיקה מעליה את היורשים המחוננים ביותר. עד שלא יוכח אחרת, דומה כי זהו „החוק" ההיסטורי. אך יש גם היבט אחר לתופעת המנהיגות הכאריזמטית, הקשור בחיפוש מנהיגות בקיבוץ הארצי — ומי יודע, אולי גם בתנועה הקיבוצית המאוחדת. טעות היא להניח כי אישים כאריזמטיים „יוצרים" תנועה. בן־גוריון לא „יצר" את תנועת העבודה, מאיר יערי לא „יצר" את השומר הצעיר. הם לא הקימו — הם קמו בזכות תנועה במלוא תסיסתה.

על עידן התסיסה בימים ההם עומד משה שביט (מבית אלפא) בהטעימו כי היה „זה נוער שהוא בן לתקופה הדוגלת בערכים, דור של ראדיקלים אקטיביסטיים". הקיצור: כאשר יש דבקות, אף קנאות בערכים ומידה גבוהה של מיליטאנטיות, צומחת מנהיגות כאריזמטית, על כל חיובה, וגם שלילתה. יתירה מזו: מנהיג כאריזמטי גורם למעין „התחרות סוציאליסטית" בין הסיירה: כל אחד רוצה גם להוכיח נאמנות לערכים וגם „להוכיח את עצמו" בעיני המנהיג. ללא דחף כפול זה, אין תנועה מהפכנית, לא בישראל ולא בגויים. לכן אינני מוכן לקבל את הנחתה של עמירה הגני כי „אופייה של המאה ה־20 מונע כנראה כראש חוזרה לאפשרות הופעתה וקיומה של הנהגה כאריזמטית, נעלה מכל עירעור". עד כמה שידוע לי לא רק לנין, אלא כל מנהיגי הציונות והציונות הסוציאליסטית פעלו במאה ה־20 — ובתקופת הזוהר של הציונות הסוציאליזם — כאחד. בכך לא באתי „להתגעגע" לעידן הכאריזמטי בישראל. געגועי הולכים להיפך מן העסקנות, מן הפעילות התנועתית השגורה — להתלקחות מחדש של אידיאליזם חברתי ש„כל עצמותי תאמרנה". ללא התרגשות מעין זאת אין כמעט תקנה למנהיגות הכי דימוקראטית, ובוודאי שאין קרקע פורייה להופעת מה שעמירה הגני קדמה במשאלותיה, והיא „אישיות תנועתית בכירה, מוכרת ומקובלת על כל הזרמים, שתוכל לשמש כתובת לשעת מצוקה". ועוד ועוד. הלאה מזה אין בינתי, לשת־עתה, מגעת.

„עיון" בלייבניץ

חוברת כפולה של „עיון", רבעון פילוסופי (בהוצאת מרכז ש.ה. ברגמן, והאוניברסיטה העברית בירושלים) מוקדשת כולה לעיונים במשנתו של גוטפריד וילהם לייבניץ, ראתה אור בימים אלה.

החוברת כוללת חמשה חיבורים קצרים של לייבניץ, לראשונה, בתרגום עברי („דיאלוג", „מה היא אידיאה", „אמיתות ראשוניות", „טבע האמת", „אמיתות הכרחיות ואמיתות קונטינגנטיות"), מאמרים אחרים: „מחקר שפינוזה ולייבניץ בצרפת" (פייר־פרנסואה מורו, אלחנן יקירה), „מושג האמת של לייבניץ" (גלעד ברעלי, „לייבניץ על התבונה והחושים — מעבר לרציונליזם ולאמפיריציזם" (מרסלו דסקל).

דפדוף ראשון
ספרים חדשים

מאת אבי טנא

ביוגרפיות

בלי חידושים רבים

שרון - לא עוצר באדום / מאת עוזי בנזימן / ארם / 276 ע'.

אריאל שרון - שהחבר'ה והחבר הספר הזה קוראים לו אריק - חי ופועל ומזיק בתוכנו. הדעת נותנת שאם ייכתבו עליו ביוגרפיות בעתיד ייכללו בהן פרקים ועניינים שאינם נזכרים כאן. הדעת גם נותנת שיהיה אפשר לקרוא להן בשמות דומים. אחרי ככלות הכל, סימנו העיקרי של האיש נשאר חוסר המעצורים שלו. בינתיים מעניק לנו בנזימן סקירה שאין בה חידושים רבים (ואולי חוץ מתיאור השקיעות שהיו לאביו של הגיבור ושהסכביעו מן הסתם את תותחם בבנו). הוא פותח בילדות בכפר מל"ל, עובר דרך בלוחמת השחרור ליחידה 101, לפעולות התגמול ולקרב המיתלה, במסיד לששת הימים ולמלחמות הגדולים של 1973, עוסק ב„שלומציון", בליכוד וביחסי בגין־שרון, וחותם במלחמת לבנון על ספיחיה השרוניים. אין בדפי הספר עודף אהדה לאיש, אבל שום חסיד שלו לא ימצא כאן נימוקים טובים לשינוי דעתו.

אישים

ידיד הבעש"ט

שמש ממערב / מאת יצחק גורמזאנו / מסדה / 110 ע'.

חיים בן־עטר נולד ב־1696 במאלי שבמרוקו. בעבור שלושים וכמה שנים חיבר את ספרו הגדול „אור החיים". ב־1739 הגיע לאיטליה בדרכו לארץ (ושם נאמר עליו כי „זאת הפעם השמש ממערב יצאה על הארץ"). בעבור שנתיים דרכו רגליו על אדמת הארץ ועמו „שלושים אנשים ונשים וטף". כאן עשה את שתי שנותיו האחרונות — הקים את ישיבת „כנסת ישראל", העמיד דור של תלמידים (ובראשם החיד"א), בא בקשרים עם הבעש"ט, וגם ראה את „אור החיים" נעשה ללחם־חוק בקהילות היהודים באירופה. על הנתונים הללו ארג גורמזאנו רומן ביוגרפי לא ארוך — שני לסדרת „אנשי סגולה" המשותפת להוצאה ולמרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח בחינוך ובתרבות. בפתח הספר כמה תצלומים צבעוניים ממין העניין.

זכרונות

עליהם ומפיהם

משפחת חבשוש (א') / מאת יחיאל חבשוש / הוצאת המשפחה / 559 ע'.

כדבר המחבר בראש הספר: „סיפור חלקי של משפחת חבשוש הענפה, והנלווים אליה: במאתיים השנים האחרונות. כאורעות שקרו, דברים שעשו, שכתבו, שנכתבו עליהם ובפיהם". בכלל זה מעשים שהיו בתימן ובארץ, עניינים עם האיצאם ועם המיסיון, בפעות יבנאלי וגוריון לתימן ותולדות קפת בלוחה הכבן המוזח ו„החיים במשפחה כמו בקיבוץ".

כתבי־עת

צאצאו של רשי

מחברות למחשבה סוציאליסטית (8) / בעריכת משה צ'יזיק ואברהם וולפנזון / האגודה לחקר מארקס והסוציאליזם / 291 ע'.

תשעה מדורים למחברת הזאת שבה הברו יותר כותבים מכבה וכבה הדברים: מבעיות הזמן (ובכלל זה מאמרו של זאב צור על הפלורליזם במשק במבחן המהפך של 1977), המתו של מארקס (ושם גם דיון של צבי רוזן בהשפעתו על משה הס על תורת הניכור של מארקס), בשדה העיון (ובו נדרש זאב לוי לאפיסטמולוגיה של פוקו), בספרים סוציאליסטיים (מקום שאריה הראל עוסק בבנייניות הדוץ של סין), ביקורת הקפיטליזם (ובה גם סקירתו של אפרים צור על תנודות ארוכות כווה בהתפתחות המשק הקפיטליסטי), סוציאליזם ציוני ובין־לאומי (למשל, דיון של משה צ'יזיק במאמצי „השומר הצעיר" לאיחוד עם השמאל הארץ־ישראלי לפני 1948), מדיני הקולוקביום של האגודה (ולפנזון על האישיות בהיסטוריה), ביקורת ספרים, ובמארקס בספרים ובכתבי־עת. בחלק זה מצוי גם אילך־היחסין של אלהוי והאגודה — המו"ל הגביע עד לרס"י.

האמנות והנקודה היהודית

מאת טליה רפפורט

יַנקל אדלר, מוזיאון תל־אביב, שדרות שאול המלך, ת"א.

בהקדמה לקטלוג התערוכה הרטרוספקטיבית הגדולה שעורך עתה מוזיאון ת"א ליַנקל אדלר, כותב מנהל המוזיאון, מארק שפס, כה: „בהצגת יצירותיו של ינקל אדלר אנו חולקים כבוד לאחד הציירים החשובים של המאה העשרים". בנקודה זו קשה לי להסכים עמו. אין ספק שהחלטתו של המוזיאון להקדיש משאבים כה רבים ליַנקל אדלר מודרכת, קודם כל, על ידי עובדת היותו יהודי, וזה כשלעצמו מובן, אך גם לגבי אמנים יהודים אין צורך להגזים בסופרלאטיבים.

המיבצע הנרחב והמעמיק של מוזיאון ת"א ובמיוחד של האוצרת גדי מה גורדליק, שעבדה על התערוכה המונומנטאלית הזו ועל הקטלוג־ספר המצויין הנלווה לו במשך שלוש שנים, הוא ללא ספק, מרשים, אך כתוצאה לקנה המידה המנופח הזה — אין איכות אמנותית גבוהה במשקל שמצדיק זאת. האמת היא שאחרי 2־3 נשים יהודיות סכמאטיות ומסוגננות בנוסח אדלר ועוד כמה תמונות מופשטות שלו — העניין מתמצה ושפע הרישומים, התחריטים והתמונות הרבות הנוספות הוא מעיד לכ־רי ואינו יוצר, לדעתי, חוויה אמנותית מרגשת.

ניכר, אמנם, היטב שהתערוכה יסודית ומסכמת העשויה ברוח מחקרית אקדמיסטית מובהקת, אך נראה לי שמעטים מאוד צפים אבן יפיקו משהו מפירוט מקיף כזה. לקהל הרחב היתה ודאי מספיקה תצוגה מצומצמת בהרבה.

★

אדלר נולד בפולין ב־1895 והגיע לגרמניה כנער. שם מתפתחת הקאריירה האמנותית שלו, כולל ציורי קיר מונומנטאליים ואיורים בעתונות. עם עליית היטלר לשלטון ב־1933 נאלץ אדלר לעזוב את גרמניה, תמונותיו סולקו מהמוזיאונים ויצירותיו נכללו ברשימת האמנות ה„מנוונת" של הנאצים.

לאחר שהות מסויימת בפאריס ומסע לספרד חזר לפאריס. בהמשך ביקר באיטליה, יוגוסלאוויה, רומניה, ברית־המועצות ועוד. ב־1940 התנדב לצבא הפולני וב־1941 עבר לבזנו שבסקוטלנד. לבסוף התיישב ב־1943 בקירבת לונדון, שם חי עד למותו ב־1949.

לאורך כל מסלול החיים המגוון הזה של „היהודי הנודד" חלות גם באמנותו תפניות מסויימות ונשמעות בה השפעות שונות, אך מה שנשאר עקבי לאורך כל הדרך הם הנושאים היהודיים: דמויות של רבנים, שמש בית־כנסת, בתו של הבעל שם טוב, הנביא, דוד המלך, משחקי פורים, יהודית ואפילו „טבע דומם יהודי" הכולל ספר תורה, נר שבת קלוע, חנוכיה, גביע יין, אתרוג וכלי בשמים.

מלבד המוטיבים היהודים יש ביצירתו גם טיפוסים עממיים שונים: איכרים, צוענים, נגנים, אמני קרקס ועוד.

ינקל אדלר, „שני רבנים"

מבחינה סגנונית אפשר לראות כאן בכמה תמונות מוקדמות סוג של ריאליזם כוגזם, מעולה כלשהו, שהפך למין אקספרסיוניזם מאנייריסטי („דיוקן אמו" ו„צועניה זקנה" — שתיהן מ־1927).

במספר עבודות אחרות ניכר הדי־טב הוותמו של פיקאסו, למשל בתמונת הדיוו של אדלר מ־1921, שבה מופיע ה„טריק" הפיקאסואי השכיח של צירוף פרופיל ברזוס של מראה חזיתי ופרופיל באותה דמות. עם זאת יש בתמונה זו גם משהו מרוחו של שאגאל ומשובצים בה סמלים יהודיים „כמו יד פשוקת אצבעות בברכת כהנים, גוויל כתוב עברית והמלה „שדי".

בתמונות אחרות אפשר לראות את הדי הקלאסים־הקוביסטיים־הסינתטיים של פיקאסו ובראק (ב־1912). אדלר מרכיב, בדומה להם, פאזל של דמויות, חלקי חפצים, אותיות וטקסטורות חומריות שונות. תמונתו „טבע דומם (תהו" מ־1928 היא מעין „קוביזם יהודי", אם אפשר להשתמש בצירוף לשוני מוזר זה. עצמים יומיומיים כמו מגש וכוס מוצגים בה בלחית רגל עץ מגולפת, שהופרדה מרהיט אליו היא שייכת, פס תחרה של מפת השולחן, סאפס דמוי עץ המייצג את טקסטורת השולחן והמלה „טיי" — תה באידיש, שלצידה מופיעה גם „צא'י" ברוסית.

עבודות רבות נוספות של אדלר מורכבות אף הן ברוח הקוביזם הסינתטי מצורות הנדסיות, מישטחים בעלי חומריות מודגשת, מיגוון של טקסטורות וכותים המים־אמרים. כמו כן מרבה אדלר לשלב במערכות אסתטיסטיות אלו רצועות עיטור וצורות דקוראטיביות.

אחת התכונות הבולטות ביצירתו של אדלר היא נטייתו ליצירת חומריות עשירה על ידי עירוב חול, מלט, גבס, דבק, סיליקאט וג'סו בתוך הפיגמנטים. בדרך זו הוא משיג מירקמים גבשושיים ומתוספסים מסוגים שונים. מקורה של נטייה זו אף הוא בעבודות של פיקאסו מ־1913, אך אדלר מאמץ אותה וממשיך לדבוק בה גם שנים רבות אחרי שפיקאסו כבר זנח אותה לטובת נסיונות סגנוניים אחרים.

השפעה פיקאסואית אחרת שניכרת ביצירותיו של אדלר בשנות העשרים המאוחרות הן הדמויות ה„קלאסיות" המאסיביות שפיקאסו פיתח כבר בתחילת שנות העשרים. פיקאסו יצר קומפוזיציות מונומנטאליות ועיצב לדמויותיו גוף כבד ומגושם הבנוי מצורות הנדסיות, פנים עגולות בעלות הבעה קפואה וכפות ידיים ורגליים ענקיות. בעקבותיו עושה כך גם אדלר, אם כי בדרכו שלו, בתמונות כמו „אם ובת" (1927) „חיזור" (1928) או „אלגוריה" ו„משחקי פורים" (1931). צורותיו של אדלר, אמנם, שונות במקצת והוא גם מוסיף להן גם את החומריות המודגשת שלו אך מקור ההשפעה מורגש היטב.

בתמונת ענק אחרת של אדלר — „קומפוזיציה קבוצתית" (1926), בעלת פורמאט דמוי קשת מחודדת, ניכרת ברמויות המאסיביות גם הארכאיות של פיקאסו וגם השפעת הצורות הגליליות, הסכמאטיות, המסוגננות והדקוראטיביות של לג'ה.

התערוכה משופעת בתמונות רבות של נערות ונשים, עירומות ולבושות, הנתונות בנסיבות וסביבות שונות, אך ברובן חוזרת אותה נוסחה צורנית של פרצוף רחב ועגול, עיני שקד כהות ומרוחקות זו מזו, אף ארוך ומודגש ושפתיים בשרניות הקרובות אליו. בסכימת פרצוף זו קיימת השפעה מסויימת של המסכות האפריקאיות, שהיו פופולאריות בקרב אמני פאריס החל ב־1905, והשפיעו על אמנים כמו פיקאסו, מודליאני, ברנקוזי ועוד. בכמה מקרים מופיעה אצל אדלר השפעת המסכות בצורה ישירה וברורה עוד יותר — כמו בציור „אנג'ליקה" מ־1928, אך יש לזכור שהוא „מפגר" כאן אחרי אמנים אחרים בעשרים שנה.

בראשית שנות השלושים מתחילים הקוים המתפתלים שהתבלטו ביצירותיו של אדלר כבר קודם לכן בל עצמאות. הוא מפתח בהדרגה ציור מופשט, המאוכלס במעין יצורים חצי אמורפים, בעלי צורות אמביות מתעקלות, שמזכירות במקצת את אלו של ז'אן ארפ. אדלר מעניק לתמונותיו אלו שמות שכמו „ונוס ממאיורקה" או „קומפוזיציה סוריאליסטית" וגם בהן הוא ממשיך לשסק את תמונותיו בטקסטורות מתוספסות בגוונים טבעיים, כהים ושחורים.

אפשר להתייחס לשפע ההשפעות הזה, שכולם ביצירתו של יַנקל אדלר, בצורה חיובית, כפי שעושה יואנה פלקסנה במאמרה המופיע בקטלוג באמרה: „אדלר מעולם לא נחשד בסגנון מאובן. להיפך, דווקה שהוא היה להוט לנסות כל טכניקה חדשה שנקרתה בדרכו". אך אפשר לראות זאת גם בצורה אובייקטיבית ומפוכחת יותר ולהכיר בעובדה שאדלר היה אמן אקלקטי יותר מאשר מקורי ושבתמונות רבות שלו הוא גולש למאנייריזם דקוראטיבי. הנקודה היהודית היא, איפוא, נקודת הכובד המרכזית שנשארת — אך בה בלבד לא די.

עם ספר בראשית
ראיה אחרת
מאת ישעיה כרמיאל
הוצאת עקד

המשרד הראשי: יגאל אלון 125, טל. 261211 ● המחיר למילה: ימים א׳ ב׳ ד׳ ה׳ — 2.81 ש״ח ● יום ג׳ — 3.84 ש״ח ● יום ו׳ — 5.03 ש״ח. ● מינימום 8 מילים

הצעות עבודה

● עובדים לחדר האוכל, 5 ימים 8 שעות, תנאים טובים, טל: 330202.

● למפעל ליציקות חכפיטים דרושות עובדות לעבודה בשעות היום מלא, טלפון 823953.

● למבצע ארצי דרושים רכזים אזוריים בכל רחבי הארץ (כולל המגזר הערבי), מתאים למורים בחופשה, אנשי שיווק ומכירות, סטודנטים לפני גמר לימודיהם. בעלי רכב ויכולת ארגונית מוכחת. יפנו לטלפון...

● רוקח/ת + נסיון לחצי משרה תנאים טובים, 612474.

● ל„א.ה.כ.א״ יוצאי צבא + בגרות מלאה ללימוד מקצוע רנטגן + משכורת בזמן הלימודים (שנתיים) 03-287817.

● למשרד עו״ד פקידה־כתבנית לחצי יום, רצוי נסיון קודם, 237669.

● ברמן / מנית למאב בראשון לציון, טלפון 942253, 052-72269 בכל שעות יום.

עוזרות ומטפלות

● דרושה מטפלת, ליום שלם, עדיפות לדוברת צרפתית — 03-251304.

● דרושה עוזרת למשק בית עם בישול אפשרי, עם לינה בין השעות — 7511407 — 6.00 — 7.00.

פקידים/ות

מחסנאים

עובדי מתכת

יהלומים

טבחים/מלצרים

מכונאים/חרטים

חשמלאים

הנדסה/שרטוט

שונות

נהגים

מלצרים/ות

מטבח/ניקיון

אבטחה

בניין

תעשיה

צבעים

מנהלים/מזכירות

לוח ORS — ORS שירותי כוח אדם — החברה המובילה בשרותי כוח אדם

לאו.אר.אס. תל־אביב דרושים:

● תוכניתן מנוסה IBM. PL/1 IMS. MVS

● תוכניתן מנוסה IBM COBOL, CICS. MVS

● מפעיל מנוסה במחשבי י.ב.מ. S/38 + S 31 —

● מהנדס מכונות מנוסה בפיתוח מערכות מכניות, דינמיות להעברת תנועה והספקים.

● מהנדס אלקטרוניקה בכיר לקשר עם לקוחות וספקים בארץ ובחו״ל, אנגלית חובה. כפיפות למנכ״ל החברה + רכב חברה.

● מהנדס מכונות או תעשיה בעל חמש שנות נסיון או יותר בפיתוח, לתפקיד מהנדס מוצר.

● מלית/ות / מחוטית בעלות נסיון של 3 שנים ידע בקריאת שרטוטים, הרכבה והלחמת מעגלים, כורסים לא מרמת־השרון.

● הנדסאי אלקטרוניקה מוסמכים בעלי נסיון בכ״כ כשיר נוסף מ סריטוריסטורים וציוד דגלטי לאיזור רמלה, חולון ותל״א.

● מנהל עבודה בכיר בעל נסיון בצביעה תעשייתית.

● יוצאי יחידות קרביות בוגרי 11-12 שנות לימוד לעבודה בעפת עירוני בחולון.

● הנדסאי מכונות בעל נסיון בפיתוח מערכות דינמיות להעברת תנועה והספקים — לא מבנים סטטיים.

● צעיר בעל רשיון עם קטנוע לעבודה בתל־אביב לשלושה חודשים.

● טכנאי מכונות או קירור בעל נסיון של 3 שנים לעבודות פיתוח והרצת נסויים.

● רתכי סי. או. 2 מסוג יום לאיזורים חולון ופ״ת. עבודה בבתי מסגרות.

● כרסם עם נסיון של 3 שנים לעבודה בתבניות פלסטיק לאיזור אזור־יהודה.

● מפעיל סי. אנ. סי. לאיזור פ״ת למסגרית שנייה ושלישית.

● מסגרים־חרטים מבנים לעבודה אחזקה באיזור נתניה.

● טכנאי אלקטרוניקה לפיתוח ספק כח לעבודה משמרות באיזור רמת־גן.

● קרוטטי מכונות עם נסיון של 3 שנים בכערכות דופניות ושרכוט גלגלי שיניים.

● מכונאים עם נסיון של שנתיים במסגרות תלבורת.

● איש אחזקה לסיביל תיקונים של מכונית ליצור שבבי, ידע טוב באנגלית וחשמל.

● שומר לעבודה בבנין הפירמה עד גיל 45 תושב חולון.

● מחסנאי טכני המתמצא בחלקי חילוף לרכב ממגנית, נסיון של 1 שנים עבודות באיזור פ״ת.

● חשמלאי מוסמך, נסיון באחזקה במפעל תעשייתי של 3 שנים תושבי איזור רמת־גן.

לאו.אר.אס. ירושלים דרושים:

● כתבניות מעולית בעברית ו/או באנגלית.

● מעבדות תמלילים מעולות בעברית ו/או באנגלית.

● מלתימים/מלתימות בשיטת התורמית.

● מלחימות בשטח האלקטרוניקה.

● עוזרים / עוזרות ניקיון.

● צבעים בעלי נסיון.

● טכנאי / לבירנט כימי בעל נסיון.

● מהנדס מכונות 3 שנות נסיון.

● מכנאי מכונות לעבודת אחזקה, ידע ונסיון בציוד שבבי, חריטה וכירסום.

● בנות לעבודה במפעל תכשיטים, רקע תעשיית.

● טכנאי קירור בעל נסיון.

● צורפים בעלי נסיון.

לאו.אר.אס. רחובות דרושים:

● מזכירה בכירה — עברית אנגלית, ידע בעבודת תמלילים — יתרון. נסיון באדמיניסטרציה, למפעל תעשייתי.

● לבורנטים תעשייתים — עבודה במשמרות — תנאים טובים.

● מנהל/ת חשבונות סוג ד׳, המתמצא/ת בפעולות מסחר חוץ ועבודה עם מחשב.

● רתך בעל הסמכה כ״רתך תעשתי בשטח הנירוסטה / אלומיניום.

● רתך ארגון — בעל הסמכה, תנאים טובים.

● חרטים קונבנציונליים ו־סי. אן. סי.

● צבעים תעשיית ם יתיס בי אשדוד.

● תופרות ל־5 ימי עבודה — תנאים טובים.

● מבקרות טיב — 5 ימי עבודה — תנאים טובים.

● נהג/ת ל־5 ימי עבודה — תנאים טובים.

● מזכירה בכירה עברית אנגלית, תעבודה באזור אשקלון, אילת.

● קלדניות עברית על פיקרי מחשב סנקו ודיטא פויינט.

תל־אביב, ככר אתרים 125, טל׳ 03-284321, 281819
ירושלים, רח׳ אבן ישראל 5, טל׳ 02-242152, 242159
חיפה, רח׳ הרצל 2, טל׳ 04-663703, 664002
באר־שבע, רח׳ המג״מ 29, טל׳ 057-35634
רחובות, רח׳ הרצל 187, טל׳ 08-450630

שומרים

פועלים/ות

שליחים/ות

ספרים/ות

נהגים

נגרים

עובדים/ות

שרותי אחזות

ביקוש עבודה

פנסיונרים

עסקים

אולמות

מחסנים

מבני תעשיה

חנויות

משרדים

מציעים למכירה

רוצים לקנות

רהיטים

מערכות קול

מקררים

וידיאו טייפ

כלי נגינה

חיות בית

טרקטורים

מכונות כתיבה

מכונות ניקיון

מזגני אוויר

מכונות ושיטות

סירות

פירסום

ציוד הקשורת

חקלאות

אטומות

בולים

הלוואות

ציוד בנין

חוגים

ציפוי אמבטיות

טלוויזיה

שעונים

תריסים

מחשבים

תכשיטים

תנורי חמום

פוליש וניקיון

אותיות דבקות

רפוי והרזיה

שידוכים

הברות

בן זוג

בת זוג

- גרושה, 28, בלי, נכמאים עד 40 לבכירה רציני. ת״ד 21032 תל־אביב.
- בת 40 רצינית ומסודרת מעונינת בגבר לנישואין ת.ד. 1064 חולון.
- נסת קל גרושה + 1 מעוני־ינת במתאים עד 40 ת״ד 535 הוד־השרון.

שוק המציאות

P.O.B. Brussls 1. BELGIUM

דרושים

למפעל תעשייתי בנס־ציונה

דרוש:

• מפעיל למכונה

לצביעת מוצרי מתכת

טלפון: 08-475525

למפעל תעשייתי גדול בגוש־דן

דרושים:

מכונאי אחזקה

• בוגרי בי״ס מקצועי, שנתיים נסיון בתעשיה לפחות.
• העבודה במשמרות.

לפרטים נא לפנות למחלקת כח־אדם, טלפון: 03-740851

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

ראשון ב"דבר" בבוקר

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

בתי כנסת

משכנתאות

ת"א - יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

גוש דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

2-2½ חדרים

איזור השרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

הלוח הכללי חיפה

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

מכוניות

שידוכים

רהיטים

מציעים למכירה

נתניה

דירות

הצעות עבודה

באר-שבע

דירות

דירות בשכר חודשי

הצעות עבודה

אילת

הצעות עבודה

● לחנות תכשיטים באילת — דרוש/ה מנהל/ת, שליטה בי אנגלית. לקביעת ראיון — 02-717225, יוסי גולדנברג.

פוספטים בנגב בע"מ

חטיבת המכרות

ראש מחלקת כח-אדם ומינהל

בכפיפות לרא"ג כח-אדם ומינהל

- נסיון בעבודה במפעל תעשייתי
- נסיון בהפעלת צוות עובדים
- השכלה אקדמאית
- יחסי אנוש טובים

אחראי פיקוח תיקוני צ.מ.כ

- נסיון מוכח של 5 שנים בתחום תיקונים ורכש של צ.מ.כ.
- בעל תעודת טכנאי/הנדסאי
- בעל רשיון נהיגה
- העבודה כרוכה בנסיעות
- מקום העבודה — תל-אביב

אגפי מטה

עוזר סמנכ"ל לתפעול

מהנדס תעשיה וניהול/כלכלן עם ידע בתחומים הבאים:

- עיבוד וניתוח נתונים
- תכנון דרכי פעולה חלופיות
- בניית מערכות דיווח
- ניהול מעקבים וביקורת ביצוע
- נסיון של 3 שנים בתפקידי מטה בארגונים גדולים

פניות בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם יש להפנות ל-מרכז הגיוס", ת"ד 435, דימונה 86100, ולפרט המשרה המבוקשת.

למועמדים העוברים לדרום תינתן עזרה בדיור.

• סודיות מובטחת •

חברתנו היא אחת מהמשתלבות הכימיות הגדולות בארץ • תהליכי הייצור מבוססים על טכנולוגיות מתקדמות • כ-90% מתוצרתנו מיועדת לייצוא, בשהמחזור הכספי כ-315 מליון לשנה • אתה מוזמן להצטרף לאחד ממפעלינו ולתרום מכשרונותיך

קריירה

רצונך בקריירה שתובילך לעצמאות כלכלית?

רצונך להתפתח על פי יכולתך?

אם כן, אתה מתאים לנו.

בנוסף לכך חשוב שתהיה נשוי, בעל השכלה תיכונית לפחות, כושר התמדה, יכולת ליצור תקשורת חיובית עם אנשים, תושב ראשל"צ, רחובות, נס-ציונה, יבנה, אשדוד, לוד, רמלה והסביבה.

אנו ניתן לך הכשרה מקיפה.

תידרש לעבוד קשה להשקיע ולהזיע.

בתמורה נעניק לך בטחון כלכלי, וקריירה מעניינת.

לקבלת פרטים נא לפנות מיום א' 08:30 - 19:30, 03-612780 03-613929 לפנות בטלפונים, או לאתר...

ל.א. גליס ובניו בע"מ

דרוש

מחסנאי מנוסה

להקמת מחסני החברה ותפעולם השוטף.

הכישורים הנדרשים:

1. התמצאות בשטח הציוד, האריזות והדפוס.
2. נסיון בעבודה עם מחשב.
3. נסיון בתפעול מחסן: תמ"ב, תוצרת וטכני.

שכר הולם למתאים. 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב יד בלבד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 51102 בני-ברק 324

למפעל תעשייתי באיזור המרכז העוסק ביצור מוצרים אלקטרוניים צבאיים

דרוש

מנהל מחלקת הנדסה

הכישורים הדרושים:

● מהנדס אלקטרוניקה ● נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול קבוצות הנדסה ופיתוח ● ידע ו-נסיון בתחום האנלוגי הכרחי.

תנאים טובים ואתגר רב למועמד המתאים.

המועמדים יפנו בכתב, בפירוט קורות חיים לת"ד 28141 תל-אביב 61281.

- סודיות מובטחת -

לחברת הנדסה

דרושים

1. מזכירה

נדרשת שליטה מלאה באנגלית כולל יכולת תרגום, רצוי נסיון קודם בעבודת מזכירות וידע בהדפסה על מעבד תמלילים.

2. הנדסאי אלקטרוניקה/ מכשור ובקרה

נדרש נסיון בתכנון שנתיים לפחות. רצוי יוצא חיל האויר.

נא לפנות טלפונית ל: 375357... לאחר השעה ...

לתעשיה הצבאית באזור המרכז

דרושים/ות

01/50

אחראי קבוצת צבעים

נסיון בניהול עובדים בתחום צביעה תעשייתית (ריסוס)

3 שנות נסיון לפחות.

00/85

כרסמים — C.N.C ואוניברסאליים.

בעלי 5 שנות נסיון לפחות וידע בקריאת שרטוט טכני.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים ליחידת התעסוקה ת.ד. 1044 רמת השרון מיקוד 47100

נא לציין מס' תעודת זהות ומספר המשרה המבוקשת.

התעשיה הצבאית

AUREC INFORMATION & DIRECTORY SYSTEMS LTD

בית תוכנה המייצא לחו"ל

אם הנך מתאימה לאחד מהתפקידים המוצעים, אל תהססי פנה אלינו:

★ **פקידה** שפת אם אנגלית

★ **פקידה** לאחר שרות צבאי ידיעת אנגלית ברמה סבירה

★ **כתבנית דו לשונית**

רצוי שפת אם אנגלית נסיון בעבודה עם מעבדי תמלילים.

העבודה מוצעת למשרה מלאה

5 ימי עבודה בשבוע

לקביעת ראיון נא להתקשר ליעל או רחל טלפונית 03-7513410, 03-7513886

למלון נוף חיפה

דרושות

חדרניות תופרת/ מחסנאית

בעלות נסיון.

להתקשר למנהל כח-אדם טלפון 04-388731.

דרושים

לחברה תעשייתית גדולה בצפון תל-אביב

דרושים/ות:

1) חשבונאי

מנוסה בתעשיה השכלה של שנתיים בראיית חשבון או השכלה מקבילה בכלכלה ונסיון במיכון עם ידיעה כללית בתכנות.

2) מזכירה

בעלת נסיון בעבודת מזכירות כולל הדפסות בעברית ידיעה כללית באנגלית. עדיפות לבעלות ידע במיכון.

לפנות בכתב לת.ד. 24238 תל-אביב מיקוד 61241

- סודיות מובטחת -

דרוש

מסעדן

בעל נסיון במסעדה בסגנון אמריקאי

שירות עצמי

להתקשר לטל' 02-667857

בין השעות 08.30 — 15.00

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● ברמת-השרון 3 + מרפסת + חדר באיזור כפרי! — 03-484970

● בהרצליה 4 + 3 מרפסות, 4 חד"ש + כל החדרים!

● בכפר-סבא קוטג' בבנייה, בריכה + טלפון + מעלית

● בהרצליה 4 גדולים ק"ב בלי מעלית — 03-470104

2-2½ חדרים

● 2 חדרים ק"ד, שקט, מרכז העיר. 10/8, 03-899679

● בהרצליה 2½ גדולים + מרפסת ותוספות מיידי גמיש .052-545384

● בהרצליה 4 + גג + חדר + ברחובות בשולים. 655461

חולון - בת-ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בבת-ים 140 + 4½ ק"ג, ק"א מרפסת לרחוב. 85,000 — 052-896582

● בחולון דו-משפחתי 4 + חצר + מחסן + דוד"ש — .03-846820

● בחולון 3 חדרים גדולים + מטבח אמריקאי + תוספות, ברחוב 12, 03-984323

איזור הדרום

דירות למכירה 4 חדר ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בראשל"צ 4 מטאורת קיד + מעלית וחנייה 946549 ל-רציניים.

● בראשל"צ 4 ב"מעוצה" ק"ב + דוד"ש + ארונות, 03-968123 ,851367

● בראשל"צ 5 חדרים — מכבי 5 ראשל"צ בניה מיידית. 03-941225

1-1½ חדרים

● דירת חדר במרכז בת-ים ק"א על עמודים חזית מלי. 03-853424

2-2½ חדרים

דירות בשכר-חודשי

דירות מרוהטות

מכוניות למכירה

● 81 להשכרה 36,000 נסע לשנה במצב מעולה 03-663505

● אלפטר 77 טנדר יבוא אישי 053-45449

ביקוש דירות

● בצפון דירה מרוהטת קומפלט או ריקה + טלפון — 03-241869

● דרושה דירה מחוץ לכל מקום, 03-292493

דירות להחלפה

דירות בדמי מפתח

אמריקניות

● פורד טנדרבירד, 1979 (דגם מטאר) ראשונה חדשה — 03-455134

אוטוביאנקי

● אלגנט 1980 מצויינת, יד ראשונה, 455504, 03-899669

אינוצ'נטי

● אינוצ'נטי מילה 82 1000 מצב מעולה + טסט 08-458687

אוסטין

● אוסטין מטרו 84 6000 ק"מ מדרכון לרכוש 414912.

אלפא רומאו

● סוד, 1.2, 1982, שניה 48,000, רדיו, אזעקה .9325077

אופל

● רקורד 73, אוטומטית + מזגן, 831494 בעבודה.

אאודי

● אאודי 80, 1600, היבנה להשכרות, אוטומטית + הגה כח שנייה 52,000 ק"מ, 051-886140

ב.מ.וו.

● 315 1982 72,000 מצויינת, מגנטים, תוספות, מחירון — 03-236495

ג'יפים

● וגונר 74 + מזגן טסט לשנה, מיכני טוב 067-21608

דיהטסו

● מבחר שרייד מהסוכנות אוטומטים + מזגנים + אחריות בהוצ, 03-912104, 03-242008

וולבו

וקסהול

טנדרים

● טנדר פיג'ו 404 1975, ארגז סגור באוטו, 08-455383

לנציה

● לנציה בטא 1978 מצב חדש — 03-249236

מיני מינור

● מיני מיינור 1974 ארוכה במצב מכני ותיצוני מעולה — 03-9226924

מוריס

מרצדס

● 230 אי 1983 מפוארת כל התוספות — 03-9322290

מסחריות

● עגלה פול-טרילר 6.5 טונ 79 בנד-טייר — .063-32531

סוזוקי

● סוויפט 1985 ראשונה 9000 ק"מ 03-660820

טלבוט

● סולרה ג'י.אל.אס. 1980 ראשונה מצויינת, 821166/7

● רנו 1980 במצב טוב + טסט לשנה 727565 בעבודה.

● פולקסווגן 71 73 קבינה אחת מצב מצויין 867211.

● חלק נורר דגל 79 + מנוף מתאים להיבר .03-9328786

● פרנזים 78, לפני אוברול, ניתן להחלפה בזולה 08-249386

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

סימקה-קרייזלר

● 1100/5, 81 קניה מהמכירה שמורה 03-853111, 03-845487
● סימקה 1100, 76 פרטית! צבע ראשון, יופיפה!! 857593.
● סימקה 1000 68 כבגע 80 רדיו + טסט לשנה 461087.
● סימקה 1100 5 1979 03-9230196 ביום א' (בלקולט).
● קרייזלר 160 1974 — 03-9226321 לא בשבת.

סוסיתא

● רויאל כסופים 1981 + אחריות + טסט — 39000 824924 824059.
● בכבצוע רוכים וסגרים משופצים, רגו 4 "ברודי" — 03-254641.
● בהזדמנות !!! כרמל 71, סטיישן, טסט לשנה, בצויינת 03-389432.
● מציאה!! רום-כרמל, 1979, מצוינת!! 03-761391, אספרי החולם.

סיטרואן

● ויזה כוחר 83 ראשונה 23.000 ק"מ כחדשה 03-344741
● סיטרואן ג'י.אס. 16 ג'י.אס.אס. 85 2000 ק"מ. 04-913908, 923854.
● סיטרואן ג'י.אס.אי. פלאס 1983 — 03-82005 052-72989 052-72326.
● 1300 ג'י.אס.אי. 1981 מכני אבי מעולה שמורה 065-22698 03-321269.
● ויזה 1982 200 ראשונה 46,000 ק"מ בצויינת 065-96958.
● ויזה סופר 1983 25,000 ראשונה טסט לשנה 052-442960.

● פלאס 1984/5 4700 ק"מ ביטאלי ביוחדה + תוספות — 04-925466.
● סופר ויזה 1982 1124 סכויק שנה כחדשה 03-5516368.
● סיטרואן 1975 ג'י.אס. פאר לאס בכבצב טוב 03-591381.
● ויזה סופר 1982 ראשונה + 25000 ק"מ פרטית!! 052-554775.
● ויזה סופר 1982 ראשונה + טסט + רדיו + אזעקה — 03-492064 עבודה 03-805234.
● בהזדמנות!!! סיטרואן סטיישן 1977 + טסט — 2,700 ק"מ 03-225629.
● ויזה סופר אי' 1983 20.000 ק"מ ראשונה 03-857834.
● ויזה 1100 סופר, 1982 ב' כבצ בצויין! 052-540875.
● ג'י.אס.אי' פאלס סיבשיק 83 ראשונה 25,000 ק"מ מעולה עבודה 052-445610 בערב 03-887501.
● פאלס 1981 ג'י.אס.אי. פרטית!! + רדיו שמורה מצויין 03-702612.
● ג'י.אס.אס. פאלאס 83 כי חדשה + מזגן, ויזה סופר 82 כחדשה 052-550854, 03-655094.
● פאלאס ג'י.אס.אי' 1983 ראשונה 60,000 ק"מ — 13,000 03-845616.
● פאלס ג'י.אס.אי. 1982 — 80,000 ק"מ ראשונה, כחדשה, מחירון 03-717702, 03-430272.
● ג'י.אס. אי פאלס סיבשיק 1981 מצב מעולה + מזגן — 03-356371.
● ג'י.אס.אי. 1982 1300 72000 ק"מ. ראשונה, כזגן — 03-456868.
● ג'י.אס.אי. פלאס חצי אוטו' טי' 1983 בנכה 53,000 ק"מ 063-77859.

סאאב

● 99 1971 + 90 סטיישן 1974 כצויינת 055-82769.
● 99, 1976, אוברול מגוע ליר שניה ובמצב מעולה 03-304630 02-854482 בבית.

סיאט

● מלאגה 1986 אפס קי"מ לי החלפה בוולה 03-490683 ובעבודה 063-22723.
● רונדה 1984 שירות מהשי כרה! אפשרות להחלפה בוולה והחזרות 03-490683 ובעבודה 063-22723.
● רונדה ג'י-אל-איקס 1984 פ' ראשונה! פרטית! 03-490683 ו' בעבודה — 063-22723.
● סיאט פורה 1984 5 דלתות ראשונה 800093.
● איביזה ג'י.אל. 86 אפס קי' לומטרים כויכם ביוזוו — 03-737634.
● פורה 1985 ג'י.אל. 5 דל' תות + אזעקה 03-478422 — 053-58603.

סובארו

● כיס לב לסלס "קומפיוסספ" בתגיון היכל הספורט! למה אנחנו נותנים תעודת אחריות לבדיקת רכב ואחרים לא?!! — קומפיוטספ 03-330418.
● סובארו די. אל 1600 1979 ארטיגליא כחדשה + תוספות 03-310011.
● סובארו 1600 1980 ראשונה 66.000 ק"מ. כ-12.00 — 03-356438.
● 1600 סטיישן + מזגן 1600 פרטית + מזגן, 1982 03-484131.

פיאט

רנו

פיז'ו

פורד

פולקסווגן

תלופי רכב משומשים

שרותי רכב

ביקוש רכב

איתור רכב גנוב

בתי"ס לנהיגה

אופנועים וקטנועים

ידיעון

עזרה רפואית ונפשית

● "נרקומנים אנונימיים". אם יש לך בעיות סמים טלפן ל־289444 מ־22.00 בלילה.
● קו פתוח לבעיות אלכוהול 24 שעות ביממה 03-721161.
● מרפאת שיניים פתוחה כל יום שבתות וחגים. לאחר חצות בתאום טלפוני בלבד. דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) בימי שישי שער 5, 294869 – 03-285822.
● מרפאת שיניים לעזרה ראשונה של ההסת' לרפואת שיניים, בר כוכבא 49 ת"א, 03-284649. חיפה, הנמל 26, 04-523566.
● נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, בימים א'-ה' בשעות 18-9, טלפון – 03-231675, 03-235922.
● ייעוץ ועזרה בכל בעיות גיל ההתבגרות "אל-סם"- רח' פקיעין 7, ימים א'- ה'. 22.00-17.00. טלפון 232706 – 233587.
● האגודה למניעת אלכוהוליזם: 03-721161.
● מרכז הסיוע לקורבנות אונס בתל־אביב (24 שעות ביממה) – 03-234819.
● ער"ן – עזרה ראשונה נפשית - תל־אביב ב־261111, 24 שעות ביממה.
ירושלים: ● ער"ן 02-227171
● מרכז הסיוע לקורבנות אונס בירושלים (24 שעות ביממה) – 02-245554.
● קו פתוח לקשיש – 02-690685.
חיפה: ● ער"ן – עזרה ראשונה נפשית, טלפון 04-672222.
● מרכז לקורבנות אונס – 04-382611.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים
● מרפאת רוממה, המ"ג 28, 523191
שבת: ● אסותא, המלך ג'ורג' 12, 224872.

תל־אביב:
● בבלי, עוזיאל 1, שכ' בבלי 440552
● סניסס, אבן גבירול 83, 246003
שבת: ● בריאות, המלך ג'ורג' 28, 283731
● שרה דב, האגור 3, תכנית ל' 428510

חיפה/הקריות
● הרמן, סמטת מוריה, ק. מוצקין 715136

חולון/בת־ים

● אסותא, סוקולוב 4, חולון 858197
● גני בת־ים, הנביאים 3, 585671
שבת: ● מזור, חביבה רייך 20, 583360
● קופ"ח, עידיהב 2, חולון 884854

רמת־גן/בני־ברק
● אבי, תלזל 34, ר"ג 742369
שבת: ● רמת־יצחק, ירושלים 96, ר"ג 777506

נתניה
● נאות שקד, מרכז מסחרי איזורים 52484
שבת: ● גבע, שער הגיא 14, 22695

פתח־תקווה
● קופ"ח כללית, חיים עוזר 905271
שבת: ● מיניפארם, שפרינצק 20, 9321067

מטוסים

● מועדי המראה ונחיתה תקליט 03-381111
● מודיעין נמל תעופה ב.ג. 03-9712484

רכבות

מירושלים
● תל־אביב דרום 7.30.
● לבני־ברק ולחיפה 16.00.

מתל־אביב ● לירושלים
מבני־ברק 8.18
מת"א דרום 16.00.
● לחיפה 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 14.00, 13.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00.
● לנהריה 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00.

מחיפה בת־גלים
● לתל־אביב 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.30.
● לירושלים 7.00 (היציאה מחיפה מרכז כ־10 דקות קודם).
● לנהריה 7.30, 9.03, 13.16, 15.11, 17.11.

מנהריה ● לחיפה ולתל־אביב 6.45, 9.00, 10.40, 14.35, 16.35, 18.33.

קריאות חירום

הישוב	מד"א (מספר חירום 101 פרט למקומות המסומנים בכוכב)	מכבי־אש (מספר חירום 102)	משטרה (מספר חירום 100)
אופקים	057-923033	057-923922	057-923444
אור־יהודה	• 03-344442	03-781133	03-344888
אילת	059-72333	059-70102	059-72444
אשדוד	• 055-51332	055-23333	055-81666
אשקלון	051-23333	051-22222	051-34222
באר־שבע	057-74767	057-79691	057-37444
בית־שאן	065-87223	065-88222	065-87444
בית־שמש	02-911288	02-911288	02-911444
בני־ברק	• 03-781111	03-781133	03-703588
בת־ים	• 03-5511655	03-802222	03-865662
גבעתיים	• 03-781111	03-313333	03-312435
דימונה	057-59333	057-52222	057-59444
הרצליה	052-541333	052-551222	052-555555
זכרון־יעקב	063-22333	063-99035	063-90444
חדרה	063-22333	063-22222	063-31444
חולון	• 03-803133	03-802222	03-855173
חיפה	04-512233	04-643222	04-664444
חצור הגלילית	067-36333	067-37222	067-37744
טבריה	069-90111	069-96222	069-92444
יבנה	08-451333	08-461222	08-439180
יפו	03-460111	03-462222-3	03-838181
יקנעם	• 04-931401	04-994533	04-993044
ירוחם	057-80133	057-52222	057-80144
ירושלים	02-523133	02-661111	02-244444
כפר־סבא	052-33222	052-33223	052-24444
כרמיאל	04-988555	04-912222	04-985444
לוד	• 08-219133	08-229222	08-222222
מגדל־העמק	065-40062	065-40022	065-40444
מעלות	04-979333	04-979637	04-979444
מצפה־רמון	• 057-88333	057-88569	057-88444
נהריה	04-923333	04-922222	04-920344
נצרת (עילית)	065-73333	065-55222	065-71444
נתיבות	057-941033	057-943333	057-941144
נתניה	053-23333	053-22222	053-30144
עכו	04-912333	04-912222	04-910585
עפולה	065-93334	065-92222	065-94444
ערד	057-957222	057-950222	057-957044
פתח־תקוה	03-9231111	03-9222222	03-914444
צפת	069-30333	069-30222	069-72444
קרית־אונו	• 03-344442	03-781133	03-344393
קרית־גת	051-881334	051-881222	051-881144
קרית־טבעון	• 04-931401	04-643222	04-931444
קרית־ביאליק	• 04-721817	04-643222	04-740244
קרית־מלאכי	055-82333	055-81222	055-81666
קרית־שמונה	069-44334	069-40133	069-41069
ראשון־לציון	03-942333	03-942222	03-995555
ראש־פינה	069-36333	069-37222	069-37744
רחובות	08-451333	08-461222	08-487444
רמלה	• 08-219133	08-229222	08-229444
רמת־גן	• 03-781111	03-742222	03-7544444
רמת־השרון	• 052-541333	052-551222	03-496444
רעננה	052-33222	052-551222	052-24444
שדרות	051-97074	051-97777	051-97044
תל־אביב	03-460111	03-462222-3	03-627222

עמותת בית האבות ליד איחוד עולי בולגריה

דרוש/ה

מנהל/ת

בית אבות בראשון לציון

בדירוג 7־10 מחר'/יטו בדירוג האחיד

א. נישה לאוכלוסיית הקשישים
ב. כושר ניהול צוות עובדים
ג. ידע בהנהלת חשבונות
ד. רקע בעבודה סוציאלית
ה. עדיפות לדובר בולגרית ולאדינו
רצוי אקדמאי

נא לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים, לעמותת בית האבות ליד איחוד עולי בולגריה רח' הגדוד העברי 16 תל־אביב (טל' 373275 – 381527) עד לתאריך 20.1.86 ולציין על המעטפה "מכרז"

אלאל
מיכשור ומערכות (א.מ.ס 1981) בע"מ

* מנהל/ת פרויקט –

מוצרי מתח גבוה (E.M.P.) מהנדס אלקטרוניקה' פיזיקאי – בעל נסיון במעגלי מתח גבוה, נסיון ניהולי, אוריינטציה עסקית.

* מהנדס/ת אלקטרוניקה/פיזיקאי

לפיתוח פולסרי מתח גבוה (MV 3 ב־KA 10) מהירים בעלי זמן עליה של 10־5 N.S.
נסיון במעגלים אנלוגים וספרותיים.

* קניין/ית אלקטרוניקה

טכנאי' הנדסאי אלקטרוניקה
נסיון מוכח ברכש בארץ ובחו"ל,
רשיון נהיגה.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ותעודות לת.ד. 494 כרמיאל מיקוד 20101 טחלת 2 א פרטים נוספים ניתן לקבל טלפונית 04-985181
סודיות מלאה מובטחת

מהנדסי מכונות!!

1. ציוד אלקטרוני.
2. תיכון מכני־תעופתי

מהנדסי אלקטרוניקה/מחשב

אנשי R.T ו/או מדעי

RMX · או אינטל – יצרני 86 ו/או PLM

בכל המשרות דרושים אנשי פיתוח לפרויקטים מתוחכמים מ־3 ש'.
תנאים מעולים!
כמו כן דרושים לפרויקטים בארץ ובחו"ל אנשי:
SYS, CICS, VAX, D.B. ,עב"א
S-36/8, IDMS, IMS, MVS

למפעל גדול בסביבות חיפה
דרושים

מהנדס תעשיה וניהול

לדיכח וניהול צוות מהנדסים והנדסאים בתחומי הנדסת ייצור ושכר עדוד במפעל תעשייתי
• בעל כושר ניהול ונסיון מוכח של שנתיים לפחות.

רואה חשבון מוסמך

• נסיון לא הכרחי

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון המספר 438 ע"ג המעטפה

ל־ **דחף** דרושים

רוכשי מודעות

מעולים

שכר לפי אחוזים • לעבודה בכל רחבי הארץ
טלפון: 03-622647

דרושים 38

* בת"א – מפעיל

ליחידת המחשב,
לעבודה במשמרת שניה

* בחיפה: איש/אשת מכירות

אקדמאי, בעל יוזמה, מהיר־תפיסה, היוצר תקשורת טובה.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות־חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1334 ת"א 61013 – עבור "טל' 37086"

דרושים לעבודה באזה"נ
בעלי מקצועות מיומנים
בענפים שונים
04-520619

לחברה לבטחון במערב אפריקה:

1. מנהל פרויקטים
בטחוניים – מהנדס הכרוכים בציוד אלקטרוני משוכלל.

2. מנהל מחלקה טכנית
– טכנאי ברמה גבוהה לערכי בטחון – אלקטרוניקה.

נא לפנות עם קורות חיים ומס' טלפון לת.ד. 29072 ת"א

דרוש מנהל

לחברה העוסקת בהפצה וייצור דברי אמנות למתנות.

הכשורים הדרושים:
א) כושר נהול כספי – אדמיניסטרטיבי עצמאי.
ב) נסיון שווק לחנויות ורשתות ונהול צוות עובדים.
ג) פיקוח על הייצור.

נא לפנות לת.ד. 622947 ת"א מיקוד 613763 עבור מנהל
– סודיות מובטחת –

למפעל טקסטיל בפ"ת
דרוש ה

פקיד/ה משלוחים

לעבודה דינמית ומלאת ענין
יום עבודה מלא

מוכרות

רצוי מגיל 30
בכליבו בת"א, ים, חיפה ונתניה.
03-9233388

האוניברסיטה הפתוחה

דרוש **ראש מדור**

השתלמויות והדרכה

כישורים נדרשים:
• נסיון מוכח בתכנון ובארגון השתלמויות
• בעל תואר אקדמי
• עבודה בשעות ...

לחברה גדולה
דרוש

מהנדס אלקטרוניקה

• נדרש נסיון של לפחות 5 שנים בנושאי אמינות והנדסת רכיבים.
• תנאים טובים למתאים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 1081 רמת־השרון 47100
סודיות מובטחת

– מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים: תל־אביב: 4־03-622233 עדי סאמט
ירושלים: 6־02-226335 אמיר דורון
חיפה: 4־04-645333 אריה טל
2־04-662571

שרותי כוח אדם

RS

דרושים

לאו.אר.אס. תל־אביב

1. כתבניות עברית־אנגלית מעולות

ליום עבודה מלא. 5 ימים בשבוע, לתקופה ארוכה.
שכר גבוה למתאימות.

2. כתבניות אנגלית מנוסות

רצוי נסיון בטלקס.
משרה מלאה. לטווח ארוך.

3. תמחירן בעל נסיון בתעשיה

כלכלן ו/או מנהל חשבונות סוג 3 ומעלה.

4. מעבדות תמלילים עברית / אנגלית מנוסות.

נא לפנות לטל. 281819, 284321, 285077, 3־290372.
לפנות למירי/אתי ונועה.
או.אר.אס.
כיכר אתרים 125 תל־אביב.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת.ד. 92 ירושלים 91920

המחלקה לעלית ילדים ונוער
למרכזי הנוער הדתי לחינוך ולהכשרה מקצועית
ברמלה דרוש

מורה/ מדריך

לחשמל כללי במשרה מלאה

כמו כן דרוש

מורה/מדריך

לעיבוד עץ (נגרות) במשרה מלאה.

מפעל תעשייתי גדול בסביבות חיפה
דרושים

מהנדסי כימיה

צעירים
בוגרי 84/86

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון המספר 444 ע"ג המעטפה.

לקונצרן גדול
בפריסה ארצית
דרוש

מהנדס תעשיה וניהול

נדרש נסיון מוכח בהנדסה וביישום מערכות ממוחשבות "בהנאי שדה"
מקום העבודה ת"א

כרמי־יוסף מושבה חדשה ליד חולדה
מעונינת ב־

הנדסאי – מהנדס אזרחי

למשרה מלאה.
לפרטים נא לפנות לטלפונות: 08-245078
08-241204 בשעות 08:30–12:30

לחברת בניה

1. מרכז לאתר בניה גדול

שלד + גמר.

2. מנהל עבודה

שלד למרכז מסחרי

לחברה העוסקת במערכות בריאה ומוסיקה
דרוש:

טכנאי אלקטרוניקה

לשירות ומעבדה
נסיון הכרחי.
טלפון: 03-732044

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD
אורביט

לחברתנו העוסקת בפיתוח מערכות אויוניקה מתקדמות, ומערכות מתוחכמות למסובבי אנטנות ומשווקת את מוצריה בארץ ובחו"ל

דרושים

★ **מהנדסי מכונות לתכנון וניהול פרוייקטים בסטנדרט צבאי**
נסיון בפרוייקטים דומים הכרחי.
המשרה תותאם לכישורי המועמד.

★ **מנהל מחלקת ייצור אלקטרוני**
נסיון קודם בתפקיד דומה הכרחי.
עדיפות לבעלי ידע בייצור ציוד ברמה צבאית.

★ **מלחימות ומבקרות איכות**
נסיון של שנתיים בעבודה בסטנדרטים צבאיים.

עדיפות תנתן לתושבי הסביבה.
על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי
נא לפנות טלפונית או בכתב בצרוף קורות חיים ומלצות לשש מ"ב ת.ד. 3171 נתניה 42131
טלפון 053-33247

קפוץ וקפוץ בריסון!!!

חברה יצבה מבוססת ודינמית. ד"ר"ים" מיצאת לרשתות חשיוק
היקוריות המצריה
משבוע עבודה בן 5 ימים.
תנאים סוציאליים משופרים.
משרותי רווחה מפותחים.

עם הרחבת הייצוא לארה"ב דרושים למפעלנו בירושלים:

מנהל מחלקת ייצור בכיר

בוגר ביה"ס מקצועי 12 שנות לימוד לפחות.
5 שנים נסיון בניהול מחלקת ייצור בתעשייה.

איש תפ"י

נסיון בתכנון ופיקוח על הייצור בתחנות העבודה בתעשייה.
בוגר קורס טכנאי ייצור – יתרון.

מנהלי עבודה

בוגרי 10 שנות לימוד לפחות או ביה"ס מקצועי. 3 שנים נסיון בניהול צוות עובדים בתעשייה.

אפשרות לסיוע בשכר דירה, למועמדים משתנים לאזור ירושלים.

נא לפנות ל"רים" – מחלקת משאבי אנוש
טל. 02-521111.

חורים

השלובה הריהוט הגדולה בישראל

לעוף תעמק – רמת־ישי
דרוש/ה

טכנולוג/ית מזון

לתפקיד ביקורת איכות מוצרים
בוגר/ת מוסד אקדמאי מוכר
נסיון קודם לא הכרחי

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לעוף תעמק רמת ישי מיקוד 30095

לחברת ת.ד.ל. בע"מ
דרוש לעבודה קבועה

חשמלאי מוסמך־בודק

עם רשיון בודק עד 200 אמפר.
העבודה באזור המרכז
02-531928
02-526076

דרושות

קלדניות

מעולות בעברית/אנגלית.

• לעבודה זמנית בחודשים פברואר־מאי
• עבודה לפי שעות (אפשרויות גמישות)
• נסיון קודם הכרחי
• נא לפנות בכתב לת.ד 20001 ת"א מיקוד 62100 או בטלפון 03-216121 לאילנה.

מכרז מספר 1/86
לאיגוד ערים חיפה לאיכות הסביבה

דרוש

מנהל פרוייקט

תאור התפקיד
– הפעלת מודלים של פיזור מזהמים (UNAMAP)
– הכנת נתוני הקלט הדרושים להרצת המודלים
– ניתוח נתונים מטאורולוגיים בקרקע ורום

כישורים:
תואר ראשון במדעי הטבע ותואר שני במדעי הסביבה או מטאורולוגיה
דרוש נסיון קודם בביצוע מדידות רום מטאורולוגיות ועבודה במחשב

העבודה הינה זמנית, לתקופה של כעשרה חודשים ותתבצע בירושלים וחיפה.

המעונינים יפנו עד 20/1/1986 בכתב בצרוף קורות חיים ליחידה לאיכות הסביבה, רח' ברכה חבס 14 חיפה מיקוד 33393.

למשרד רואי חשבון
בת"א
דרוש

בוחן ראשי

למשרה מלאה
בשלבי סיום של לימודי ראיית חשבון
נסיון בעבודה של שנתיים לפחות במשרד רו"ח
לקביעת ראיון להתקשר 03-664561

"מאור" בע"מ שרותי כח אדם
לחוף השרון

אחראית קו ייצור

+ ידיעת ערבית
03-294384 03-292190

למשרד רואי חשבון
דרושים

בוחנים

תנאים טובים למועמדים המתאימים
טל. 03-613126
03-613986

WANTED PARTNER DESIGNATE FOR CPA OFFICE IN TEL AVIV

Offered: For 12 months trial period: $ Equivalent 40,000 (including all benefits)

Basic qualifications required:
• Israel CPA licence
• 5 years public practice
• Full command of Hebrew & English
• Age: 30—35

Preference to candidates with successful experience and/or formal education in one or more of the following additional subjects:
• EDP • Israel Tax • Controllership
•Law •CPA (U.S.)

Handwritten applications in Hebrew and English, listing also previous employers who may be contacted, to P.O.B. 7041, Tel Aviv 61070

פורמה – שווק החיטי יוקרה
דרוש/ה **מוכר/ת**
עם נסיון בעיצוב פנים
לאגריקה 052-555030 052-555522

למוסד ציבורי
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

• ידיעת בהדפסה.
• שעות עבודה 07.30–15.30.
תנאים הולמים למועמד/ת מתאים/ה.
נא לפנות לטלפון 03-335716

אינטל

היה שותף לפריצת הדרך!

אינטל אלקטרוניקה הינה החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ומערכות ספרתיות.
בעקבות ההצלחה הראשונית
הננו מרחיבים את היקף הפעילות
תוך שמירה על איכות כוח האדם שהביאה להצלחה

אחות מוסמכת

למתן שירותי עזרה ראשונה, הדרכת עובדים בעזרה ראשונה וברפואה מונעת

★ אחות מוסמכת עם תואר אקדמי בסיעוד
★ קורס טיפול נמרץ
★ נסיון בטיפול נמרץ חדר מיון · יתרון
★ נסיון ברפואה תעסוקתית · יתרון
★ כושר הדרכה
★ שליטה טובה בשפה האנגלית
★ עבודה במשמרות במשרה מלאה

הנדסאי מיזוג אויר / מכשור

לטיפול במערכות בקרה אלקטרוניות משוכללות בתחומי מיזוג אויר וצנרת תהליך

★ נסיון תעשייתי במערכות בקרה · יתרון.
★ שליטה באנגלית טכנית.
★ יכולת עבודה עצמאית.
★ נכונות לעבודת משמרות.

אם הנך בעל יוזמה ומעונין באתגר מקצועי, הצטרף לצוות מעולה, צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות ניהול מתקדמות, המיישם טכנולוגיות עתירות מדע.
פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים מפורטים וציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:

אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת.ד. 3173 ירושלים 91031

ייצור מעגלים משולבים בישראל

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.
– סודיות מובטחת –

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לנוער ולחלוץ
מפעלי קייץ לנוער וסטודנטים מחו"ל.

דרושים/ות

מדריכים/ות

לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל

המטרה: לעזור למשתתפי התוכניות להכיר את הארץ על מרכיביה השונים ולחזק את זיקתם לעם היהודי

• המדריך יהיה צמוד לקבוצה במשך כל שעות היממה, במקומות שונים בכל רחבי הארץ.
• עבודה רצופה של 4–6 שבועות בתקופה שבין ... 1986.

הכישורים הדרושים:
– השכלה תיכונית מושלמת כולל בגרות.
– לאחר שירות צבאי או שירות לאומי.
– שליטה טובה באחת או יותר משפות: אנגלית, צרפתית, איטלקית, ספרדית.
– נסיון בהדרכת נוער (בתנועה, במתנ"ס, במחנות קיץ).

למשרד רואי חשבון בתל אביב
המתמחה במוסדות ללא כוונת רווח
דרושים

1) רואי חשבון
בעלי רשיון ישראלי ו/או אנגלו־סקסי עם נסיון של 5 שנים בראית חשבון.

2) בוגרי חשבונאות
בעלי נסיון מעשי בראית חשבון (התמחות אפשרית). עדיפות לבעלי ידע ו/או נסיון בבקורת מערכות ממוחשבות.

3) מזכירות עברית ו/או אנגלית
לדירקטוריון בכירים. עדיפות לבעלות נסיון במעבד תמלילים.
5 ימי עבודה בשבוע.

פנייה בכתב יד בעברית ו/או אנגלית לת.ד. 7041 תל אביב 61070, תוך ציון שכר נדרש, נסיון וממליצים

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	לפרסם מודעה? דחף	חיפה דחף	ירושלים דחף	רחבון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
אלנבי (94) ... 622547	רח' דיזנגוף 118 פתוח 24 שעות טל 239952	רח' בן יהודה 9 טל 656120	רח' אלנבי 123 טל 611806	ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון	רח' הרצל 11 טל 645333 4	רח' יפו 43 טל 226335	שות הודעות טלפוני 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

ציירי האור

מסע קסם מסתורי אל ירושלים של המאה ה־19. ספר תצלומים שראה באחרונה אור בהוצאת משכנות שאננים מציג מבחר ממלאכתם של 300 צלמים שביקרו בעיר במאה הקודמת. אליעזר בן יהודה כינה אותם „ציירי האור".

אישי־אישי

טור של אהוד מנור

ביום גשום וקר, בחורף 1980, נסעתי ברכבת מלונדון למנצ'סטר כדי לראות תערוכת תצלומים שנשאה את השם: „מורשת הצילום בארץ־הקודש, 1839־1914". את התערוכה הכין איל און, ישראלי צעיר, היסטוריון צילום, המלמד היום באוניברסיטת חיפה ובמדרשה למורים לאמנות ברמת־השרון.

שעה ארוכה התבוננתי כמהופנט בתצלומים הישנים, בעיקר באלה שנראו בהם תושבי ירושלים – יהודים, מוסלמים ונוצרים. מן התמונות ניבטו אלי פניהם של סתתי האבן, ילדים יהודים ליד הכותל המערבי, מוכר קפה ולקוחותיו ברחוב ירושלמי, קבוצת מצורעים, אנשים הנוסעים ברחוב יפו, נזירים, בנת שמנים, פועלי בניין על גג אכסניית נוטרדאם דה פראנס במהלך בנייתה, צליינים בתחנה השניה של ויה־דולורוזה, נוסעים ברציף תחנת הרכבת בירושלים, הפטריארך היווני גראסימוס, הנכנס לירושלים דרך שער יפו באפריל 1891.

חלק מן התצלומים שראיתי בתערוכה ב„מנצ'סטר פוליטכניק" ותצלומים רבים אחרים ראו עתה בספר „ירושלים – דיוקנה של עיר בתמורה" (בהוצאת משכנות שאננים ומכון ירושלים לחקר ישראל) מאת איל ודמן.

מן הספר היפהפה הזה למדתי שבתוך חודשים אחדים שנולד הצילום (ב־1839), כבר פעלו חלוציו בירושלים. מי היו אותם צלמים שפעלו בירושלים במאה ה־19, צלמים שמחדש השפה העברית, אליעזר בן־יהודה, כינה „ציירי האור".

במאמרו מתאר איל און את בולמוס הצילום בירושלים, אשר כ־300 צלמים לקחו בו חלק. עבודתם של צלמים אלה הונצחה בספרי מסעות ופרסומים אחרים מן המאה ה־19, והם היו קשורים, בדרך כלל, בהתעוררות הדתית שחלה באירופה ובארה"ב. רבים מן הצלמים היו בעצם אורחים שביקרו בירושלים: אנגלים, צרפתים, אמריקאים, איטלקים גרמנים ורוסים. הם הגיעו ממניעים דתיים, כדי לתעד אתרים היסטוריים וחפירות, או ממניעים מסחריים, כדי למכור תמונות לתיירים וכדי להוציא לאור אלבומים.

צלמים אחרים נלוו לביקורים מלכותיים, כמו למשל, הצלם האנגלי פראנסיס בדפורד, שליווה את יורש־העצר הבריטי, אדוארד, הנסיך מוילס, בשנת 1862.

התמונות הראשונות נעשו בהדפסת מגע: הפיכת תשליל לפוזיטיב או להיפך, באמצעות הצמדת תמונה, העשויה נייר, זכוכית או סרט, לחומר צילומי טרי שלא נחשף, העשוי גם הוא מנייר, זכוכית או סרט, וחשיפתם יחד לאור. התמונה המקורית מועברת לחומר החדש ומתקבלת תוצאה הפוכה.

צילומים מחוץ לסטודיו היו לעתים בגדר מבצע צבאי. הצלם היה יוצא עם פמליה שכללה מורה דרך ומתורגמן, עוזרים, שומרים, טבח וכן סבלים שנשאו אוהלים וציוד צילום שהועמס על פרדות, סוסים או גמלים. מיד לאחר חשיפת התשליל במצלמה, היה על הצלם לפתח אותו בתוך „אוהל חשוך" מיוחד שהוקם בשטח.

מלאכת הצילום בירושלים במאה ה־19 היתה מסורבלת ורבת סכנות. הצלם פרסי ר. סלמן מתאר זאת בספרו „מסע צילום בפלסטינה ומצרים" (1903): „מזג האוויר האנגלי הידוע לשמצה נוח לצילום לעומת התנאים במזרח. שם יוצר האור החזק מבהקים נוצצים וצללים עמוקים שקשה להתמודד איתם, וזאת נוסף על מזג האוויר הקשה – חום כבד יתר על המידה, מורי דרך בלתי ממושמעים, ביורוקרטיה מנופחת ומסואבת, חמסינים, סופות חול וגם הבקשיש הנצחי".

צלמיה הראשונים של ירושלים היו כולם נוצרים. שני הצלמים היהודים הראשונים בירושלים היו שני צעירים ילידי ירושלים שלמדו את מלאכת ה„פוטוגרף" באירופה: ישעיהו רפאלוביץ' ואברהם אהרון ריטאבסקי.

חלק גדול מן התצלומים מוקדש למקומות הקדושים ולנוף התנ"כי. מורי הדרך נהגו להוביל את הצלמים שהגיעו לירושלים לאותם האתרים, שוב ושוב, וגם התוצאות המצולמות היו בהכרח דומות זו לזו. אך עבודות לא מעטות, כדברי איל און, הן בעלות ערך אסתטי החורג מעבר לאיכות התעודית שלהם, ומקשר אותן לאסכולות אמנותיות שרווחו במאה ה־19.

המאמר האחר בספר, מאת דוד ודמן, עוסק בשינויים מרחיקי הלכת שהתחוללו במחציתה השניה של המאה ה־19, בירושלים, כאשר היהודים הפכו ממיעוט קטן לרוב. ודמן מצביע, באמצעות התצלומים, על התפתחותה של ההתיישבות היהודית מחוץ לחומות. השכונה היהודית הראשונה, „משכנות שאננים" קמה ב־1860 והיתה בראשיתה בניין אחד ארוך. ליד השכונה נבנתה טחנת הרוח, וכבר בשנה הראשונה להקמתה צולמה בידי ג'והן קראמב.

בעקבות מגיפת כולירה קשה שפרצה בירושלים ב־1866, מגיפה שלא פגעה בתושבי שכונת „משכנות שאננים" שהיתה מרוחקת מהצפיפות והלכלוך, הוקמה שכונת „מחנה ישראל" הנראית גם היא באחד התצלומים. בתמונת נחל קדרון וגן המלך, של ברונו הנטשל, נראים אחדים מבתי שכונת התימנים בכפר השילוח: בתים שהוקמו כדי לסייע לעולים התימנים שהגיעו לירושלים לפני למעלה ממאה שנה. בתמונת גיא בן־הינום נראות שתי שורות הבתים של שכונת „בית יוסף", אשר הוקמה בצלע הגבעה של אבו טור, ובתצלום אחר נראית שכונת „קריה נאמנה" מצפון לשער שכם.

דפדוף בספר הזה מרחיב את הלב. גם אתם חייבים לעצמכם את מסע הקסם המסתורי הזה אל ירושלים של המאה ה־19 ואל פני יושביה.

משכנות שאננים. עכשיו משופצים (למעלה). תצלום – יצחק הררי. במקור (למטה) – תצלום מ־1891 שהוכן עבור קטלוג תצלומי „הקרן הבריטית לחקירת ארץ־ישראל".

סול בלו כתב שם

בית בירושלים. איש מעשה, טדי קולק, הפיח בו רוח יצירה. אוירה של קצה אצבעות. משכנות שאננים. שקט טוב שוכן שם.

■ **יעל אדמוני**

במרוצת 12 שנות קיומו נהפך בית ההארחה של משכנות שאננים בירושלים לאחד המקומות היוקרתיים בעולם. שמו נקשר בשמם של סול בלו, אייזק שטרן, מילן קונדרה, לורד בולוק, צ'סלב מילוש ורבים אחרים שהתארחו בעיר. „משכנות", מועדון חברים אקסקלוסיבי, מורכב מאצולת רוח אמנות ומדע. היוקרה ניתנה למקום בזכות אורחיו ואותה יוקרה היא המושכת גם אמנים ואנשי רוח ומדע מן השורה השניה והשלישית להתקבל אל שעריו.

ליאון דווידוב, יו"ר משכנות שאננים, משתדל לשבור את הסטיגמה של מגדל שן אליטיסטי. „האורחים שלנו מתבקשים „לעבוד" תמורת השהות שלהם כאן. אנו מבקשים מהם לתת הרצאות לקהל הרחב ולשתף את הציבור במה שהם עושים. אם בשנותיו הראשונות נועד הבית בעיקר לאירוח אנשי שם, הרי היום אנו מעודדים יצירה ומשתדלים לשלב את הקהל הישראלי בפעילות של „משכנות שאננים".

בית ההארחה משכנות שאננים שוכן בשכונת ימין־משה וצופה אל גיא בן־הינום, הר ציון וחומות העיר העתיקה. יש במקום שילוב של שקט מוחלט, פרטיות הנשמרת בקנאות ונוף מרהיב. המבנה, שהוקם ב־1860 כשכונה היהודית הראשונה מחוץ לחומות העיר העתיקה, משמש כיום למגוריהם של אורחי הבית. הבניין המוארך, שהוא אחד מסימני ההיכר של ירושלים, שופץ, ונבנו בו עשר דירות המיועדות לאורחים. בכל דירה יש חדר מגורים, שני חדרי שינה, שירותים ומטבח. במפלס העליון של הדירה חדר עבודה. ארכיטקט הפנים יצחק (בוגי) לוקסנבורג, שעיצב את פנים הדירות, השקיע הרבה מחשבה בהזמנת הריהוט ורכישת חפצי האמנות המקשטים את כותליה. התמונות הן משל ציירים ישראלים. חפצי האמנות נרכשו אצל סוחרי עתיקות, והשטיחים המכסים את רצפת האבן הם מעשה ידי אורגים מעזה.

„המקום אינו בית־מלון במובן הרגיל של המלה", מסביר דווידוב. „כאן אי־אפשר לשכור חדר. כדי להתארח כאן עליך להיות מוזמן. עובדה זו נותנת לאורח סיווג איכותי מסויים. בניגוד לבתי־מלון, המקום כאן קטן והאורחים צריכים לדאוג לארוחותיהם בעצמם. במכוון איננו קוראים למי שמתאכסנים כאן קליינטים אלא אורחים".

האורחים מגיעים למשכנות שאננים באחת משלוש דרכים: יש הפונים ביוזמתם להנהלת משכנות, זו בודקת את הרקע שלהם ואת כישוריהם במגמה לאפשר גם ליוצרים וחוקרים שעדיין אינם בעלי שם עולמי להתקבל במקום. אותם מועמדים מופנים לוועדות קבלה, איש איש בתחומו, ואלה מכריעות. דרך אחרת להגיע לבית ההארחה היא בהזמנה של אחד המוסדות בירושלים, האוניברסיטה העברית, מכון ון־ליר, מוזיאון ישראל, מרכז המוסיקה וכיוצא באלה. אורחי המוסדות מתקבלים למשכנות שאננים באורח אוטומטי. האפשרות השלישית להגיע למקום היא ביוזמת משכנות שאננים עצמה. מחליטים על פעילות בתחום כלשהו, פונה הנהלת המקום לאנשים שונים ברחבי העולם ומזמינה אותם להשתתף באותה פעילות. השהיה במשכנות שאננים מוגבלת לשלושה חודשים, אך על האורחים לשהות במקום לא פחות משבוע ימים.

דווידוב סבור כי רבים מאורחי משכנות שאננים נהפכים לשגרירי רצון טוב של ישראל בחו"ל. „המפגש בין אמנים ומדענים מחו"ל לבין הקהל הישראלי מעניק מימד חדש למונח השחוק הנקרא הסברה". בשנה האחרונה פתח הבית את שעריו גם לאמנים ויוצרים ישראלים המשתכנים בסטודיו של משכנות שאננים. הישראלים מוזמנים לעבוד על פרוייקט מסויים, אולם, מדגיש דווידוב, המקום לא פתוח לכולם.

באכסדרה של משכנות שאננים יש ספריה גדולה המכילה כמה מאות ספרים. חלקם נתרם על־ידי הסופרים עצמם ששהו במקום. בפינת אולם האכסדרה יש שולחן גדול עם מיחם, קפה, תה ועוגיות. מדי יום, בשעות אחר הצהריים, הופך המקום למעין בית־קפה שהאורחים מוזמנים לבוא אליו ולפגוש זה את זה. באכסדרה נערכות גם הרצאות של האורחים, המיועדות לקהל הרחב.

„העיקרון של המקום הזה", אומרת קרין מוס, מנהלת משכנות שאננים, „הוא לאפשר לאנשים ליצור, לחשוב ולהיפגש. יש לי הרושם שהנסיבות שאנו יוצרים לאורחינו גורמות להם להיפתח, למצוא את עצמם וליהנות. המקום הזה מאפשר מפגש רגוע, ובתנאים מיטביים [?], עם ירושלים".

סטייק טרטר ומיץ תפוזים בבקשה

בביקורו של הסופר הבריטי המהולל גרהם גרין במשכנות שאננים נשאל גרין על־ידי פקיד הקבלה איזו ארוחת בוקר הוא מעדיף, ישראלית או קונטיננטלית. „קולוניאלית", השיב האורח מבלי להניד עפעף.

השחקן ריצ'ארד צ'מברלין, לעומתו, ביקש לפתוח את יומו בסטייק טרטר.

בנושא שתיה הולך הסיפור בחיפוש אחר מיץ תפוזים. מיץ תפוזים טרי. הבעיה התעוררה כאשר המשורר צ'סלב מילוש הצטנן וכמעט ביטל את ההרצאה שהיה אמור לשאת. מעריצה נלהבה ששמעה כי ללא מיץ תפוזים לא תהיה הרצאה נחפזה אל המרכול הסמוך, קנתה תפוזים, סחטה אותם למיץ והתגנבה אל חדרו של המשורר הפולני הגולה כשבידה סם המרפא המבוקש. למחרת התעניינו בהנהלה כיצד הגיע המיץ לחדרו של מילוש. אחד העובדים קיבל על עצמו את האחריות. „מעניין", היתה התגובה. „מילוש עדיין נזכר בהתלהבות בנערה היפיפיה שהצילה את המצב".

אביר שלמות הארץ

נאומיו האחרונים של יצחק טבנקין, לאחר מלחמת ששת הימים. ספר חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד. חזרה לויכוח.

■ **מאיר בראלי**

במשך כמעט עשרים שנה לא הרבה יצחק טבנקין לטעון על שנשלל מהתיישבותנו אותו חלק של הארץ שלא נכלל במדינת ישראל בתום מלחמת הקוממיות, אולם הדבר כאב לו מאוד. עם הנצחון במלחמת ששת הימים פרש האיש את דגלו הרעיוני. בצדק אמרו או תלמידיו, כי האיש כמו ניעור מחדש לחיים. עכשיו הם הוציאו, במסגרת יד טבנקין והוצאת הקיבוץ המאוחד, את הספר האחרון, השביעי, של דבריו, דברים שאמר בהתכנסויות שונות מאז תום מלחמת ששת הימים ועד מותו. הספר מחולק לנושאים, והראשון הוא „לקח מלחמת ששת הימים – יישובה של ארץ בלתי־מחולקת". חלק זה של הספר מחזיק 146 עמודים.

146 עמודים אלה ראויים שיקרא בהם כל מי שחושב על שאלות קיומנו בארץ. גם מי שלא יסכים עם הנאמר יצא נשכר, כי יבין טוב יותר את העמדה שהוא חולק עליה. בדברי יצחק טבנקין יש לא רק שלמות הארץ, אלא גם שלמות של עמדה עקרונית. הוא מטפל בכל צדי הבעיה – וכמונו ומה כדאי לנו, שאלת הצדק ואהבת השלום, וכן הבעיה הדמוגרפית המציקה לרבים, בתוכם לאחרים מתלמידיו־חסידיו, שעד מלחמת ששת הימים כמעט שלא חלקו על דעתו.

טבנקין מסביר וחוזר ומסביר, כי לא יתכן שלום בארץ־ישראל מחולקת, כי גבולות החלוקה הם גבולות המזמינים מלחמה. הוא טוען בהזדמנויות שונות, בפני קהל שומעים זה או אחר, באופנים שונים, כי שלום תמורת חלוקה מחדש של ארץ־ישראל לא יתקיים. הדורשים מאתנו שלום כזה מתכוונים, בסופו של דבר, לשלום בלי מדינת ישראל, בלי היהודים. הוא חוזר ומדגיש שהוא מתנגד לנישול ערבים, אלא שבכל מקום שהם חיים בארץ־ישראל אפשר, תוך פיתוח הארץ, להכפיל ולשלש את האוכלוסיה.

בכל נאום שלו חוזרת ועולה התביעה לבנות חברה קולטת עולים: אך ורק בעליה המפתח לפתרון כל בעיותינו. הוא דוחה בשתי ידיים את הטענה כי היהודים אינם רוצים לבוא, וטוען שוב ושוב כי עלינו לקלוט את אלה הבאים, כדי שלא יחזרו. טבנקין אינו מאמין כלל בהרגשת הבטחון שחשים יהודים בארצות הגולה שהם יושבים בהן. הוא בעד פניה ליהודים שיעלו, בשם צורך הקיום של מדינת ישראל, הדורש לומר ליהודים ש„לא תהיה לכם מדינת ישראל, לא יהיה לכם מקלט ליום צרה – הצפוי לכל אחד מכם – אם לא תעלו כעת ——" (עמ' 28).

יצחק טבנקין אמר „אף שעל". הדברים נאמרו במועצת הקיבוץ המאוחד בגבעת ברנר, במאי 1969, וכך הם נאמרו: „אף שעל אדמה איננו מוותר, איננו מוותרות ליהודים, הזקוקים לארץ. זוהי אשלייה לחשוב, שיש דונם כזה של אדמת ארץ־ישראל, שבו לא תהיה סכנה לבטחוננו ולקיומנו אם יהיה שולט עליו שלטון ערבי. אין דונם אחד שאם יעבור לשלטון ערבי מחדש הוא לא יהיה נקודת מוצא נגד כל שלום. כל דונם אדמה, שישלוט עליו מחדש [illegible] המקיפים אותנו – ישמש נקודת מוצא לסכן את הארץ כולה". (עמ' 118).

הטענה בדבר „הבעיה הדמוגרפית" הגיעה אליו, והוא שואל את בעליה שאלה נוקבת: האם הערבים היושבים בהר אפרים יהיו פחות מסוכנים לנו כשיהיו מחוץ לשלטוננו, כשיהיו בשלטון שירצה לשוב ולאחד את הארץ, כארץ ערבית ולכך יחנך את ילדיו? ביוני 1967, בליל חג השבועות, הוא דיבר בעין־חרוד וסיים את דבריו במשפטים אלה:

יש הטוענים לכך כי נתווספו לנו כמיליון ערבים בתחום מדינת ישראל. אך אותו מיליון הוא פחות מסוכן בחלק מאוכלוסיית ישראל מאשר בחלק מוסף ומאורגן של מדינות ערב, והורשות נקם. לכן, תשובתנו הריאלית צריכה להיות – העלאת שני מיליוני יהודים, כדי להבטיח את הישגי הקרבות ואת יציבות השלום. בכל שנקדים להכיר בכך ולפעול בכיוון זה, כן ייטב לנו ולשכנינו כאחד.

בדרך זו נביא את שכנינו, ואת העולם כולו, לידי הכרה שהפתרון הוא לא בבריחתנו מפני הקמים עלינו להרגנו, כי אם בקיומה של מדינת ישראל בארץ־ישראל בגבולות המבטיחים שלום־של־אמת, שלום של ממש.

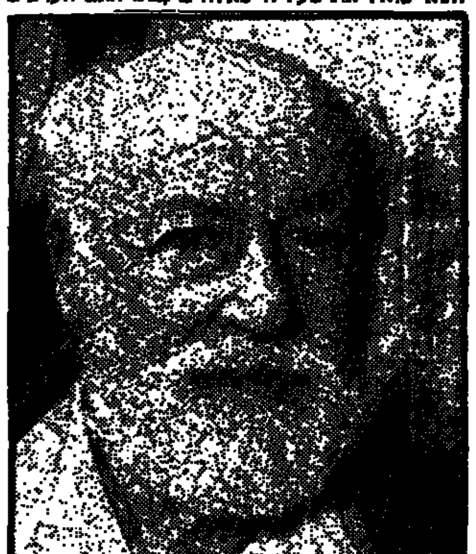

יצחק טבנקין. אחד מתצלומיו האחרונים.

באותה תקופה היו אחרים ממתנגדי חלוקתה מחדש של ארץ־ישראל נוטים לתאר את מלחמת ששת הימים כמלחמה שהיא תוצאה של כמיהתנו לשלמות הארץ. בלשון בואת האלופים במילואים עזר וייצמן ואריאל שרון. יצחק טבנקין, שעמדתו בזכות שליטה יהודית בכל ארץ־ישראל המערבית מגובשת יותר ושלמה יותר, לא גרס דברי הבל אלה, גם מפני שאין בהם אמת וגם מפני שהסיכוי להכרה בין־לאומית בשליטתנו ביהודה, שומרון ועזה קשור ודבוק בעובדה הניצחת שמלחמת ששת הימים נכפתה עלינו, נכפתה באיומי השמדה של שליט מצרים דאז, מי שהיה מנהיגו המוכר של העולם הערבי. טבנקין אינו מתעייף מלהזכיר ולשוב ולהזכיר כי מלחמת ששת הימים היתה מלחמת מגן להדיפת אלה שרצו להשמידנו.

יצחק טבנקין דבק בעמדה היסודית של תנועת העבודה, המתמצית בשתי מלות המפתח: עליה והתיישבות. הוא לא העמיד על אחת מהשתיים. הוא לא ויתר על עליה, עליה המונית, ולא על התיישבות – בכל חלקי ארץ־ישראל. משני עברי הקו הירוק, משני עברי „תכנית אלון". הוא לא קיבל את הסטיגמה, כאילו הוויכוח בין תנועת העבודה והרוויזיוניזם הוא בין מי שרוצה יותר ציונות למי שמסתפק בפחות ציונות. לגביו, הויכוח הוא בין מי שעושה ציונות ומי שמדבר ציונות. כוחו של טבנקין היה בשתילת תלמידיו על פני כל הארץ.

הוא דוחה את טענתם של חסידי הנסיגות כי הנהם הריאליסטים. הוא מצביע על הסכנות העצומות שבנסיגות ומתריס על חולשת הדעת של חלק מציבורנו. בעמוד 71 הוא אומר, בין היתר: „לא צבא רוסי ולא שום כוח אחר מעכב את התעצמות כוחנו הממשי, אלא הבהלה היהודית, המשתקת את החושים הבריאים. ואם ישלחו, חס וחלילה, הרוסים את הצבא האדום ללחום במזרח התיכון – זה לא יהיה משום יישובם או אי־יישובם של יהודה ושומרון. אם שיקולים גלובליים יחייבו את הרוסים להפעיל צבא באזור זה דווקא, לא הימנעותנו מיישובה של רמת־הגולן תעכב בעדם".

יצחק טבנקין היה רגיש מאוד לנימוקי צדק ומוסר, לא פחות (ואולי יותר) מחסידי הנסיגה, אלא שגישתו המוסרית היא שונה. הדבר בא לידי ביטוי במקומות רבים בספר. אחד מהם הוא (עמוד 80):

אני שולל מוסריותו של כל יהודי הדורש מן היהודים להישאר מיעוט לאומי בכל העולם, אך פוסל מוסריות את התביעה מערביי ארץ־ישראל להשלים עם מעמד של מיעוט לאומי מכובד במדינה יהודית. לא אתפלא אם נשמע מפי „אבירי המוסר" האלה „הבנה אובייקטיבית" כלפי כנופיות־המרצחים הזורעות הרג בגבולותינו.

הוא תובע התיישבות בכל מקום, גם על גב ההר. הוא תובע מאמץ להעלאת יהודים מכל ארץ גולה. בעיניו יש רק פתרון אחד לבעיית ארץ־ישראל ולבעיית העם היהודי. הפתרון הוא הגשמה מלאה של הציונות, בלי פשרות, לא פשרה טריטוריאלית ולא שום פשרה אחרת. ציונות.

שורה אחרונה בצד / אבי קורן

חיפה חיפה, תל־אביב

ממול, טרמינל של „אל־על" ושירות מוניות, ובפנים – מעל הקופות – תלוי שעון גדול. במזנון מוכרים כריכים וקולה. קול בוקע מרמקול מודיע זמני יציאה והגעה. הכל, עם מעט דמיון, כמו בנמל־תעופה. אבל זוהי – אל תפלו ברוחכם – תחנת־רכבת.

בימים קשים אלה, כאשר הנסיעה לחו"ל הפכה לנחלתם של שרים בתפקיד, או, להבדיל, קבלנים נמלטים, יש לנו בעבורכם תחליף זול, המכיל ריגוש של נסיעה ליעד רחוק.

ראשית, מגיעים לתחנת רכבת מרכז. זו התחנה בדרך חיפה – ליד רחוב ארלוזורוב. מימין אפשר להבחין בטרמינל של „אל־על", מה שמוסיף לתחושת ההתרגשות, כמו לפני נסיעה לחו"ל. בפתח התחנה – שורה של מוניות. ממש כמו בנמל תעופה. וגם בכך אל נקל ראש. מוצע להעיף מבט גם בשלט הירוק המכריז „איילון דרום", מוצב להזכיר כי בכל נמל תעופה יש יציאה מהירה לכביש מהיר.

עכשיו התחנה. פנים־התחנה. אין חנויות פטורות ממכס. אבל יש חנות עתונים, טבק, ומתנות – שמזכירה משהו ממה שקורה שם, במקום הרחוק ההוא.

שעון גדול תלוי מעל הקופות. שורי השעון הוא פריט חשוב בנסיעות לטווחים ויעדים רחוקים והדיוק של זמני נחיתה והמראה הוא חלק בלתי נפרד מתחושת קדושת הנסיעות.

לוח גדול מציין באותיות מאירות עיניים את זמני ההמראה והנחיתה של הרכבות, כולל סימון מיוחד לחניות הביניים.

אל תחמיצו עיון מדוקדק בלוח זה. אני, למשל, במקום „נתניה", „נהריה" ו„חיפה" – המצאתי לי שמות מוזרים כמו „וינה", „פריס", „לונדון" – והתחושה היתה כמעט קרובה לתחושת הרחוקות והמתוקות ההן.

קול הבוקע מרמקולים מודיע על כניסתן ויציאתן של הרכבות ויבורך מי שהגה רעיון נפלא זה, התורם לא במעט לניחוח האהוב של נמל־התעופה.

יש גם מזנון ובמזנון, תתפלאו, מוכרים מה שמוכרים במזנוני נמל־התעופה. סנדביצ'ים, קולה, עוגות, ופלים. זהו הדמיון המפתיע. הרכבות נכנסות ויוצאות, ומביאות אתן אנשים ולאנשים תיקי יד ומזוודות. כולם אצים־רצים מן הרציף ואליו. אלה שאינם סומכים על חוש העיתוי שלהם מקדימים ובאים לתחנה ומבלים בה שעה ארוכה עד שיגיע זמנם. ואולי הם אנשים כמוני, שרצו לטעום אפס קצהו של טעם נסיעה.

מה שקצת מפריע לדמיון – ה„להבדיל" מנמל־התעופה, הוא חיילים במדים, הרבה חיילים, המסתובבים בתחנה. אבל אם נדמיין אותם לאנשי־בטחון, למשל, או אפשר בהחלט להסתדר גם עם זה.

ועתה, מספר עצות להנהלת הרכבת, בתקווה שיתקבלו ברצינות הראויה ויזכו לטיפול מהיר:

ראשית, רצוי היה להלביש מספר אנשים ונשים בבגדי דיילים. דבר שהיה מוסיף מאד לתחושת הדמיון בין נמל־התעופה לתחנת הרכבת.

שנית, אולי אפשר לבדוק בכניסה את תעודות הזהות של הנכנסים. שהרי ביקורת הדרכונים היא שלב שקשה לוותר עליו בעת נסיעה לחו"ל.

שלישית, אילו היה עומד בפתח היציאה, פקיד עם כובע מצחיה ושואל כל נוסע „יש לך מה להצהיר" – אני בטוח שהדבר היה תורם רבות לתחושתם הנעימה של הנוסעים. הנוסע כצידו יכול להצהיר הצהרות כגון: „אני אוהב את אשתי" או „אני שמח להגיע לתל־אביב". אין צורך בהצהרות מהסוג ההוא. אלא שבשביל ההרגשה הטובה, נעים וטוב היה לו נושא ההצהרות היה זוכה לתשומת לב.

טיסה נעימה!

בנסע, כמו במסע. גם תחנת רכבת תחנה. תצלום – יפפ"א.